

ახეული

ლიტერატურული ჟურნალი
N4 2023

მხატვარი – ლეა ცაბლიაშვილი

რევამ
ინანიშვილის
სახელობის
„ერთი
მოთხრობის“
კონკურსის

ახალი
ღაუჩაახები

გიომ
აპოლინეხი
იტალიას

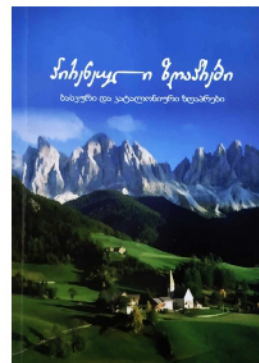

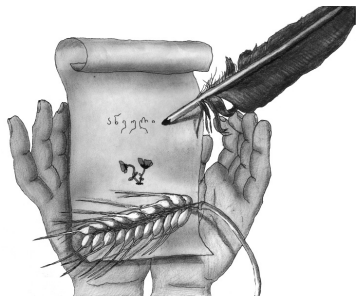
ათოვდა
თავისუფლების
ხანძარს...

გამომცემელი და ილუმინატორი – ვახტანგ ვაფსცხაძე
რედაქტორ-შემდგენლები: ეზრა ხუციანიშვილი, ვანუში ასათიანი
ფოტოსურათები მოაგზავდა ლეონო ღონაძე
დიზაინერი – ჯანა ბახტაძე

ახალი წიგნები

ანეული

№4. (№41) დეკემბერი. 2023

ლიტერატურული ფუნქციონირი

პოეტის ერთი ლექსი		
სახიაც ჭანტაძე	ისევ ავარდა დოლარის კურსი	3
ბრეჯი ინანიშვილის სასკოლოდის „ერთი მათისმამის“ უძველესი – 2023		
გამარჯვებული ავტორები		4
სტანდარტული ნამდინაცია		
სალომე ბობოლაძე	დედა სახლში არ არის	5
იხანი ნახაიძე	პოეზიის დღე	10
ლია მამიაშვილი	სინთეზური წერტილი	12
ნამდინაცია – „სამაგნიტ“		
თამარ ტაბატაძე	რატომ დაკარგა ცისარტყელამ ფერები	15
ბრეჯი		
თამარ ჯაბონიძე	ერთი ლიტერატურული კონკურსის გამო	17
პოეზია		
სიხა მოხიზიძე		22
საბა მიქაძე		25
„გვირილების აღდგომა“ ყვარელში		25
პოეზია იან ბახეძე		26
პბტა		
მანანა ლაბაძე	ათოვდა თავისუფლების კუნძულს (დასასრული)	28
სოლომონ ნახაძე	დედიკოს არ აქვს ვვოტსაპი	34
მილტოვა		35
თაბგმანი		
მანი-ლიზა ფისაბაძე	მძინარე გოლიათი – ინგლ. თარგმნა ნანა შალამბერიძე	36
ნეხი ლი მახაძე	ქარდა ქარღუნის თარგმანი	38
ბიომე აპოლინარი	„იტალიას“ ფრანგ. თარგმნა რუსუდან გოგბერაშვილმა	39
პოეზია		
იუსან ბობაიაშვილი		41
სიხი ინახიძე		
ლილია ჯახვიანი		43
ბიბოლი (ბაბი) ხაჭაძე		45
ლილია ქიშოშვილი-სახნისანი	ის ზამთრები მაინც სხვა იყო...	47
ბონელი ხობავა	გვანსოვდეს აფხაზეთი...	50
გამდინაძე		
თამარ აბაიაშვილი	მწერლის შემოქმედებიდან	52
ლია მამიაშვილი	მე ჩემი რეზო ინანიშვილი მყავდა	54
თბი აბიანი დიდ მიქაძე		
იუსო აბაიაშვილი	რეზო ინანიშვილი – პოეტი	56
იუსო ინანიშვილი	– „ახალ ფილმებს“	57
დაცემ გაქვით?! ბანანა ხობავა	„გაიჟღერა“	57
ის ნათელი დღეები..		
ლილია მამიაშვილი	დიდ მოძღვარზე ნაფიქრალი	58
პოეზია ქათო აბიანი		60
პოეტის შიგნითანი ნინო ახანაშვილი		61
ლიტერატურული წიგნი		
მანი ელიანი	თამარ შაიშველაშვილის პოეტური კრებული – „გვირილების აღდგომა“	63
მანი ნახაიძე	ბავშვთა სახეები ეგნატე ნინოშვილის (ინგოროვას) მოთხრობებში	66
პბტა აბიანი	კომპარული გაზაფხული	68
პოეზია ნინო ბიბიაძე		71
სალამი ივლიანი	ეკა ოთარაშვილის წიგნის წარდგენა ბარში	72

ISSN 1987-9717

ენციკლედ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანელი“

ენციკლედ „ანელი“ ახსებელი
ლიტერატურული გაეხითიანება:

რეზო (მემლიანე) ალაგია
ნინო არსენაშვილი
რეკაზ ბალანჩიშვილი
თამარ ბაბროშვილი
თამარ მიქაძე
თენგიზ უთმელიძე
ლელია ქიტოშვილი –
სახლთს უცვიშვილისა
თემურ ჩალაბაშვილი
მანანა ჩიტიშვილი
ნინო ჩხიკვიშვილი
ჯუბა ღებელი
თამაზ ხმალაძე
თემურ ჯაბოღნიშვილი
ივანე ჯაფარიძე

მთავარი რედაქტორი
თამარ შაიშვილაშვილი

გაეხეანის ჰიხვედ გვერდზე: 1111 ტაბლიაშვილის ნაშუაშაიხი
გაეხეანის ბორმ გვერდზე: მხატვარი – 1111 ტაბლიაშვილი

ჟურნალ „ანელის“ ყველა ნომრის წაკითხვა შესაძლებელია საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის საიტზე: www.nplg.gov.ge – ციფრული ბიბლიოთეკა „ივერიელის“ ვებგვერდზე.

ლოგოს ავტორი
ბილიბი ზეხეზიანი

ხელაქსიის ტაბლიონი: 551 00 50 58

რედაქციის ინტერნეტოტოტა: aneuli@mail.ru; aneuli.inanishvili@gmail.com

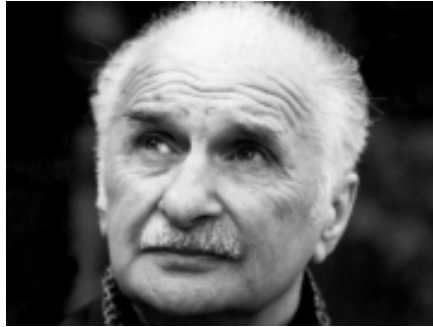
ენციკლედში გამოქვეყნებულ მასალებზე ჰასუხისმგებელია ავტორი. გამოსაქვეყნებელი სტატიის მოცელობა ახ უნდა აღემატებოდეს 5 ნაბეჭდ გვერდს

ენციკლედ დაიბეჭდა გამომცემლობა „მნიღნობახში“

პოეტის ერთი ლექსი

ტარიელ ჭანტურია

ისევ ავარდა დოლარის კურსი

ისევ ავარდა დოლარის კურსი,
ისევ დაეცა მორალის კურსი!
ისევ გულდაგულ ითვლება ფული!
ისევ ზერელედ ითვლება პულსი
რა ხდება, ნეტავ, ქართველის გულში,
რა ხდება, ნეტავ, ქართველის სულში!
გოდებს აკაკის ღვთიური ქნარი
და ფიროსმანის გამშრალი ფუნჯი!

სამშობლო ჩემი ვერ ხედავს თვალში,
სამშობლოს ჩემსას არ ესმის ყურში,
ეს მზე, ეს მზე თუ უმველის, ანდა
ეს ცა, ეს ზეცა – სუფთა და ლურჯი! –
ფერი, რომელიც არ არის არსად,
ფერი რომელიც არ არის ლურჯში

რამდენი ბრიყვი შეცურდა ფულში!
რამდენ გენიოსს გაუმრა ფუნჯი!
გამაგებინა, ვიცოდე მაინც –
საწყალ სამშობლოს რა უღვეს გულში!

ისევ ავარდა დოლარის კურსი!
ისევ ავარდა პოეტის პულსი!

რევან ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსი – 2023

გამარჯვებული ავტორები

რევან ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსი წელს მეთოთხმეტედ გაიმართა.

ჟიურიმ, რომლის შემადგენლობაშიც იყვნენ: მწერალი ნინო არსენაშვილი, პოეტი ჯუმბერ გოგრიჭიანი (ჯუბა დებელი), ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ნინო გიორგაძე, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი თემურ ჯაგონიშვილი (თავმჯდომარე) – გამოავლინა გამარჯვებულები.

სტანდარტულ ნომინაციაში პრემიები ასე განაწილდა:

- I პრემია – **სალომე გოგოლაძე** („დედა სახლში არ არის“);
- II პრემია – **ირაკლი ნადარეიშვილი** („პოეზიის დღე“);
- III პრემია – **ლია მამულაშვილი** („სინთეზური წერტილი“).

ნომინაცია „საბავშვო“, გამარჯვებული ავტორია:

თამთა ტაბატაძე – „რატომ დაკარგა ცისარტყელამ ფერები“.

უკვე მესამე წელია, რევან ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსზე მხოლოდ ახალგაზრდა მონაწილეებისთვის, წახალისების მიზნით, გაიცემა ფულადი პრემია – 300 ლარი, რომელიც საკუთარი სურვილით დააწესა იტალიის პავიის უნივერსიტეტის ბიოლოგიისა და ბიოტექნოლოგიების დეპარტამენტის მოლეკულური ბიოლოგიის პროფესორმა, მწერალმა **სოლომონ ნერგაძემ**.

ეს პრემია გადაეცა **გიორგი ყვლბერაშვილს**, მოთხრობისთვის – „უბრალო ადამიანები“.

პრიზები დააწესეს რევან ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსის ქვედმოქმედმა ხელოვანებმა: მხატვარმა **რეზო (ემელიანე) ადამიამ**, ხელნაკეთი სამკაულებისა და აქსესუარების სახელოსნოს „ზილფი ჰენდმეიდი“ დამფუძნებელმა **ფატი კახნიაშვილმა**, მხატვარმა – **ქეთევან ჯავახიძემ**.

რეზო (ემელიანე) ადამიას ნახატი და პრიზიორის დიპლომი გადაეცა **ეკა ოთარაშვილს**, მოთხრობისთვის „შეხვედრა სიკვდილის შემდეგ“, ხოლო პრიზიორი **ფიქრია ყუმიტაშვილი** დაჯილდოვდა ფატი კახნიაშვილის „მტევან-სანიშნით“, მოთხრობისთვის „დატირება“.

ნომინაციაში „საბავშვო“ ჟიურიმ გამოავლინა საუკეთესო მოთხრობა „ფენილეთილამინი“. მისი ავტორი **ლევან ლორია** ქეთევან ჯავახიძის ნახატით და დიპლომით დაჯილდოვდა.

ნომინაციაში – „უცხოეთში მცხოვრები თანამემამულე მწერალი“, დაჯილდოვდა: პოეტი, კრიტიკოსი, ლიტერატურის მკვლევარი **ნინო დარბაისელი-სტრონი**, – „თანამედროვე ქართულ მწერლობაში აქტიური ჩართულობისა და შეტანილი წვლილისათვის“.

2023 წლის კონკურსი **თბილისის მერიის კულტურის, განათლების, სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა საქალაქო სამსახურის** დაფინანსებით ჩატარდა.

ქვემოთ გთავაზობთ სამ პრემირებულ მოთხრობას. „სტანდარტულ ნომინაციაში“ და „საბავშვო ნომინაციის“ ერთ გამარჯვებულ მოთხრობას.

სცენდარწილი ნოდინსკის

სალომე გობოლაძე

დედა სახლში არ არის

პირველი ადგილი

ეგონა მეძინა, ფრთხილად მაკოცა შუბლზე და ოთახიდან ფეხაკრეფით გავიდა. მივხვდი, რომ ტიროდა. მინდოდა, უკანასკნელად მოვხვეოდი, გულში ჩამეკრა და ისე გამეცილებინა, მაგრამ ვერ შევძელი. საბნის ქვეშ ბარტყივით შევიყუყუე.

თვალეები დავხუჭე და წარმოვიდგინე უზარმაზარი თვითმფრინავი, რომელსაც დედაჩემი ცხრა მთას იქით უნდა გადაეფრინა. თავს იმით ვიმშვიდებდი, ის არც პირველი იყო – არც უკანასკნელი, ვინც ამ ბოლო წლებში სამუშაოდ წავიდა. კარების გაჯახუნებამ შემაკართო. ოთახში საათის წიკწიკის ხმა მონოტორულად ჩამესმოდა და ჩემს გამალებულ გულისცემას ითვლიდა. დღეიდან დედა სახლში აღარ იქნება, დღეიდან მარტო დავრჩი... წარმოვიდგინე, თითქოს გზაჯვარედინზე ვიდექი და არ ვიცოდი, როგორ გადამეკვეთა ქუჩა, სადაც აქაფებული მდინარესავით მოედინებოდნენ მანქანები. მეშინოდა, თუმცა, ჩემ თავსაც არ ვუმხელდი ამას, მე ხომ უკვე, დიდი გოგო ვიყავი...

თავიდან ძალიან გამიჭირდა. მის სუნს ძუძუს მომწყდარი ლეკვივით ვგრძნობდი. ყველა კუთხე-კუნჭულს ვეფერებოდი, სადაც ჯერ კიდევ დედაჩემის კვალი შემორჩენილიყო: აბაზანაში დარჩენილ ხალათს, ნახევრად დაცლილ სუნამოს, მის საყვარელ წიგნებს და იისფერ ცხვირსახოცს პალტოს ჯიბეში. ის წავიდა და ყველაფერი ერთბაშად გაათავდა: საშაქრები შაქარი, სამარილეში მარილი, მაცივარში ყველი და კარაქი. ახლა მე უნდა მეზრუნა ჩემს ცხოვრებაზე.

ფანჯარასთან მივედი, ფართოდ გამოვადე, თებერვლის სუსხი შემოიჭრა ოთახში და მაგიდაზე დაწყობილი ფაურცლები იატაკზე გადმოყარა. დავხედე და დედის ხელწერა ვიცანი. ყველაფერი,

რაზეც ადრე ვისაუბრეთ, აქ ეწერა, თითქოს ბოდიშს მიხდიდა, მეუბნებოდა – ეს აუცილებელი იყო ისევ ჩემთვის, რომ მე უკვე დიდი ვარ და უნდა გამეგო. წერილში ყველა დეტალი ახსნილი და განმარტებული ჰქონდა, რა, როგორ უნდა გამეკეთებინა... ბოლოს მთხოვდა, ხშირად მევლო მამა ილიასთან ეკლესიაში. ქალაქი მოვჭმეუჭნე, მერე ისევ გავშალე და წიგნების ქვეშ შევმაღე. პირველი, რაც ვიგრძენი, ბრაზი იყო: ბრაზი უსამართლობაზე, ბრაზი მამაჩემზე, ბრაზი ცხოვრებასა და ღმერთზე, რადგანაც ვთვლიდი, რომ ჩვენ ეს არ უნდა დაგვმართონდა. ყელში ცრემლი ბურთივით გამეჩხინა და ხმის ამოღება ვერ შევძელი, მხოლოდ ხმუილის მაგვარი ბგერა აღმომხდა. ოთახებში ლანდევით დაიპარებოდა სიჩუმე, თითქოს დედაჩემის მაგივრად, ვიღაც უხილავი არსება დასახლდა. მე არ ვიცოდი, რა ერქვა მას, მაგრამ სხეულით ვგრძნობდი მის სიახლოვეს.. გადავწყვიტე, ჯინაზე იმაზე მეტად ხმაურიანი ვყოფილიყავი, ვიდრე ვიყავი. მინდოდა როგორმე გამედეგნა ჩემგან მარტოობის შიში. ამიტომ დილაობით ფანჯრებს ვაღებდი, და რაც შეიძლება ხმამაღლა ვრთავდი მუსიკას.

ზოგჯერ, მეგობრები ამომყავდა სახლში და გვიანობამდე ვუყურებდით რაღაც უაზრო ფილმებს. შევიყვარე ის, რაც მანამდე არ მიყვარდა. უფრო დაუდევარი გავხდი ჩემი თავის მიმართ, აღარ მეცვა ტანზე დედის მიერ სათუთად გაუთოებული პერანგები, აღარც თეთრი ზეწურები ფრიალებდნენ ჩვენი სახლის აივანზე. ქოთნებში ყვავილები დაჭკნენ, როგორც მომლოდინე პატარები საბავშვო ბაღში. ჭირხლი მოელო ზამთრის სუსხით გათოშულ ფანჯრებს. სიცარიელე გაბატონდა სულსა და სხეულში.. მერე კი ამ ყველაფერმა ჩემი თვალსაწიერიდანაც გამოჟონა. დავდიოდი რაღაც-ნაირად, საწყალი: მობუხული, უსინარულო, დარდიანი, თითქოს ავად ვიყავი.

ჩემნაირები ისე მომრავლდნენ, მთელი ქალაქი უდებო ბავშვების თავშესაფარს დაემსგავსა. ერთი შეხედვით ვცნობდი მათ, ვისაც, დედა სახლში არ ჰყავდა.

ჩვენი დელები „ცხრათავიან გველეშაპს“ შეეწირენ. ახლა ვხვდები, თურმე რატომ გვიყვებოდნენ ისინი ძილის წინ ასეთ საშინელ ზღაპრებს დევებსა და ურჩხულებზე. ყველაფერი წინასწარ იყო გათვლილი, რომ ერთ დღეს სადაც გადაიკარგებოდნენ, ჩვენ კი, პირისპირ აღმოვჩნდებოდით მკაცრ რეალობასთან. უბრალოდ, სახელები შეიცვალა. სინამდვილეში ჩვენ ვიყავით უდანაშაულო მსხვერპლნი, ფულზე დახარბებული ბანკებისა და მუცელგაბერილი, უგულო ჩინოვნიკებისა, რომელთაც სულაც არ ანაღვლებდათ პატარა გოგოებისა და ბიჭების უდებოდ დარჩენილი ცხოვრება. დელები წავიდნენ, ამის სანაცვლოდ, ჯერ კიდევ გვქონდა უფასო ჰაერი და უფერული სახლები მიშენების პერსპექტივით.

დანაშაული არ მომხდარა, მაგრამ, მაინც დავისაჯეთ განშორების უვადო მუხლით.

ოქტომბრის ბოლოს ბებია სოფია შემოდგომის ნობათით დატვირთული ჩამოვიდა სოფლიდან. ტაქსის საბარგულიდან ჯერ მთვარესავით ყვითელი გოგონები გადმოალაგა, მერე, მურაბის ქილები, ბოლოს კი, ფეხებგაკრული ცოცხალი ქათამი. ფრინველი დიდხანს ბინადრობდა ჩვენი სახლის ვიწრო აივანზე და პურის ნარჩენებით და ხორბლის მარცვლებით ვკვებავდით. წესით, საახალწლოდ უნდა დაგვეკლა, მაგრამ მთელ კორპუსში კაცი ვერ ვიპოვე „სისხლის დამღვრელი“, ამიტომ, მეზობელს ვაჩუქეთ იმ პირობით, რომ ისევ სოფელს დაუბრუნებდა.

ბებიანჩემი, ერთი ფაშფაშა ქალია, ყურში კარგად არ ესმის, ამიტომ საუბრის დროს ისე ხმამაღლა გავყვირი, კედლის იქით მობინადრე მეზობლებს ესმით. ბებია ჩემი დღის განრიგის მაკონტროლებელია, მე კი – მისი წნევის. იგი, ალბათ, იშვიათი ეგზემპლარია იმ ძველმოდური ბებიებისა, რომლებიც შვილიშვილებს ზამთრისათვის ჯერ კიდევ საკუთარი ხელით უქსოვენ ჭრელჭრულა წინდებს. ამიტომ, სულ მუდამ უჭირავს ხელში საქსოვი ჩხირები და ფუმფულა თითებით ძაფს ოსტატურად ხლართავს. დარდმა ჩამოაჭვნო ქალბატონი სოფია, კატარაქტით დაბურულ თვალებში აღარაფერი იკითხება, როგორც აბაზანის დაორთქლილ სარკეში შერჩენილი სილუეტის გარდა. მარტო აღარ ვარ, როცა ვაგვიანებ, ვიცი, ის არ დაიძინებს და მანამდე დამელოდება, სანამ ლოდებივით არ დაეკიდება ქუთუთები. ნელ-ნელა ავდივარ ჩემი სახლის მეექვსე სართულზე და მიხარია, სახლში ვილაც ჩემიანი რომ მელის.

დილაობით მალვიძარა ირეკება და წელმოწყვეტილივით ვდგები... ჭერში დაკიდებული ობობა პეპლის ფრთის ნარჩენებს მიირთმევს. დედაჩემის დატოვებული ჭიქით ალუბლის ჩაის ვსვამ. არ მინდა ბებო გავალვიძო, საჩქაროდ ვიცვამ და სკოლაში მივდივარ. ყოველი თვის ბოლოს ხარკს ვუხდით ეგრეთ წოდებულ ბანკს. პროცენტის რიგში ჩემი ტოლები მომრავლდნენ. ჩვენ ვართ თაობა, მაძლარი ხორციითა და მშიერი სულით და ვერასოდეს დავიბრუნებთ იმ დაკარგულ წლებს, რამაც დაგვამორა საკუთარ სისხლსა და ხორცს... ამიტომ, არ გაგიკვირდეთ, უსიყვარულოდ გაზრდილებმა, უბრალოდ, რომ არ ვიცით, რა არის სიბრალული, არ ვიცით, რა არის სიყვარული, უფრო მეტიც, საერთოდ არ ვიცით, ვინ ვართ ჩვენ!.. სამაგიეროდ, დედამ და შვილმა კარგად შევისწავლეთ ვირტუალური ცხოვრების წესები. მე ვეშვილე ამ ალაპლაპებულ ყუთს, საიდანაც დედის სახე დროდადრო გამოანათებდა ხოლმე. დედას ზოგჯერ არ სცალია, იმიტომ, რომ მოხუცი ჰყავს მისახელი.

გადავწყვიტე, არავითარ შემთხვევაში არ ვაგრძნობინო, თუ როგორ მიჭირს უმისობა. თავიდან მინდოდა დიდხანს მესაუბრა მასთან, მერე ისე ერთფეროვანი გახდა ყოველივე, ისიც კი ვიცოდი, როდის, რას მეტყოდა: „ნინი, რა ჭამე დღეს“? „ნინი, მასწავლებელთან ხომ იყავი“? „ნინი, მომენატრე დეე“!... – ასე გავიდა წლები და ისე უცებ გავიზ-

არდე მოლოდინში, რომ აზრზე მოსვლაც ვერ მოვასწარი...

ბაზარში ხშირად დავდივარ, მწვანის გამყიდველი თათარი ქალი უკვე მცნობს და შინაურით მიცინის. მას მთელი ოქროს ლომბარდი აქვს პირში ჩამწკრივებული. ბოლოკივით წითელ ცხვირზე დიდი, შავი ხალი ბუჩივით აზის.

სტაფილო, ჭარხალი, კარტოფილი, რამდენიმე ღერი მწვანელი და ნახევარი თავი ნახვი მჭირდება უბრალო წვნიანისათვის. ხორცი ისე ძვირია, იშვიათად ვყიდულობთ. დედას უკეთესი გამოსდიოდა, თუმცა აღარც კი მახსოვს მისი გაკეთებული საჭმლის გემო. ჯერ ავდილიდან დავიწყე „ქალობა“. მაცივარში ყველი და გაყინული პილმენები გვაქვს, მშიერი აღარ ვიქნებით. როცა ცივა, ჩაის დიდი ჭიქით ვსვამ და კომპიუტერთან მაგიდაზე ფეხებშეწყობილი ვჯდები. დედა სახლში არაა, ვერც ვერავინ მეტყვის, რომ დიდხანს არ უნდა დავყოვნდე.

ტელეფონმა დარეკა, მამაჩემი იყო, მკაცრი ხმა ჰქონდა, ჭკუის დამრიგებლური.

დედ-მამა დიდი ხანია ერთად აღარ ცხოვრობს. მე რომ მკითხო, ეს ადრეც უნდა მომხდარიყო. დიანაც, ჯობია, ერთხელ გეტყვიან და მერე სამუდამოდ დაისვენო უსიამოვნო ადამიანებისგან. ყველა დავიდალეთ მამაჩემის მუდმივი ჩხუბით და საყვედურებით. დაბადებიდან მესმოდა ამ კაცის ბრძანებები. სულ მუდამ უკმაყოფილო სახით დააბიჯებდა ოთახებში და მძალე სიგარეტის სუნს აფრქვევდა. როცა სტუმრები მოვიდოდნენ, დედა სუფრას შლიდა და სამზარეულოდან ცხელი კერძები და ნაჭაპურები ბედნიერი სახით გამოჰქონდა. მერე კი, სუფრიდან იხმობდა შემთვრალი თამადა და დიდი პატივით წარმოთქვამდა ოჯახის უფროსისა და დიასახლისის სადღეგრძელოს. ამ დროს ვერ ვხვდებოდი, რომელი უფრო კარგი მსახიობი იყო, დედ-მამა, თუ ის თამადა, რომლის სახელიც რატომღაც არ მახსენდება. ნამდვილად ვიცი, როგორი ქმარი არ მინდა. ახლანდელი ბიჭები: სუსტი, არაფრის მაქნისი, უფუნქციო მამრები უფრო არიან, ვიდრე, ძლიერი სქესის წარმომადგენლები, ვითომ ქალის მცველად და პატრონად რომ გააჩინა სამყარომ.

დედაჩემმა ხომ საერთოდ არ იცის კაცის არჩევა. მამაჩემის სახით, ის მაინც შემძილია ვთქვა, როგორი არ უნდა იყოს კაცი!...

ზამთარში ჩემი სახლის ფანჯრებში ქმიტინით შემოდის ცივი ქარი. კორპუსის წინ ცელოფნის პარკებით დახუნძლული „ნატურის ხე“ დგას. ფანჯრიდან დავინახე, ეზოში ვილაც ახალგაზრდა კაცი წითელი მერსედესიდან გადმოვიდა. ადრეც შემიძინებია, მეორე სართულზე მოდის ჩემს მეზობელ მირანდასთან. ერთი შეხედვით, კარგი ტიპი ჩანს: საშუალო სიმაღლის, უკან გადავარცხნილი თმით, სპორტული აღნაგობის. ნეტა თუ უყვარს ის ქალი? – გავიფიქრე გონებაში. კარგია, როცა ვილაცას უყვარხარ... ზოგჯერ, ისე მინდა რაღაც ამდაგვარი, ქალური გრძნობა განვიცადო... თექვსმეტი წლის ვარ და მაჭარვით მიდულს სისხლი.

მხოლოდ არ ვიცი, ლამაზი ვარ თუ არაა!.. გამხდარ ტანზე გრძელი მაისური, ჯინსის შარვალი და ჩემი საყვარელი ლურჯი ქურთუკი მაცვია. ფეხზე, ბოტასი და, სულ ეგაა!... თმები უფრო ხშირად შოლტებად მაყრია. ჩემი მეგობარი გოგოები უკვე ქალებს ჰგვანან. დაყენებული ვარცხნილობით, რაღაცნაირად, ამობურცული ტუჩებით და მინაბული თვალებით, რაც განსაკუთრებით მოსწონთ ბიჭებს. მე კი, რითი ვარ გამორჩეული?!.. მხოლოდ ჩემს თავს ვესაუბრები და, ზოგჯერ ფარულად ვიწერ დღიურში მელანქოლიურ ამბებს. ერთხელ მათემატიკის მასწავლებელმა წამასწრო გაკვეთილზე წერის დროს და მოულოდნელად ყველას თვალწინ ააფრიალა ჩემი რვეული, როგორც დანაშაულის სამხილი. ამ ყველაფრის კულმინაცია ის იყო, როცა რამდენიმე ფრაზა ირონიულად ამოვიკითხა მთელი კლასის წინაშე. სირცხვილისაგან თუ დამცირებისაგან მერჩივნა მომკვდარიყავი, ძალა მოვიკრიფე და მასწავლებელს მკლავში ვწვდი, ხელნაწერი გამოვგლიჯე და ნაკუწებად ვაქციე. ბავშვები ხარხარებდნენ, მე ვტიროდი, მასწავლებელი კი კლასიდან გარბოდა ქოთქოთით. ბებიამ და დედამ ამ შემთხვევის შესახებ, რა თქმა უნდა, ვერაფერი გაიგეს, მაგრამ დიდხანს არ დავდიოდი პროტესტის ნიშნად იმ მასწავლებლის გაკვეთილზე.

დედაჩემის გამოგზავნილმა ფულმა, როგორც იქნა, ჩემამდე მოაღწია. ბანკში მოლარე ქალმა რამდენიმე კუბიურა ჩამითვალა. ჩანთაში ჩავიჩურთე და ისე გამოვედი გარეთ, როგორც ქურდი ოპერიდან. ვუყურებდი და ვფიქრობდი, რა უნდა მექნა ამ ფულით. მეც არ ვიცი, რატომ, მაგრამ ისე დავსველიანდი, კინაღამ ვიტირე. ამდენი ფული არასოდეს მქონია ერთად. მერე აზრი მოვიკრიფე და რაც პირველად თავში მომივიდა, იქვე ნაყინის გამყიდველ ქალს მივაღდექი. ერთი დიდი პორცია შოკოლადის ნაყინი და გაზიანი წყალი შევუკვეთე. ვიჯექი სანაყინეში და ვფიქრობდი დედაზე, რომელიც ათას გვემას ისახავდა ჩემი მომავლისთვის, მე კი უბრალოდ მინდოდა, ის აქ ყოფილიყო, ჩემ წინ და მის თვალებში მოციმციმე ციციანთელები დამენახა. ნაყინმა დნობა დაიწყო, ჭამაც ვერ მოვასწარი. გზაზე ორი პატარა გოგონა გადმოდიოდა, გრძელი ჭუჭყიანი კაბები ეცვათ, ფეხზე – ორი ზომით დიდი ბოტები. ისე მომამტერდნენ, შემრცხვა, ხელი დავუქნიე და ვანიშნე, ახლოს მოსულიყვნენ. ჩემი ნაყინიანად გარეთ გავედი და თაიგულივით გაეუწოდე ვაფლის ნაყინის ბურთულა. ბავშვებს ძალიან გაუხარდათ, სახეზე შევატყვე, იმ წუთში ამაზე უფრო არაფერი უნდოდათ. რა მაგარი შეგრძნებაა სიკეთის კეთება!...

სახლში მისულს მერე გამახსენდა, რომ მაცივარი ცარიელი მქონდა. მაშინვე სუპერმარკეტში ჩავიბრინე, მზა პროდუქტების სექციასთან მივედი. ყველი და ცოტა ძეხვეული ვიყიდე. გამყიდველს ავაწონინე და სალაროსთან დავდექი. მოვხედე და, ის ტიპი იდგა, ჩემი მეზობლის საყვარელი. იმდენჯერ შევხვდით ერთმანეთს შემთხვევით, რომ ჩავთვალე, გამარჯობაც უნდა მეთქვა. მივესალმე,

ისიც მომესალმა და გამიღიმა. დავაკვირდი, საკმაოდ სიმპათიური იყო, თეთრი სახე და ლამაზი თვალები ჰქონდა. ჩემთან ისე ახლოს იდგა მის სუნამოს სუნსაც კი ვგრძნობდი. სადარაზომი ერთად შევედით, ლიფტშიც ერთად აღმოვჩნდით.

რაღაცნაირად, უხერხულობას ვგრძნობდი მასთან. მხრებამდე ძლივს ვწვდებოდი, თავს ვერ ვწევდი, რატომღაც, მის ფეხებს დავყურებდი. ლიფტიდან ისე გავიდა, თვალი არ მოუშორებია ჩემი მკერდისათვის. თვალი გავაპარე, ისევ მიდიმოდა.

პირველად აღმოვჩნდი ასე ახლოს უცხო მამაკაცთან. დაბნეული ამოვედი სახლში..

ყველაფერი ნათლად წარმოვიდგინე, თუ როგორ შევიდა ეს კაცი ჩემი მეზობლის სახლში, როგორ გამოვიდა ის ქალი აბრეშუმის ხალათის შრი-ალით და ყელზე ჩამოეკიდა. კაცმა გრძელი, ქერა თმა ნაზად გადაუწია და ყელთან აკოცა. ქალმა თვალები მინაბა და რაღაც წაიჩურჩულა. მერე კი დაიწყო სიყვარულის პრელუდია.

კაცი დიდხანს ეფერებოდა ჩემს მეზობელს, მანამდე, სანამ საღამოს ბინდი არ შემოიჭრა ფანჯრებში, მერე ალბათ გაახსენდა, რომ უნდა წასულიყო. საათს დახედა, სასწრაფოდ ჩაიცვა და მირანდას სახლიდან დაღლილი და ნასიამოვნები გამოვიდა.

ჩემი მეგობარი კვეჟო მეუბნება – ბერძუნის სამკუთხედივით ამოუცნობი ხარო...

ზოგადად, ინტრავენტი ვარ, თითქოს არაფერი მაინტერესებს, თითქოს ეს ყველაფერი დიდი ხნის წინ ვნახე. აი, ამ თაროზე დევს დედაჩემის დატოვებული წიგნები. მარჯვნიდან მესამე წიგნი უილიამ ფოლკნერის „ხმაური და მძვინვარება“, მეხუთე – ტოლსტოის „ომი და მშვიდობა“, ჯერ იქამდე ვერ მივედი, არც ომი მიტაცებს და არც მშვიდობა. ბოლოს წავიკითხე – „ამბრნი, უმბრნი და არაბნი“. ის გოგო, მერცია, ძალიან მომეწონა, იმდენი საერთო აღმოვაჩინე მასში, მეგონა, ჩემზე დაწერეს. სიყვარული ამოუხსნელი ფენომენია, ამიტომ, უბრალოდ, ყველამ უნდა გამოსცადოს.

ბორდიურზე ფენმორთხმით ვზივარ და კვეჟოს ველოდები. იგი ერთადერთი ბიჭი მეგობარია, ბალიდან ერთად მოვდივართ. თუმცა, როგორც კაცს, ვერაფრით აღვიქვამ, მეგობარია და მორჩა!.. ის კი არა, სიგარეტიც ერთად გავსინჯეთ პირველად. ეს მაშინ, ობოლა რომ გარდაიცვალა. ობოლა ჩვენი პარალელური კლასელი იყო. მამამისი პოლიციის თანამშრომელია. ვერავინ იტანდა იმ კაცს. დედა მასაც საზღვარგარეთ ჰყავდა, როგორც ჩვენ. ეს კაცი კაზინოში თამაშობდა, რასაც ცოლი აგზავნიდა, ყველაფერს „ლას ვეგასის“ წითელ ხახაში უშვებდა. ხან იგებდა, ხან აგებდა, როცა დათვრებოდა სახლში სოდომი ჰქონდა. ყველას გვეცოდებოდა ობოლა, ამბობდა – დედაჩემი ძალი აქედან წამიყვანსო.

ობოლას მამა სცემდა, ამისთვის სულაც არ იყო საჭირო დიდი დანაშაულის ჩადენა. მიზეზი სულ ჰქონდა. ამიტომ, იგი ხშირად დადიოდა გრძელმკლავიანი სვიტერით, ტანზე და ყელზე გაჩენილი სილურჯების დასამალად.

თექვსმეტი წლის იყო ობოლა – აწოწილი, მაღალი, ფერდებში სინათლე გასდიოდა. დედა წესიერად არც კი ახსოვდა, მხოლოდ ტელეფონის ეკრანიდან იცნობდა. იმ დღეს გავივით, რომ ფანჯრიდან გამომხტარა. მეზობლებს უნახავთ ძირს გართხმული მისი უმწეო სხეული. წერილი დაუტოვებია, პატიებას სთხოვდა დედამისს – ვერ დაგელოდეო!...

ციოდა და გაჩერებაზე ვიდევით მე და კვეყო. ორივე ისეთ გუნებაზე ვიყავით, ხმას ვერ ვიღებდით. კბილებს ვაკაწკაწებდით და ფეხებს ვაბაკუნებდით. კვექომ, ჯიბიდან „ვინსტონის“ ლურჯი კოლოფი გააძრო, ერთი ღერი ამოიღო და კაი გამოცდილი მწვევლივით გაუკიდა.

– გინდა? – მითხრა და ისე გადმომიწოდა, თითქოს სულერთი იყო მისთვის. მეც ისე უთქმელად გამოვართვი, ბებერი მწვევლივით. ტანსაცმელმა ძალევე აიღო სიგარის სუნი, მერე თმამ და მერე თითებმა. პრინციპში, უკვე დიდები ვართ და უფლება გვაქვს, რაც გვინდა, ის ვაკეთოთ, ჩვენი ტოლები სიგარეტს კი არაა, კოკაინს ყნოსავენ. „მაღლობა თქვან რა, უფროსებმა ასეთი კარგები რომ ვყავართ“! – წარმოთქვა კვექომ დამარცვლით...

სრულყოფილ ქალად ალბათ ვერ აღმიქვამენ კაცები. მე კი მკერდი მწიფე ვაშლებივით მიღუის. თვალები მშიერ შოშიებს მიმიგავს, ტანი კი – აფეთქებულ ალუბლის ხეს, ქარის ყოველ წამობერვაზე რომ წელში იდრიკება. ჩემი ტოლი ბიჭები ქუჩაში ჩაცუტკულები სხედან და უზრდელად იფურთხებიან, კაცობის დემონსტრირებას ცდილობენ. აბა, მათგან რას უნდა ელოდოს გოგო?!... ზოგადად, მამაკაცების შესახებ რაც ვიცი, მხოლოდ რამდენიმე წიგნით შემოიფარგლება, სადაც ინტიმურ თემებს ერთი-ორი გვერდი თუ აქვს დათმობილი. მაინც, როგორი იქნებოდა კაცი, რომელსაც თავს მივუძღვნიდი?... ვერაფრით შევქმენი ჩემს გონებაში მისი ავტოპორტრეტი. დანამდვილებით ვიცოდი, რომ ის უნდა ამყოფილიყო – ძალიან მგრძნობიარე, ცოტა დაფიქრებული, საოცრად მეტყველი თვალებით და მამაკაცური ხმის ბარიტონით. ამ ფიქრებში ჩამეძინა კიდევ, სიზმარში რატომღაც ის დამესიზმრა, მირანდას შეყვარებული. მის წინ სულ დედიშობილა ვიდევით. ის კი ინტერესით მაკვირდებოდა ხარბი თვალებით. ისე მრცხვენოდა, არ ვიცოდი, სად წამელო ხელები, ხან მკერდს ვიფარავდი, ხან სარცხვინელს. დილით წითელი ლაქები შევამჩნიე ღამის პერანგზე, მერე თეთრეულს დავხედე, ისიც სისხლით იყო მოსვრილი. მუცელი საშინლად მტკიოდა, სადღაც გამაყუჩებელი მეგდო, უჯრები ამოვაყირავე და ძლივს ვიპოვე.

იმ დღეს გამოცდა მქონდა მათემატიკაში. წელმოწყვეტილივით ავდექი, რაც შეიძლებოდა თბილად ჩავიცვი და სახლიდან გავედი. სადარბაზოსთან დიდი ვირთხა შემეფეთა, ნავვის ბუნკერიდან გამოძვრა და კაცივით შემომხედა. ფოსტაში ქვითრები და უფასო რეკლამები დამხვდა. მერე, ისევ ის კაცი დავინახე, ამჯერად ისე ჩამიარა გვერდით,

თითქოს ვერ მიცნო. მანქანა დაქოქა და ადგილიდან მოწყდა... ჩემი მეზობლის სახლიდან მუსიკის ხმა გამოდიოდა, ნინა სიმონე ძღეროდა: „ne me quitte pas“. ფანჯრიდან ვხედავდი, ქალმა თეთრი ლანდივით როგორ გაიარა ოთახში, მერე ფარდა გადასწია და ცაზე ღრუბლის შერჩენილ ფთილას მიაჩერდა. კარგა ხანს იდგა ობელისკივით მდუმარე და სპილოსძვლისფერი მკერდი ურცხვად მოუჩანდა. მიხვდი, ტიროდა. ბოლოს შემამჩნია, სევდიანად გამიღიმა და სახლში შებრუნდა.

ქალობა რომ ძნელია, ეს მაშინ მივხვდი, როცა ჩემს მეგობარ ნუცას შეყვარებული დაშორდა. ნუცა სტუდენტია, დაუსწრებელ ფაკულტეტზე სწავლობს. პარალელურად, მაღაზიაში მუშაობს კონსულტანტად. ის ბიჭი, თემო, თავიდანვე არ მომეწონა, მაგრამ ისეთი შეყვარებული იყო ნუცა, ვერ ვუთხარი, რასაც ვფიქრობდი. ნეტა მეთქვა-მეთქი, ახლა ვნანობ... ერთი ძალიან ჩვეულებრივი ბიჭი იყო, მანქანაზე მუშაობდა დისტრიბუტორად. ნუცა დაარწმუნა, რომ ცოლად მოიყვანდა, მხოლოდ ცოტა უნდა ეცლია, ქორწილის ფული რომ შეეგროვებინა. ბინა ქირით ჰქონდა აღებული ნახალოვკაში, ერთ პატარა სახლში. ნუცა მიდიოდა და ის სანამ სამსახურიდან დაბრუნდებოდა: ტანსაცმელს ურეცხავდა, საჭმელს უმზადებდა, პერანგებს უუთოვებდა. მოკლედ, იმ ტიპის ცოლობას ეჩვეოდა. მერე, ალბათ, თავისთავად მოხდა ყველაფერი, რაც ქალსა და კაცს შორის უნდა მომხდარიყო. ორი კვირის ფენმძიმე იყო უკვე, როცა მიხვდა. საშინელი ტოქსოკოზი დაეწყო, სულ არწყვედა და სულ ეძინებოდა.

ერთ დღესაც თემოს სიხარულით აცნობა – მამა გახდებიო! იმის მერე ბიჭი შეიცვალა, აგრესიული გახდა, უხეში. ნუცას უთხრა – წესიერი რომ ყოფილიყავი, ლოგინში კი არ ჩამიწვებოდიო!.. ნუცა რამდენიმე ხანს მიმალავდა ამ ამბავს, მერე ტირილით მიაბო ყველაფერი. საშინლად გავბრაზდი იმ თემოზე, კაცი რომ ვყოფილიყავი, მე ვიცი, როგორც მოვიქცეოდი. დიდხანს ვისხედით და ვფიქრობდით, რა გვეღონა.

ნუცას მშობლები სამეგრელოდან იყვნენ, დედამისი ქალიშვილისთვის წვალებით ამზადებდა მზითვს და კარგს სასიძოს ეძებდა. ეს ამბავი რომ გაეგოთ, ალბათ მოკლავდნენ უკვე არაქალიშვილს. მე ისიც კი ვურჩიე, საზღვარგარეთ წასულიყო, მაგრამ, როგორ და რა გზით, ეს არ ვიცოდით. ბოლოს ისევ აბორტის გაკეთება გადაწყვიტა. ექიმთან მივყევი, საავადმყოფოს კედლებზე პატარა ბავშვების ფოტოები ეკიდა. ბედნიერი დედა ძუძუთი კვებავდა ახალშობილს. გარეთ შემოდგომის თბილი ამინდი იდგა.

ექიმი ლამაზი, ცისფერთვალეა ქალი იყო. ყველაფერი გამოჰკითხა ნუცას, ისიც უთხრა, შეიძლებოდა ერთადერთი და უკანასკნელი ყოფილიყო ეს ორსულობა და შვილი აღარასოდეს ჰყოლოდა. ნუცა მაინც ავიდა იმ საზარელ მაგიდაზე, თითქოს სასაკლაოზე მიდიოდა საკუთარი ფეხით. ნახევარ საათში გამოვიდა. ვერ ვიცანი, ისე იყო თვალებ-

ჩაშავებული და სახეგაფითრებული.

ბევრი სისხლი დაკარგა და დასვენება სჭირდებაო! კიდევ შოკოლადი ჭამოსო! – დაგვარიგა ექიმმა. ნუცა ხმას არ იღებდა... იმ დღეს ის უბრალოდ მოკვდა. მაშინ მივხვდი, არც ერთი კაცი არ ღირდა ამ მსხვერპლის ფასად. ისინი ვერასოდეს გაიგებენ, რას გრძნობს ქალი, როცა საკუთარი სხეულიდან ყველაზე ძვირფასი არსება უნდა მოიგლიჯოს. უბრალოდ, ძნელია მერე სიყვარულის გვეროდეს, როგორც უფლისა...

დრო გავიდა და თავისთავად გაგრძელდა ცხოვრება, თავისი წვიმიანი, თოვლიანი და მზიანი ამინდებით. ნუცა ახლა ყველაზე დიდი ცოდვილია ცოდვილთა შორის, ის არაკაცი ვინაა?... ან რა სახელი ჰქვიათ ასეთ კაცებს? ვინმე მეტყვის?...

დილით ჩემს კარებთან შავი ძაღლი დამხვდა. ქუჩის ძაღლები ისე მომრავლდნენ უბანში, გავლა არ შეიძლებოდა. ჩამოწვლილ ძუძუებზე ეტყობოდა ლეკვები ჰყავდა. დამინახა თუ არა, დამიყვება და ფეხზე წამოდგომა სცადა. მივხვდი, მოტეხილი ჰქონდა. შემეცოდა, სახლში შევედი, სუფთა ნაჭერი და ძალამო გამოვიტანე და დიდი რუღუნებით გადავუხვიე მოტეხილი ფეხი. ძაღლი ისე მიყურებდა სევდიანი თვალებით, თითქოს ჩემს მზრუნველობას არ მოელოდა.

შეგარდნილ ფერდებზე მივხვდი, საშინლად მოშიებულიც იქნებოდა. ძველი ალუმიანის მათლაფით გუშინდელი წვნიანი გამოუტანე და წინ დაუდევ. ფეხზე ძლივს წამოდგა, დრუნჩი წვნიანში ჩაყო და სულმოუთქმელად მოასუფთავა ჯამი. ჭამას რომ მორჩა, შემიყვება, თითქოს რაღაც მითხრა ძაღლურად, მერე გვერდულად გამომხედა და კიბეებზე კოჭლობით დაეშვა.

ზოგადად, მე არ მჯერა, რომ სადღაც, ცაზე, წვერებიანი კაცი ზის და ის განკარგავს ჩვენს ცხოვრებას. დედა მიყვებოდა – „არსებობს ენერგია, რომელიც დაბადებიდან ყველა მოკვდავს გადმოეცემა ზეციდან დედამიწაზე, როგორც ღვთის საჩუქარი... დრო რომ გადის, ადამიანში ეს ენერგია ნელ-ნელა ილევა და ბინძურდება მიწიერი ცოდვილი ცხოვრების გამო. ადამიანის დანიშნულება კი საკუთარი გზის პოვნააო ამ დედამიწაზე. იმ გზის, რომელიც უფლის წიაღში დააბრუნებს ცდომილ სულსო. ღმერთი კი არაფერია, გარდა უსაზღვრო სიკეთისა და სიყვარულისა.

როგორც მზის სხივები ეფინება დედამიწაზე ბოროტსა და კეთილს, ასევე უფალიც უგზავნის ყველას თავის ცხოველმყოფელ სიყვარულსო. მთავარია, ჩვენ როგორ ვიღებთ ამ სიკეთესო... მე და დედა ამ თემაზე ხშირად ვკამათობდით. ჩემი აზრით, ღმერთი არ არსებობს, ის რომ არსებობდეს, ამდენ უსამართლობას არ დაუშვებდა. ეს ჩვენ გვინდოდა და მოვიგონეთ, სადღაც, ცაზე გამოვიკიდეთ, როგორც უკანასკნელი იმედი, ბნელ ღამეში. ეკლესიაში არ დავდივარ, მე იქ არ მივალ, სადაც ჯიჰიან, გამაძლარ მღვდლებს ჩემი უღებო ცხოვრების ამბავი უნდა მოუყვე. სულაც არ ანადვლებს ვიღაც წვერებიან ტიპს, შენ რა გტკივა და რა გაწუხებს. დედაჩემს

ძალიან ეშინია ჩემ გამო, რომ ღმერთმა არ დამსაჯოს. მეუბნება, მისი ბრალთა ყველაფერი, ასეთი უღმერთო რომ გავიზარდე...

სახლში რომ დავბრუნდი, ბებიჩემი საწოლში დამიხვდა. რა მოგივიდა-მეთქი? – ვკითხე და მგონი, წნევა მაქვსო. გაუზომე და ას სამოცი ჰქონდა.. წამალი დავალევი და ვთხოვე, არ ამდგარიყო...

– ხომ არ გშიაო? არა, ნაჭამი ვარ, ნუცასთან გვამე-მეთქი!.. დილით ოთახში რომ შევედი, სახეზე წითელი ლაქები შევამჩნიე. ყბაც რაღაც უცნაურად ჰქონდა გვერდზე მოქცეული. ინსულტის ნიშნები იყო. შემეშინდა, მაგრამ არ შევიმჩნიე. ამ დროს ავადმყოფისთვის თითები უნდა დაგეხვდებოდა და სისხლი გამოემდინა. ავიღე წვრილი ნემსი, სპირტით გავწმინდე და თითების ბალიშებზე ვუჩხვლიტე. რას აკეთებო! – გაუკვირდა... სისხლი ძლივს გამოვადინე. ცოტა ხანში ფერიც მოუვიდა. სასწრაფოს მაინც დავურეკე, ერთ საათში მოვიდნენ. ავუსხენი, როგორც მოვიქეცი. ყოჩაღ, მაგარი გოგო ხარო! – მითხრა ექიმმა. ამას უმაღლოდეთ ქალბატონო!.

ბებია რამდენიმე დღეში ფეხზე დადგა. პირველი რაც მთხოვა – ეკლესიაში წამიყვანეო!

ჩვენი სახლის გადაღმა რომ წმინდა ეკატერინეს სახელობის ტაძარია, იქ მივედი. მამა ილია საღამოს წირვისთვის ემზადებოდა. სანთლების შუქი გამოდიოდა ტაძრიდან. შემრცხვა და, იქვე, ეზოში, განვმარტოვდი. მერე კი თვითონ გამოვიდა მოძღვარი, დამინახა თუ არა, მაშინვე ჩემკენ წამოვიდა. თბილად გამიღიმა, და შვილივით მომეფერა. მშვიდი ხმით მითხრა – რამდენი ხანია გელოდებოდიო!.. რატომ არ მოხვედიო?

შეგპირდი, რომ უფრო ხშირად ვივლიდი. ეკლესიაში შევედი და მლოცველთა ჯგუფს შევუერთდი. არც კი ვიცო, რატომ წამომივიდა ცრემლები.

ქუჩაში ჩადრიახები მომრავლდნენ, თითქოს ყვაების გუნდი შემოესია ქალაქს. ვინ იფიქრებდა, რომ ერთ დღეს გავიღვიძებდით და სულ სხვა ქვეყანაში აღმოვჩნდებოდით. მე და კვეჟო თურქი მუსტაფას კაფეში ვსხედვართ და კოქტეილს ვწრუპავთ. ის მუსკატებს აენაწუნებს და ცუდ გუნებაზეა. კაზინომიმსაკმაოდ დიდი თანხა წააგო, სახლში რომ გაიგონ კარგი დღე არ დაადგება..

რამდენჯერ ვუთხარი – არ ითამაშო-მეთქი! მაგრამ არ დამიჯერა. აზარტი ცუდი რამეა, თავს აკარგვინებს ადამიანს. არადა, ყოველი ფეხის ნაბიჯზე ტოტალიზატორებია გახსნილი. ცდუნება დიდია, განსაკუთრებით, უღებო ბავშვებისთვის. სასმელი ორივეს მოგვეკიდა. სახლამდე როგორღაც მივედი.

სადარბაზოში შუქი არ იყო, ისე ბნელოდა, კიბეები არ ჩანდა. ჩემ უკან ნაბიჯების ხმა გავიგონე. უცებ გამოვფხიზლდი, მოვიხედე და ის იყო, სუნამოს სუნზე ვიცანი.

– ნინი, როგორ ხარ პატარა? – მითხრა ისე, როგორც პატარა ბავშვებს ეუბნებიან დიდი ბიძები. მერე სანთებელა აანთო და სახეზე მომანათა.

– აგაცილებ! – მკლავში წამავლო ხელი და

ჩემკენ ვადმოიხარა.

– არაა, არ მინდა! – გავჯიუტდი და ხელი გავაშვებინე.

– მაშინვე მომეწონე, როგორც კი დავინახე, მგონი, ხედები ყველაფერს, არც ისე პატარა ხარ. ვიცი, შენც მოგეწონე, ასე არაა? – ყურის ძირში ჩამისისინა კაცმა.

ნაბიჯს ავუჩქარე და უეცრად წავბორძიკდი. კაცმა ხელი შემომამშველა. ვიგრძენი, როგორ ქშინავდა. სანთებელა ჩაქრა, სიჩუმე ჩამოწვა. გარედან მთვარის მკრთალი შუქი შემოდიდა. კაცი ისეთი თვალებით მიყურებდა, თითქოს კლანჭებში მოქცეული მსხვერპლი ვიყავი. უცებ თავზე შავი ლანდი წამომადგა. მივიხედე და ის შავი ნაგაზი ვიცანი, დილით რომ ვაჭამე. კიბის თავში იდგა კბილებს უღრჭიალებდა. რამდენჯერმე დაუყეფა კიდეც, აგრძნობინა რომ მარტო არ ვიყავი..

– ეს ვისი ძაღლია? – შეშინებულმა დაიხია უკან.

– ჩემია! – ვუთხარი და ძაღლს უკან ამოვუდექი.

ხმაურზე ვილაც მეზობელი გამოვიდა. გავიგონე, როგორ შეივინა კაცმა და ბრახუნით გაიჯახუნა სადარბაზოს რკინის კარები. ის შავი ძაღლი ეტყობა ისევ კარებთან მელოდა თავისი ულუფის მოლოდინში. ამჯერად მარტო არ იყო, პატარა ლეკვებიც მოეყვანა. კარებთან დაცუნცულულებდნენ და დედას ახტებოდნენ. ძაღლს მოვეფერე, სახლში შევედი და პური და ძეხვის ნაჭერი გამოვუტანე. ხელები მიკანკალებდა და ვფიქრობდი – ყველაფერი ბედისწერაა, არაფერი არ ხდება შემთხვევით!..

პატარა ოთახიდან, იქ, სადაც დედაჩემის ხატები ესვენა, სანთლის შუქი გამოდიოდა. მეკონა, ბებიამ თუ ანთო და დატოვა. კარგად რომ დავაკვირდი, ვილაც ქალი იწვა. იქვე, კუთხეში, მძიმე ჩანთები და ფეხსაცმელები მიეწყო. ეტყობოდა, ნამგზავრი და დაღლილი იყო.

ფეხაკრეფით მივედი და დავხედე. თმები შუბლზე ჩამოეყარა და მშვიდად სუნთქავდა. ადგილზე გავშეშდი მოულოდნელობისაგან. ძლივს ამოვიცანი ამდენი ხნის მერე მთელ ქვეყანაზე ჩემთვის ყველაზე საყვარელი სახე. დიდხანს ვუყურე მძინარს, ღვთისმშობელივით ლამაზი იყო იმ მოციალე სანთლის შუქზე. „დედა, დედა დაბრუნდა!“ – გავიმეორე ჩუმად. როგორ მინდოდა ბედნიერებისგან მეყვირა, მეტირა, მაგრამ ისე ეძინა დაღლილს, ვერ გავბედე მისთვის ეს ნანატრი ძილი დამერღვია. ვინ იცის, რამდენი უძილო ღამე გადაიტანა?!.. რამდენი ცივი ზამთარი?!.. რამდენი ტკივილი?!.. ცოტა შეცვლილიც მომეჩვენა, ცოტა მოტეხილიც... ეს ქალი, რა უცხოა და, ამავდროულად, რა ახლობელი!.. ეს ქალი ჩემი ანგელოზია, ცოცხალი ანგელოზი...

როგორც იქნა, მოვიდა, დამიბრუნდა. ხომ შეიძლებოდა, ვერც კი დაბრუნებულიყო!.. ეძინოს, მშვიდად ეძინოს, რომ ყველა ტკივილი დაუამდეს, ყველა ღარდი დაავიწყდეს. მთავარია, გრძელი ღამე დამთავრდა, მთავარია, გათენდება. მთავარია, აქ არის. ხვალიდან, სულ სხვა ცხოვრება დაიწყება, ხვალიდან – დედა სახლში იქნება!..

ირაკლი ნადარეიშვილი

პოეზიის დღე

მეორე ადგილი

– ოჰ, გაიღვიძეთ, „მგოსანო“?! რას ინებებთ დღეს საუზმედ: ჩაის – ლექსის ტოსტით, პოეზიის მურაბით, რითმის პუნდით თუ სტროფების ომ-ლეტით? რა ესიამოვნება ჩემს ძვირფას მეუღლეს?

– კარგი რა, მარიამ! რით ვერ მოიშალე ეს ენამწარობა, ჩემო შთაგონებავ. ნახე?! ტყემალი აყვავებულა ქუჩაზე. განა ამაზე სრულყოფილი მშვენიერება არსებობს სამყაროში?! განა მორიგ გაზაფხულზე ტყემლის ყვავილობის ხილვის ბედნიერება რომ გვარგუნა უფალმა, არ არის სამადლობელი და აღსანიშნავი, ჩემო მარიამ?!

– როგორ არა! აღვნიშნოთ, დავუძახოთ მეგობრებს და მოვაწყოთ ტყემლის ყვავილობის საღამო, ბატონო, მრგვალ მაგიდასთან. გაგიწყობთ ცარიელ თეფშებს და ზოგზე ლექსები დააწყვეთ და ზოგზეც – მოთხრობები. ჰო, კიდეც, გადანახული რომ გაქვს პოემების ბოცა, ჩამოასხი იქიდან ორი-სამი ბოთლი და ჩაგიცივებ საღამომდე მაცივარში. ეჰ, ჩემო შალვა, გილოცავ, მართლა... პოეზიის დღეაო დღეს, ვილაც წერდა სოციალურ ქსელში და გაგველო ერთი მაღაზიებში, გენახა, ეგება იყიდა ვინმემ სამადლოდ შენი ერთი-ორი წიგნი და წამოგელო რამე პროდუქტი, თორემ პენსიამდე ათი დღეა კიდეც და გავვიჭირდება თავის გატანა ორიოდე კილო კარტოფილის ამარა.

– ჩემთვის, ყოველი დღე პოეზიის არაა, ჩემო მარიამ?! – უკნიდან ხელები მოხვია მხრებზე და კისერში აკოცა მეუღლეს შალვამ.

– ეჰ, მაგას არ ვამბობ მეც... – თვალები აუწყლიანდა მარიამს. მერჩინა მთელი ცხოვრება საყვარელი გყოლოდა, ჩემო შალვა, ან გაგეყრბოდი და ან დავუთმობდი შენს თავს ბოლოს და ბოლოს, იქნებ, გამეყავი კიდეც, მაგრამ ახლა რა ვქნა, რა? შენს მუხებზე რომ ვეჭვიანობ ამ ხნის ქალი, არც მეთმობი და ვერც გამიყვიხარ. მართალი იყო დედაჩემი: პოეტს რომ მიჰყვები, ლექსებს შეჭამ და ჩაიცვამ მერეო, რომ მეუბნებოდა, მაგრამ სად მქონდა ჭკუა, სად? გამაბრუე შენი რომანტიზმითა და სიტყვა-პასუხით. ჰოდა, რომანები მაინც გეწერა, იქნებ მოთხოვნადი ყოფილიყო, ვის უნდა შენი ლექსები ამ მაღალტექნოლოგიურ ერაში, „მგოსანო“?

– კაი, მარიამ, კაი. გადავაბიჯებ, ბატონო, ჩემს თავმოყვარეობას და კიდეც ერთხელ ჩამოვივლი

ამ საღამოს მალაზიებს, — თავი ჩაქინდრა შალვამ.

— საღამო მშვიდობის, ბატონო დავით!

— ოჰ, ბატონო შალვა, მშვიდობა არ მოგიშალთ ღმერთმა. რატომ შეწუხდით?! ხომ ვითხარით, როგორც კი გარკვეული რაოდენობა გაიყიდება, თავად შეგეხმინებით-შეთქი.

— კი, კი, ასე შევთანხმდით. აქეთ ვიყავი და შემოვიარე, უბრალოდ. აბა, კარგად მენახეთ, კარგად. თითქმის 7-8 მალაზია შემოიარა ფეხით შალვამ, მაგრამ არსად არცერთი ეგზემპლარიც არ გაყიდულიყო. ბოლოს რუსთაველისკენ აიღო გეზი. მალაზიას რომ მიუახლოვდა, იგრძნო, ძალა სრულად გამოცლოდა ფეხებში. იქვე, მალაზიის წინ ჩამოვდა სკამზე და თვალები მილულა. ასე, თვალებდახუჭული და გარინდებული იჯდა თხუთმეტობდე წუთი. ვერ გადაეწყვიტა გაებედა და შესულიყო მალაზიაში, თუ არა. რაღაც უაზრო რითმა აეკვიტა და აზრებს უბნევდა მსცოვან პოეტს.

— ბატონო შალვა, ხომ კარგად ხართ, — შეაფხიზლა ქალის ხმა.

— თქვენ ხართ, ქალბატონო ლამარა?! როგორ გიკითხოთ, როგორ ბრძანდებით, შვილიშვილები როგორ არიან?

— არა გვიშავს, ღვთის მადლით, თქვენი წიგნების თაობაზე მელოდებოდით, ალბათ, ხომ?

— არა, ქალბატონო ლამარა, ვსეირნობდი და... ხომ მოგეხსენებათ, სიბერეში ფეხით სიარული სასარგებლოაო, ასე ამბობენ, ჰოდა, შესასვენებლად ჩამოვჯექი მხოლოდ.

— გასაგებია, — გაელიმა ლამარას. ერთი წუთით, ბარემ აქ ხართ და დამელოდეთ, მოვიკითხავ ანლავე თქვენი წიგნების ამბავს.

— გვანცა! შალვას ლექსების კრებული ხომ არ გაგვიყიდა ამ თვეში?

— არა, სამწუხაროდ, ქალბატონო ლამარა.

— კარგი, საღაროდან ოცდაათი ლარი მომეცი და პროგრამაში სამი ცალი გაყიდულად აჩვენე, გვანცა.

— ისევ თქვენთვის ყიდულობთ, ქალბატონო ლამარა? ჩაგიდოთ პაკეტში?

— არა, გვანცა, მე ხომ მაქვს უკვე. გადადე ეს სამი წიგნი და თუ ვინმე სტუდენტი შეიძენს რომელიმე პოეტურ კრებულს, შალვას ლექსები მალაზიისგან საჩუქრად გადაეცი, გამიგე, გვანცა?

— ბატონო შალვა! ბატონო შალვა! კარგი ამბავი მაქვს თქვენთვის, სამი ცალი გაყიდულა და აი, გამომართვით, თქვენი ჰონორარი.

— მართლა?! — სიხარული და გაოცება ვერ დამალა შალვამ.

— დიახ, მაგრამ უკეთ რომ მოხდეს წიგნის რეალიზაცია, ფასდაკლებაზე ხომ არ გვეფიქრა, ბატონო შალვა? აი, მაგალითად, მალაზიის 45%-იან ფასნამატს მე 20%-ამდე შევამცირებდი, ერთი 20% თქვენც რომ დაგეკლოთ, მნიშვნელოვნად გაიადფებოდა. სხვაგვარად არ გამიგოთ, კი მერიდება, მაგრამ ისედაც შემცირდა ამ ელექტრონული წიგნების გადაძივდი მყიდველი და თანაც, ლექსების კრებულებს არც მანამდე ჰქონდა დიდი გასავალი. ახლა მხოლოდ უცხოური ბესტსელერის საყიდლად თუ შემოდის ვინმე, ან ისეთი წიგნის, რომელსაც კარგი პიარი აქვს. აღარ გვყავს იმდენი მკითხველი,

აღრე რომ გვყავდა, ბატონო შალვა, აღარ უნდათ 15 ლარის წიგნში გადახდა და რა კენათ?! — ამოიოხრა ლამარამ.

— ჰოო... წიგნი 15 ლარი ღირს და კილო ხორცი — 22, პარადოქსია, მაგრამ ფაქტია, რას ვიზამთ. ოხვრაზე ოხვრით უპასუხა შალვამ. ეჰ, ქალბატონო ლამარა, თქვენც ხომ იცით „ჩემი ათი ლარიდან“ რვა წიგნის დაკაბადონება-დაბეჭდვის თვითღირებულებაა და მხოლოდ ორი ლარია რეალურად ავტორის?! მაგრამ რა გაეწყობა, რადგან ასეა, ასე იყოს, დღეიდან 8 ლარი გამისწორეთ ერთ ეგზემპლარზე, — გაულიმა შალვამ.

— ისე, სპონსორი რომ გეპოვათ, ან გრანტი აგელოთ, სულ თქვენი იქნებოდა?! ეგებ, ამ კუთხითაც გეფიქრათ შემდეგი გამოცემისთვის?

— კარგით რა, ქალბატონო ლამარა, ვინ ჩადებს ახლა ფულს ამ „უმაღურ“ საქმეში. იყოს ის რვა ლარი, ყაბულს ვარ, შემდეგი გამოცემისთვის კი ასჯერ დაფიქრდები ვიდრე დაზოგილი პენსიით გადავწყვეტ რამის გამოცემას.

— კარგით, შევთანხმდით, — ნალვლიანად გაულიმა ლამარამაც. მოიცადეთ, ერთი წუთით, ჩანთიდან შოკოლადის ფილა ამოიღო და შალვას გაუწოდა :

— დღეს პოეზიის დღეა, ბატონო შალვა, გილოცავთ, ეს კი თქვენს მეუღლეს, ქალბატონ მარიაშს მხარტვით ჩემგან.

— მაღლობა, ჩემო ძვირფასო, ღმერთმა ბარაქა და ჯანმრთელობა არ მოგიშალთ თქვენს და თქვენს მონაგარს! — აწყლიანებული თვალებით გამოართვა შოკოლადის ფილა და სათუთად შეინახა პიჯაკის გულის ჯიბეში შალვამ.

ღიღინით, წელში გამართული მიჰყვებოდა ქუჩას ბერიკაცი, უბეში შოკოლადის ფილითა და ჯიბეში ოცდაათი ლარით და იმ წუთში ძნელად თუ მოიძებნებოდა ამ ქალაქში მასზე ბედნიერი ვინმე სულიერი. ის იყო სახლს მიუახლოვდა, რომ მოკლე ტექსტური შეტყობინება მიუვიდა ალა-ალავ დაზნარულ, მაგრამ ჯერ კიდევ მუშა მობილურ ტელეფონზე. ბურღულეულზე და შაქარზე 15%-იანი აქციის შესახებ იტყობინებოდა მალაზიათა ერთ-ერთი ქსელი.

— არა, მაინც რა მაღლიანი დღეა დღეს, ჰა? — ხმამაღლა ჩაილაპარაკა შალვამ და ჩქარი ნაბიჯით გაეშურა შეტყობინების გამომგზავნი უახლოესი მალაზიისკენ.

— ოჰ, შალვა, არ მჯერა, ნუთუ... — თვალები აუწყლიანდა მარიაშს და ქოთქოთით გამოართვა პროდუქტის პაკეტები მომდომარ მეუღლეს.

— ნუთუ, მარიაშ, ნუთუ ეს შოკოლადის ფილაც შენ გამოგვგზავნის ძღვენად და აგერ, შვიდი ლარიც კი მომრჩა პურის ფულადაც გვეყოფა პენსიამდე, — ამყად დააწყო რკინის ლარიანები მაგიდაზე შალვამ. — დღეს ხომ გახსოვს, რა დღეა, მარიაშ?

— 21 მარტია, სამშაბათი, — გამოსძახა პროდუქტების დახარისხებაში გართულმა მეუღლემ, ისე, რომ თავიც არ აუწყვია მალა.

— არა, ჩემო მარიაშ, დღეს პოეზიის დღეა, პოეზიის, — ღიმილით მიუგო შალვამ და ფანჯარაში შემოჭრილი ტყემლის ყვავილებისკენ გაექცა რითმარეული მზერა.

ლია მამულაშვილი

სინთეზური წერტილი

მესამე ადგილი

დავწერე განცხადება და სკოლიდან წამოვედი. სკოლის ეზოს კარს გამოვცდი, იქვე, სამლოცველო-სთან, წამიერად შევჩერდი, პირველი მექანიკურად გადავიწერე და გამოვედი. მანქანაში რომ ვჯდებოდი, მაშინლა შევნიშნე ჩემი ლამაზი, ძვირადღირებული, ძალიან ვარდისფერი და ექსტრაგაგანტული ფეხსაცმელი, რომელიც პირველად იმ დილას ჩავიცვი, შარვალსა და ბლუნზასაც რას ვერჩოდი... ყველაზე ექსტრაგაგანტული, – გამახსენდა მოსწავლეების შეფასება სკოლის ერთ-ერთ ბანკეტზე... მაშინ გულში მეწყინა კიდევ: მართო ეს დაინახეს-მეთქი?... ახლა კიდევ მესიამოვნა. მექანიკურად დავძარი მანქანა და მივხვდი, არ ვიცოდი, სად უნდა წავსულიყავი...

სხვა დროს თუ „შოპინგი“ მშველდა, ახლა არ გაამართლებდა. ყიდვის პროცესი რაღაცნაირად მშველის ხოლმე. იქნებ ეს ძალიან პრიმიტიული გამოსავალია, მაგრამ... ბავშვებსაც მოსწონთ ყოველთვის ჩემი ჩაცმულობა და ამიტომაც ხშირად მათ კომპლიმენტებსაც სიამოვნებით ვისმენ: – რა კარგად გამოიყურებით, მას... თუმცა უკვე პროფესიული სენით დაავადებულს, სულ მინდა, პირველ ადგილზე, ჩემში კარგი მასწავლებელი დაინახონ. ადრე უფრო გული მწყდებოდა, ახლა პირიქით, ასაკის მატებასთან ერთად, – ნაკლებად. ამ ყველაფერს, რა თქმა უნდა, დამსახურება სჭირდება. ეს დამსახურება კი, არცთუ ისე ადვილია ბავშვებთან... თუმცა მე არც ამაზე მაქვს საწუწუნო... უამისობაც არ ყოფილა; ახლა უკვე ვიცი, ბავშვების თვალში როგორ ნაწილდება პირველმორე ადგილზე ეს ამბები... მათ სიყვარულს კი ყოველთვის ვგრძნობდი.. ბედნიერებასთან ახლოს იყო ყოველთვის ეს შეგრძნება, და, როცა ამ ბედნიერებაზე რაღაცნაირად, ვიღაცის უხეში ჩარევით, უარი ვთქვი, არა იმიტომ, რომ რამის შემეშინდა, არა, უბრალოდ გაცლა ვამჯობინე, შემეშინდა ამის: ეს გადაწყვეტილება დროებითიდან საბოლოო არ ყოფილიყო... შემეშინდა, კიდევ მომინდებოდა საყვარელი საქმის კეთება, თუ... თუ სხვა მხარეს წავიდოდი... ერთი შეღავათი, რაც იმ წამს მშველდა, ის ფიქრი იყო, რომ მამა ცოცხალი აღარ

იყო და წამოსვლის მიზეზს არ მკითხავდა. თუმცა, როცა ცოტა მოვკონიერდი, მივხვდი, რომ თვითონ ვუყვებოდი ყველაფერს ჩაჩოქილი, თითქოს თავსაც ვიმართლებდი, თითქოს არც კი... მიხაროდა, რომ არაფერს მეკითხებოდა და ყველაფერზე მეთანხმებოდა... მეჩვენებოდა, რომ არც შემდუროდა... მეტიც, თითქოს მეუბნებოდა, რომ ასეც უნდა ყოფილიყო... სასაფლაოზე მიწა უკვე სიცხისგან გამშრალიყო... ზაფხული იწყებოდა...

•
შემთხვევითობის არ მჯერა..

თუმცა, ზოგჯერ შემთხვევაც ბევრს განაპირობებს... სამკითხველოს დარბაზში ლამაზი, მავთვალა გოგო უცნაური ღიმილით შემომეფრქვია და სითბოთი ამავსო. ხომ არის, წყურვილით რომ იხრჩობი, ვეღარ უძლებ. აი, ისე, განსაკუთრებით სიზმარში, გწყურია, იხრჩობი და ვერფერს აკეთებ... უბრალოდ, ეგუები, რომ უნდა დაიხრჩო... და უცებ ფეხიზღდება და გრძნობ, როგორ გადარჩი..

ვაჟას „შვლის ნუკრის ნაამბობზე“ მელაპარაკებოდა. დღემდე რა დამავიწყებს თქვენს ხმასა და თვალებს, როგორ ხსნიდითო... თავადაც შვლის ნუკრს ჰგავდითო. თავს ვიმართლებდი... მე რა შუაში ვარ, ეს ვაჟა ასეთი-მეთქი. ჰოდა, რაღაცნაირად გადიდგულეებულს, გამახსენდა, რომ ვაჟაც (გაკვანდინებები ამ ც-ზე) „წავიდა“ ერთხელ სკოლიდან. გავბრაზდი და წერილი დავწერე იმ ვიღაცის მიმართ, სკოლიდან წასვლა რომ მაიძულა, და პოეტის მაგალითიც ზედ დავურთე. მოკლედ, მავანმა და მავანმა ჩათვალა, რომ ვაჟას თავი გავეუტლოე და თურმე სულ ძალიან ხმაზე გაჰკიოდა ჩემი მისამართით სასკოლო შეკრებაზე. ჩემი წერილი კი სრულდებოდა ასეთი გაბრაზებით: ...პაპჩემი – გადასახლეს... მისი მამა, სავარაუდოდ, დახვრიტეს..

ვია (ჩემი ბიძაშვილი) – მოკლეს..
მე სკოლიდან წამოვედი.....

•
არქივიდან წერილი ამოვიღე... ყვითელი, გადაგლესილი ფურცელი... ალაგ-ალაგ არაშემთხვევითობით გადასწორებულ-გადაშლილი ფაქტებით...

•
პაპას გულს ქვემოთ ნაჭრილობები ჰქონდა. მასსოვს ოღნავ ჭაღარა, მასსოვს ხმით, ხანდახან ვენახში რომ გაგვიყოლებდა მე და ჩემს ძმას.. მასსოვს კიდევ მისი სევდიანი ჩალიდინება, როგორ აგროვებდა ვაზის ძირში ჩაბნეულ ყურძნის მარცვლებს, გვასწავლიდა, არ უნდა დატოვოთო. გულში ვფიქრობდი, ეს ორი მარცვალი რაღას უზამს -მეთქი, მაგრამ ისე რიტუალივით ასრულებდა ამას, ჩვენც უხმოდ ვაგროვებდით თითოეულ მარცვალს... მასსოვს მისი მოყოლილი ზღაპარი კენიტი ქვამარილზე, რაღაც ძალიან სასაცილო ამბავიც იყო მასში, ასევე მოვაცოლებდით და ვიცინოდით ტახტზე დაგორებულები. კიდევ, მასსოვს მისი სიმღერა „გაფრინდი შავო მერცხალო“... ცამდე ასული მისი ხმა, ოღონდ ძალიან შორს და იშვიათად..

გულს ქვემოთ ჰქონდა ნაჭრილობევი, დიდი თხილისოდენა, ჩაღრმავებით, ცერა თითი ჩატეულა. იშვიათად გამოუჩნდებოდა, შემთხვევით პერანგის ღილი თუ შეესხნებოდა, ან პირს როცა იბანდა, ვენახიდან დაღლილი. ჩემი პატარა ძმა თითით მისწვდებოდა და ეკითხებოდა: „ეს ლა არის?“ მერე პაპა მოყვებოდა ომის ამბავს და ჩვენ სულგანაბრულები ვუსმენდით (თუმცა, პაპა ომში არასოდეს ყოფილა).

ცოტა რომ წამოვიზარდე, მახსოვს მისი ღინჯი ნაბიჯები, რაღაცნაირ, კვერთხივით ჯოხს დაყრდნობილი, ზემოდან ქვემოთ, ან ქვემოდან ზემოთ (ბიძაშვილებისკენ) მავალი. მივდივართ ერთხელ ასე ხელიხელჩაკიდებულები, მიყვება პაპა რაღაც საიტერესოს (პირველი გიმნაზია ჰქონდა თავის დროზე დამთავრებული), ზემოდან მოდიან ჩემი კლასელები, მეორე ან მესამე კლასში ვართ, მომი-ახლოვდნენ, ჩემდა უნებურად, მომერიდა, გავაშვებინე პაპას ხელი, არ ვიცი, რატომ... ის მიხვდა: რა იყო, შეგრცხვალ? — ისე, ჩემად, თავისთვის ჩაილაპარაკა. გულის შიგნით, რაღაცნაირად, უცნაური ტკივილი ვიგრძენი. თვითონვე მიხვდა. არც მან შეიმჩნია, ვითომ არაფერი, განავრძო ამბის მოყოლა... ჩემად ჩაკვიდე ხელი და გზა განვაგრძეთ..

მამინ მივხვდი, რომ ხელი არასოდეს არ უნდა გაუშვა შენიანს, სულ არასოდეს...

•

ის ომში არ ყოფილა. ამაზე არავინ ლაპარაკობდა. არც თვითონ, არც ბებო, არც მამა და არც ბიძაჩემი. ერთხელ ხელში ჩამივარდა ძველი საგვარეულო სკივრი, წერილებით სავსე. პაპა მამას სწერდა წერილს, მალე ეს ომი დამთავრდება, დაგამარცხებთ მტერს და მეც დაგიბრუნდებით გამარჯვებულნი... სხვა წერილში კი ბებოს აფრთხილებდა, — ბიჭებმა არ უნდა გაიგონ, რომ გადასახლებაში ვარო... ალბათ მამასაც ასე ეგონა ბავშვობაში. წერილების მისამართები შორეული ციმბირიდან იყო. ისინი, ძირითადად, რუსულად დაწერილი, კარგი, გამართული გრამატიკული რუსულით (როგორც ვთქვი, იმ დროისათვის პაპას კარგი განათლება ჰქონდა მიღებული). თავიდან სულ რუსულად იწერებოდა. ვფიქრობ, ცენზურის გამო. პაპას საყვედურები: — რატომ თქვენ არ მწერთო, — გასაგები მიზეზით აიხსნებოდა, ალბათ, ქართულად ნაწერი არ მიდიოდა დანიშნულების ადგილამდე..

...ახლაც ხომ ასე არეულია ქვეყანა, და, მამინ ხომ...

გვიან ალაპარაკდნენ ჩვენები. გვიან გავიგეთ ბევრი რამ... ზოგი ბიძაჩემისგან (ის უფროსი იყო მამაზე), ზოგიც ნათესავებისგან. მძიმედ, ნაწყვეტ-ნაწყვეტ იხსენებდნენ ჩემი მამა-ბიძები, ისე კარგად ვეღარც, როგორც ძველები მოყვებოდნენ ალბათ, მაგრამ მაინც იხსენებდნენ.

ჯულას წასაყვანად (ჯულა ჩვენი სანაქებო ცხენი ყოფილა) ყველაზე გვიან მოსულან. ჯერ პაპა და დიდაპა წაიყვანეს თურმე... ჯულას წასაყვანად კი ბოლოს მოსულან. არავის იკარებდარო ახლო, ძლივს დაუმორჩილებიათ. კარგა ხნის მერე უნახავს ბებოს, შემთხვევით უღელში შებძული. გამო-

ქანებულა მისკენ, მოსწყდომია რკინის ვისოსებს, მერე ცრემლები წამოსვლია ლურჯი თვალებიდან და უტირია, როგორც კაცს, ისე... გაოცებულან იქ მყოფნი.

პაპა კი, ციმბირის გზას დააყენეს. პაპაც, მისი სიძეც... მეზობლებიც და მთლიანად სოფელიც.. დიდაპა — გიორგი, 67 წლის ბერიკაცი, საღდაც ლოჭინთან ახლოს უნდა იყოს ჩაცხრილული... აი, რას ამბობს ის გაყვითლებული ფურცელი: მოსამართლისთვის ქრთამის გადაცემის მცდელობის გამო დაუკავებიათ გიორგი... სულ ვფიქრობ, თუ ეს სიმართლეს შეესაბამება, იმ დროში, როცა პაპა ხალხის მტრად გამოაცხადეს, მისი შვილები — ხალხის მტრის შვილებად, როგორ გაბედა და რა ქრთამი შეაძლია ამ მოხუცმა მოსამართლეს, რომლის გვარი საგულდაგულოდ გადაშლილია ამ საშინელ, მომაკვდინებელ ფურცელზე.

მოკლედ, გამოდის, შვილის გამოსწნის მიზნით ჩადენილი საქციელისთვის ისიც ციმბირის გზას გაუყენეს... თუმცა, მას სად უწია სიკვდილმა, ზუსტად არავინ იცის. მის ყოველ გახსენებაზე მოუწყლიანდებოდათ ხოლმე თვალები ჩემს მამა-ბიძებს და ამასლა ამბობდნენ: — თქვენ რა იცით, რა კარგი დიდაპა გყავდათ თქვენო... და მეც სულ მეფიქრება ხოლმე იმ 67 წლის გლეხკაცზე, ლიტრიძირიანთ გიორგიზე (ასე შეურქმევიათ ლიტრის ძირივით ტრიალებდა ცეკვის დროსო, სხვა ბევრი კარგი თვისებაც ჰქონია. თავის დროზე ღარიბ, ობოლ ბიჭს იმდენი უწვალა, საკუთარი მამული და დუქანიც გაუხსნია.. აზნაურის ქალიც შეურთავს, მაგრამ...) როგორც ჩანს, ის თვალცრემლიანი ბერიკაცი, „თავისებური პეტრე ილიასი“ (ასე შეადარა შემდეგ რ. ინანიშვილმა თავის ჩანაწერებში, დედის მხრიდან პაპად ერგებოდა), ისე ჩააწვინეს მართლაც მიწაში, უკუბოლოდ, მხოლოდ იმაში ეჭვმიტანილი, რომ საღდაც რაღაც წუთებში, ისე არ იფიქრა, როგორც იმ დროის ხელისუფალთ სურდათ..

წლების შემდეგ... ლოჭინის ხევში უამრავი ძვალი ამოაყოლა გუთანმა... სავარაუდოდ, სწორედ აქ დახვრიტეს „ხალხის მტრის“ ის ნაწილი (ავადმყოფები და მოხუცები), რომელთაც, როგორც ამბობენ, „ვერაფერში გამოიყენებდნენ“...

„მომის წერილებიც“, სამწუხაროდ, მის შესახებ არაფერს გვიამბობს..

ჰო, პაპა წერილებში არსად არ ახსენებს მოხუც მამას. წერილები ძირითადად ბებოს, მარიამის სახელზეა. განსაკუთრებული სიყვარული ჰქონიათ მათ. ახლა მართლა დაჭყეტილი ვარო, — იქიდანაც არ აკლებს ზუმრობას (პაპას ღიდი თვალები ჰქონდა); ნიშორეც ვერ ანელებს მათ ურთიერთობას: — „მარო, შენ ჩემო გიჟმაჟო მეგობარო, მარცხენა ფეხზე მაკალოო“, — წესიერად ჩაიცივით და დაიხურეთ, მტერი ისედაც განარებულაო... მამას კი ხშირად სთხოვს, აცინე და აცინე სოფიო ბაბო... ის ხომ მხოლოდ და მხოლოდ მზეს შეჰყურებს, როგორც ობოლი.. თვალზე ცრემლს რომ დაუნახავ, გააჯავრე: — შე, მტირალაა, შენო... არ დაბერდეს, სანამ მე კიდევ ერთხელ ვნახავო..

სოფიო ბებო კი, აზნაურის ქალი, განთქმული თავისი ხელობით (მოტეხილობის საოცარ მაღაძოს

ამხადებდა თორმე) ყველას წამლობდა და აპურებდა, როგორც შეეძლო... თან პაპას მონატრებით სულ მზეს შეპყურებდა გამუდმებით.

**ურალში კი – მზე – მკვდარი იყო.
წერილი „ურალიდან“**

თოვს. წვრილად ცრის. უსაშველო ყინვაში გრძელი რიგის შუაში ვარ. ყოველ დილით გამოვდივართ ხის საჭრელად, მერე ვაცურებთ ამ ხე-ტყეს წყლებზე. ჯიბეში ჩემი პატარა ბიჭის წერილი მაქვს და ის მითბობს გულის ნაწილს. გაყინულ ხელებშიც მისი სითბო გადმომდის და აღარ მცივა თითქოს. უკვე ვხედავ კიდეც, როგორ დააფრიალებს წერილს ჩემი პატარა ბიჭი და აცრემლებულ ბებიას კალთას აღარ სცილდება.

ვწერ. ვწერ გაყინული ხელით და გაყინული გულით. როგორმე ხომ უნდა გაუძღო ამას?! აქ ყველა ასეა. გვიჭირს. მეც მაგრად ვუდგევარ გაჭირვებას იმ იმედით, რომ ჩემი სიალალმართლე და უდანაშაულობა მომისწრებს და გამათავისუფლებენ.

და შემდეგ ასე იწერება საჩივრისა და თხოვნის წერილები, განცხადებები საქართველოს პროკურორის, საკავშირო პროკურორის, საკავშირო უზენაეს სასამართლოს პლენუმის მისამართით, თავად ბერიას სახელზე, მოგონილი ცილისწამების გასაქარწყლებლად: რომ ის არ იყო არავითარ კონტრევოლუციონერულ ორგანიზაციაში და არცარა იცოდა მის შესახებ.

...თითქოს ჰოო... თითქოს არაო... დღეები კი ბობოქრობდნენ გამეტებით. დღეებიც, წლებიც..

(ხოო, ის ნაჭრილობევი კი, ერთხელ, გამოქცევის მცდელობის დროს მიღებული ხიშტის კვალი, ნახიშტალი ყოფილა).

პაპა იმედს არ კარგავდა, რომ ოდესმე სიმართლეს დაამტკიცებდა... დაამტკიცებდა, როგორ უყვარდა თავისი ქვეყანა და მიწა..

განთავისუფლება კი... „განთავისუფლება“, გვიან იყო.

რეაბილიტაცია – უფრო გვიან..

ტკივილი დარჩა შეუსორცებელი...

პაპა ინფარქტით წავიდა ამქვეყნიდან...

ის ახალი წლის წინა ღამეს გარდაიცვალა. და ეს იყო ბოლოს წინა დღე. დილით ისევ გათენდა დილა. ისევ ცისფერი, მაგრამ ნაღვლიანი. მე ჯერ კიდევ პატარა ვიყავი და მეშინოდა მისი დანახვა. მერე, ჩემმა უფროსმა დამ მითხრა: აბა, შეხედე, როგორი სიმპათიურია ისევე... მე მაშინ ისიც არ ვიცოდი, რას ნიშნავდა სიმპათიური... გაბედე და შევხედე... წლებისგან გატეხილი, მაინც ძალიან ლამაზი და სიმპათიური იყო...

...ვწერ ახლა და ვვიწყლები, რამ გადაარჩინა ეს ხალხი, მერე კიდევ ასე კარგად რომ იცხოვრეს... ბიძაჩემი ცოტათი ტრაბახით იტყოდა ხოლმე: (ის უფროსი იყო და ახლა ვხვდები, რამდენი რამის აღება მოუწია თავზე, ამიტომ უფრო რისკიანი და გამტანი იყო თავისებურად):

– ჩვენ, ყველანი, ქალებმა გავგზარდეს და ასეთი კარგები ვართ, კაცებს რომ გავგზარდეთ, როგორები ვიქნებოდითო.. არასოდეს მახსოვს ისინი გაბოროტებულიყვნენ ვინმეზე და არც ის მახსოვს, ვინმესი შეშურებოდათ რამე..

...მტერი არ გაახაროთ, ჩაიცვით და დაიხურეთო, – გამახსენდება ხოლმე დროდადრო სიამაყიანტკვილიანი ნათქვამი (და ჩემები ზოგჯერ როცა დამცინიან: „რა ტრიპაჩინცა ვინმე ხაარო“, – თავს ვიძარტლებ ხოლმე: ვიღაცამ ხომ უნდა შეასრულოს პაპას დანაბარები?!...)

ხუმრობა იქით იყოს და, ახლაც, როცა ვიხსენებ ამას, როცა აღარც მამა ცოცხალი, აღარც ბიძა და სხვა ნათესავები, საათობით თვალგახეული ვხედავ მათ უცნაურ სითბოს. მეჩვენება, რომ სადღაც მივდივარ თვალგახეული. ვეღარ ვხედავ საგნებს, ყველაფრით ამოწურულსა და უმზეროს...და ვხედავ მხოლოდ, როგორ დევს ეს ფურცელი მკვდარივით, როგორც რელიქვია: მძიმე, უხეში... ჭირის ფურცელივით, გაყვითლებული მიცვალებულივით..

და, მიუხედავად ამისა, ჩემ წინ – მხოლოდ მზეა... და ვხვდები...

– იქნებ ეს არის სწორედ სინთეზური წერტილი?!..

...ალბათ... ალბათ, რადგან ამაზე უცნაური რალაცებიც ხომ ხდება სამყაროში. ზოგჯერ ამ სამყაროს ცენტრში ხარ. შეიძლება იშვიათად, ძალიან იშვიათად, მაგრამ ერთხელ მაინც იგრძნობ, როგორ ხდები მისი ნაწილი, მისი მცირედი ელემენტი და ფიქრობ, რომ შენ სადღაც კი არ ხარ, – აი, – აქ ხარ! ამ სამყაროს წილი ხარ!

წამიერად იგრძნობ მასთან რეალურ შეხებას. იმ წამს შენ ხარ ყველაზე მნიშვნელოვანი მისთვის, თითქოს იმ წამიერ სურვილსაც კი შეგისრულებს, თუკი მოასწრებ და ჩაიფიქრებ, ან პირიქით, შენს დარდს, გულისტკივილს რალაც ძალიან დიდ, სამყაროსხელა ნაწილს გახდის და დაგაფიქრებს:

– ეს რატომ მოხდა?!

მოგვიანებით, – ან მიხვდები და ან არა, სად ან რატომ მოტრიალდა იმ წამს დედამიწა შენთვის, სად შეერთდა ის შეხების წერტილი ერთდროულად ასე დიდისა და პატარასთვის: – შენთვის და სამყაროსთვის.

შეგრძნებით კი ნამდვილად შეიგრძნობ, რომ შენ მისთვის იმ წამს იყავი რალაცით მნიშვნელოვანი: ხო, ან დიდი ტკივილით, ან დიდი სიხარულით. და, მაშინ მართლა იგრძნობ, რომ მას ახსოვხარ... მართალია, ის ძალიან დიდია და უკიდევანო, მაგრამ ნამდვილად მისი წილი ხარ, მისი მოვლენილი, რალაც ნაწილი, თუნდაც უმნიშვნელო, მაგრამ მისი ნაწილი, მთლიანობის რალაც მერამდენედი, მაგრამ მაინც მისი...

და ასე ხდები უფრო მშვიდი... თითქოს უკვე დაგიმტკიცა მან, რომ შენც მნიშვნელოვანი ხარ მისთვის, უმნიშვნელოც – მნიშვნელოვანი!!!

(ხო, რა თქმა უნდა, – სკოლაში დავბრუნდი)... რაც შეეხება, ლოჭინს...

რამდენჯერაც გავივლი ლოჭინს... მინდა ფეხზე დავდგე ან ჩავუჩოქო მიწას...

ნოდინსკია „სანბუქო“

თამთა ტაბატაძე

რატომ დაკარგა ციხარტყელამ ფერები

გამარჯვებული მოთხრობა

ეს ამბავი უხსოვარ დროს, ერთ შორეულ სამეფოში მოხდა. იმ სამეფოს ძალიან კეთილი, სამართლიანი და ბრძენი მეფე-დედოფალი მართავდა. მეფეს ერქვა მზე, დედოფალს კი – მთვარე. მზეს და მთვარეს ულამაზესი ასული ჰყავდათ – ციხარტყელა. გოგონა ისეთი ლამაზი იყო, ვინც კი დაინახავდა, თვალს ვეღარ ამორებდა. სამეფოში ყველა მონუსხული განზღობდა პრინცესა ციხარტყელას მშვენიერებით. როცა ციხარტყელა იცინოდა, შავი ღრუბლებიც კი გაიფანტებოდნენ ხოლმე და არემარეს საოცარი ნათელი ეფინებოდა. გოგონა მხოლოდ გარეგნობით კი არ იყო გამორჩეული, ძალიან კეთილი და მგრძობიარე გული ჰქონდა. სამყაროში ყველა სულიერი უყვარდა და ებრალებოდა...

ციხარტყელას ერთი ულამაზესი, ჭრელი კაბა ჰქონდა, რომელიც მისმა ნათლიამ, ციხარტყელას ვარსკვლავმა შეუკერა. კაბაზე შვიდი ფერი იყო: წითელი, ნარინჯისფერი, ყვითელი, მწვანე, ცისფერი, ლურჯი, იისფერი. ძალიან უხდებოდა შვიდფერა კაბა ციხარტყელას, ისე ძალიან უხდებოდა, რომ დღედაღამ ტანთ ემოსა და არასოდეს იშორებდა. ხალხს ძალიან მოწონდა ჭრელ კაბაში გამოწყობილი ციხარტყელა, ამიტომ როდესაც გოგონა გამოჩნდებოდა, ყველა თავს ანებებდა საქმეს და მეფის ასულს უყურებდა. ციხარტყელაც ყველას ესალმებოდა და თბილად უღიმოდა.

მეფის ასულს ძალიან უყვარდა სეირნობა. განსაკუთრებით – ჟუჟუნა წვიმაში. მართალია დედა წუხდა და აფრთხილებდა, შვილო, წვიმაში ნუ გახვალ გარეთ, თორემ გაცივდები და სურდო დაგემართებაო, მაგრამ გოგონა ძალიან სთხოვდა ხოლმე და დედოფალიც უარს ვერ ეუბნებოდა თავის ნებიერას. მშობლებს ეშინოდათ, ჩვენი საყვარელი

შვილი რაიმე ხიფათს არ გადაეყაროსო, ამიტომ, შორს არასოდეს უშვებდნენ, მეფე მზეს ყოველთვის თავის სიახლოვეს ჰყავდა ქალიშვილი.

ერთხელ ციხარტყელამ მოიწყინა. მას შორეულ ქვეყნებში მოგზაურობა ეწადა, უცხო ხალხის ნახვა და გაცნობა სურდა. ისე მოიწყინა, რომ გარეთ საერთოდ აღარ გადიოდა. ყველას მოენატრა მეფის მშვენიერი ასულის დანახვა.

მზე და მთვარეც შეფიქრიანდნენ. გული სტკიოდათ, როდესაც საყვარელ ასულს მოწყენილს ხედავდნენ. ამიტომ ბევრი ფიქრისა და ყოყმანის შემდეგ, გადაწყვიტეს გოგონას სურვილი შეესრულებინათ და სამოგზაუროდ გაეშვათ.

როგორ გაუხარდა ციხარტყელას! ფეხზე წამოფრინდა და ჯერ დედას ჩამოეკიდა კისერზე, შემდეგ მამას. მერე ჩაიცვა თავისი ულამაზესი შვიდფერა კაბა და მორჩა, მზად იყო გასამგზავრებლად! მეფემ სასწრაფოდ გამოიძახა მებრძოლ ვარსკვლავთა საუკეთესო ოცეული და თავის გოგონას გააყოლა, რომ ყველანაირი ხიფათისგან დაეცვათ.

წავიდა ციხარტყელა სამოგზაუროდ.. თვალეზგაბრწყინებული ათვალეიერებდა უცხო სოფლებსა და ქალაქებს. სიამოვნებით ეცნობოდა ადამიანებს. ხალხიც მოწიწებით ესალმებოდნენ მეფის ასულს.

ერთ დღეს, ერთ პატარა ქალაქს ესტუმრა ციხარტყელა. ხედავს, ორი ბიჭს ხელჩართული ჩხუბი გაუძართავთ. არიქა, გააშველეთო, შესძახა ვარსკვლავებს შეცბუნებულმა ციხარტყელამ, ოცეულმა სასწრაფოდ დაამოშმინა მოჩხუბრები.

– რა დაგემართათ, რა გაჩხუბებთ? – შეეკითხა ყმაწვილებს ციხარტყელა.

– რაღა რა გვაჩხუბებს! – უპასუხა ერთ-ერთმა მოჩხუბარმა – გზაზე ლამაზი ნიჟარა ეგდო. პირველმა მე დავინახე და ნიჟარა მე უნდა დამჩრჩეს, ეს კი მეჩხუბება, მომეციო!

– არაფერიც! – ცხარედ შეეკამათა მეორე მოჩხუბარი – ნიჟარა პირველად მე დავინახე და ჩემი უნდა იყოს!

ბიჭები აყვირდნენ და ცოტა ხანში ისევ ხელჩართული ჩხუბი გამართეს.

„ნუთუ ადამიანები ისეთი ძუნწები არიან, რომ ერთი პატარა ნიჟარა არ ემეტებათ ერთმანეთისთვის? – გაიფიქრა ციხარტყელამ და დანაღვლიანდა. ისე მოიწყინა, რომ მის ჯადოსნურ კაბაზე წითელი ფერი გაქრა.

მეორე ქალაქში რომ მივიდა პრინცესა, დაინახა პატარა გოგონა, რომელსაც მოკლედ შეჭრილი, ოქროსფერი თმები ჰქონდა. გოგონა ცხარე ცრემლით ტიროდა.

ციხარტყელამ შეაჩერა ვარსკვლავთა დაცვა და გოგონას მიუახლოვდა.

– რატომ ტირი, პატარავ? – ჰკითხა ალერსიანად.

– რაღა რატომ ვტირი – ამოისლუკუნა გოგონამ,

– ისეთი ლამაზი, გრძელი ოქროსფერი ნაწნავი მქონდა! ყველას ძალიან მოსწონდა. მაგრამ ჩემს მეგობარს შემეშურდა, მომეპარა და მაკრატლით ნაწნავი მომჭრა!

ამის თქმაზე გოგონა უფრო ცხარედ ატიროდა.

„როგორ – ვაოცდა ცისარტყელა, – ნუთუ ადამიანებს ისე შურთ ერთმანეთის, რომ მეგობარი მეგობარს არ ზოგავს?“

ძალიან დანაღვლიანდა ცისარტყელა... ისე მოიწყინა, რომ მის ჯადოსნურ კაბაზე ნარინჯისფერი გაქრა...

პრინცესამ და ვარსკვლავებმა გზა განაგრძეს და ერთ პატარა ქალაქში სკოლასთან მივიდნენ. ეზოში გოგონამ დაინახა მოსწავლეების ჯგუფი. ბავშვებს წრე შეეკრათ და გულიანად იცინოდნენ.

– ძლივს, ბედნიერი ადამიანები! – ტაში შემოჰკრა ცისარტყელამ და გახარებული გაემართა ბავშვებისკენ, მაგრამ ახლოს მისვლისას დაინახა, რომ წრეში პატარა ბიჭუნა იდგა თავჩაღუნული და ცრემლები დაპა-ღუპით ჩამოსდიოდა. დანარჩენებს თითი მისკენ გაეშვირათ და დასცინოდნენ, თან უძახოდნენ:

– ოროსანო, ოროსანო!

– როგორ არ გრცხვენიათ, – ბრაზისგან ლოყები შეეფაკლა ცისარტყელას – რატომ დასცინით მეგობარს?

– არ არის ჩვენი მეგობარი, მასწავლებელმა ორიანი დაუწერა! – ირონიულად გამოაცხადა ერთმა აყლაყულამ.

– წიგნი არ მქონდა და იმიტომ ვერ ვისწავლე გაკვეთილი! – ცრემლიანი ხმით ჩაილაპარაკა ბიჭუნამ...

„ნუთუ ადამიანებს ერთმანეთის მიმართ თანაგრძნობა არ გააჩნიათ, როგორ ჩაგრავენ მეგობარს!“ – გაიფიქრა ცისარტყელამ და ისევ დანაღვლიანდა. ისე მოიწყინა, რომ მის ჯადოსნურ კაბაზე ყვითელი ფერიც გაქრა...

შემდეგ ცისარტყელამ სხვა სკოლასთან ჩაიარა. იქ დიდი დასვენება დამდგარიყო. ბავშვები საუზმეს მიირთმევდნენ. მხოლოდ ერთი პატარა გოგონა იდგა კუთხეში მარტო და ნერწყვებს ყლაპავდა.

ცისარტყელა მიუახლოვდა და ჰკითხა:

– პატარავ, შენ რატომ არ მიირთმევ საუზმეს?

გოგონამ თავი დახარა და მორცხვად ჩაილაპარაკა:

– დედას ფული არ ჰქონდა და ვერ გამომატანა, რომ ფუნთუშები მეყიდა.

ცისარტყელამ დანარჩენ ბავშვებს გადახედა:

– ბავშვებო, თქვენს მეგობარსაც უწილაღეთ საკვები, ხომ ხედავთ, მშვიერია.

თუმცა ყველამ ცხვირი აიბზუა:

– მაგას თუ გაუყავით საჭმელი, ჩვენ რაღა დაგვრჩება? კეთილი ინებოს და თავად იყიდოს!

ცისარტყელას და დამწუხრებულმა განაგრძო გზა.

„ნუთუ ადამიანებს სიკეთის კეთება აღარ შეუძლიათ, როგორ ენანებათ მეგობრისთვის ერთი ლუკმა საჭმელი!“

დანაღვლიანდა ცისარტყელა. ისე მოიწყინა, რომ მის ჯადოსნურ კაბაზე მწვანე ფერიც გაქრა...

ამის შემდეგ პრინცესა ცისარტყელა კიდევ სამ ქალაქს ესტუმრა... იქაც იგივე სურათი დახვდა, ნახა, ბავშვები როგორ ატყუებდნენ, დასცინოდნენ და ჩაგრავენ ერთმანეთს... დასევდიანდა ცისარტყელა და თავის ჯადოსნურ კაბაზე ერთმანეთის

მიყოლებით დაკარგა დარჩენილი სამი ფერიც: ჯერ ცისფერი, შემდეგ ლურჯი და ბოლოს იისფერი...

საგონებელში ჩავარდა ვარსკვლავთა ოცეული, მეფე მზემ და დედოფალმა მთვარემ პრინცესა საღ-სალამათი გამოგვატანეს და ასეთი ნაღვლიანი და ფერებდაკარგული როგორ დავაბრუნოთ შინო, მაგრამ სხვა რა გზა ჰქონდათ! სვედიანი გოგონა სასახლეში წაიყვანეს.

ცისარტყელა თავის ოთახში ჩაიკეტა და გარეთ საერთოდ აღარ გამოდიოდა. დანაღვლიანდნენ მზე და მთვარე. დანაღვლიანდნენ ვარსკვლავები, დანაღვლიანდნენ ცხოველები, ფრინველები და მწერები. დანაღვლიანდნენ ადამიანებიც. მოენატრათ ულამაზესი, შვიდფერა ცისარტყელას დანახვა. მაგრამ იცოდნენ, რომ მის გაქრობაში თავად იყვნენ დამნაშავენი. ჰოდა, გადაწყვიტეს თავისი შეცდომები გამოესწორებინათ. დაფაცურდნენ პატარები. ყმაწვილმა თავის მეგობარს ულამაზესი ნიჟარა აჩუქა, ბიჭმა მადლობა გადაუხადა და თავად კალამი უსახსოვრა. მეორე ქალაქში გოგონამ ულამაზესი ყვავილების გვირგვინი დაუწნა მეგობარს, თან მოუბოდიშა იმისთვის, რომ ნაწინავი მოაჭრა. მეგობარმაც სულგრძელად ააბატა, გაუღიმა და გვირგვინი თავზე დაიდგა. სხვა ქალაქში ბავშვებმა სასწრაფოდ შეაგროვეს ფული, სკოლის სახელმძღვანელო იყიდეს და ზარ-ზეიმით გადასცეს კლასელს, რომელსაც წიგნი არ ჰქონდა. მეორე სკოლაში კი დიდ დასვენებაზე ბავშვებმა ფუნთუშები უწილაღეს თავიანთ ხელმოკლე მეგობარს.

ბავშვები სხვა ქალაქებშიც უფრო კეთილები, მოსიყვარულები და მზრუნველები გახდნენ და ჰოი, საოცრებაც! იცით, რა მოხდა? ცისარტყელას ჯადოსნურ კაბაზე ერთმანეთის მიყოლებით დაბრუნდნენ ფერები. ჯერ იისფერი გაჩნდა, შემდეგ ლურჯი, ცისფერი, მწვანე, ყვითელი, ნარინჯისფერი და ბოლოს წითელი. საოცრად გაუხარდა პრინცესას. ჩაიცვა თავისი შვიდფერი კაბა, ოთახიდან გამოვიდა და ადამიანებთან შესახვედრად გასწია. ადამიანებმა თავისი საყვარელი და მონატრებული პრინცესა რომ დაინახეს, სახლებიდან გარეთ გამოეფინენ და გაცისკროვნებული თვალები მიაპყრეს მას. ყველას სურდა, რომ დაენახა, ულამაზეს, შვიდფერა კაბაში გამოწყობილი მშვენიერი ცისარტყელა...

მას შემდეგ უამრავმა წელმა განვლო, ბავშვებო, თუმცა პრინცესა ცისარტყელა ისევ ცხოვრობს შორეულ სამეფოში თავის მშობლებთან – მეფე მზესა და დედოფალ მთვარესთან ერთად.

როცა ბავშვები ერთმანეთს მტრობენ და ცუდად ექცევიან, პრინცესას ნაღველი იპყრობს და ჯადოსნურ კაბაზე ფერებს კარგავს; ხოლო, როცა პატარები ერთმანეთს სიყვარულსა და სიტბოს უზიარებენ, მაშინ ბედნიერი ცისარტყელა თავისი შვიდფერა კაბით გამოცქრილდება ხოლმე სასახლიდან და გახარებული შესცქერის ადამიანებს.

სამწუხაროდ, ეს არც ისე ხშირად ხდება...

როგორ ფიქრობთ, ბავშვებო, შეძლებთ ისე მოქცევას, რომ ცისარტყელამ აღარასდროს დაკარგოს ფერები?

ლეონი

თამურ ჯაგოდნიშვილი

ერთი ლიტერატურული კონკურსის გამო

გამარჯვებული მოთხრობების ანალიზი (2022 წელი)

ლიტერატურული კონკურსი უპირველესად კარგსა და საუკეთესოს შორის არჩევანს გულისხმობს (რადგან ცუდი აქ, ბუნებრივად, გამორიცხულია). კარგისა და საუკეთესოს გაგება, კონკურსის პროცესული კოლექტიურობის (ყოურის სახით) მიუხედავად, ვერანაირად მაღლდება სუბიექტივიზმზე, ვერ თავისუფლდება შეფასებითი სუბიექტურობისაგან. ამ თავისთავადობას კიდევ უფრო ართულებს ის გარემოება, რომ თანამედროვე მწერლობა არა ერთ იმ ლიტერატურულ მიმართულებას აერთიანებს, რომლებიც განსაზღვრავენ საერთოდ მოდერნისტული და პოსტმოდერნისტული პარადიგმების რაობას. ამიტომ ამთვან მთავარი და ამოსავალი უნდა იყოს ის მწერალი, ვისი სახელისა და შემოქმედებითი ხედვის, პრინციპების უკვდავყოფასაც ისახავს მიზნად კონკრეტული ლიტერატურული კონკურსი. გათვალისწინებული უნდა იყოს ასევე მისი სამწერლობო დრო, ტენდენციები, ტრადიციები, გემოვნებები (მიმდინარეობებს რომ ეტყვიან) და მწერლის მიმართება მათადმი.

რეზო ინანიშვილი თანამედროვე მწერალია, მიუხედავად იმისა, რომ ამქვეყნიურება მან ორ ათეულზე მეტი ხნის წინ დატოვა. იგი თანამედროვეა სამწერლო პრობლემატიკით, საფიქრალით, სამწუხართა და სათქმელით...

თანამედროვე მწერალი ისეთნაირად წარმოაჩენს რეალურსა და გამონაგონს, სიმართლესა და სიცრუეს ისე შეურევს ერთმანეთში, რომ შეუძლებელი ხდება მათი გარჩევა. მის ნაწერებს არც მთლად ეგზისტენციალურობა დაჰკრავს, არც ვერისტობა... რაღაცნაირად ერთიანდება ყველა ის მიმდინარეობა, რითაც ზოგადად იქმნება მოდერნისტული სუბპარა-

დიგმა, ამ გზით აშიშვლებს თანამედროვე მწერალი თანამედროვეობას და სთავაზობს მკითხველს არა უბრალოდ ამბად (ნარატივად), არამედ ისეთნაირ ამბად, რომლის მონაწილე მკითხველიც არის. არსებითი ისიც არის, რომ ეს ამბავი, როგორც იტყვიან, დროსა და სივრცეში უმისამართოდ გატყორცნილი ადამიანის დრამაა ჩვეულებრივ, თავისი აბსურდითა თუ ფარსით, ყოფიერების ტრივიალურობითა და გაუცხოებით, დრამასთან გამკლავებით, რაიც უსასოებაზე, უიმედობაზე დიდი ტკივილით ამალღებასა და სულიერების პრაგმატიკაზე მაღლა დაყენებაში ვლინდება და ადამიანში ადამიანის ძიებაში გამოიხატება.

თანამედროვე მწერლობაში, ერთი მხრივ, კიდევ უფრო გამოკვეთილია მწერლის (ავტორის) და პერსონაჟის განუყოფლობა, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, პერსონაჟში მწერლის „მეს“ რეპრეზენტირების ტენდენცია, მათი განუყოფლობა, ფაქტობრივ, „მაქციაობის“ – მისტერიალურობის თავჩენა – ადამიანის სახეობრივი ფერისცვალების მოთხოვნილება დროსა და გარემოსთან შესატყვისობაში მოყვანის თვალსაზრისით.

ადამიანს ხომ გამუდმებით აწუხებს დროსა და სივრცეში საკუთარი ადგილის ძიება და რკვევა, ამ დროსა და სივრცეში სიტუაციური როლის შერჩევა, მორგება და თამაში. ამის შედეგია ის, რომ ადამიანი ყველა დროსა და სივრცეში (სიტუაციაში) სხვადასხვანაირია, ისეთია, როგორსაც ეს კონკრეტული დრო და სიტუაცია ითხოვს მისგან.

მწერალიც (ავტორიც) საკუთარ პერსონაჟებში თავის ფერისცვალებებს გვიჩვენებს მათი (პერსონაჟების) სხვადასხვაგვარ დროსა და სივრცეში (ვითარებაში, ყოფაში) ჩაყენების შესაბამისად. აქედან გამომდინარე, ავტორს რამდენი პერსონაჟიც შეჰყავს მხატვრულ ტექსტ(ებ)ში, იმდენ საკუთარ „მეს“ აღმოაჩენს თავის თავში და გვიჩვენებს თავის მხატვრულ ტექსტში.

აღნიშნულია იმის მიზეზიც, რომ ზოგი ლიტერატურისმცოდნისათვის (ვინც ამტკიცებს, რომ პერსონაჟი თავად ავტორი), ავტორისა და პერსონაჟის ფიზიკური (სივრცობრივი) სიშორე სულაც არ ნიშნავს პერსონაჟის დამოუკიდებლობას ავტორისაგან. ფიქრობენ, რომ მათ მენტალობითი მატრიცა აერთიანებთ და არა თუ ფიზიკური სიშორე, არამედ ეროვნული თუ რასობრივი განსხვავებაც მხოლოდ ზოგადი (საერთო) ადამიანურის ხაზგასმაა.

აღნიშნულთან ერთად, თანამედროვე მწერლობაში ისეთი ტენდენციის არსებობასაც აფიქსირებენ, თითქოს პერსონაჟი დამოუკიდებელია ავტორისაგან, დამოუკიდებელი ისტორია აქვს და ავტორს თავად ეძებს (პირანდელი), მეტიც: მიუთითებენ, რომ მხატვრული ტექსტი მოძებნილი ავტორისა და პერსონაჟის ურთიერთობის ჩვენებაა (თხრობაა). ამ მოსაზრების მიმდევართათვის ადამიანები განუყოფელი არიან თავიანთი ისტორიისაგან; ყველა თავის პიესას (ცხოვრებას) თამაშობს, პერსონაჟი და სიუჟეტიც განუყოფელია. ამბავი კი იმის აღწერაა, რაც ავტორის გონებაში (წარმოსახვაში) ხდება. პერსონაჟები ავტორის ჩანაფიქრს „ასრულებენ“.

თუმცა მაინც რთულდება იმის გარჩევა, რომელი პერსონაჟი შეეფერება ამ ჩანაფიქრს და რომელი – არა. ფიქრობენ, რომ ამის გამო ბუნდოვანდება (და სულაც იკარგება) კავშირი პერსონაჟსა და ავტორს შორის, მეტიც – თავს იჩენს მათ შორის განხეთქილება: აღარც ავტორს ესმის პერსონაჟის, არც პერსონაჟი დაჰყვება მის ნებას და ა. შ.

მოღერნიზმისა თუ პოსტმოღერნიზმის „ანბანთეორეტიკა“, ცხადია, უამრავ ხედვასა და მოსაზრებას შეიცავს, რაც განსაზღვრავს თანამედროვე მწერლობის სახიერებას, მაგრამ აქ და ამჯერად მათი ინტერპრეტირება სცილდება ჩვენს მიზანს. ესეც რომ არ იყოს, ადამიანის წარმოსახვის უსასრულო მრავალსახოვნობიდან გამომდინარე, **მთავარი მაინც წარმოსახულის, „დანახულის“ (როგორც ფაქტის, მოვლენის) ამბად ქცევაა. ესაა მწერლობის ანი და ბანი, ამბავი კი ურთულესი ფენომენია და მისი ბუნების წვდომა ჯერაც ვერ მოხერხებულა. მის შესახებ იმაზე მეტი მაინც არა ვიცით რა, რაც ძველთაგანვე იყო ცნობილი (რ. ბარდტი).**

რ. ინანიშვილი თანამედროვე მწერალია და მისი შემოქმედების მხატვრული ღირებულების შეფასებაში ზემოაღნიშნულიც არის უთუოდ გასათვალისწინებელი, მიუხედავად იმისა, რომ მისი მხატვრული ტექსტები არ გამოირჩევა ლიტერატურული „იზმების“ თავმოწონების ქვეტექსტურობით და მათი ხიბლიანობა ფაქტის, მოვლენის, ხდომილების ამბად ქცევამია. მისი პროზა ამბის მთხველობით არის ძლიერი და ხიბლიანი.

ფაქტის ამბად ქცევა, ფაქტის გამომწვევი მიზეზების (პერიპეტეიების) მიზნობრივი დალაგება (ავტორის სათქმელის შესაბამისად) ავტორის ჩანაფიქრს მიჰყვება. მკითხველი ამ ჩანაფიქრს სულ ბოლოს ხვდება. ამიტომ ბოლოდან ამბის დასაწყისისაკენ მიბრუნდება და ცდილობს „გაუგოს“ ავტორს, მისი გადასახელიდან, თანაავტორობის თვალსაწიერიდან (ან გაემიჯნოს ავტორს და წაკითხულის საკუთარი ვერსია „წამოაყენოს“).

რ. ინანიშვილის პროზაში თანამედროვეობა შიმვლდება მკითხველის თვალწინ, თანაც იმგვარად, რომ მისი მონაწილენი მკითხველებიც არიან. მისი პერსონაჟები ცოცხალი ადამიანები არიან, ბევრს თავიანთი პროტოტიპები ჰყავს. ისინი ღირსეულები, კეთილშობილნი, სანდონი, უტყუარნი და ცხოვრების ავ-კარგის მცოდნენი არიან.

მისი პერსონაჟები მწერლის ერთ მეტყველებენ, რ. ინანიშვილი – მწერალი კი პერსონაჟების ერთი. ეს ენა ფრაზის სისხარტითა და აუცილებელი სათქმელით ხასიათდება, შედეგად აზრი ნათელია, ხოლო ენა ისეთი დახვეწილი, რომ მკითხველი სიხარულით ეწაფება ნაამბობს.

რ. ინანიშვილის ენის გრძნობა (ენობრივი ცნობიერება) გენეტიკურად ბოძებული ენობრივი ცნობიერების პულსირების შეგრძნებას წარმოადგენს. აქ არანაირი „ანბანთეორეტიკა“ და გრამატიკალიზაცია არ ილანდება. ჩვეულებრივია ხალხური თქმების ეფექტები, პერსონაჟების პროტოტიპების ერთ მეტყველება.

რ. ინანიშვილის პროზის არსებითი მახასი-

ათებლები უზოგადესად ასეთ სურათს ქმნის და მისი სახელობის კონკურსზე წარმოდგენილი მხატვრული ნაწარმოებების – მოთხრობების შეფასების კრიტერიუმებად ზემოაღნიშნული რეალიები გამოდის. გამოსაცალკეებელია და უპირატესია ამბადქცეული ფაქტის არა გადმოცემის, არამედ თხრობის ოსტატობა და რეგისტრები. თხრობის ოსტატობის იმთავითურობა შესანიშნავად აქვს დაცული ძირძველი ხალხური ლიტერატურის მეზღაპრეობის ტრადიციებს. რ. ინანიშვილის მხატვრული პროზა კი სწორედ ამ შესანიშნავი ლიტერატურული ჟანრის ჟანრულ და, რაც მთავარია, თხრობის ტრადიციების ინდივიდუალური „რეინტერპრეტაციებს“ წარმოადგენს, თავად რ. ინანიშვილი კი ჭეშმარიტი და ალღოიანი მთქმელის ბადალი მწერალია.

* * *

კონკურსში გამარჯვებული მოთხრობა თემურ გოგსაძის „**მეგობარი ჯოხი**“, ბუნებრივია რ. ინანიშვილის მხატვრული პროზის ზემოაღნიშნული მახასიათებლების „თვალსაწიერით“ არის გამოვლენილი.

ამ მოთხრობაში გათამაშებულია ადამიანური დრამა, მასთან გამკლავება უსასობაზე, უიმედობაზე დიდი ტკივილით ამაღლება, სულიერების აღმატება პრაგმატიკაზე, ადამიანში ადამიანის ძიება (რაც ასე აკლია ჩვენს თანამედროვეობას). ეს დრამა გაშლილია აქტუალური იდეის ფონზე, კერძოდ, იბერიულ-კავკასიური კულტურული (მენტალური) ერთგვაროვნობის იდეის ფონზე, რაზედაც მინიშნება გადატანილია ეპიგრაფში. აქ იდენტობა-ერთგვაროვნობის მარკერად წარმოდგენილია ძმადნაფიცობა და მისი მსახვრელები – სიყვარული და სიმტკიცე.

მოთხრობას მაცთუნებელ ხიბლიანობას სძენს იბერიულ-კავკასიური კულტურული ერთიანობის იდეა, რაიც ქართული ცივილიზაციის უშორესი გამოხატების „ფიქსირების“ მცდელობაა (ქართული ენათმეცნიერების ისტორიაში კარგად ცნობილი იბერიულ-კავკასიურ ენათა ერთობის თეორიის წამოყენების დარად, ანდა იბერიული კულტურის ძირების ძიებისა ბასკურ-ქართული ენობრივი თუ საერთოდ კულტურული იდენტობის მამტკიცებელი ფაქტებისა და მოვლენების საფუძველზე). აღნიშნულის მხატვრული „რეალიზების“ გამიზნულობას ცხადყოფს მოთხრობის „მხატვრული სივრცე“ – საქართველო, ბასკეთი – ბილბაო, ესპანეთი და სიმბოლური დატვირთვის მქონე **მთიანეთი – ტიბეტი**, როგორც დრამა სულიერებისა და სიწმინდის მეტაფორულობა.

მთა ხომ საკრალური სივრცეა. მთაზე ადამიანი სხვაგვარად ამაყია – ჯერ ერთი იმით, რომ შეძლო მთაზე ასვლა და ამით ამაღლება, მეორეც, შეძლო იმ როლისაგან გათავისუფლება, რასაც საკუთარი ყოფისაგან „დავალებული“ ასრულებდა; მთაზე განეწმინდება სული და გაუთავისუფლდება, ეზიარება უზენაეს სიბრძნეს; სადაც მოთხრობის პერ-

სონაჟს აეხილება თვალი – აღუდგება მხედველობა, რომელიც დაკარგული ჰქონდა უბედური შემთხვევის (ცეცხლში გარეულ შენობაში მიღებული ტრამვის) გამო და სწორედ ტიბეტში დაუბრუნდა მხედველობა, აღუდგა დაძრეტილი ხედა, რადგან იგი მხოლოდ „თვალებით იყო დაბრმავებული“. მწერლის ღრმა რწმენით კი „თვალებით სიბრმავე გაცილებით ჯობია, გონებით სიბრმავეს“! ასეთ დროს ადამიანს (თუკი იგი გონებაგასწილია) მაინც შეუძლია „სიბრძნისაკენ სვლა“.

მოთხრობის პერსონაჟი სიბრძნისაკენ სვლით გამორჩეული ადამიანია და ტიბეტში (უზენაესი სიბრძნის მითოსურ სივრცეში) სძლევს თვალდაშრეტილობას – აეხილება თვალი. ეს **შინაგანი ხედვაცაა**, შინაგან ხედვაზე მინიშნება, სასწაულებრივ ძლიერ ხედვაზე, რომელიც წინასწარმეტყველების საზღვარია თავისი უკიდევანობით (განა თვალდაშრეტილნი არ არიან წინასწარმეტყველნი?!). მოთხრობაში სწორედ გონებით ხედვის ეს მისტიკური ალღურობაა მოთხრობილი და უკვე ეს სძენს მას მხატვრულ ღირსებას.

„მეგობარი ჯოხის“ მთავარი პერსონაჟი თავად ავტორია, თუმცა არც სხვა პერსონაჟები არიან დაშორებული მისგან. მათ (ყველას) მენტალობითი მატრიცა აერთიანებთ, ეროვნული განსხვავების მიუხედავად.

პერსონაჟები უგზო-უკვლოდ (ეგზისტენციალურად) კი არ არიან გატყორცნილნი სამყაროში, არამედ თავიანთ მშობლიურ გარემოში იმყოფებიან მაშინაც კი, როდესაც მოგზაურობენ და უცხოეთში იმყოფებიან. იქ (უცხოეთში) თავიანთი მშობლიური გარემოს ღირებულებებით ორიენტირებენ – უცხოურს მშობლიურთან მიმართებით გაიზარებენ და აფასებენ.

მოთხრობის მთავარი პერსონაჟისათვის „სამყარო გამაოგნებელი, სიმეტრიული და ასიმეტრიული წრებრუნვაა“. ამიტომ იგი გაფაცვიცებით ეძებს პასუხს საჭირობოროტო კითხვაზე „ჩვენ – ადამიანებს, შემოგვრჩა ისეთი რამ, მამაზეციერს რომ ხიბლავს, ანციფერებს და გამორჩეული თანაგრძნობით განაწყობს ჩვენდამი“?

მოთხრობაში გადმოცემული ამბავი ამ კითხვაზე პასუხის პლანშია რეალიზებული. პასუხი კი „ჭეშმარიტ მეგობრობას“ ასახელებს. მოთხრობის მთავარი პერსონაჟის მეგობრები არიან ქართველი დიმიტრი თოიძე და ბასკი ალენხანდრო როდრიგესი, რომლებთანაც გულწრფელი მეგობრობა აკავშირებს. კიდევ უფრო შთაბეჭდავი მეგობრობის გამოხატულებაა წარმოდგენილი უსინათლო ალენხანდროს დამოკიდებულება თავის „მეგზურ“ ხის ჯოხთან, რომელსაც სულიერ არსებასთან გაიგივებულს ერთგულობს, მეგობრობს, სწირავს თავს (პირდაპირი გაგებით) და რომელსაც „ჭეშმარიტი მეგობრობის“ ნიშნად სამარეში ჩააყოლებენ ალენხანდროს (მეგობრობა სამარის კარამდე).

„მეგობარი ჯოხის“ ამბავი, ცხადია, მხატვრული გამოხატონია, მაგრამ დამაჯერებელი, სარწმუნო, რადგან ცხოვრებისეული ანალოგიაა, ჩვენი თანადროულობის რეალობით გაჯერებული და ყოფი-

ერების პრაგმატიკაზე სულიერი ფასეულობების აღმატების ხაზგასმულობით გამოკვეთილი. ეს უკანასკნელი სძენს კიდევაც მოთხრობას განსაკუთრებულ ნიბლიანობას.

შთაბეჭდავია ავტორის ენობრივი ცნობიერება, მშობლიური ენის სიღრმეებში შთაბეჭდილ იღუმ-ალებათა წვდომის დონე. თხრობა მარტივია, სადაა. სისადავე, ენის სიმდიდრესთან ერთად, „უზრუნველყოფს“ უზუალური თქმებისაკენ, სენტენციებისაკენ, გამონათქვამებისაკენ მიდრეკილებას. მაგალითად, ხშირად ყურადღებას იქცევს ასეთი გამოთქმები: „ბედნიერია, ვისაც იმის დავიწყება შეუძლია, რისი შეცვლაც შეუძლებელია“. ანდა „დაივიწყოს, რომ ის ბრმა არის და შემეცნების თვალთ არათუ თვალსაწიერს, მთელ სამყაროს დაინახავს“.

საინტერესოა, რომ ამგვარი თქმები (რომლებიც არცთუ ცოტაა მოთხრობაში) არცთუ იშვიათად ბრჭყალებშია ჩასმული, რითაც ხაზი ესმევა მათს უზუალურობას (იმას, რომ ისინი სხვას ეკუთვნის, საერთოა) და ავტორის განუყოფლობას მშობლიური ენის (მეტყველების) ბუნებასთან (რომ იგი მისით სარგებლობს) – ამ ხაზგასმულობით არის მიღწეული თხრობის მრავალშრიანობაც, რითაც უზრუნველყოფილია პერსონაჟის მოქმედების, ფიქრისა თუ რეტროსპექტიული ხედვის, განცდისა თუ ამბის გადმოცემის ერთ სიბრტყეზე დალაგება.

მშობლიური ენის ბუნების გრძნობა იმდენად ღრმაა, რომ ფრაზის უმწიფრობად აღიქმევა ისეთი სინტაქსური კონსტრუქციებიც კი, რაც არაერთი თანამედროვე მწერლის ნაწერში „ნორმალაც“ კი გამოიყურება. მაგალითად შეიძლება ასეთი ფრაგმენტის მოტანაც:

„ყველაზე ურწმუნოსაც კი რწმენით ალავსებდა მოძღვარის მტკიცე შეგონებანი და ვერძნობდი, რომ ყველა ჩვენგანი გონით შეღწევის ვიწყებდით ამ რწმენის ველში, რადგან ძალიან გვინდოდა, გვეხილა ეს სასწაული.“

ალენხანდრო კედელს **გამოჰყოლია** და უმაღ შევაძინეთ“.

ამ ფრაგმენტში სიტყვა „მოძღვარის“ დაწერილობის გრამატიკულ სისწორესაც რომ თვალი ავარიდოთ, ერთი სტილისტური ხორკლიანობა მაინც არ მალავს თავს:

თხრობა წარსულში მომხდარსა და განცდილს გადმოგვცემს, კავშირებითი კილოს ფორმით. ბოლოში (სტილის ბუნებიდან გამომდინარე) დარღვეულია წყობა და III კავშირებითის ნაცვლად, თურმეობითის ფორმა გამოყენებული („ალენხანდრო კედელს გამოჰყოლია“...), არადა უნდა იყოს III კავშირებითის ფორმა „გამოჰყოლოდა“. მართალია, III კავშირებითის ქრობის ტენდენცია, სამწუხაროდ, გამოკვეთილია თანამედროვე ქართულში, მაგრამ მაღალი დონის მოთხრობლისათვის მაინც შეუფერებელია, მით უფრო რეზო ინანიშვილის ენობრივი სამყაროს სიმალლიდან.

ყოველივე ზემოაღნიშნულმა განაპირობა კიდევაც „მეგობარი ჯოხის“ წარმატება – პირველი ადგილი 2023 წლის ლიტერატურულ კონკურსში.

* * *

ამ ლიტერატურულ კონკურსში მეორე ადგილი მიეკუთვნა თამარ წულუკიძის მოთხრობას „დედა ჩიტ“¹. პატარა – ნოველისტური მოთხრობა გამორჩა თემატიკური აქტუალობით, ამბის იგავური გადმოცემით და თხრობის მანერით. ბუდეში მჯდომი დედა ჩიტის საფიქრალ-საზრუნავის ფორმით ავტორის მიერ აქცენტირებულია დედობის ტვირთის სიმძიმე, ამაგის „დაუნახობა“, მოვალეობისა და პიროვნული თავისუფლების შეუთავსებლობა. მთავარი სათქმელი შთაბეჭდილია ლაიტმოტივურ ფრაზაში „ერთი შეხედვით ძალიან იოლია დედა ჩიტობა“, ხოლო „რეალიზებულია“ დედა ჩიტისაგან ბუდის მიუტოვლობისა და თავისუფალი ფრენა-ნავარდის სურვილის ბინადრული ოპოზიციის სახითობაში. ბუდეში გამოსაჩეკ კვერცხებზე გაშუღმებით ჯდომა წარმოჩენილია მოვალეობის ტვირთად. ამას ცხადყოფს საპირისპირო აზრის ქცევა დედა ჩიტის ტრაგედიის მიზეზად: მისი სული შეძრა მეზობლის „გულისტკივილმა“ –

„მოინდომა შენი ბუდეში გამოკეტვა... ერთი წუთით არ მოსდის აზრად, რომ შენც სულიერი ხარ, შენც გაქვს ოცნებები და შეგიძლია რაღაც რაღაცები იცოდე“ (ალბათ უპრიანი იქნებოდა აკეთო/აკეთებდე ზმნის გამოყენება).

თხრობის ნართაულობის (იგავური ყაიდის) მიუხედავად, პრობლემა აშკარა ღიაობით იქცევს ყურადღებას, მოვალეობის ტვირთის სიმძიმის საჩვენებლად კარგად არის შერჩეული დედა ჩიტის ბუდეში კვერცხებზე ჯდომის მომენტი, თუმცა, ამის მიუხედავად, სუსტია მხატვრული პირობითობა (უფრო პუბლიცისტური ღიაობა გამოსჭვივის).

აქ შეიძლება ისიც მოგვეჩვენოს, რომ ერთგვარად არეულია მოვალეობის ტვირთისა და დანიშნულების არსი: დედობა ღვთაებრივი დანიშნულებაა და არ განიცდება (თავად დედისაგან) ტვირთად.

მოთხრობის ენა კარგია, ოღონდ აქა-იქ აქცენტირებულია გრამატიკული სტილისტიკის ანგარიშგაწევა. მხოლოდ ერთ მაგალითს წარმოვადგენთ. ავტორი დედა ჩიტის ფიქრსა და განცდებს ასე გადმოსცემს:

„ამიტომაც დუმს და ელოდება, ელოდება, მაგრამ რას, თავადაც არ იცის. ხან – უკეთეს ამინდს, ხან – გამოჩეკა-დაფრთიანებას, ხან – მზის ამოსვლას, ხან – მზის ჩასვლას, უბედურია, ძალიან უბედური... არაფერი აკლია, მაგრამ არც არაფერი აქვს და ახარებს“.

ეს ფრაგმენტი, თავისი რიტმიკით, რიტორიკულ (მჭკვრემტყველურ) ეფექტებზეა გათვლილი. უკვე ეს გარემოება განაპირობებს გრამატიკული სტილისტიკის ნორმებთან მხატვრული ენის დაშორებას (ნორმების უგულებელყოფას). არა და ბოლო წინადადება („არაფერი აკლია, მაგრამ არც არაფერი აქვს და ახარებს“) საპირისპიროს ცხადყოფს, იგი ორმაგი უარყოფის გრამატიკული სტილისტიკის ნორმის შესაბამისად არის გაწყობილი და ბოლოში სხვადასხვანაირი წაკითხვის ბუნდოვანებას შეიცავს: თითქოს „არც არაფერი აქვს“ და ეს გარემოება

ახარებდეს. ამ ბუნდოვანების თავიდან აცილება კი თავისუფლად შეიძლებოდა უარყოფითი ნაწილაკის გამოკლებით, რის შემდეგაც ფრაზა ასე გაიმართებოდა: არც არაფერი აქვს და არც ახარებს; ან: არც არაფერი აქვს და არც არაფერი ახარებს. ტავტოლოგია ტავტოლოგიად არ ჩაითვლებოდა რიტორიკული გამიზნულობიდან გამომდინარე. გამონათქვამი უფრო მეტად შთაბეჭდავი განდებოდა ფიქსირებული ფორმის გამოკლების (სხვაგვარად: გამართლებული მოლოდინის) სტილისტიკური ხერხის მოთხოვნის დაცვით, როდესაც ფიქსირებული ფორმის გამოკლების მოლოდინი ინტერესს, ემოციურ მუხტს უძლიერებს მკითხველს. მხატვრული (სამწერლო) ენისათვის კი სწორედ ესაა მთავარი. სწორედ ზემოაღნიშნულმა განაპირობა „დედა ჩიტისათვის“ მეორე ადგილის მიკუთვნება.

* * *

მესამე ადგილი წილად ხვდა სალომე ტაბატაძის მოთხრობას „მე – ღმერთის საჩუქარი“, რომელიც ყურადღებას, უპირველესად, ღრმა, თანაც ირონიული ქვეტექსტურობით იქცევს. მისი მთავარი პერსონაჟი – თავად ავტორი – რთული, წინააღმდეგობრივი (ავანტურული) ბუნების ადამიანია, რომელიც თავის ცხოვრებას „იშვიათად თამაშობს პატიოსნად“. იგი სისხლხორცეულად (თხემით ტერფამდე) ჩვენი თანამედროვე ქართველი ქალია. ცხადია, უკვე ეს განაპირობებს მოთხრობის თემატურ-პრობლემურ აქტუალობას, რადგან ეს პერსონაჟი ყოფით, მოქალაქეობრივი მრწამსითა და პოზიციით თანამედროვე ქართულ სინამდვილეში იმყოფება და ამ სინამდვილის რეალებზე რეაგირებით მათ არსს წარმოაჩენს. იგი ინტერნეტის აქტიური მომხმარებელია – ჩართულია სოციალურ ქსელებში, ეძებს მეგობრებს, ონლაინ მეგობრობას, სურვილის შემთხვევაში, რეალობაში გადაზრდის: პროფესიით ექიმი, თანაც უაღრესად თანამედროვე: მუშაობს ორ ადგილზე (სხვადასხვა კლინიკებში), მუშაობს სადოქტორო დისერტაციაზე, ექიმების ოჯახში-ვილია (დედა ექიმი ჰყავს – საბჭოური ეპოქისა და საბჭოური მენტალიტეტის); კარგი პროფესიონალია და ავტორიტეტული, წარმატებულიც, მაგრამ მაინც არ უყვარს საკუთრი პროფესია. ერთი მიზეზი განათლების საბჭოური გზაა (განსაკუთრებით აბიტურიენტობის პერიოდი), რომელიც კოლოსალური დატვირთვის მოთხოვნის გამო აიძულებდა, შეეკვცა ყოფითი სიამოვნებანი; მეორე მიზეზი პროფესიული მოვალეობიდან გამომდინარე, იმგვარი საქმეების იძულებით კეთებაა, რაც პიროვნულობასთან (ზნეობასთან და ეთიკასთან) სრულიად შეუთავსებელია (პაციენტების ჯანმრთელობის ხელყოფა).

ეს პერსონაჟი მომხიბლავი გარეგნობისაა. იგი მოსწონთ, უყვართ და თავადაც ეზიარება სიყვარულის სინარულს თუ გაწბილებას. მისი „რეაქცია“ საკუთარი ცხოვრების რეალებებისადმი ყოველთვის ადეკვატურია და, რაც მთავარია, შინაგანად გაცნობიერებული და აწონილ-დაწონილი.

მოთხრობის ამბავი მთავარი პერსონაჟის

ცხოვრების გარკვეული მონაკვეთის პირველი პირისაგან თხრობას შეიცავს. სიუჟეტი რთულია – დონეებრივი, შეიცავს ჩართულ ეპიზოდს პერსონაჟის ცხოვრებიდან. პირობითად შეიძლება ისინი ასე დასათაურდნენ: აბიტიურიენტობის ამბები; ნოდარ მამასახლისის ეპიზოდი; ლადო გიგანით სატრფიალო გატაცებულობის ამბავი; მამუკა ლლონტის (ძაღლის მკურნალობის) ეპიზოდი. ცალკეულ შემთხვევაში ეს ეპიზოდები ისეა ჩართული ძირითად ამბავში, რომ მათი ცალკე მოთხრობად არსებობის შთაბეჭდილებაც კი იქნება. ეს გარემოება კი სიუჟეტის გაწვლვის განცდასაც ბადებს, რაც ამკარად აფერმკრთალებს მოთხრობის მხატვრულ იერს.

თემატიკით მოთხრობა თანამედროვე ქართულ მწერლობაში მედიცინის (ექიმის) სამყაროსადმი ინტერესის ზრდასაც ადასტურებს და ერთგვარ მიმართულებას ამბავებს. აქ ავტორს ოსტატურად აქვს „გახსნილი“ ეს მწერლობისათვის ძნელად მოსახელთებელი სამყარო, თავისი პროფესიული ლექსიკა-ფრაზეოლოგიით, საავადმყოფო – კლინიკის ატმოსფეროს რეალიებით. მკითხველი ექიმის პოზიციიდან და ექიმის თვალთახედვით ეცნობა ადამიანური სიცოცხლის უცნობ, უხილავ, იღუმალ მხარეებს, რაც მისთვის ჩვეულებრივ ექიმის პროფესიული ქმედებებით ეძლევა. მოთხრობის ავტორი ამას პროფესიონალის თვალთაგან წარმოაჩენს და ეს მოთხრობას სარწმუნოების მაღალ ხარისხს სძენს.

მედიცინის სამყაროს რეალიები განსაკუთრებით ნოდარ მამასახლისის ეპიზოდში ჩანს – დაწყებული სამედიცინო განათლების პრობლემებით (სტუდენტობა, სალიცენზიო გამოცდების ჩაგდება, ყალბი საექიმო ლიცენზიის მიღება, კლინიკის ცხოვრება, ნარკოტიკული ზემოქმედების ქვეშ მყოფი ექიმის მიერ ოპერაციების კეთება, პაციენტის სიკვდილი და ა. შ.) და დამთავრებული ჰიპოკრატეს ფიცის დარღვევით (პაციენტის კომატოზურ მდგომარეობაში ხელოვნურად დატოვება, ერთ შემთხვევაში და სიკვდილის მიზნობრივად გამოწვევა, მეორე შემთხვევაში). მთავარი კი ის არის, რომ ეს ყველაფერი ნიჭიერი თხრობით გვეძლევა, იგრძნობა მწერლის ხელი. მაგალითად, ერთი დამაბული და ფსიქოლოგიურად რთული ეპიზოდი – ნოდარ მამასახლისის მოწამვლის ამბავი ადამიანის ქმედებაზე ბუნების „თანახმობის“ მხატვრული ხერხით არის მოწოდებული: იმ დროს, როდესაც პერსონაჟი პაციენტს საწამლავს აძლევს, გარეთ თავსხმა წვიმაა, ხოლო როცა ნოდარ მამასახლისის გულისცემა შეჩერდა, გამოიდარა და მზემ გამოანათა (ადამიანური ბოროტების დასრულების ქვეტექსტურობა).

უნდა ითქვას, რომ მოთხრობა შესაძლებელი იყო ამ ეპიზოდით დაემთავრებინა ავტორს, მაგრამ მან სხვა გზა აირჩია, გააგრძელა თხრობა ლადო გიგანთან სასიყვარულო ამბების გადმოცემით და ეს გამოიყენა სატრფიოზე შურისძიების მოსათხრობად, იმის საჩვენებლად, თუ რა გატაცებით უყვარდა პოპულარული ჩოგბურთელი, როგორ უღალატა მან – სხვა შეიყვარა – და როგორ მოწამლა იგი თანაც ისე, რომ კი არ მოკლა, არამედ დაახეიბრა და სამუდამოდ ჩამოაშორა დიდ სპორტს. ამ ეპიზოდს

კი მიაბა გამოძიებულ მამუკა ლლონტის ეპიზოდი, რამაც, ასე მგონია, გადატვირთა მოთხრობის სიუჟეტი. ავტორის პოზიციიდან ამ ეპიზოდს მნიშვნელოვანი დატვირთვა აქვს მთავარი პერსონაჟის ბუნების წარმოჩენის თვალსაზრისით:

მამუკა ლლონტი იურისტია, იგი ჩოგბურთელ ლადო გიგანის მოწამვლის საქმეს იძიებდა, ავტორ-პერსონაჟიც დაკითხა, მაგრამ საექვო ვერაფერი უპოვნა. აქ აცნობს ავტორი თავისი პერსონაჟის აღსარებას. გამოძიებელს რომც ეპოვნა დანაშაულის კვალი და პრობლემა შეექმნა მისთვის, აუცილებლად იპოვიდა გამოსავალს, თანაც სათავისოს (სხვის საზიანოს), რადგან იგი „პატიოსნად იშვიათად თანამშრომლობდა“ და თამაშს ყოველთვის თავის სასარგებლოდ ასრულებდა.

მოთხრობის მთავარი სათქმელი აქ ქვეტექსტურად (მაგრამ საკმაოდ გამჭვირვალე მინიშნებით) არის მოცემული: ადამიანი ცხოვრებამ, ყოფამ, ღირებულებებმა გახადა ისეთი, როგორც წარმოგვიდგა და მისი ყოველი ნაბიჯი ადეკვატური პასუხი იყო ცხოვრების მიერ თავსმოხვეულ აკარგ ხე.

ზემოაღნიშნულით განისაზღვრა მოთხრობის მესამე ადგილი 2023 წელს ჩატარებული „ერთი მოთხრობის“ ლიტერატურულ კონკურსში.

* * *

ნომინაციაში „საბავშვო“ კონკურსში გაიმარჯვა ირმა მალაცაძის მოთხრობამ **„ყველაზე ძვირფასი სახლი“**.

საყოველთაოდ არის ცნობილი ბავშვისათვის წერის სირთულე, საამისოდ აუცილებელი ზეგარდმო მონიჭებული ნიჭიერების საჭიროება, ამ სირთულეთა გაცნობიერებაზე გამავალი **გაბედულების** აუცილებლობა, ბავშვის ცნობიერების თავისებურებათა გახსენება და ა. შ.

გამარჯვებული მოთხრობა სწორედ ბავშვის თვალთაგან დანახული და განცდილი აქტუალური ამბის თხრობას წარმოადგენს. ესაა **ბუნებით წესრიგიანობისა და საკუთარი საარსებო გარემოს (საცხოვრისის) სიყვარულისა თუ დაცვა-შენარჩუნების პრობლემა**.

ბუნებითი წესრიგიანობა ბავშვის ცნობისწადილისა და შემეცნებისათვის მისაღები და გასაგები ფრომით არის მოთხრობილი: პერსონაჟები ბუნების შვილები არიან: ცხოველები, ფრინველები, მწერები... თუმცა ადამიანური თვისებების მატარებლები – გულუბრყვილონი, დამჯერნი, ქვევამხედვარნი და გაიძვერებიც. მათ ერთი სწამთ, ქვეყნად **ყველა თავის სახლში უნდა იყოს და გაოცებულებს ვერ გაუგიათ, რატომ აიძულებენ სხვის სახლში გადასვლას**. ძალით ადვილ (საცხოვრის) შეცვლილები კი იტანჯებიან და მხოლოდ მაშინ უბრუნდებთ კმაყოფილებისა და ბედნიერების შეგრძნება, როდესაც კვლავ თავთავიანთ სახლებში (ბუდეებში, სოროებში, ბუნაგებში) დააბრუნებენ. ასე უბრალოდ, ყოფითად არის მოწოდებული ცხოვრებისეული სიბრძნე – ყოველი დროისა და ეპოქის საჭირობოტო პრობ-

ლემა – ყველა თავის სახლში (საცხოვრისში) უნდა იყოს და ყველაზე ძვირფასი საკუთარი სახლია, რადგან ადამიანი იქ შეიგრძნობს თავს იმად, რასაც ჭეშმარიტად წარმოადგენს.

საკუთარ სახლზე აქცენტირება კარგი მხატვრული და თემატური მიგნებაც მგონია, რადგან ბავშვის ცნობიერებისთვის ბუნებრივი „ჩემიას“ განცდას ეხმიანება. ეს განცდა ხომ განსაკუთრებული სიმწვავით ბავშვებში იჩენს თავს. ამასთან, ბავშვი გარემოს შეცნობას თამაშით იწყებს და შემეცნების პროცესში ყველაზე ადრე სახლობანას თამაშობს, ანუ მისი ერთ-ერთი ადრეული **სა-თამაშო** სახლია. მოთხრობაში ამ ვითარების გაცნობიერების კვალიც გამოსჭვივის და ესეც ქმნის მის მხატვრულ ღირსებას.

ამას გარდა, მოთხრობაში ამბავი და მისი თხრობა ბავშვის გონებისათვის „ხელმისაწვდომობას“ ითვალისწინებს – მარტივია, სადა და ნათელი. ცხოველები, ფრინველები თუ მწერები ცოცხალ, რეალურ ადამიანებად არიან დახატულნი, რაც მთავარია, იმგვარად, რომ მათი „ნამდვილობის“ განცდისათვის ბავშვის გონებაში გზა გახსნილია – რადგან ავტორი თავის პერსონაჟებსა თუ მხატვრულ სივრცეს ისე ალაგვებს ერთიმეორით, როგორადაც ბავშვის შემეცნება ანიჭებს ყველაფერს ყველაფრის უნარს (მითოსური წარმოსახვის დარად).

საბავშვო პროზის ერთი დასაფასებელი რეალიის გამოვლენად გვესახება გამარჯვებული მოთხრობის დიდაქტიკური ქვეტექსტი, რაც სიცრუის მავნეობის დემონსტრირებაში იკითხება (მელამ მოატყუა ლომი – ნიჟარა რომ ჩააგდებინა ხელში და მერმე თავისსავე ტყუილს რომ ემსხვერპლა კინაღამ). საბავშვო დიდაქტიკაში კი კარგად არის ცნობილი „ტყუილს მოკლე ფეხები აქვს“ – მაქსიმას აღმზრდელობითი ეფექტი.

საბავშვო პროზის ერთ, არცთუ უმნიშვნელო, „ელემენტს“ მოთხრობაში (რაც ხელს უწყობს მხატვრულ ეფექტს) წარმოადგენს ე. წ. რეტარდიციული თხრობა (ფუნქციურად მსგავსი პასაჟების ერთიმეორის მიყოლებით გამოყენება). ამ მოთხრობაში ერთი „პერსონაჟს“ მიერ სახლის დაკარგვას მეორის სახლის დაკარგვა მოჰყვება, რადგან პირველს კომპენსაციად ეძლევა ამ მეორის სახლი, ხოლო მეორეს – მესამისა და ა. შ. რეტარდაციულობა ბავშვისათვის ბუნებრივი ტექნოლოგიაა, რადგან უპირველესი და უმწვავესი კითხვა, რომლის პასუხის პლანშიც შეიმეცნებს ბავშვი სამყარო, არის კითხვა „რატომ?“ კითხვა, პასუხის რაგვარობის მიუხედავად, დაუსრულებლად მეორდება და ასე გადაეშლება მას სამყარო. პერსონაჟების სახლების „გადანაწილება“ სწორედ ამგვარი რეტარდაციულობის პრინციპით ხდება, რაც მოთხრობის უღაჟო ღირსებაა.

ზემოაღნიშნული, ვფიქრობთ, დამაჯერებლად ცხადყოფს, რომ მოთხრობა „ყველაზე ძვირფასი სახლი“ საბავშვო პროზის კარგი ნიმუშია და სამართლიანად იმსახურებს „საბავშვო ნომინაციაში“ გამარჯვებას.

პოეზია

ცირა ოქროპირიძე

უკვდავების კუნძული

(ციუნხულაო)

მოვდივარ შენთან,
და შენზე ვფიქრობ,
მივდივარ,
მაინც არ მავიწყდება,
და თუ ეს თოვა არ გადაიღებს,
მე ზამთრის ბაღად გადავიქცევი...
შენ მოხვალ ჩემთან
ცივ სილურჯეში,
და განცვიფრდები,
როგორ ვფითრდები,
ეს თვითონ თოვლი დნება ტირიფზე
და სული ჩემი ფეთქავს
ფიფქებით!
და სუნთქვა შენი ეხება თოვას,
ვერ დაინახავ თვალებს სველიანს,
რომ არ არსებობს
ამქვეყნად ცეცხლი,
იმაზე მწველი,
ვიდრე ცრემლია!
შენ გააღმერთებ დათოვლილ წამებს,,
გრძნობა ჩურჩულით
დააქვს ბილიკებს,
გაყინულ ტბასთან პატარა ჩიტი,
რომ სიყვარულის
სიზმრებს არიგებს,
უცნაურ სიზმრებს,
უცნაურ ფიქრებს,
რომ ალუბლები თოვლში ქრებიან,
შეიგრძნობ სურნელს,
სურნელს სისველის,
ხელში აიყვან
ვხვებას ცრემლიანს!...
მოულოდნელად შეწყდება თოვა,
თეთრი კუნძული გრძნობის გენია,
აქ რეფრენია თავისუფლების,
აქ საკურები
თოვლში ძღერია...
ისე მიზიდავ ციუნხულაო,
რომც გავიყინო,
არ შეშინია!...
ვარდისფერ კანდელს ეხება ბინდი,
ჩამოაცილებს ღამეს ფერია,
თოვს უკვდავება სიზმრების ბაღში
და სიყვარული
ღვთაებრივი
იისფერია.

და დედამიწას მოტეხილი
მივზიდავ ფრთებით

(მიშო ჯალაბაძეს)

ასე ვაცილებთ ბედნიერებას
დიადი მთებით,
გზადაგზა უფრო ვეღარ ვსუნთქავთ,
ნიადავ ვკვდებით,
მოგონებებით,
უთქმელობით
და სუსტი მხრებით,
მივეზიდებით დედამიწას
და ვეღარ ვხვდებით,
უსიყვარულო სიმარტოვეს ვეგებით ფერხით!..
გულის ფანცქალით ვიბადებით,
ხან გულის ხეთქვით,
ანთებულს სათქმელს სულს ვუბერავთ,
უჩუმრად ვქრებით
უსასრულობის მორევია,
შავით, ხან თეთრით,
გაბმულ გნიასში
რა გვიდოდა ვერასდროს ვერ
ვთქვით!..
და დედამიწას მოტეხილი
მივზიდავთ ფრთებით.
თოვლიან კოშკებს გვიშენებენ
წამები უხმო,
რა უღმერთოა
ზოგჯერ ჩვენში
ჩვენივე ღმერთი,
უსასრულობის სიზმარია,
გოდება უფრო,
ცოდვის ცრემლების ტირილია,
ოვოი, ბეთქილ!
ზეცას შეხედე,
მზე ჩუმდება,
და მზეზე უფრო,
დღეს ცისარტყელა დაიწვება
სივიჟის ფეთქვით,
მარადისობის ტკივილამდე
ათასჯერ უფრო,
სულში დამშრალი კვილია,
ათასში ერთი!
წუხელ ცრემლებით შესუდრული
დავტოვე მიწა,
როცა ძაძვით შემოსილი
ვიხილე ღმერთი!
ასე ვაცილებთ ბედნიერებას
დიადი მთებით,
გზადაგზა უფრო ვეღარ ვსუნთქავთ,
ნიადავ ვკვდებით,
მოგონებებით,
უთქმელობით
და სუსტი მხრებით,
მივეზიდებით დედამიწას
და ვეღარ ვხვდებით.

18 აგვისტო, 2023 წელი

ცა ჩემი ლურჯი სიმარტოვეა

გადაუფრენენ
დღეები დღეებს,
ფორთოხლისფერი კვდება ზმანება,
აცრემლებული ლურჯი მზეებით
ვარუშებს წარსულს და
მენანება!
მღელვარე სუნთქვას,
ზღვის ტალღებს ვატან,
მორღვეულია ზეცა
ბოდვებით,
ცა მარტოობის ორბიტას
გასცდა
ყველა გრძნობით და
ყველა მოდემით!
გაჰყევი სიზმრებს,
გაჰყევი ხილვებს,
აუნდენელი ოცნების თოვას,
და სუნთქვას სუნთქვით
დამიფენ ვიდრე,
წვიმაში თეთრი
ვარდებით მოვალ!
ქრებიან ზვრები,
ქრებიან გზები,
უცვლიან ფერებს სურნელთა მგოსანს,
დაიძვრებიან ერთხელაც მთები,
აივსებიან ცრემლებით როცა!..
დაიტირებენ მარტოსულ პოეტს,
მიწა ვერ უძლებს
სულის ფორიაქს,
ქუჩის გადაღმა სიყვარულს ვტოვებ,
ცა ჩემი ლურჯი სიმარტოვეა...
როგორ გიდარდე,
ღმერთმა იცოდეს,
სული ორთქლდება ცამდე ნისლებით,
ვიცი რომ ერთხელ,
ერთხელაც მოხვალ
და მე კი ასჯერ გარდავიცვლები!
ქრებიან მთები,
ქრებიან სულ სხვა,
ქარში წვეთებიც ფერებს იცვლიან,
მე რომ სივიჟის ნოტებით
გფურცლავე,
და რომ გაფრენა არ შემძლია!
ცა დახშულია,
მზე მეწამული,
აფრენენ, ფრენენ
სულით მისნები,
ერთხელაც ვიცი,
უმენოდ წავალ,
ერთხელაც მართლა გარდავიცვლები!
მარადისობა არ ჩქარობს არსად,
კურთხეულია ზეცა
ღვთის ნებით,
მსურს სიყვარულის ვატარო ჯვარცმა,
შეგეხო სულ სხვა თავდავიწყებით...
დაიტირებენ მარტოსულ პოეტს,
მზერა ვერ უძლებს სულის ფორიაქს,
ქუჩის გადაღმა
სიყვარულს ვტოვებ,
ცა ჩემი ლურჯი
სიმარტოვეა!

5 აპრილი, 2023 წელი

ისე მღუმარეა ახლა შემოდგომა
(მარიამს და მიშოს)

ისე მღუმარეა ახლა
შემოდგომა,
სუნთქვა მეფურცლება,
სულთა გარინდებით,
ვიდრე სინანულის
ღამე ჩამოთოვს და,
სული ამეკსება ცივი ამინდებით
მოდი
უშენობის წამებს გავაჩუმებ,
ვიდრე მოფარფატე
ფიფქად გამიქრები,
არა, არაფერი
შენზე მეფიქრება,
ნუთუ ყველაფერი არის გასაგები?!
იქნებ ამ თოვამი სულიც ლამაზია,
იქ არც საზღვრებია და
არც ჰორიზონტი,
ფერისცვალებიდან
ფერისცვალებამდე,
ქართა მოჩურჩულე
სულთქმად მოგიხმობდი!
იქნებ სიზმარია,
იქნებ შევიშალე?
ვშიშობ, უშენობის ჩაქრენ
კელაპტრები,
თითქოს დრო გაჩერდა,
ველარ აგიტანე,
განა გსაყველურობ,
მტკივა ყველაფერი

შენი სურნელებით
მზისკენ მიმაფრენენ,
სულთა ღვთაებრივი,
სულ თან გარინდებით,
არა, ასე ცამდე როგორ
ამიტანე?
ღმერთო, მეასეჯერ მაინც
ავტირდები!
და ეს შეგრძნებები
წყვიადს ძიარღვევენ,
სულ თან ღვთაებრივი სულთა გარინდებით,
ცაზე ვარსკვლავები
შენს თავს მიმაღავენ,,
ვსუნთქავ დაფურცლული
თეთრი ყვავილებით!
ქარში გაიმლიან ღამეს თავთავები,
როცა ამჩატლება სუნთქვა
ერთი ციდა,
მერე არასოდეს აღარ დავმთავრდებით,
ვიდრე სიკვდილამდე,
მოდი
შენთან მინდა!
ისე მღუმარეა ახლა შემოდგომა,
სუნთქვა მეფურცლება სულ თან გარინდებით,
ვიდრე სინანულის ღამე ჩამოთოვს
და სული ამტკივდება
ცივი ამინდებით!

21 აგვისტო. 2023 წელი

გრძნობების თამაში

სანაპიროზე შადრევნები
გაშლიან შლეიფს,
ვნებების ტალღა გადაუვლის
ზეფირის აღმართს,
მე ვან-გოგევით მზის
ყვითელი ფერები დამაქვს,
და სიყვარულით ვაფერადებ
წვიმიან ქალაქს!
როცა ლოტუსი საოცარი
იშლება წყალზე,
როცა გონება ყინულივით გაღლობას
იწყებს,
როცა ჩიტები უცნაურად
ტოვებენ ქალაქს,
როცა დაგეძებ და ვერ გპოულობ,
როცა სიტყვები სიყვარულით კარგავენ ძალას!..
ლურჯი მინდორი ყაყაჩოებით,
ლურჯი კესანე,
ლურჯი ღიღილო,
ო, როგორ მინდა დავრჩე მიწაზე,
ო, როგორ მინდა,
ახლა ვიტყვიო!..
სუნი ყაყაჩოს,
მინდვრის გვირილის,
ნეტავ აქამდე რად არ
მიგრძვნია?!
ცა, მისტიური გადაკვეთები,
ფერთა გამები,
ფერთა ქიმიცა...

პირველყოფილი მზერით, შეხებით,
სუნთქვა უსიტყვო,
სუნთქვა ფიქრია,
მოგონებები მზემ თან წაილო,
და ის უთქმელიც,
რაც არ მითქვია...
როცა ზღაპრული ქალღმერთები მოდიან ტყიდან,
ფურისულეები მოწყვეტილი
მიწაზე ყრია,
როცა სიტყვები სამუდამოდ კარგავენ აზრებს
და ვარდისფერი ყვავილები ღმერთებთან მიაქვთ!..
რჩება მინდორი სისხლისფერებით,
ლურჯი კესანე,
ლურჯი ღიღილო,
ო, როგორ მინდა,
დავრჩე მიწაზე,
ო, როგორ მინდა ცაშიც ვიფრინო!..
აღარ იფიქრო,
აღარ იფიქრო,
აღარ იფიქრო...
თვალი დახუჭე,
გავიჟღებო,
ზღვა სინუძეა...
სანაპიროზე შადრევნები
გაშლიან შლეიფს,
ვნებების ტალღა გადაუვლის ზეფირის აღმართს,
მე ვან-გოგევით
მზის ყვითელი ფერები დამაქვს,
და სიყვარულით ვაფერადებ ხაწვიმარ ქალაქს!

საბა მიქაძე

ფიასკო

მე და აფრები მივცურავთ, თითქოს ვართ გამა და ვასკო, ამოტვიფრულ გემს სახელად წარწერთა „ეს ფიასკო“ გოგო ჩქაროსანს უცდიდა, საბოლოოდ მან მიასწრო, მას ეჭირა წიგნი ხელში წარწერთა „ეს ფიასკო“ გოგომ ლამის იგვიანა, ხელიდან წიგნი გააგლო, ქარმა ნივთი მე მახვედრა, დაუბერა, წინ დააგლო. გადავხედე, გადავფურცლე შინაარსი, რაღაც მეცნო, რა ვიცოდი თუ ეს(ე) ვიყავ, ოღონდაც ეს ვინმეს ემცნო. ხელთ მეცარა, მოცარულსა რა დავარქვა? ვერას ვხვდები, სული სხეულს ჩამოშორდა და მე მგონი ეულ ვხვდები. რა მემართა იდუმალი? გულმა საქმე ტვინს მიაქვსო, დამეწყო და დამიბრუნდა, წყეული დღეს ეს ფიასკო.

შემომიღამდა მე დღის შუქზე...

ქუდი მხურავს თავსა ბნელი, ტანთ აბჯარი მოხდენილი, ხელთ პაპიროს ცეცხლკიდული, და თან გზა წვეთთ დანამული. ამხანაგად მომევილინა მთვარე ნათლად მოელვარე, მტკვარი თვის გზას მიუყვება, რისხვამტევი და მღელვარე. ქუჩებს ჩუმი ვუბაჯბაჯებ, საყვარელს ამ ჩემს ქუჩებს, ვსიტყვავ, საიდუმლოს ვანდობ, გამწვანებულ ამ ჩემს ბუჩქებს. ვაი, როგორც მე ვამაყობ, როგორ მიყვარს ეს ქართული, მაგრამ ქართველთ შეგუება არის ზუსტად საქმე რთული. ნისლი ქალაქს ეფინება, უფარავს მას არემარეს, ვერას იტყვი, ვერ უწუნებ, ვერ უბედავ ასეთ მხარეს.

„გვირილების აღდგომა“ ყვარელში

2023 წლის 22 ოქტომბერი, ილია ჭავჭავაძის ყვარლის სახელმწიფო მუზეუმი – ჩემი ლექსების კრებულის „გვირილების აღდგომის“ წარდგენა... შემოდგომის მზე, დაბინდული კავკასიონი და ალანის ველის სინათლე მიგვაცილებდა გზად...

მუზეუმთან საღამოს სულისჩამდგმელი და ლიტერატურულ საღონ „ხატაურის“ დამფუძნებელი ნუნუ ლალიძე შემოგვეგება.

საღამო გაიხსნა ვიდეოკლიპით: „სადღეგრძელო კახეთს“, ჩემს ლექსზე კომპოზიტორ ია მაისაიას მიერ დაწერილი სიმღერით. მოზარდების ანსამბლმა „ყვარელმა“ (ხელმძღვანელი, საქართველოს დამსახურებული არტისტი, ბატონი ირაკლი მათიკაშვილი) „მრავალჟამიერი“ შემოსძახა...

მადლობა მინდა გადავუხადო, უწინარესად, ქალბატონ ნუნუ ლალიძეს, ილია ჭავჭავაძის სახელობის ყვარლის სახელმწიფო მუზეუმს, ანსამბლ „ყვარლის“ ყველა წევრს და ბატონ ირაკლი მათიკაშვილს, ყვარლის №1 (პედაგოგი ნინო იშხანიძე) და №2 საჯაროს სკოლების (პედაგოგი: ქეთევან დემეტრაშვილი) მოსწავლეებს, ყვარლის რაიონის კულტურის განყოფილების თანამშრომელს, მარი სეფაშვილს, მხატვრებს: დავით ზინანიშვილს და ბეჟან კობიაშვილს...

გულითადი მადლობა ყვარლის №1 საჯარო სკოლის ღვაწლმოსილ პედაგოგს, საქართველოს დამსახურებულ მასწავლებელს, ქალბატონ ნინო იშხანიძეს, რომელიც დღემდე დიდი რუდუნებით ემსახურება ძვირფას პროფესიას და მისი მომზადებული მოსწავლეები ვიხილეთ სცენაზე...

მადლობა პოეტებს: ნინო არსენაშვილს, ნონა გიორგაძეს, ნანა დემეტრაძეს, ჯუბა ლებელს, იზოლდა იოსებიანს, გიორგი ზუბიტაშვილს, კომპოზიტორ ია მაისაიას, ჟურნალისტ გიორგი ლალიაშვილს.

საღონი „ხატაური“ 2022 წლიდან არსებობს. წარმატებას ვუსურვებ საღონს და ქალბატონ ნუნუ ლალიძეს – იმ მამულიშვილური საქმისთვის, რომელსაც დიდი გულმოდგინებით და სიყვარულით უძღვება.

თამარ შაიშველაშვილი

პოეზია ია ბურღული

მინც რა არის მშვენიერება

წუხდა პოეტი
ახალგაზრდა, თანაც ამაყი,
მე ვიმეორებ –
გათელილი ველის ბალახი:

„ნეტავ არ მქონდეს სულაც სამშობლო,
ანდა არ იყოს ასე ლამაზი“!
შენი ხმა მესმის, თითქოს თავს გესხმის
ჯალალედინი ან შაჰ-თამაზი!
ვილაც მეძახის: ჩემთან წამოდი!
კვლავ ილანდება ძალა, უფლება
და სიყვარული, როგორც „კანონი“,
იფურცლება და ისე უქმდება.

მინც სად ქრება შენი მშვენიერება?
ყვავილებს ვკარგავ, რა მეშველება.

ეს ხომ ჩემი პორტრეტია?

ჩიტი ამბობს: ტია, ტია,
ეს ამბავი ახალია?
ველზე ატყდა რია-რია:
აქ ხომ ნაგავსაყრელია!
ისევ მოკვდა ჩემში ია,
მე ხომ საქართველო მქვია.

ხეტიალი

დადიოდა კაცი გზებზე:
ხან წყლებზე და ხანაც მთებზე.
ერთხელ მითხრა ერთი სიტყვა
ყვავილების ფერთა მტკვერზე:

დამიტოვა ერთი ციციქნა
მოსაფრქვევად, სახსოვრად.
ზოგი თვლიდა მათხოვრად,
ზოგს მიაჩნდა მაცხოვრად.

გიაძობს ისევ გალაკტიონზე

მე შენში ვხედავ გზას და სამყაროს,
როგორ იშლება ლურჯი იები...
და სიყვარული როგორ ამყობს,
როცა ხარ სუსტი,
ანდა ძლიერი...
და როცა წუხხარ, როგორ ღამდები,
და როცა ხარობ, როგორ თენდები,
როცა მკითხულობ, ვგრძნობ, რომ ვბერდები:
„ჩემს სამშობლოში მე მოვვლე მხოლოდ
უდაბნო ლურჯად ნახევრდები“.

წერილი

(ფშაველს)

კვლავ მახსენდება ვაჟას მინდია –
ნუთუ ცხოვრება მართლა ბინდია?
მე ისევ ვდგავარ აქ ერთ ადგილზე,
ნეტავ რა ხდება იქით ნაპირზე?
აღბათ ძნელია ცაში აწევა
და თვითმფრინავის გვერდზე გაწევა.

ნუთუ ეს იცი?
არ დაიჯერე არცერთი ფიცი!
მართლა გაწუხებს, რა დაგერქმევა?
ადრეც მოგწერე: „გვეალერსება ცხოვრება – ევა“!

P. S. და რად გინდა ბალახების სიყვარული?
ეს მოძველდა, თითქმის არის მინავლული!

მარიამობა

- იცი? მარიამის მიძინება –
ეს სიტყვა როგორ იკითხება?
- სად, როგორ მოხდა, ზუსტად არ ვიცი,
- ცაში აფრინდა ჩემი საწყისი...

აღდგომის ნუგეში

21-ე

„მე ვარ სიცოცხლე, მე ვარ აღდგომა“
და სიყვარულის ჩუმი განდობა!
მე ვარ ნათება მზის –
ცისარტყელიდან წვიმა რომ ცრის.

„მე ვარ სიცოცხლე, მე ვარ აღდგომა“!
სამსჭვლად მესობა გულის არქონა!
„მე ვარ სიცოცხლე“, მე ვარ ლოგოსი,
„მე ვარ აღდგომა“, მე ვარ კოსმოსი.

მტკივა ცხოვრება – მე მტკივა ევა,
მტკივა ომი და მტკივა ადამი,
სანამ იყივლებს სამჯერ მამალი...
მტკივა იუდა – მტკივა ლალატი,
ადამიანში ბევრი ტალახი.

„მე ვარ სიცოცხლე“, „მე ვარ ნათელი“,
ძალადობისას მკრთალი სანთელი...
მე ვცვლი აწმყოს და ვაბრუნებ წარსულს
შენ განუგეშებ „სიონის ასულს“.

და რა?

თბილისს მდუმარედ ათოვს,
ნეტავ რა ხდება ხარკოვს?
ფიფქი ჩამოჰგავს ბავშვებს –
მიწა ცრემლებად აქცევს...

....და ნინო

ახლა ყველამ იცის კაბადოკია,
ცხოვრება თურმე ბეწვის თოკია,
მასზე ეკიდა ნორჩი ყვაილი
ღვთისმშობელმაო აჩუქა მანდილი.
ამით დააფრთხო თურმე საქციები
და დაუწუნეს თამამი საქციელი.
შეუმჩნევია დედოფალ ნანას –
სიყვარული ხომ ყვაილებს ქარგავს.
გადაურგია სალომე უჯარმელს,
მანამდე ალბათ, დედოფალს უდარდელს.
აქვე აყვავდა პეროჟავრია –
ჰო, ჯავახეთი ჩემი ჯავრია.

P. S. მართლა ყვარებია სიდონიას –
ალბათ არ იცნობდა ირონიას.

ომი ისევ მკაწრავს –
ვერ ვივიწყებ გაგრას!
მიუყვები ქუჩას –
ვერ ვივიწყებ ბუჩას!

რა გამახსენდება ომით?
რომ სიყვარულს
ვერ დაითვლი ამ საზომით!

ნულარ მომისმენ! – დედა

გამოვიგზავნე სიტყა ფერადი,
მოლოდინისგან ძალზე ვლეღავდი!
მეგონა, მიხვდი – ვინ არის ბავშვი,
სისხლის გუბესთან უსისხლოდ გაეშრი.
ჩამოდის ზეცა,
მეცლება მიწა
და სიყვარული ტკივილად იქცა!

P. S. და ეს ტკივილი? –
მარადიულად მესმის კივილი!
სხვა? არაფერი...
შენ ხარ ნამქერი.

ზღვა ღელავს?

(ფერზე მინდოდა მეთქვა...)

– გამუქება ლურჯის
– საქმეაო ფუნჯის,
– გაშავება ზღვის?
– მგონი, წვიმა ცრის!..

– ზღვას შეერია სისხლი და სევდა –
– ფერი? ჰო, გრძნობებს ქვიშაზე ფენდა...

მაგდალინელი

– იცი, დღე იყო მაშინ მზიანი,
– ან იქნებ სულაც ქარბუქიანი,
– როცა გაოცდა ადამიანი,
– ნდობა? კი, იყო ცოტა გვიანი...
– მაშინვე იგრძნო გულზე სალბუნი,
– როცა შეიცნო თავის „რაბუნი“,
– ქალი ყოფილა, თურმე, პირველი!
– ჰო, მარიამი, მაგდალინელი.

პროზა

მანანა ლუმბაძე

ათოვდა თავისუფლების კუნძულს

გულაური – 87

დიდთოვლობის ბოლო ორი დღე

კუძღვნი ვლადიმერ (ვადიკა) მალოვიჩკოს

– ვა, შენ აქ ხარ? – თქვა ციცი და გაიარა.
– სად დაიკარგე? – მკითხა ნათელამ.

დუმილი...

– როგორ გაპარანჭულა, მივდივართ? – აენტო მელიტა.

დუმილი...

– არ გველაპარაკები? – გამოძახა ნანამ და კიბეზე შედგა.

მე ყუთში ჩავყავი ხელი, იქიდან ერთი მოზრდილი ვაშლი დავითრიე და ნანას გაუუქანე. ნანამ ვაშლი ნახტომში დაიჭირა.

– გაგიჟდი, ამის სროლა შეიძლება, საიდან გაქვს? ახლა მეორე ვაშლი ვესროლე ლერას. ლერამაც დაიჭირა და გულში ჩაიხუტა.

– ჰა, არ იტყვი, რაშია საქმე?

ავდექი და ვაშლებიანი ყუთი ტახტის ბნელი კუთხიდან ჭრაქის სინათლეზე გამოვათრიე.

– ევრიკა! – იღრიალეს ქალებმა. „ევრიკაზე“ ოთახში ბავშვები შემოცვივდნენ. მე ყუთს დავაჯექი.

– ბავშვებო, უკან დაბრუნდით და ათ-ათი ჩამოდით, ვაშლებს დაგირიგებთ, – გამოუუცხადე.

ბავშვები უხმოდ შებრუნდნენ ოთახებში. მერე, გასაკვირი სიზუსტით ათ-ათი ჩამოდიოდნენ თავიანთ წილი ვაშლის მისაღებად.

– ეს ვაშლი ხვალისთვისაც დაგვრჩება, – ვთქვი მე.

– კი, თბილისშიც გაგვეყვება, – დამიდასტურა ლერამ.

– აუცილებლად, თუ წავედით.

– გზებზე ახალი ზეავეები ჩამოწოლილა, ავტობუსები ვეღარ ამოვლენ, ვადიკამ მითხრა, – მოკლედ მოჭრა ნანამ. ყველანი გავისუსეთ. ერთხანს თავი კერავინ ასწია.

– მერე რა, ხალხო, ავტობუსები არა, ვერტმფრენებით წავგიყვანენ, მართლა, გული მიგრძნობს, – წაიტირა ლერამ.

ოთხივეს სიმწრის სიცილი წაგვსკდა. ყველაზე ხმაძალა ნანა იცინოდა. პირველად არ მომეწონა მისი სიცილი.

ისევ სასადილოში ვართ. ბუხარში ქვებით ჩაიღულდება. ნანა და ნათელა სამზარეულოში სერგოს აბრაკადაბრას შიფრავენ. ვთბები.

სერგომ გვითხრა, ამ საღამოს სასადილოში სინათლე გვექნება, საწვავი, ზორცი და პური ტრაქტორებით ჩამოუტანიათ ბიდარიდან. საჭმელი იმდენი გვაქვს, მთელი ზამთარიც რომ ჩავრჩეთ, არ გაგვიჭირდებაო, – ყვება ნათელა.

– როგორ, გზა გაიხსნა?

– არ ვიცი, ეტყობა, რალაც გვირაბი გათხარეს და ისე გადმოზიდეს, – მიხსნის.

– რა გვირაბი, ზეავეებს რა უქნეს?

– ალბათ, ააფეთქეს!

– რა ზეავი, ვინ ააფეთქა, რაებს ლაპარაკობ, თუ იცი! – შევუტიე.

– კაცო, შენ ჩემი ამხანაგი ხარ თუ ზეავის, რა ვიცი, მთავარია, საწვავი, სურსათი და სინათლე არის, დანარჩენი არც შენ გესმის და არც მე, რომც გვესმოდეს, ვინ რას გვეკითხება, – აქოთქოთდა ნათელა. კიდევ ის თქვა, რომ „მოამბეში“ ფირუზა უჩვენებიათ, „ერემიასაც“ გადმოუცია, საქართველოში სტიქია მძვინვარებს, ზეავებმა გულაური გარე სამყაროს მოწყვეტა და სათხილამურო სპორტსკოლის 100-ზე მეტ ბავშვთან და მწვრთნელებთან ერთად აკადემიკოსი ევგენი ველიხოვიც ჩაიკეტაო... – ამას ამბობდა, რომ უეცრად, სასადილოს თავზე გუგუნის გაისმა, ყურები ვცქვიტეთ. თვითმფრინავის გადაფრენის ხმას ჰგავდა. გავიტრუნეთ.

– ვერტალიოტია! – სამზარეულოდან ყვირილით შემოვარდა სერგო და ხელებდაკაპიწებული გარეთ გაკარდა.

ჩვენც გარეთ გამოვცვივდით. ნისლში ვერტმფრენი უზარმაზარ არწივს ჰგავდა, დინჯად რომ დაცურავს ხეობაში და თავის სამფლობელოს მეთვალყურეობს.

– აქა ვართ, აქ ვართ! – მომესმა ბავშვების ყიჟინა ჩვენი კოტეჯებიდან.

ჩვენი კოტეჯის დათოვლილ სახურავზე ფერად კომბინეზონებში ჩაცმული ბავშვები შეფენილიყვნენ. ქულებს იქნევდნენ და ხმის ჩაწყვეტამდე გაჰყვიროდნენ. შორიდან, იქაურობა თოვლის ჭრელა-ჭრულა ყვავილებით აბიბინებულ თეთრ ღრუბელს ჰგავდა. ყვავილები თოვლის ფანტელებს ერწყმოდნენ და ისეთ საოცარ ჰანგებს გამოსცემდნენ, მათი ხმა ვერტმფრენში მსხლომთ კი არა, ალბათ, ნისლს ამოფარებულ მზესაც სწვდებოდა. ვერტმფრენმა კოტეჯს რამდენიმე წრე დაარტყა და უკან გაფრინდა. ყველას

მოგვეჩვენა, თითქოს, დაკიდებული ვერტმფრენიდან თოვლში რამდენიმე კაცი გადმოხტა. სალამოს გვითხრეს, რომ ათი ქართველი მაშველი ალპინისტი ფოსტასთან, გორაზე ჩამოხტა, „შინომდე“ თოვლით გაცურა და ადგილობრივ მაშველთა ჯგუფს შეუერთდა.

— ეგ აქ ჩვენი ძმა ვერ დასვა, „ვიდიმოსტი ნეტუ“, ნისლი არის სულ გარშემო ირგვლივ, დღეს ვოლიკაი (ვოლიკ შტრომბერგი, ტექნიკოსი, მონალისე მაშველი) და კარენაი (მოთხილამურე, მონალისე მაშველი) პლშატკას მოაწვრიანებენ, ხვალე ჩვენი დაიკო კონტად გაფრინდება ვერტალიოტით ფასანაურზედ, — ჩამოარაკრაკა სერგომ.

— გმადლობ სერგო, შენ გაიხარე, — იმედით შეკლადლა ნათელამ.

— ვგრემც იქნება, დაინახე ბალები როგორ გამხიარულდნენ?

სასადილოდან კოტეჯამდე ბილიკი თვალის დახამხამებაში გავიარეთ. სიხარულით ადვსილები სახლში სიცილ-კისკისით შევეგრივალდით. ქვედა ოთახში, რომელიც სასადილოც იყო, სასტუმროც, რინგიც, სტადიონიც და საჭიროების შემთხვევაში — საძინებელიც, იატაკზე 45 ხმაჩაკმენდილი, დაზაფრული ბავშვი იჯდა. მათ წინ თვითნაკეთ, მაღალ ტანტზე ჩამომსხდარი სამი მწვრთნელი: ვადიკა, გიორგი და თორნიკე ასევე საეჭვოდ ღუმდნენ. მივხვდი, უკვე სასტიკად დატუქსეს პატარები, ახლა სამივეს სინდისი ქენჯნის და გული უკვდებათ.

ჩვენც გავისუსეთ. კოტეჯში სამარისებული სიჩუმე ჩამოვარდა. პირველი გიორგი მასწი ადგა და „ბათინკების“ ბრახუნით მწვრთნელების ოთახში შევიდა. ზამბარაზე დამონტაჟებული კარი ისე გაიჯახუნა, ბავშვ-მწვრთნელ-მშობლიანად ადგილზე შეგვახტუნა.

— ბელოვლათები, ვარჯიშზე გამოსვლას საათი უნდებიან, სახურავზე ისე აცვივდნენ, თვალის დახამხამებაც ვერ მოვასწარა... მიდი და ელაპარაკე ამათ, ... თქვე... თქვე... — ველარ დაამთავრა თორნიკემ და ისიც მწვრთნელების ოთახისკენ დაიძრა. ვადიკაც წამოდგა ფეხზე, რალაცის თქმა დააპირა, მაგრამ ხელი ჩაიქნია, „და ნუ ვას ვსენ“-ო, — წაილულულა რუსულად და გარეთ გავიდა.

— რა მოხდა? — ვიკითხე.

— ჩქარა ოთახებში ბავშვებო! — გასცა ბრძანება ციცომ. ბავშვებმა წელი ძლივს აითრიეს და ზოზინ-ზონით ავიდნენ მეორე სართულზე.

— აღარ იტყვიო, რა მოხდა? — კითხვა გავიმეორე.

— რაღა, ესენი სამივე სახურავზე იყვნენ ასული გადასათოვლად. ბავშვები კოტეჯში ისვენებდნენ. ვერტმფრენის ხმაზე, ვიღაცამ იყვირა „ჯანგანა“ მოფრინავსო და ეს ამდენი ბავშვი წამში სახურავზე აცვივდა. ან სახურავმა როგორ გაუძლო, ან თოვლში როგორ არ ჩაიკვივდნენ... კიდევ კარგი მწვრთნელები იქ იყვნენ და დროზე დაალაგეს სიტუაცია, — ქოთქოთებდა ციცო.

— ჯანგანა რა უბედურებაა?

— ჯან გა ნა, მასწი. ნიშნავს იაშკას მამას, — დამინაწევრა სიტყვა საპირფარეშოდან გამოსულმა კერკოლოზამ და თავის გზას გაუყვა მეორე სართულისაკენ.

იაშკას მამა, მურმან იაშვილი, საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის განყოფილების ხელმძღვანელი იყო (ჯან-განი). ცნობა იმის შესახებ, რომ გულაურიდან მოსახლეობის გაყვანა ვერტმფრენებით განხორციელდება, სწორედ მის სამსახურს გადმოუცია. სად მოჰკრეს ბავშვებმა ამას ყური, არ ვიცი, მაგრამ აშკარა იყო, რომ იმ წუთიდან სახუკვარი „ჯანგანას“ მოფრენა ორმოცდახუთივე ბავშვისთვის სუპერმენის გამოჩენას უდრიდა.

— ნეტავ, თუ იცის მურმან იაშვილმა, იაშკას წყალობით, მთელი სპორტსკოლა „ჯანგანას“ რომ ეძახის? — გაეცინა მელიტას.

— მომილოცეთ, 37 და 8 ხაზი, — მეორე სართულიდან ლოყებაფაკლული და თვალეპარიალებული ნანა ჩამოვიდა.

— რას ამბობ, — ერთხმად შევიცხადეთ.

— ვერა!

— ახლავე ასპირინი და საძილეში, — უბრძანა ციცომ.

— ლალის დაუძახოთ? (ლალი ბრეგვაძე, ექიმი, მიშკა ბრეგვაძის დედა).

— ლალი თვითონ მოვა სალამოს ჩამოვლახე. მანამდე ეგებ ცოტა დავიძინო.

— წადი და არ ადგე, — ერთხმად შევძახეთ.

ნანა ზევით ავიდა, ციცომ საქსოვი ამოიღო, მელიტამ თავისი დასარღვევი ჯემპრი გამოიტანა, ძაფი გამოქაჩა და მე გამომიწოდა, გამოქაჩეო. ლერამ ისევ ცოცხს დაავლო ხელი და სამზარეულოს დალაგებას შეუდგა. კოტეჯში ნამდვილი მკვდარი საათი დაიწყო, მშვიდი, იმედიანი და უშფოთველი. ერთხანს აღარავის ახსოვდა თოვლი, უგზობა, უსინათლობა, უწყლობა, სიცივე და ავადმყოფობის გავრცელების შიში. ასე, ალბათ, ერთმა საათმა განვლო. ჩვენ ოთხნი ერთმანეთს მიხუტებული ვისხედით ტანტზე და უხმოდ ვსაქმიანობდით. უცებ კიბეზე ნანა და ნათელა გამოჩნდნენ.

შენ კიდევ ფეხზე ხარ? — გაუჯავრდა ციცო.

— ვერ ვწვები, სული მეხუთება, აქ მირჩვენია, — ტანტზე ჩამოჯდა, მაგია ახლოს მიიწია, ზედ კოსმეტიკის ჩანთა დაღო, იქიდან ფუნჯი, ტუში, ფანქრები ამოალაგა და „მაკიაჟს“ შეუდგა.

— რომ ჰკითხო, კვდება, სული ეხუთება და ფეხზე ვერ დგას, — დააკონკრეტა ნათელამ.

— დახატული მკვდარი არ გინახავთ? გასუფთავებული და გაპატიოსნებული ჩავბარდები პატრონს, ასე არ ჯობია? — სასიკვდილოდ გაიხაზირა თავი ნანამ.

— რას ამბობ? ვინაა აქედან შენი ჩამტანი? მკვდარი კი არა, გელამ (დამწყებების ჯგუფის ხელმძღვანელი გელა მიქაბერიძე) შემოგვითვალა, ვინც მომვლელების სიაში არ წერიხართ და თვითნებურად ხართ ჩამოსული, ვერტმფრენში ვერ ჩასხდებითო ასე რომ, ჩემი და ციცოს იმედზე თუ ხარ, მარტამდე ჩვენი აქედან გამყვანი არავინაა, — სიკვდილისკენ ყველა გზა მოვუჭერი ნანას.

— აუ, ეგ გელა ვინაა, მაგისი შიშით, შენ ჭკუაზე ვერც კი მომკვდარხარ! — უკმაყოფილოდ წაუბურდლუნა ნანამ და „მაკიაჟის“ კეთებას უფრო ენერგიულად შეუდგა. მე თუ მკითხავთ, ამ ყინვაში ყოველი ზედმეტი გრადუსი მისწრებაა, თქვენც არ

გაწყენდათ.

– არა, ბატონო, დიდი მადლობა, ჩვენ სხვა საშუალებებით ვავტობებით. დალიე ეს ოხერი ასპირინი და ღროზე შეძვერი საძილეში, – თავიდან შეუტია ციციომ.

– დავლიე, თან იმდენი მაცვია, საძილე რას შეედრება: სამი შარვალი – ორი მამუკასი, სამი ჯემპრი – ორი მამუკასი, მამუკას შარფი, ორი წინდა და შალის „ტელნიამკა“ (მამუკა რაზმაძე ნანას ქმარი).

– მამუკა სადაა?

– სახლში.

– სახლში იქნება, აბა, სად წავა, გაგიშიშვლებია კაცი! – შევიცხადე თბილისში ტანსაცმლის გარეშე დარჩენილი მამუკა.

– ეგ რაა, მაგისი ერთი შარვალი თორნიკეს აცვია, გადათოვლისას დასველდა და ვათხოვე. მოკლედ, გამოვთვალე და შედეგად მივიღე, რომ მამუკა სამსახურში სპორტული პიჟამათი დადის. დანარჩენი ყველაფერი აქაა.

– როგორ, სპორტულები არ წამოვიღია?

– მგონი, არა, ისე კარგად უნდა მოვძებნო ჩანთაში, – გვამშვიდებს ნანა.

საპირფარეშოდან მიშკა ლორთქიფანიძე გამოდის. ის ისაა, კიბეზე უნდა ავიდეს...

– მიშკა, შენ გაზრდას, ადი ახლა და ზემოდან იაშკა, კერკოლოზა, ანდრო და ხუნდიკა ჩამომიყვანე?

– კიდე, მასწ.?

– კიდე, კეკელია.

– დიან, მასწ., ახლავე.

მეორე სართულიდან პირველი დათო კეკელია ჩამორბის

– რა მოხდა, ნანა მამიდა?

კეკელია ყველას, მე მგონი, მშობლებსაც „მასწ“-ს ეძახის. ნანას, რატომღაც – „ნანა მამიდას“.

– შემოგველოს შენი ნანა მამიდა, მიმღერე ერთი „ფელიჩიტა“?

არ მახსოვს, კეკელიასთვის გეთხოვა, იმდერეო და იმას უარი ეთქვას. თხოვნა ვერ მოასწრო ნანამ, რომ გაშალა კეკელიამ ხელი, წელში გადაიხიჩქა, გადაიქნია თავი უკან და მთელი ხმით დაამღერა: „ფელიჩიტა, ფელიჩიტა, ედიო მორო, ედიო მია ფელიჩირტა, ფელიჩიტა... ვერიკო, ვერიკო, ვერიკო ვერიკო ვერიკო“... როდესაც „ვერიკოს“ მისამღერს იწყებს, მიკროფონის მაგივრად პირში მუშტს იტენის, ნანა მამიდას კალთაში წვება, მიკროფონის შნურს ვითომ კისერზე ახვევს, მხარზე ადებს თავს და უკანასკნელ „ვერიკოზე“ მოთენთილი, მოწყვეტით ეშვება იატაკზე, თავი მაინც ნანა მამიდას მუხლებზე უღევს.

მერამდენეჯერ ვუყურებ ამ ნომერს, ყოველ ჯერზე სიცილით ვკვდები. კეკელიას არც ხმა აქვს, არც სმენა და სიმღერასაც სხვა მოტივზე მღერის, მაგრამ მისი არტისტიზმი და მონდომება შეუდარებელია. რაც მთავარია, იმავეს არც ერთხელ იმეორებს, ყოველ შესრულებაში რაღაც ახალი შტრიხები შეაქვს და იქვე ჩვენ თვალწინ ექსპრომტად ახალ სცენებს დგამს, უკომპლექსოდ, თვითნებარებით.

– ახლა რაფაელა კარა? – ეხვეწება ნანა.

– რაფაელა კარა დღეს არ შემიძლია, ნანა მამიდა.

– რატომ?

– გაქნევისას თავი მტკივდება, დედას გეფიცებით. – მასწ. მე გავაკეთებ? – მოითხოვა ანდრო ჟღენტმა.

– აბა, მიდი.

– ანდრო ისე ზუსტად ბამავს კეკელიას, იმ უკანასკნელს ეჭვიანობისგან გული უსკდება.

– ახლა ყვავი, – არ ეშვება ნანა.

– ყვავა... დაასწრო ანდრომ კეკელიას. მოკლედ, აზრზე მოსვლაც არ აცალა, ისე წაართვა ანდრო ჟღენტმა დათო კეკელიას თითქმის მთელი რეპერტუარი.

ქალები სიცილისგან ვინოცებით, ოთახი ნელ-ნელა ბავშვებით ივსება. მწვრთნელებიც შემოგვიერთდნენ, შემოუსხდნენ მაგიდას და დაიწყო წარმოდგენა. ეს იყო სპექტაკლ „გუდაური 87“-ის მორიგი სერია – „ვარჯიში ტრასაზე“. სცენარის ავტორი: სამთო სათხილამურო სკოლის ნორჩ დრამატურგთა ერთი ჯგუფი. მუსიკა და ჰიმნი: ვლადიმერ მალოვიჩკოსი; მსახიობები: სპორტსკოლის მოსწავლეები. პერსონაჟები: მწვრთნელები, მომვლელი მშობლები, ტექნიკური პერსონალი და ა. შ.

პიესა – პაროდია გუდაური 87

ვარჯიში ტრასაზე

მოქმედი პირები:

გიორგი მასწ. (ასრულებს იაშკა);

თორნიკე მასწ. (ასრულებს კერკოლოზა);

კეკელია (ასრულებს ხუნდიკა – გიორგი ხუნდაძე);

იაშკა (ასრულებს თვითონ);

კერკოლოზა (ასრულებს თვითონ).

სცენა წარმოადგენს სავარჯიშო ტრასის სასტარტო მონაკვეთს.

ვადიკა მასწ.: ბავშვებო, მე ახლა თქვენ ავიხსნით სამთო-სათხილამურო სპორტის ფიზიკას. აბა, პაეხალი!

გიორგი მასწ.: ჩაიკუხეთ, აიკუხეთ, ჩაიკუხეთ, აიკუხეთ!

თორნიკე მასწ.: როგორ იკუხები, კეკელია!

კეკელია: (ყველა ზედა კბილი ქვედა ტუჩზე აქვს დაწყობილი) ფეხი მტკივა მასწ.

გიორგი მასწ.: აქედან პირდაპირ თბილისში დაგიშვებ. ჩაიკუხეთ, აიკუხეთ, ჩაიკუხეთ, აიკუხეთ!

თორნიკე მასწ.: იაშვილო, თბილისი მოგენატრა?

იაშკა: გული მერევა, მასწ. რა, კერკოლოზა?

კერკოლოზა: ეგრევე მასწ. დიან.

გიორგი მასწ.: ორივე თბილისში! ეს სპორტსკოლა კი არა, სიმულანტების ბანდაა!

ვადიკა: რა ბანდა, ეს არის ქორეოგრაფიული სასწავლებელი მცირე სათხილამურო „უკლონიტ“. აი, ბრეიქ-დანსს რომ ცეკვავენ, მაშინ არ ერევათ გული?

გიორგი მასწ.: ჰოდა, მიბრძანდნენ თბილისში და იქ იცეკვონ ბრეიქ-დანსი. მოვრჩით ჩაკუზვებს, ახლა მიყურეთ, როგორ გავდივარ ტრასას. ხელს სწევს

და ყვირის: „უჩინოვანი გატოვ?“

ვადიკა: გატოვ!

გიორგი მასწ.: მიდი, კეკელია, დაეშვი!

კბილებდაკრეჭილი კეკელია (ხუნდიკა) წელში იხნიქება და „ფელინიტას“ სიმღერით გაჩაჩხული მისრიალებს ტრასაში, იაშკას ფეხებთან „სალტო მორტალეს“ აკეთებს და ვერიკო-ვერიკოს ძახილით უსულოდ ეცემა.

გიორგი მასწ.: კეკელია, რეგვენო, რამდენჯერ გითხარი, ტრასაში ნუ მღერი-მეთქი. ერთხელაც გაჩვენებ, როგორ უნდა და თუ ნორმალურად არ გაიმეორებ, დაგიშვებ თბილისში. ადი ახლა და თავიდან დაეშვი!

კეკელია თავიდან ეშვება ზუსტად ისევე, ოღონდ ამჯერად ინსცენირებას შუა ტრასაზე ამთავრებს.

კეკელია: ფეხი, მასწ. ხომ გითხარი, ფეხი მტკივა.

გიორგი მასწ.: გადაეთრე კეკელია ტრასიდან, ვადიკ, გამოუშვი შემდეგი!

იაშკა და კერკოლოზა კინკლაობენ.

გიორგი მასწ.: იაშვილო, დაანებე თავი მაგ უსაქმურს და დაეშვი, სანამ დროა, თორემ გაგიშვი თბილისში ჯანგანასთან.

იაშკა ეშვება თვალების პრაწვით, თეძოების რხევით და სტვენა-სტვენით.

გიორგი მასწ.: აუ, ეს რა „პაკაზუნა“ ბავშვია!

ვადიკა: „ნიჩევი ობშევი, ნიჩევი ობშევი“, ხელებს ასავსავებს და ზუსტად ვადიკასავით უსტვენს, მთები (ქორო) ბანს აძლევენ.

თორნიკე მასწ.: რას ჰგავს ეს? რამდენჯერ გითხარი, ჩაჩოტქე, ჩაჩოტქე, ჯერ ერთ ფეხზე ჩაჩოტქე, მერე მეორეზე, ჯოხები რისთვის გიჭირავს? არა, ძმაო, ასე არაფერი გამოვა, ოცჯერ ახვალ და დაეშვები. ვიდრე სწორად არ გააკეთებ, სახლში არ წახვალ!

კერკოლოზა: სადილი, მასწ.?

გიორგი მასწ.: შიმშილით დაგზოცავთ.

თორნიკე: დაიცა, კაცო, ჯანდაბას ამათი თავი, თავებსაც ხომ არ დავიხოცავთ შიმშილით?

ვადიკა: წამო, ერთი გადავკრათ რა, გავიყინე ამ ტრასაზე! თვალს უკრავს თორნიკეს, უსტვენს, მთები (ქორო) ისევ ბანს აძლევენ.

გიორგი მასწ.: შესვენება! დალაგდით, დაიცავით დისტანცია, ერთმანეთს ნუ ჩაეხუტებით, პირდაპირ „ხიჟინაზე“ გადავივართ.

მოთხილამურეები: ვაშააა!

თორნიკე მასწ.: მეტი არაა ჩემი მტერი, ამათგან სპორტსმენები დაღვეს ... ისიც უსტვენს, ვადიკასთან შედარებით უფრო რბილად და მელოდიურად. ქორო ღუმს.

სურათი მეორე განხილვა

ვადიკა, გიორგი, თორნიკე (ასრულებენ იგივენი)

გიორგი მასწ.: გაგვაყრუა კეკელიამ. მაგის მუსიკის მასწავლებელს ორიანი ამისათვის!

თორნიკე: ეს „პაკაზუნა“ იაშვილი რამდენს სიმულანტობს: დილას ფეხს ვერ აათრევიან, ხან

თავი სტკივა ხან კუჭი, ხან სუსტად ვარ, მუხლები არ შემორჩილებაო. ნახავთ, საღამოს რა ბრეიქლანსს მოაწყობს.

ვადიკა: ხომ გეუბნებოდით, „ნიჩევი ობშევი ს გორნალიჟნიმ სპორტომ“ – ქორეოგრაფიული სასწავლებელი, მცირე სათხილამურო „უკლონი“.

სცენაში მოულოდნელად იჭრება მზარეული სერგოს მაცნე ჯემალა.

– ვახშამზე არ მოდიხართ?

– მასწ. ცოტაც რა? მშობლებზეც გვაქვს? – იხვეწება კეკელია.

– მშობლებზე სხვა დროს, – წამოვხტით ქალები, – ახლა ვახშამი!

– მასწ. მშობლებზე როდის იქნება? – კითხულობს ფავლენა.

– თბილისში, ფავლენ, თბილისში, ახლა სასადილოსკენ ნაბიჯით იარ! – აცხადებს ლერა და სიცხიანი ნანას გარდა ყველა სასადილოში მივდივართ.

თავი 3

ბავშვები ვახშამობდნენ, მწვრთნელები ბუშლატებში ჩაცმულ ვიღაც კაცებთან ისხდნენ და გაცხარებით ბჭობდნენ. სწორედ მათ მაგიდას ვემსახურებოდი ბუნხართან ახლოს, ამიტომ რამდენიმე საინტერესო ფრაზას მოვკარი ყური.

– ევაკუაცია დაიწყება დილიდან, ჯერ პატარებს წაიყვანენ, – თქვა ერთმა ბუშლატიანმა, – მერე „ბილარაა“ დასაცლელი.

– ჰო, თვითონ მოფრინავს. ველიხოვს უთქვამს, სანამ უკანასკნელ ბავშვს არ გაიყვანთ, ვერტმფრენში არ ჩავჯდები!

– ალპინისტები უნდა ჩაუშვით „ვადაკაჩკაზე“. ჯერ ვერ მივაგენით იმ უბედურს, – თავი არ აუწევია, ისე თქვა ფირუზამ ჩემთვის სრულიად გაუგებარი ამბავი. სამი ბომბარდირი კინალამ დავამტვრიე იმის ძებნაში, ხვალაც თუ არ ამოვთხარეთ, მოკვდება და ეგ არის!

ტანში ჟრუანტელმა დამიარა. რა აზრმა არ გამიელვა თავში ამ რამდენიმე დღის განმავლობაში, მაგრამ სიკვდილი? ერთი წამითაც არ მიფიქრია ამაზე და ახლა თავად მობრძანდა, ტვინში შემიძვრა და ჭიასავით მღრღნის იქიდან. მანამდე, ეტყობა, ეს ყველაფერი სადღაც სხვაგან ხდებოდა, მორს ჩვენგან, ზვავებში. თუმცა რატომ? „ვადაკაჩკა“ აქვე არაა, ორ ნაბიჯში. არა, ოღონდ სიკვდილ იარა, არაფერი გამიგია, არაფერი გამიგია, მოსმენა და ყურის მიგდება სხვისი მეზიზღება!

„ბუშლატიანი“ კაცები მწვრთნელებს დაემშვიდობნენ და სასადილოდან გავიდნენ.

– რადგან თოვა შეწყდა და ცაც მოიწმინდა, ხვალ დილიდან გუდაურის ევაკუაცია დაიწყება, – გამოაცხადა ვადიკამ, – სამი ვერტმფრენი იფრენს. თითო ჩასხლომაზე ოც-ოცი ბავშვი და ორი მშობელი ჩავდება. დასაფრენი მოედანი ფასანაურში, ტურბაზა „არავის“ ეზოშია გაკეთებული. იქ დაგზვდებიან ავტობუსები და ყველას თქვენ-თქვენ მისამართებზე დაგარიგებენ. ამიტომ, ხვალ დილიდანვე აალაგეთ

საძილე ტომრები, ერთ კუთხეში დააწყეთ. ჩანთების გარდა სხვა ბარგს ვერტმფრენში არ აგვატანინებენ. მთელი სათხილამურო ინვენტარი აქ რჩება. დილას ბავშვებს ვასაუზმებთ, „სუხოი პაიოკ“, ჩაის ვერ მოასწრებენ. მე მგონი, მოვრჩი. კითხვები გაქვთ?

— ყველაფერი გასაგებია, ვადიკ, ოღონდ დღესვე სიები უნდა დაწვეროთ, ვინ ვის ჯგუფში და რომელ ვერტმფრენში ჯდება, — თქვა ნანამ.

— ეგ თავისთავად, კიდევ?

— ხმას არავინ იღებს.

— ვინ კაცია „ვადაკაჩკაზე“ ჩაკეტილი? — წამომცდა.

— ჩვენი სანტექნიკოსი, — მიპასუხა ვადიკამ.

— ცოცხალია? — იკითხა მელიტამ.

— ალბათ, ხვალ მოძებნიან და მაგასაც წამოიყვანენ, — ცივად აცხადებს ვადიკა და მეორე სართულზე ადის ბავშვებთან, — პატარებს დაწვრილებით აუფხნის ყველაფერს, ასე რომ, დილას „პადიომის“ გამოცხადების მერე, მშობლებმა ბავშვებს მომზადებაში ხელი არ შეუშალოთ, თქვენ ბარგს მიხედეთ. მზად რომ იქნებიან, მერე რაც გინდათ, ის აკეთეთ, მაგალითად, დაალაგეთ კოტეჯი. კიდევ ხო არ არის რაიმე შეკითხვა? — ჩაგვეკითხა ვადიკა.

ხმა არ ამოგვიღია. გულის ფანჯრით ველოდი, როდის ჩაუტარებდნენ მწვრთნელები ბავშვებს ინსტრუქტაჟს „ტოტალური ევაკუაციის“ შესახებ. კიბეზე შეუმჩნევლად მოგკალათდი და ყურადღებად ვიქეცი.

— ბავშვებო, ხვალ, დილის 8:00 საათზე იწყება გუდაურის სრული ევაკუაცია. აბა, ვინ მეტყვის, რას ნიშნავს სრული ევაკუაცია? — ჩამჭრელი კითხვა დასვა გიორგიმ და თავის მრევლს გამომცდელი მზერა მოავლო. უფროსმა ბიჭებმა ირონიულად გაიღიმეს და პასუხის გაცემა ზედმეტად მიიჩნიეს. უმცროსებმა კი სისხლამდე დაიკვნითეს ტუჩები, მაგრამ ვერაფრით „გაიხსენეს“ ამ სიტყვის მნიშვნელობა. ბოლოს ანდრო გამოეყო თავისიანებს და ყელი მოიღერა. დავინახე, როგორ ჩამოქაჩა ანდროს შარვალი ჩემმა ნოდარიკომ და თვალები დახუჭა, თითქოს რაღაცის აფეთქებას ელისო.

— ევაკუაცია, მასწ. ნიშნავს... — ანდრომ სერიოზული პაუზა დაიჭირა, ნოდარიკომ თავში ხელი წაიშინა...

— ევამ გაა... — დაიწყო ანდრომ დინჯად და აუღელვებლად ... — ევამ გაა...

— „ატსტავიწ“! — იყვირა უცებ კუთხიდან ვადიკამ, — გააგრძელე გიორგი, ძალიან კარგად იციან, რას ნიშნავს „ევაკუაცია“. სანამ შესაფერ პასუხს არ მიიღებს, არ მოისვენებს, — გადაუწერე თორნიკეს.

— თორნიკეს სიცილი წასკდა და პირზეხელაფარებული მწვრთნელების ოთახში შევარდა. მე კიბიდან წამოვხტი და ქალებთან ავედი მეორე სართულზე. „ევას კუაციის“ ამბავი რომ მოვუყვი, სიცილით დაიხოცნენ, ახია მაგათზე, ისეთ სატოპკეებს აძლებენ ამ მაკვარანცხებს, აბა, რა ეგონათო.

ძილის წინ ბავშვები დიდი გულისყურით შეუდგნენ ჩანთების ჩალაგებას. ეძებდნენ ერთმანეთში მიმოფანტულ წინდებს, მაისურებს, ქულებს, ხელთათმანებს, იქექებოდნენ ნარებს ქვეშ და იქიდან კარგა ხნის მიტოვებული ფაჩუჩები და ათასი სხვა

გამოსადეგარი წვრილმანი გამოჰქონდათ სამშვიდობოზე. ერთმანეთს არცხვენდნენ, დასცინოდნენ, მოკლედ, კისრამდე საქმეში იყვნენ ჩაფლულნი. იმ ღამეს ვალმოხილები და შრომით გათანგულეები ჩამძვრნენ საძინებლებში. კარგა ხანს ვერ დაიძინეს, რადგან ყველა ბურუსით მოსილ რაღაც ახალს, საოცრებასა და სასწაულს ელოდა. დიდხანს ვერ დავიძინეთ მშობლებმაც. სხვაზე რომ არ ვილაპარაკო, პირადად მე ევაკუაციაში არასდროს მოვხვედრივარ, მეტიც, არც ვერტმფრენით მიფრენია არასდროს. იმ ღამეს ცა მოიწმინდა და ყინვამ მოუჭირა. საოცრად ციოდა, ვერაფერმა გამათბო. პატარა ქონს ველარც ბავშვების მხურვალე სუნთქვა ათბობდა. სიცივისგან ვერ ვიძინებდი, გაუთავებლად ვაფარებდი ბავშვებს გადახდილ პლედეებს, ისინი ისევ იხდიდნენ. სრულიად გაუგებარი იყო ჩემთვის მათი საქციელი.

დილას, ინსტრუქციის მიხედვით, ბავშვებმა ჩაიცვეს, აკეცეს საძილეები და კუთხეში ერთად დააწყეს, მერე ქურთუკები ჩაიცვეს და თავიანთი ჩანთებით დიდ ოთახში ჩავიდნენ, სადაც ასევე უკვე გამზადებული უფროს ჯგუფელები ელოდნენ. კოტეჯის ზემოთ ვერტმფრენის ძრავის გუგუნი ისმოდა.

— ესეც ჩემი წინათგრძნობა! — ამაყად გამოაცხადა ლერამ. ყველამ ხელები ავწიეთ.

— მე და ნათელამ ქვედა სართული და სამზარეულო დავალაგეთ, — თქვა ციცომ.

— ზედსაც ახლავე დავალაგებთ, — ცოცხს და აქანდახს ხელი დავავლე. მე და ლერამ ბიჭებისა და გოგოების ოთახები დავინაწილეთ.

ნანამ სია ამოიკითხა. პირველად ყველაზე უმცროსები, მელიტა და ლერა, უნდა ჩამსხდარიყვნენ ვერტმფრენში. ვადიკა შემოვიდა, 20 ბავშვის სია ამოიკითხა და წაიყვანა. ნათელა უკან გაჰყვა. ცოტა ხანში უკან შემობრუნდა.

— რომ იცოდეთ, გარეთ რა მზეა, წასვლა არ მოგიწდება, — თქვა მან.

— წასვლამდე გარუჯვასაც მოვასწრებთ, — წავიოცნებე.

— ვერ ხართ თქვენ კარგად, — გაეცინა ნანას.

ვიდრე პირველი პარტია გაფრინდებოდა, სახლი მთლიანად დალაგდა. ვადიკა დაბრუნდა და მეორე ოცეული მოემზადოსო, — გამოაცხადა. ამ ოცეულს მე და ნათელა მივეყვებოდით. ბავშვებს ვადიკა გაუძღვა, შუაში და ბოლოში ქარავანს ჩვენ ვკეტავდით. ბომბარდირებს და ტრაქტორებს ფოსტასთან მოედანი მოესუფთავებინათ. შორიდან ვხედავდი, უამრავი კაცი იყრიდა იქ თავს, იქამდე თოვლის საცალფეხო ბილიკი მიდიოდა. ბილიკის ბოლოშიც კაცები იდგნენ. იქ მოვკარი თვალი ჩვენი ჯგუფის პირველ ოცეულს. ვერტმფრენი ფოსტასთან ვერ ჯდებოდა, ამიტომ იქვე შემალლებაზე დატკეპნეს თოვლი. ძრავისა და პროპელერის გამოურთავად ვერტმფრენი ჰაერში, გატკეპნილ თოვლთან ძალიან ახლოს, კეიდა. აი, ასეთ ვერტმფრენში უნდა ჩამსხდარიყავით. დავინახე კიდევ, როგორ ჩასვეს ჩვენი პირველი ჯგუფი. ის „რეისი“ გაფრინდა.

ახლა ჩვენ დავადექით ფოსტისკენ მიმავალ ვიწრო ბილიკს. მალე დასაჯდომ ბორცვზეც ავედით. კამკამა მზე აცხუნებდა, ფოსტის მოედნიდან აღამიანები ჭრელ-ჭრელ თოჯინებს ჰგავდნენ, ვერავის ვცნობდი.

მხოლოდ ის ვიცოდი, რომ ერთად შეკრებილები, ეს ჩვენ მერე გასამგზავრებელი, ჩვენი ბავშვები იყვნენ. ფოსტის ბორცვზე რამდენიმე ალპინისტი დაგვხვდა. მოედინიდან გვერდზე გაგვიყვანეს და იქ დაგვხვდა. დაგვარაგეს, როდესაც ვერტმფრენი მოფრინდება, ჩაიკუხეთ და ზურგი შეაქციეთო, ბევრ თოვლს ყრის, ამიტომ პირი დამუწეთ და თვალები დახუჭეთ, ვიდრე ჩვენ დაძახებას არ გაიგებთო.

ბავშვებს სათხილამურო სათვალეები ჩამოვაცვით, პირზე მარფები ავაფარეთ და მოვემზადეთ.

– გამოჩნდა, გამოჩნდა, ჩაიკუხეთ! – იყვირა რომელიღაც ბავშვმა. ჩვენ წიწილებივით წრეში ჩავიცუქეთ. მე და ნათელა ბავშვებს გადავფარეთ, ის კაცები გვხელმძღვანელობდნენ.

– აბა, ჩქარა, ჩქარა, უკან, უკან! – დაიძახა კაცმა.

დავიძარით, უფრო და უფრო დაუბერა. თოვლის კორიანტელში არაფერი მოჩანდა. გავიგონე ვერტმფრენის გაფრენის ხმა. თავი ავწიე. ბორცვზე მე, ნათელა და ათი ბავშვი ვიყავით დარჩენილი. დანარჩენები ვერტმფრენმა წაიყვანა.

– რა მოხდა? – უმისამართოდ ვიკითხე.

– იმ ვერტმფრენში ათი ბიძარელი უკვე იჯდა და მეტი ვერ ჩაეტოდა. თქვენ შემდეგ რეისზე წახვალთ, – მიპასუხა ჭალარა კაცმა.

– ერთი ასეთი შემობერვა და მერე გინდა წაუყვანივარ და გინდ არა, – წაიკნავლა ნათელამ. გაღურჯებულ-გალუმპული თითები გაჭიმა და ფშვინეტა დაიწყო. ჭალარა კაცმა თავისი უშველებელი ხელთათმანები გაიძრო და ნათელას ჩააცვა.

– მასწ. ხელებს ვერ გამოძრავებ, – დაიწყო უმწეო კნავილი იქით-აქედან.

უფროსები პატარებს უხელდნენ თითებს, ნელ-ნელა შფოთი და არეულობა ჩაწყნარდა. ნათელამ ბავშვების სია ამოიღო და ამოიკითხა. გამგზავრებულები სიიდან ამოშალა. ამ დროს მთაზე ბავშვების მესამე პარტიაც ამოვიდა ნანასთან ერთად. ვერტმფრენს ერთხანს აღარ მოუკითხავს. ზვავს იქით ჩაკეტილ სასტუმრო „ბიძარას“ ცლიდნენ. ბავშვებს დაავიწყდათ საერთო გასაჭირი და ისე მოილხინეს თოვლში, გვერდებოდა პირველად ხე-დავანო. თავ-ფეხით შიგ მიძვრებოდნენ, სველდებოდნენ, ალპინისტებს რომ არ ევაჟაკათ, ვეღარ ვაკავებდით. ამასობაში „სუხოი პაიოკიც“ დავარიგეთ, დამხმარე კაცებმა მანდარინები და ფორთოხლები გვიწილადეს.

– დე, წამო, ნახე, რას არიგებენ, იცი რა გემრიელია? – მექაჩება ნოდარიკო

– რას?

– აბი გლეუკოზა, – მპასუხობს ნოდარი და ხელს იშვერს იქით, სადაც ბავშვებს ერთი ზედახორა აქვთ მოწყობილი.

აი, იქ დაგვალევიან. მაგარი გემრიელია. თბილისშიც ვიყიდოთ, რა?

ისევ ვერტმფრენის გუგუნე გაისმა.

– აბა, შემომისხედით და დავიწყეთ! – ყვირის ნანა და თოვლში იჩოქებს. ბავშვები გარს ეკვირან, მერე თავჩაკიდულები, ძარღვებდაჭიბულები, სამყაროს შემაზანზარებელი ხმით იწყებენ: – „პარლალალი, პარლალალი“!

ყველაფერი თავიდან მეორდება. როგორ აღ-

მოვჩნდით ვერტმფრენში, აღარ მახსოვს. კარი ჩაიკეტა, სია ამოვიკითხეთ და გავფრინდით. უცებ რალაც მუშტისოდენა, ბურთივით მომავა ყელში, თვალები ამეწვა და მივხვდი, რად მიღირდა ახლა ამობლავლება, ერთი კარგი ქალური ტირილი.

ფანჯრიდან გავიხედე. რა ლამაზი ყოფილა ეს ამხელა თოვლი, აქა-იქ, თეთრ სივრცეში მხოლოდ თითო-ორი დათოვლილი სახურავი ამოწვერილა და შავ წინწკლებად დაჰყრია თოვლის პერანგს. აი, „მინო“ – ქაჯეთის ციხესავით წამოჭიმული და მედიდური, კავკასიონის ზევა-ჩამოწოლილი, ჩამოფხეკილი ფერდები, უსიცოცხლო, ცარიელი გზა...

– აუ, რა სილამაზა! – ფანჯრებს ვერ წყდებოდნენ ბავშვები.

თბილისში წნევააწეული დედა და ბებიები დამხვდნენ. ტიროდნენ, გვკოცნიდნენ, თავში წკიპურტებს გვირტყამდნენ... კიდევ წახვალთ იმ დაწყვეტილ გულაურშიო, – შიგადაშიგ მაპარებდნენ.

ჰო, წავალ, აუცილებლად ისევ წავალ იმ დალოცვილ, ღმერთის ნაბობებ თეთრ კუნძულზე, სადაც სანთლის შუქზე ჩვენი ზღაპრული კოტეჯი – ჩვენი ბიბლიური კიდობანი – ბეუტავს. საიდანაც მსოფლიოში ყველაზე კარგი ქალები, ყველაზე გამძლე, ვაჟკაცი მამაკაცები და არაჩვეულებრივი, ლალი, ლამაზი ჩვენი შვილები გამოდიან. გამოდიან და ომანინად ძღერაინ: „ვიპოვეთ გულაური, თოვლი და თხილამური“.... ეს ჰიმნიც ვადიკა მასწავლებელმა დაუწერათ!

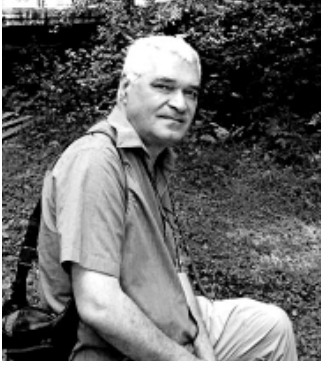
P. S. წერილი, რომელსაც ქვემოთ გთავაზობთ, ვადიკა მასწავლებლის გარდაცვალების მეორე დღეს (2023 წლის 18 ივნისი) მისმა მოსწავლემ, ნატაშა ლომოურმა თავისი „ფეისბუქის“ კედელზე გამოაქვეყნა:

Natasha Lomouri
June 18 at 1:23 PM

რალაცნაირი დღეებია – გუშინ ნინო რამიშვილს დავემშვიდობეთ და გუშინვე გავიგე – ვადიკ მალოვიჩკო გარდაცვლილა! ორი გამორჩეული, ნათელი ადამიანი, რომელიც იდგა გერმანული სკოლის და გულაურის სპორტსკოლის სათავეებთან... თვითონ, ახალგაზრდებმა, უამრავი სირთულის მიუხედავად, მოახერხეს და თაობები გაზარდეს სილაღეში, თავისუფლებაში და უპირობო სიყვარულში!

მამინ, ჩვენს საბჭოთა ბავშვობაში, თავისუფლების ეს ორი გამორჩეული კუნძული არსებობდა და რა ბედნიერებაა, რომ მოგვეცა ამ ფუფუნების შესაძლებლობა. რა თქმა უნდა, ამათ უკან კიდევ ბევრი ადამიანის იდეალიზმი და შრომაა, უბრალოდ, ნინოსა და ვადიკას ერთდროულად წასვლით კიდევ ერთხელ მინდა, მადლობა ვუთხრა იმ ხალხის სახელით, რომელთა რიცხვი ლეგიონია; ვიცი, არაერთი თაობის მადლიერება გაყვება მათ იმ დაუვიწყარი წლებისთვის, რომლებმაც შემდგომში ბევრი რამ განაპირობეს ჩვენს ცხოვრებაში. მათი სახელები ყოველთვის დარჩება იმ უამრავი მოსწავლის გულში და გონებაში, რომლებიც მათ აღზარდეს სიკეთის კეთების მაგალითზე.

სოლომონ ნერბაქი

დედიკოს არ აქვს ვვოტსაპი

შესავალი ეპილოგის ადგილასაა

დედიკოს არ აქვს ვვოტსაპი.
 დედიკო ვერ წაიკითხავს ამ წერილს, ნათი, სოფელში რო ჩამოხვალ, მაშინ წააკითხე რა!
 დედიკოს ტელეფონი ძალიან ძველია. ეს რომ მანუქა ძია ლევანმა, მაშინ მივეცი ჩემი გამონაცვალი. იმაში არც ვვოტსაპი ყენდება, არც მესხენგერი და არც ფეისბუკი.
 მხოლოდ დარეკვა და ლაპარაკი შეიძლება.
 შენ რატომ არ დაურეკავ და არ ეტყვიო, არ მითხრა, რა!..
 მე ვერ დაურეკავ და ვერ ვეტყვი. იმიტომ ვერ ვეტყვი, რო მრცხვენია. კაცები არ ტირიანო, მამა მეუბნებოდა. მამიკო ასე მაშინ მეუბნებოდა, ცოცხალი როცა იყო.
 ახლა სიზმარში მოდის და სულ იცინის. ცოცხალი რო იყო, არ იცინოდა. სიზმარში სუ იცინის.
 ტირილი რო მომინდება, მამიკო მახსენდება და არ ვტირი.
 ეს ცოტა ცრემლი რო დაეწვეთა ეკრანს, რა ტირილია?! ვერც კი დაინახავ.
 გიო და ნინი რო მომენატრებიან და დედიკო რო მენატრება, მხოლოდ მაშინ მეტირება. მაშინაც ძალიან ცოტა მეტირება. არ მინდა ნანული დეილამ და ძია ლევანმა დამინახონ, რო ვტირი.
 გიოს და ნინის, გარეთ, ფანჯრის რაფაზე შემოდებულ ნამცხვარს ვუტოვებ. სამჯერაა შეხვეული ქალაქში. აწერია „გიო და ნინისთვის“. ნამცხვრებია და კილო ორი კატლეტია. კატლეტები თეთრი პურის ნაჭრებს შორის ჩავდე, ამბურგერივით რო გამოსულიყო.
 ახლა მე ნამცხვარიც აღარ მინდა და საჭმელიც აღარ მინდა.
 სახლში მინდა...
 ძალიან, ძალიან მინდა სახლში...
 არ მიშვებენ – იქო იმიშვილებო.
 სულაც არ ვმიშვილობდი. მერე რა, თუ ხანდახან

არ გვქონდა საჭმელი... ბევრს ჩავისუნთქავდი და სუნთქვას ვაჩერებდი. მუცელი იმხელაზე მქონდა გაბერილი, შიმშილს სუ ვეღარ ვგრძობდი.
 გიორგი და ნინო ტიროდნენ ხოლმე. მერე, დედიკო რომ საჭმელს გააკეთებდა, თუ ცოტა იყო, მე არ ვჭამდი. გიო და ნინი ჭამდნენ. ისინი ხო პატარები არიან და არც მუცლის გამობერვა და სუნთქვის შეკავება არ იციან ჯერ. მაგას მერე ისწავლიან, რო გაიზრდებიან.
 ის თავწითელა დეიდა რომ მოდიოდა და ჩუმად მეკითხებოდა, სახლში საჭმელი არ გაქეთო, ხო? მე ვუუბნებოდი, ხანდახან არ გვაქვსო.
 მე რა ვიცოდი, რატომ მეკითხებოდა?
 რო მცოდნოდა, ვეტყვიო, საჭმელის მეტი რა გვაქვს-მეთქი.
 იმ დეილამ ქნა ყველაფერი.
 წითელი პამადით რო ჰქონდა ტუჩები დადღაბნილი და თმები წითლად შეღებილი, იმან. თმისძირები შეუღებავი ჰქონდა – ეტყობა საღებავი არ ეყო. ხო შიმშილობ ხანდახანო?
 თავს ვუქნევდი.
 ეგრე არა, ხმამალა მითხარიო.
 კი-მეთქი, ხანდახან-მეთქი...
 ახლა რო მკითხოს, კი ვიცი, რაც უნდა ვუთხრა – არ ვმიშვილობ-თქვა.
 ახლა მე უნდა გავიდე, ნათი. იცი, როგორ... როგორ... მაინც რო მრცხვენია, ამის დედა ვატირე!... რა ადვილი მეგონა წელან სათქმელად, მარა მაინც მრცხვენია.
 მამა გრიგოლი რო გვეუბნებოდა, იქ, ზევით ყველანი ერთად ვიქნებითო, იქ დაგელოდები, ზევით. აქ, თუ გინდა, გათხოვდი, თუ გინდა თენგოს წაყევი, თუ გინდა დათას – ორივეს ძან უყვარხარ. ჩემსავით ძან ვერა, მარა მაინც ძან.
 ოღონდ იცოდე, იქ მარტო ჩემი უნდა იყო. დაგელოდები. ასი წლის მერე წამოდი, კარგი?!
 მე რომ წამეყვანე, არ კი ვიცი, სად მიმეყვანე – სახლში ის წითელპამადიანი ქალი და მისი დაქალები არ გაგვაჩერებდნენ. სხვაგან კი, არ ვიცი...
 გიოს და ნინის და დედიკოს უმისოდ გაჩერება ისეთია, არ ვიცი, როგორ ავიხსნა. აი, კისერში თუ წაგიჭერია კაშნი... ძან ძან თუ წაგიჭერია და რო ვეღარ სუნთქავ, ზუსტად ისეთია.
 აწი შენც მომენატრები, ვიცი. მარა, დაგელოდები... ბევრი ბევრი წელი, სულ დაგელოდები. სახლში რო გავეშვი იმ ბოროტ ქალებს, კარგი იქნებოდა.
 ცოცხალი არ გამიშვებს ხო?!...
 ახლა მე ვიცი!
 მაინც ვაჯობებ მაგ ჯოჯოებს – მკვდარს ხომ მაინც მიმიყვანენ ჩემ სახლში...
 დედიკოს და გიოს და ნინის უთხარი, ძალიან ძალიან მიყვარს სამივე და შენც კილო... გარეთ ფანჯრის რაფაზე რო სამჯერ გახვეუ...

შესავალი

მეტროს ვაგონში ჩემ გვერდით მჯდარი კაფანდარა გოგონა, იქნებოდა ასე თხუთმეტოდე წლის,

მოულოდნელად, მოურიდებლად, ხმამაღლა ატირდა.

– კარგად ხარ, შვილო? – მოუბრუნდა მეორე მხარეს მჯდარი ქალბატონი.

– გმადლობთ, დეიდა, კარგად. – სლუკუნით უპასუხა გოგონამ. იგი ცალი ხელით თვალებს იწმენდა, მეორეთი კი ჯიბის ტელეფონი ეჭირა, რომლის ეკრანი, მისდა უნებურად, ჩემკენ მოაბრუნა. უფრო სწორად, მეზობელი ქალბატონის თვალს დაუმალა.

„დედიკოს არ აქვს ფეისბუქი“, – მომხვდა თვალში. რამდენიმე სტრიქონს თვალი სწრაფად გადავაგვლე და... გული გამიჩერდა.

გული გამიჩერდაო, არაა მართალი – მკერდქვეშ, სადაც გული ფეთქავს, ცივი ყინულის ბელტი ჩამიდო ვიდაცის უხილაგმა ხელმა. ვალიდოლი მაშინალურად, მექანიკურად ამოვიდე ენის ქვეშ. კაფანდარა გოგონას ნაცრემლარ თვალებს თვალებით შევხვევწე, ბოლომდე წამაკითხე-მეთქი. გოგონამ ეკრანი ჩემკენ მოხერხებულად მოატრიალა, თვითონ კი მეორე ხელზე თავდაბჯენილი ხმადაბლა სლუკუნებდა „ახლა მივიღე... დილით გამოუგზავნია“...

თექვსმეტი წლის ბიჭმა თავი მოიკლა...

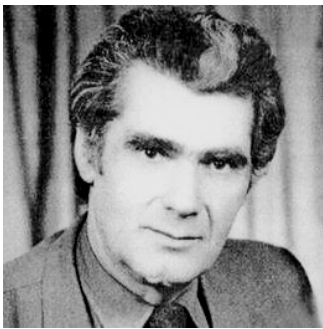
თექვსმეტი წლის ბიჭმა თავი მოიკლა...

თექვსმეტი წლის ბიჭმა თავი მოიკლა... ეკლესიის სკოლა-ინტერნატიდან გაიყვანეს და საკუთარი სახლის ნაცვლად მეურვის სახლში მიიყვანეს აღსაზრდელად – საინფორმაციო გამოშვებებიდან მოღწეული ფრაზები გახურებული სადგისებით მიხვრეტდნენ საფეთქლებს.

2021 წლის 13 ივნისი

მ ი ლ ო ც ვ ა

ველოცავთ 87 წლის მწერალს, გორის რაიონში, მაღალმთიან, საზღვრისპირა, ისტორიულ სოფელ ბერშუეთში, მავთულხლართების გვერდით მცხოვრებ აკაკი ბიძინაშვილს ქართული პოეზიის რაინდის წოდებას, რომელიც საქართველოს მწერალთა კავშირმა მიანიჭა ახალ პოეტურ კრებულში „ბროწეულის ყვავილები“ შესული პოემა „ტკივილის“ გამო.

ოღია ოკუფაცა თავგამოდებით იბრძოდა საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის. იმ დროს გამეფებული პოლიტიკური ინტერესების გამო გადასახლებაში მოხვდა. ლირიკულ პოემაში გადმოცემულია ის ღრმა სულიერი ტკივილი, რასაც

განიცდიდა ოღია საყვარელ მეუღლესთან – დიდ ქართველ პოეტთან – გალაკტიონ ტაბიძესთან და სამშობლოსთან დაშორებით.

**„იოლკინ! გოცნი, გოცნი და გოცნი...
შენი მარადის და მარადის იქითაც.“**

გალაკტიონი“...

სიყვარული ადამიანის უპირველესი მარადიული, მრავალწახნაგოვანი გრძნობაა. იგი ყველა ერში არსებობს და ამაღლებულ ღირსებას ინარჩუნებს, ადამიანთა შეუცვლელ სულიერ საზრდოდ რჩება.

ამიტომაც, ბატონი აკაკი ბიძინაშვილი პოემას „ტკივილი“, რომელიც სამომავლოდ „სინარულით“ უნდა შეიცვალოს, იმედიანად ამთავრებს:

ამ სიყვარულზე ჩვენ შევქმნით ზღაპარს, ჭეშმარიტების მაღლით მოფენილს და შემოგახვევ ღრუბლების საბანს, რომ ავამაღლოთ წუთისოფელი.

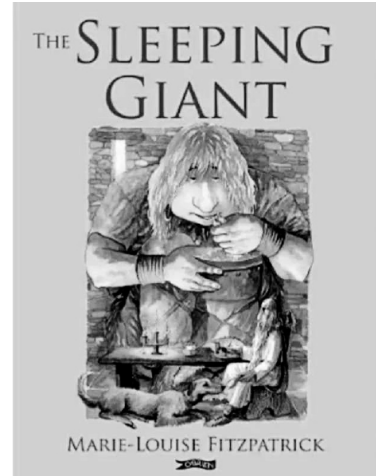
სულ გამოვტაცებთ მნათობებს ძალას და ავივსებით ზღაპრულ სინათლით... ადამ და ევას მივუტანთ ალამს, განსხეულებულს ტრფობის სიმართლით...

გამოეცლება მათ აზრებს ძალა, ამ ლამაზ გზაზე ვინც წინ აღგვიდგა, უკვდავებაში ჩვენ ერთად წავალთ, შთამომავალი კი ძეგლს დაგვიდგამს.

თარგმანი

მარი-ლუიზა ფიცპატრიკი

მძინარე გოლიათი

ინგლისურიდან თარგმნა ნანა შალამბერიძემ

მარი-ლუიზა ფიცპატრიკი, ირლანდიელი ავტორია და ცხოვრობს დუბლინში. „მძინარე გოლიათში“ ის ახალ თაობებს უამბობს ირლანდიაში, კერძოდ, კერის საგრაფოში მდებარე კუნძულის შესახებ, რომელიც ძალიან წააგავს მძინარე გოლიათს.

ძალიან, ძალიან დიდი ხნის წინათ ქვეყნიერების ბოლოში მდებარე ირლანდიის სამხრეთ ნაწილში, კერძოდ, კერის მხარეში, ცხოვრობდა გოლიათი, რომელიც როგორც გოლიათებს სჩვევიათ, უშველებელი, მაგრამ მეგობრული და მხიარული არსება იყო.

საუბედუროდ, ასევე საკმაოდ ხმაურიანი და ახირებული ვინმე გახლდათ.

მიუხედავად ამისა, გოლიათი ყველას უყვარდა. მაგრამ, ვაი, როგორი ტლანქი იყო!

როცა სეირნობდა, მიწა მის ირგვლივ ერთ მილზე ზანზარებდა. მისი ვეებერთელა ტერფები ფერმებს, ხეებს, ყველაფერს ანადგურებდა. ხოლო როცა დასაძინებლად წვებოდა, იქაურობას მთლიანად ფარავდა ხოლმე.

კერის მცხოვრებლები მეფეს ეახლნენ.

– თქვენო უდიდებულესობავ, რამე უნდა მოუხერხოთ გოლიათს! – შესჩივლეს მეფეს.

მეფემ მოიხმო ჯადოქარი, ხელში ოქროს მონეტებით სავსე ქისა მიაჩენა და მრავალმნიშვნელოვნად სთხოვა:

– გოლიათმა შეაწუხა ხალხი. იქნებ, რამე იღონო.

ესამოვნა ჯადოქარს მეფური საჩუქარი და შეჰპირდა, რამეს მოვიფიქრებო.

მან უშველებელ ქებაში ხორცი ჩაშუშა, ბლომად წვრილად დაჭრილი სპეციალური ბალახეულობით შეაზავა, გოლიათს ადვილად რომ დასძინებოდა და სადილად მიიწვია.

კერძი, მართლაც გემრიელი იყო. გოლიათმა სიამოვნებით ჭამა და ჭამა.

მალე ძილი მოერია და მთქნარება აუტყდა.

– გოლიათო არსებავ, შედი ზღვაში და ჩაწექი!

– ტკბილად უთხრა ჯადოქარმა.

დაუჯერა გოლიათმა, დინგლის ნაპირს გაშორდა, ზღვაში შეაბოტა და ჩაწვა.

– კარგი კერძი იყო, ჯადოქარო. ოღონდ მწვანილები ჰქონდა ცოტა მეტი. არ გაწყენდა, ჩემთან უფრო ხშირად რომ გესადილა, – ამის თქმა მიახერხა გოლიათმა, ერთი დაამთქნარა და ღრმა ძილს მიეცა.

ბალახეულობის საიდუმლო ნაზავი ძალიან ძლიერი იყო. წლები გადიოდა და გოლიათს ღრმა ძილით ეძინა.

რამდენმა წყალმა ჩაიარა: შტურმანი ბრენდანი მორჩა თავის მოგზაურობებს, დიდი ესპანური არმადა ასცდა დასავლეთ ნაპირს, მაგრამ გოლიათს კვლავ ეძინა.

მძინარე გოლიათის სხეული ბალახმა დაფარა. ცხოველებმა ბუნაგი მოიწყვეს შეძლებისდაგვარად. ზღვის ფრინველებმა მის გვერდებზე დაიბუდეს. დავიწყებას მიეცა, რომ ის ნამდვილი მძინარე გოლიათი იყო და კუნძული ეგონათ. ზოგი კუნძულს „მძინარე გოლიათს“ ეძახდა, ზოგიც – „გარდაცვლილ კაცს“.

უცნაური კუნძულის არსებობამ სწრაფად გაითქვა სახელი და ხალხი ყოველი მხრიდან მოდიოდა მის სანახავად.

და ჰოი, საოცრებავ: ერთ მშვენიერ დღეს მძინარე გოლიათმა გამოიღვიძა! გაახილა თვალები, დაამთქნარა, წამოდგა და გაიზმორა.

მას ძალიან დიდხანს ეძინა და ახლა მოუნდა, ლაპარაკით გული ეჯერებინა.

მიმოიხედა. კოუმინოლის პლაჟზე უამრავი ხალხი შენიშნა და მისასალმებლად მათკენ გაემართა.

ვაი! ხალხმა მათკენ მომავალი გოლიათი რომ დაინახა, ატყდა ერთი ღრიანცელი, წივილი, ყვირილი და თვალის დახამხამებაში პლაჟი დაცარიელდა.

საბრალო მოხუცი გოლიათი!

– რა უცნაურია, თითქოს გოლიათი აქამდე

არასდროს უნახავთ! – უკვირდა გოლიათს.
 ბოლოს თავისი ძველი მეგობრის, განდევილის, გალარუს ორატორის, სანახავად გასწია.
 განდევილი ძალიან დიდი ხნის წინათ გარდაცვლილიყო. იქაურობა ახლა ტურისტებით იყო გადავსებული.
 დაინარა გოლიათი მათ მისასალმებლად, მაგრამ ვერც შეასწრო თვალი, იქიდან ისე სწრაფად მოცოცხეს შეშინებულმა ტურისტებმა.
 შემდეგ გოლიათს ახლომდებარე პაბიდან მუსიკის ხმა შემოესმა და ახლა მის მოსასმენად წავიდა.
 დიდებული სანახაობა იყო. მუსიკოსები უკრავდნენ, ყველანი მღეროდნენ, მხიარულობდნენ და იცინოდნენ.
 გოლიათს ძალიან უყვარდა მუსიკა, მაგრამ მოსმენას ვერ ახერხებდა და უცებ პაბს სახურავი ახადა! ჰოი, უბედურება!
 ხალხმა ზევით რომ აიხედა და გოლიათი დალანდა, პაბი მომენტალურად დაცარიელდა!
 საცოდავი გოლიათი!
 როგორ უნდოდა, ხანგრძლივი ძილის შემდეგ ვინმესთან ერთად დამჯდარიყო და ლაპარაკით გული ეჯერებინა, მაგრამ საუბარს ვინ ჩივის, ახლოს არავინ იკარებდა.
 უკვირდა საცოდავს, რატომ არ ჩერდებოდნენ და არ ესაღმებოდნენ.
 მართოსულად იგრძნო თავი გოლიათმა და განაწყენდა. შემდეგ შეხეტილად მიტოვებულ ხეობაში, რომელსაც დიდი შიმშილობის შემდეგ კაციშვილი არ გაკარებია. პირდაპირ მიწაზე დაჯდა და გულამოსკვნით აღრიალდა. იმდენი იტირა, რომ მის თავს ზემოთ ღრუბლები შექუჩდა და ძლიერმა წვიმამ დასცხო.
 წვიმდა და წვიმდა!
 გადაუღებლად ასხამდა.
 მთელ კერში წვიმდა.
 ბუზღუნებდნენ მეთევზეები, ზღვა რომ ასე ღელავდა.
 იმის შიშით, გზად გოლიათს არ გადავეყარო, ხალხი შორს წასვლას ვერ ბედავდა.
 ტურისტები უკმაყოფილებას გამოთქვამდნენ, რომ ისიც ვერ მოასწრეს, ცნობილი კუნძულისთვის – „მძინარე გოლიათისთვის“ – სურათი გადაეღოთ.
 უფრო მეტიც, ღამით ტელევიზორში ეროვნული ჰიმნის ფონზე ირლანდიის სიმბოლოს – „მძინარე გოლიათს“ ვერ უჩვენებდნენ და მზე პირდაპირ ზღვაში ეშვებოდა. სადღა იყო კუნძული, რომ მოჰყარებოდა!
 ხალხი თხოვნით მიაწყდა ტურისტულ სააგენტოებს, რაღა რომ ელონათ.
 – ჩვენ ვერ შევაფერხებთ ტურისტულ საქმიანობას გოლიათის გამო. ის ისევ უნდა შევიდეს ზღვაში დასაძინებლად! – მიიღო გადაწყვეტილება სააგენტოს უფროსმა.
 – რა თქმა უნდა, რა თქმა უნდა, – იხუვლა ბრბომ.
 – ვილაცამ ხომ უნდა უთხრას, რომ წავიდეს, – აზრი გამოთქვა ერთმა.
 – სწორია, სწორია, – ხელახლა იხუვლა ბრბომ.
 – იქნებ, არის ვინმე ამის მსურველი? – ისევ იკითხა ვილაცამ.

– ეს შეუძლებელია! ძნელია მასთან საერთო ენის გამოხატვა! – ბორგავლა ბრბო.
 – მე დაველაპარაკები გოლიათს! – გაისმა უცებ პატარა გოგონას, ანას წრიბინი.
 პატარა მისიონერი შვეულმფრენით გადააფრინეს ხეობაში და იმ ადგილას ჩამოსვეს, სადაც მოხუცი გოლიათი გულამოსკვნილი ტიროდა.
 „რა სასაცილო იქნება გამოღვიძებულ, უშველებელ გოლიათთან მეგობრობა“, – გაიფიქრა ანამ დანანებით. მაგრამ ფიქრები სწრაფად უკუაგლო, რადგან იცოდა, ხალხი ამას არ დაუშვებდა და ამიტომ გოლიათი ისევ როგორმე ზღვაში უნდა შეებრუნებინა.
 – გამარჯობა, გოლიათო! რა გატირებს? – ჰკითხა მან გოლიათს.
 – არავის ვუნდივარ, – უფრო ამოუვდა გული გოლიათს.
 – ხო, ნამდვილად ასეა, – დაეთანხმა ანა. – შენ ზღვაში რომ გეძინა, ხალხი ყოველი მხრიდან მოდიოდა „მძინარე გოლიათთან“ სურათების გადასაღებად.
 – მართლა? – ასრუტუნდა გოლიათი.
 – ხო. მეთევზეები სულ შენზე ლაპარაკობდნენ. სკოლაში შენ შესახებ ლეგენდებს ვკითხულობდით ხოლმე. ყოველ ღამე ტელევიზორში იყავი.
 – ნუთუ მართლა? – შეწყვიტა გოლიათმა ცრემლების ღვრა.
 – ხო, მართლა. ყველას გული სწყდება, შენ რომ ზღვაში აღარა ხარ უკვე, – უთხრა ანამ.
 – ვითომ? – გაუხარდა გოლიათს. – მაშინ უნდა წავიდე და ისევ ზღვაში ჩავწვე!
 თვალები გაუბრწყინდა გოლიათს. გაიხარა და ოცნებაში ბედნიერი შეჰყურებდა თავის თავს – „მძინარე გოლიათს“ – ყველაზე ცნობილ კუნძულს ირლანდიაში.
 წვიმა შეწყდა. მზემ კვლავ გამოანათა. გამოიდარა. ხალხმა კლდეებზე მოიყარა თავი გოლიათთან დასაძინებლად.
 გაუმართეს დიდი წვეულება და გაუკეთეს მისი საყვარელი კერძი – ჩაშუშული ხორცი ათასნაირი ბალახბულახით შეზავებული. პაბის მუსიკოსებიც იქ იყვნენ და მთელი ღამის განმავლობაში გოლიათის საყვარელ მუსიკებს უკრავდნენ.
 ანაც იქ იყო, რა თქმა უნდა.
 ნამდვილად დაუვიწყარი ღამე იყო.
 ბოლოს გოლიათმა დაღლილობა იგრძნო და დასაძინებლად ზღვაში ჩაწვა.
 – ყველას ძილი ნებისა! – ჩაიბურღლუნა მან.
 – ძილი ნებისა, გოლიათო! – იხუვლა ხალხმა.
 – დიდებული წვეულება იყო. ჩაშუშულს ისეთივე კარგი გემო ჰქონდა, როგორც მაშინ, ჯადოქრის შეკმაზულს! მაგრამ თითქოს მაინც რაღაც აკლდა...
 თვალი დახუჭა გოლიათმა.
 – ძილი ნებისა, პატარა ანავ! – წაიბუტბუტა კიდევ ერთხელ და ძილს დანებდა.
 – ძილი ნებისა, გოლიათო! მშვიდად იძინე! – დაემშვიდობა ანაც.

ელბარ ლი მასტერსი

ქარდა ქარლუხის თარგმანი

„ახალი სფუნ რივერი“ მასტერსმა მისი დიდებული წიგნის „სფუნ რივერის ანთოლოგიის“ გაგრძელებად ჩაიფიქრა. მართალია ამ ახალ წიგნს, ძველივით პოპულარობა არ მოსწევია, მაგრამ ის უადრესად საინტერესო და ექსპრესიულია, ისევე როგორც „სფუნ რივერის ანთოლოგია“. ესეც, პირველივით, ეპიტაფიების პოემაა, მიცვალებულთა აღსარებები სფუნ რივერის სამაროვნიდან, პატარა სოფლიდან, საიდანაც მთელი სამყარო სჩანს.

რამდენიმე ნიმუში ეპიტაფიებიდან სხვადასხვა ჟურნალში გვამოვაქვეყნე, და სანამ გავასრულებ, ღვთის ნებით, ვფიქრობ, კარგი იქნება ასე გზადაგზა შევთავაზო მკითხველს.

ქარდა ქარლუხი

მღვდელი ფრიმონტ დედმენი

ღვთის სიტყვით ვცადე მათი მოქცევა: „ცოდვით დაცემა“ „უკვდავი ნება“, „უბიწო დედა“: ვუჩინებდი ღვთიურ გონზე, ყოვლისმპყრობელზე, საიდუმლოზე და სულის ხსნაზე – მაგრამ რათ გინდა!

ტაძარი სავსე ცარიელი სკამებით და უხვი ვალებით! ვაჩვენე ფარი „იელოუნსთონის პარკის ხელები“ – ბლომად მოგროვდნენ: კინოთეატრი იმ საღამოს არ მუშაობდა.

შემდეგ კი მე და მღვდელმა ბილგემ ამგვარად ვსცადეთ, ერთმანეთს ხელი გავუწოდეთ ეკლესიების გადასარჩენად:

„პეკინის ჩაის ბაღარებში“ ვახშმად მოვიხმეთ. ნებაც მივეცით ახალგაზრდებს ცეკვა-თამაშის მუსიკის ფონზე და მივართვით ელიც ჯინჯერიით! არ უნდა გვექნა, ეს არ იჯდა ჩვენს ხასიათში; ჩვენ აღარ ძალგვიძს გავეჯიბროთ წყვილიანს შვილებს.

ჰოდა შევეშვი ბოლოს და ბოლოს, მივყვევ ლექციებს – ხომ იცით, ფულის ნაკლებობა როგორც მტანჯავდა!

ლუის ფი

არავითარი სამართალი – უნიაღვროდ ზიზღის და ბოღმის;

არავითარი სჯა – გარეშე შურისძიების; არავითარი გულმოწყალება – სიყვარულის წუხილის გარეშე;

არავითარი რწმენა – დახუჭული თვალების გარეშე; არავითარი მიტყევა – გასამრჯელოს გარეშე; არავითარი სამსახური – ჯილდოს გარეშე არავითარი გარჯა – ზრიკის გარეშე; არავითარი მშხვერპლშეწირვა – სასუფეველის გარეშე;

მზე და აჩრდილი, რეალობა და წარმოდგენა; და საკუთარი მეობაცარიელი სიტყვით ქვედამხობილი;

მოუსვენრობა, იმედები და ოცნებები; ეშმას უარყოფით და ღვთის გზის ძიებით! ბარტონჰასლი

გაუფრთხილდით თქვენს სუსტ მეგობრებს, და გზებს ერთობლივს:

თქვენი დაცემის უკანასკნელ დღეს სწორედაც მათთან წარდგებით როგორც ბოლო ნუგეშთან ბოლო მშველელთან ძალგაცლილი თქვენი სხეულის.

პატმრინ ოზი

„სამარე“ ჯონსონს, სკოლის მზრუნველთა საბჭოს წინამძღოლს,

უტყდებოდა რომ წარმოშობით კვერცხუჯრედიდან და თავკომბალა სპერმისგან გახლდათ, მაგრამ კაცი რომ წარმოიშვა ტალახისგან გულს უხარებდა,

განა ტალახი კვერცხზე მეტად განწმენდილია? გამომიქნიეს სასწავლებლიდან, როდესაც ბავშვებს სურათები გადმოგუფინე-კვერცხუჯრედიდან ჩვილი როგორ ამოიზრდება და ვუყვებოდი ევოლუციის სასწაულზე და სილამაზეზე კვერცხუჯრედისგან და სპერმისგან გონს რომ წარმოშობს.

გამადგეს მაგრამ მაინც ვიბრძოდი, და შიმშილობის ზღვარზე ვჩეკდი დაუზოგავად ამ სიცრუის გასრულებამდე!

ელჩი საული

ყასაბი იყო მამაჩემი, ჯეიკ საული, აღმოჩნდა ტრესტში როგორღაც და ჩიკაგოშიც გამოემგზავრა

და მალე გახდა მილიონერი და მერე მოკვდა და დამიტოვა მილიონები და დავქორწინდი მილიონებზე. ჩვენ საკუთარი ადგილი გვქონდა ზეპურთა შორის – სახელი არა (ის ჯეიკ სოლის ვაჟი არის მილიონერის ასე ამბობდნენ) –

მერე კი ცოლმა წამახალისა გამებრძოლა
ნიდერლანდებში ელჩის თიკუნზე,
(მე დანიური ვიცი, ხომ იცით, ინგლისურივით)
ასე რომ ახლა გამომადგა მილიონები,
ჰოდა დამნიშნეს და გავემგზავრეთ.
ჰოდა ვიხილეთ ჩვენი სურათიც ხელმწიფის

გვერდით
ლონდონის ცნობილ გაზეთების წინა გვერდებზე –
ელჩი საული გახლდით!

ფრენკ ტრედვეი

აქ განისვენებს ტრედვეი, ფრენკი –
მამის, უილიამის გამჭრალი სასო.
მან სული მისცა მშვიდობის მთავარს,¹
ვინაც ჩვენ სახლში გამოგზავნა შუღლის მახვილი,
სათნო სიკეთის კერაში ადრე
და წააჩხუბა საკუთარ დედას,
ღვიძლს დებს და ღვიძლ დებს
და მამას, ახლა, ამ სამწუხარო სიტყვებს რომ
ვჩორკნი!

ლუსილ ლაკსი

ისე საცოდავს არაფერი ხდის კაცს ჩემს თვალში
ქალწულობაზე როგორც მისი მგრძნობიარობა:
რა ნიჭად თვლიან, როგორ აბოლებთ მის დაკარგვაზე,
როგორ ცდილობენ შურისძიებას.
მე ქალწულობა გავატანე ლუციუს ათერტონს.
ან მე წავაგე რაღაც ამით ან მან მოიგო?
შემდეგ გავთხოვდი სხვა მამაკაცზე
და საკმარისად ბედნიერად ვიცხოვრე კიდევ.
ამ საძეაღეში ჩამოგივლით ათობით სახელს,
ღვთისმოსავეს და ბანოვანებს, დიდებულ ქალებს,
რომლებიც ჩუმაღ, ჯვრისწერის და მღვდლის
უკუერთხველად
გარდაქალწულდნენ,
სარძევე კბილებს იცვლიდნენ თითქოს,
და არცთუ ისე დიდი ხნის წინათ.

სოფი პასნერი

არსებობს ბედის განიავება,
ბედის დაკარგვა,
და არის ნიჭის განიავებაც,
ნიჭის დაკარგვაც.
დამაჯილდოვა სილაამაზით დედაბუნებამ,
სინარნარით და საღი გონებით;
მანინც არასწორ კაცს შევეუღლდი,
და მეგობარიც არასწორი შემოვირჩიე,
და სფუნ რივერში არასწორი სახლი ვიყიდე,
და ჩემი სახლი მოვიხმარე
ჩემს დასაქცევად,
ვიდრე არ გავხდი ორმოცდახუთის ვერ გავიღვიძე
რომ დამენახა როგორ გარდახდა ჩემი ცხოვრება,
და მწუხარების გარდა არარა არ დამჩინოდა
სიკვდილის დღემდე!

1. მთავარი მშვიდობისა. ესაია 9:5; ქრისტიანობა აღიქვამს როგორც მაცხოვარს.

ბიიომ აპოლინერი

ფრანგულიდან თარგმნა რუსუდან
გოგბერაშვილმა

იტალიას

(იბეჭდება მცირე შემოკლებით)

არდენგო სოფიჩის*

ცხოვრება ჩემი სიყვარულმა ისე არია
ვით დაბომბილი მიწა ფრონტზე მძიმე ბრძოლისას
სიჭარმაგე და ომი თითქმის ერთად მეწვია
915-ის აგვისტოსდღის დიდი სიცხისას
მე ჩემს სანგარში შენზე ვფიქრობ ო იტალია
დედაო ჩემო სანუკვარო ტკბილ ოცნებისა

როცა მარნამდე კლუკი* უკვე პარიზს დაიდრა
მე გამახსენდა გერმანელთა მარცვა რომისა
მარცვა რომისა როგორც აღწერენ
თვით ბონაპარტი დელიკადო* და არეტინო*
ვამბობდი ჩემთვის თუ შეიძლება რომ ნაცია
ვინც შექმნა ეს ცივილიზაცია
მტერს იგი ასე თვინიერად დააღწინოს

და მერე დადგა დრო სამარხთა თავად გახსნისა
დამონებულთა აჩრდილები მოცახცახენი
დასაბამიდან
წამოიმართნენ და აყვირდნენ
წინ ტევტონებზე*
უჩინო ჯარი მოღრიალე უმაღლეს ხმაზე
ვართ თაფლზე ტკბილი და უბრალო მუჭა მიწაზე

და თუ ხანდახან ზურგს შევაქცევთ ო იტალია
არ განიცადო რადგანაც ჩვენ ისე გვიყვარხარ
როგორც დედა და ვით ასულიორნივ ქალია
ჩვენ აქ ვართ შენთან უღარდელად წყნარად და
მშვიდად
და თუ სკარპები* და სანგრები ვერ დაგვიცავენ
ჩვენ ღვეცემით მაგრამ ვიცით სხვები შეგვცვლიან
და არასოდეს არ გაწყდება ჩვენი არმია

გრძელი თვეები არ არიან
არც დღეები და ღამეები გრძელი ომია

იტალია

დედაც ხარ ჩვენი და ასულიც დასავით თბილი მეც შენებრ მათრობს ალისფერი ღვინო თავნება როგორ არ ვგავართ არაფერში ჩვენ და ბოშები* ჩვენ არ ვგაქვს მათი მოსაწყენი ამპარტავნება მეც შენებრ ვესვრი აფრენილ მწყერს სამოცდათხუთმეტს* ვიცი მოლხენა არ მაწუხებს სენტიმენტები ისინი ხშირად მიღმა ჩვეულ ზომიერების ბოლომდე მანც ვერ ილხენენ თავდავიწყებით...

უსაზღვრო ველი დასერილა თეთრ ტრანშეებით თვითმფრინავები ზუზუნებენ როგორც ფუტკრები ბომბთა ვარდებზე წამიერად რომ აღდებიან და ღამეები ირთვებიან ლურჯ გირლანდებით ჩვენ ვტკბებით ჩვენი ტანჯვითაც კი და ეს განწყობა სულ უფრო ხშირად მაშინ მოდის გვიჭირს როდესაც სარკასტულნი ვართ რადგან ვწვდებით მოვლენათა არსს

ვინც ბროწეული გადაყარა გიჟია მაგრამ ვინც კარტოფილს ფტქენის მასზე ნაკლებ გიჟი არაა

შენც ჩვენებრ მოგწონს ჟესტები და ლამაზი სიტყვა ეტრუსკთ მაგია შენში სრულად განივთებულა მარადი გომნობა ღირსების და დიდებულების ვილიძით მაგრამ მტრის განწყობას უთქმელად ვხვდებით

მონობაშიაც შეგვიძლია თავის განწირვა რაც გმირობად და სიმამაცედ აღსაქმელია და კიდევ უფრო ბევრს ვეწვევით სიამოვნებით...

არ ვლაპარაკობ მე იმათზე ვინც აქ არიან არამედ მათზე ვინც შენშია ო იტალია ნუ მოედები უსამანო სივრცის არეალს მაგრამ არ დათმო არასოდეს ის რაც ჩვენია უკუნ ღამეში მხზინვარება რეფლექტორების თვალებს მიაგავს მოზოზინე ლოკოკინების როგორც ძაღლები მოისაქმეს თითქოს ახლახან გუღმოდგინებით მიწას თხრიან ცხელი ბომბები

ჩვენი არმია უხილავი ყველგან ფენილი კაშკაშებს როგორც ვარსკვლავებით მოჭედილი ცა და თითოეული მეომარი ჩვენი გულადი ვარსკვლავს ედრება მოციალეს და გასაოცარს ო ღამე ღამე კაშკაშა და თვალისმომჭრელი ჩვენთან არიან ისევ ჩვენი დაღუპულები ისინი ჩვენთან ტრანშეებში უსიტყვოდ ღვანან ან მიილტვიან საიღუმლოდ რჩეულებისკენ

ო ლილ ო ლაონ მობეჟ ვუზიე ო სენ-კანტენ უკან დაყრილი ნაღმებივით ქალაქებია

მდინარეები მტრისთვის ნამდვილ ბასრ ხმლებად იქცნენ აქ მწვერვალებიც უტყვენ ვით კავალერია

ჩვენ დავიბრუნებთ მდინარეებს მთებს და ქალაქებს შვეიცარიის საზღვრებიდან ბატავიამდე* ჩვენსა და შენს შორის იტალია ქალებით სავსე შშობლიური ადგილებია და შენთან ერთად მე მელის ის ვისაც ვაღმერთებ

ო იტალიის ძმებო გაფანტეთ შხამიანი ღრუბლები მეტალის ჟანგიანი ნამსხვრევების ქალებს მიუძღვნით სუბმულები იტალიის ძმებო თავზე ბუმბულებით*

იტალია გესმას ლუვენის ყვირილი ნახე მკლავებს უხვევს რეიმს და დაჭრილი ჯარისკაცი ისევ ფეხზე დგას არასი

ახლა კი ვიმღეროთ... მკრთალო ბეჭდებო ჩაფხუტებო ვიმღეროთ გმირულად დაღუპულებო მწუნარებისგან დახეთქილო მიწავ ვიმღეროთ და ვიცინოთ დიდხანს იტალია უსმენ ბოში ვირის ყროყინს?! გავდენოთ იგი მზის სხივთა მათრახებით იტალია ვიმღეროთ და ვიცინოთ დიდხანს!

არდენგო სოფიჩი* – იტალიელი მწერალი, მხატვარი, პოეტი;
ფონ კლუკი* – გერმანელი გენერალი;
ტევტონები – SUS AUX TUDESQUE;S* – ბარბაროსებზე. იტალიური გამოთქმა (იგულისხმება გერმანელებზე);
არეზინო* – იტალიელი მწერალი;
სკარპები* – თხრილები;
ბოშები* – გერმანელების დამაკნინებელი მეტსახელი (იტალ.);
სამოცდათხუთმეტი* – იგულისხმება 75-კალიბრიანი თოფი, რომელიც მწყერებზე სანადიროდ გამოიყენებოდა;
ბატავის* რესპ. – ახლ. ნიდერლანდები;
თავზე ბუმბულებით* – იგულისხმება იტალიელი ჯარისკაცების ბუმბულიანი ქულები.

პოეზია

რუსუდან გობგამრაშვილი

დაბრუნება

მოვედი, აღარ მინდა წავიდე,
გარეთ ღამეა და მეშინია;
წვიმა ხმაურობს ჩვენს ძველ კრამიტზე,
ქარი წკმუტუნებს, როგორც ფინია.
შენს კალთას ისე ტკბილი სუნი აქვს,
ჭყინტი სიმინდის ასდის სურნელი;
ჩამჭიდვ ხელი, მჭკნარი სრულიად,
მომაპყარ თვალი, მზით დაისრული.
ეს ქოხი – ჩემი სულის საფარი,
ხმელი კუტი და ჭიქა ლავანდით;
მე – ბედნიერი მიუსაფარი
ვთბები შენი თმის თეთრი ლაბადით.
აქ, ისე მინდა ახლა, სიკვდილი,
ამ სამოთხეში სულის განფენა,
აღარ მაშინებს ქარის წივილი,
ცა მეუფლება და აღმფრენა.
აქ მინდა, შენი ქოხის კერაზე
თვალმიღწეული შევხვდე ალიონს,
შაშვმა შემაკრთოს დილით, ელანძე
და შენი ბუნრის კვამლი დავლიო!
შენს კალთას ისე ტკბილი სუნი აქვს...

ბიბლიური მისტერიები

რიცხვნი

იმ ღამეს, ზეცას იაკინთი გამოაყარა...
და აყვავებულ კვერთხს აარონის
უმწიფდა ნუში;
სობრანოთი გაჰკიოდა ჭოტი უყურო
– იუწყებოდა წვევას ქარონის
სამსხვერპლოს გულში.
აჰა, ცოდვილნი შეიმუსრნენ
ღვთიური ცეცხლით,
ხოლო, კარავში დაღტობოდა
კიდე კილობანს,
იქვე ეწყო თორმეტი კვერთხი;
არცვინ უწყოდა, რომ მათ თავებს
ამკობდა ვერცხლი...
მათ შორის მხოლოდ ჰყვოდა ერთი...
იმ ღამეს, ზეცას იაკინთი გამოაყარა.

ციური ინასარიძე

გთხოვ მიტევებას

სველი ღრუბელი გამხმარ მინდორზე,
ნაკადულებად ციდან ჩამოვა,
ია დაჭყნება და მწვანე კორღზე,
კვლავ გაზაფხულზე ია ამოვა.

ჩვენს დაბადებას შევხვდით ტირილით
და სიცოცხლესაც ვტოვებთ წუხილით,
ამ ქვეყანაზე რომ აღარ ვივლით,
გაირინდება გული ღუძილით.

ცოდვილი არის, ვინაც კი ცხონდა,
არ შემოვრჩებით ამ ცას და მიწას,
ვინ გაჰქცევია მიწიერ ცოდვას,
ვხვდებით ყველანი დაისს და ცისკარს.

და თან ყოველდღე ისე ვიღვიძებთ,
თითქოს არასდროს არ შევიცვლებით,
ვაგლახ, ამ სოფელს სულ მცირე დროით
გადავივლით და გარდავიცვლებით.

ნეტავი იმას, წუთისოფელი,
ვინც სიკეთის გზით ნათლით იარა,
ვინაც სალბუნი იყო მოკეთის,
მაღლი ეძება, ოქრო კი არა.

წუთისოფელში ჩენივე ყოფა
სინანულია და სასოება,
ქარი ქარაფებს ჩაუვლის, მოსთქვამს
თვალ-მარგალიტის ამოუებას.

რა ძნელი იყო უღმერთოდ ყოფნა
და უფრო მეტად ტადართან მოსვლა,
ჩვენ ღვთისმშობელის კალთა გვფარავდა,
თან წმინდა ნინოს ჯვარი და ლოცვა.

ცრემლი გროვდება ტადრის უბეში
და ფრესკებიდან წვეთ-წვეთად ჟონავს,
რომ დაგვიამოს მწვავე წყლულები,
დაკემსილ გულმკერდს მირონით მორწყავს.

მარად ახლოს ხარ, უფალო, ჩემთან,
თუმც ვერასოდეს ო, ვერ გინილო,
გთხოვ მიტევებას ცოდვათა ჩემთა
და მე ცოდვილსა ამას მიღხინო.

უცნობის სტრიქონები

*თვალი მოკარი სტრიქონებს:
„სიკვდილი ხშირად,
სიცოცხლე უფრო ხანდახან მინდება“.*

ანაზღად გული მატკინა,
ამ სტრიქონების სიტყვებმა,
დრო მიდის, ყველას სიცოცხლე
წუთისოფლის გზას მიჰყვება.
ბევრ დარდს გამაცნო, ბევრ ტკივილს,
ბედის განგების სიავემ,
მინც სიცოცხლეს ავირჩევ,
ვერ შეველევი მზიანეთს.
სიკვდილი რატომ მინდოდეს,
არსად არ დაიგვიანებს,
ანდა წინაპრებს რა ვუთხრა,
იმათაც ბევრი იდარდეს.
დღეს მოწყენილი სამშობლო
დრო მოვა, გამოიდარებს,
ვაჟკაცი ისევ ბევრი ჰყავს,
მოურჩენს გულის იარებს.
ნისლი ამშვენებს მაღალ მთებს,
ბარს ყვავილთ სილამაზე,
გთხოვთ, მაპატიოთ, ბატონო,
თქვენდამი ეს სითამამე.
რომ ეგ სიტყვები ფიქრებში
ამ გვარად გადმოვიტანე –
სიცოცხლე მუდამ
სიკვდილი არც არასოდეს ვინატრე.

დავიწყებული ოცნება

იცი, ძვირფასო, რა დრო გავიდა,
ვიდრე დაებრუნდით ფიქრით წარსულთან,
მარტო დარჩა და ჩუმად ატირდა,
ოცნება დაგვრჩა მხოლოდ ნაპირთან.

ხან გავყოლივართ თურმე დინებას,
ხან შევეხიზნეთ ზღვას ქარიშხლიანს,
ჩვენ არ ვფიქრობდით არც დაბრუნებას
და სულ არ ვგავდით გემებს იღბლიანს.

დახროდა ტირიფს ტოტები სველი,
კრთება ოცნება ყოჩივარდებში,
ნაპირთან მოსვლა ყოფილა ძნელი,
ქარიშხალს მოჰყვა წვიმა და თქეში.

არ დაბრუნდება წამი არც ერთი,
დროს თავის გზა აქვს, თავის წესები.
გზად რჩება ოცნება ერთადერთი,
ვარდისფერებით, მოსაფერები.

სიცოცხლე...

ბროლის თასი ხარ, უფლისაგან გადმოლოცილი,
თან თვალის ჩინზე სათუთი და მოსაფერები,
ალავერდივით გაილევა ყველა ლოდინი,
სულმოუთქმელად, ზოგიც კიდევ სვენებ-სვენებით.

შხამს გაურევენ ტკბილ ბადაგში ჭრელი გველები,
ჯვარს გაეკვრება, დამძიმდება თანდათან მხრები,
ცარიელ თასზე დაიღვრება ცხელი ცრემლები,
დაიმსხვრევა და დაიშლება ცივი კედლები.

საოცარია სურნელება ზღვა ყვავილების,
შენ ვარდებს დაჰკრეფ, დაგკაწრავენ მწარე ეკლები,
ხარ ერთადერთი, არასოდეს განმეორდები,
სიცოცხლე ჩემო, საუნჯეო, ნუ გამშორდები.

სიცოცხლე ჩემო, გადაცურე მღვრიე მორევი,
აურაცხელი შემოგხვდება ტანჯვა-წამება,
უსასრულობა გელოდება, სტუმრად მოხვედი
და არ შეგაკრთოს განსაცდელის მძიმე წამებმა.

სულ არ შეგფერის სიმხდალე და მოთქმა-ქვითინი,
არ გეკადრება გაკილვა და სხვებზე ქირქილი,
გთხოვ, ისე დახვდი ბოროტებას, როგორც ქვითკირი,
მუდამ ალალი გქონდეს ყველგან ცრემლი, ღიმილი.

ჭეშმარიტების არ გაგინდეს მისხალი იჭვი,
ვის რა დახვდება გზად მიმავალს – არავენ იცის,
უნდა იტვირთო თავმდაბლობის, სიკეთის ნიჭი,
სხვა ყველაფერი ამოა, ამოად მიდის.

ავტოპორტრეტი

ტაძარში ზარებს ყოველთვის რეკდენ,
ჩემი სამყარო არის მზიანი,
მე, მოვდიოდი ყოველწამს თქვენკენ,
მაგრამ აღმოჩნდი მე ზავრი გვიანი.

გზად მოვდიოდი უდაბურ ხევზე,
ზოგჯერ აღმოჩნდი უფსკრულის პირთან
და ხშირად კიდევ ეკლიან ველზე
ბილიკს ვეძებდი გზის დასაწყისთან.

გამოვიარე უღრანი ფეხით,
თან მეწეოდა წვიმების თქეში,
დაკაწრული ვარ ეკლების ჩხვლეტით,
მსურს შევისვენო ვარდების ტევრში.

აჰა, მოვედი დამსხვრეულ ფრთებით,
ნაწამებ სულით, ავისილი სევდით,
ამ წუთისოფელს ვატარებ მხრებით,
სიცოცხლე მიყვარს თავდავიწყებით...

ლელია ჯახველაძე

უფრო შენ მეიმედები

ცას, ცას ვეხები ხელებით!
 ცას, მერცხლის გუნდით შევერცხლილს...
 ჩემზე მარდი და მრბენელი,
 ქარის არა ვარ მღვენელი...
 გულ-მკერდზე გააღმასდება,
 მზის ხივი გაუხედნელი...
 ხანდახან უწყლოდ ვრწყულდები,
 ხან, უმოწყალოდ ვბერდები...
 მომდევს საწუთრო დელგმებით!..
 მომდევს, მაგიურ დილებით...
 მომდევს, ხან უგზო ბილიკით,
 ხან, უთავბოლო დილემით...
 მომდევს და,
 არა ვნებდები.
 მტენს, დაბზარული ნეკნები...
 მწვავს, დანაკაწრი წვივები...
 სულს სალბუნევით ედება,
 სურნელოვანი წვიმები...
 ვრბი,
 ვიდრე მთვარის ლეკამდი...
 „მცირესაზედა“ დედაო,
 კლდის შრომანივით ცერებზე –
 ხელის გაწვდენას ვბედავო...
 მისხენ!
 უჟამოდ ზედ გულთან
 ტბორი, ნუმც შედედდებაო...
 უფრო შენ მეიმედები,
 ჩემი უფალის დედაო.

ა ბ ს უ რ დ ი

მზე რომ არ დაიწვეს –
 სტრიქონი აკიბეთ,
 შინ ჩამოიყვანეთ,
 ლექსები აპკურეთ.

ბ უ ბ ა ვ...

შოვი იყო თვალი გიშრის,
 თეთრ მყინვართა შორის...
 შარშან სიტყვა რომ დავპირდი,
 იყო დრო ვახშობის...
 ბინდი გაწვა, ცა მოჰგავდა,
 ღამეს უფლისშობის...
 მოახლება დავიმორცხვე
 ბუბავ... ყურდახშობილს –
 კუპრისფერი, დღეს
 ბალღამის შემოგყრია შფოთი!
 მყისიერად ამოღრჩვე,
 შოვი ქედებს შორის!..
 არც პატარა დაგინდვია,
 არც ზრდასრული!..
 შორით,
 მაგ გოროზი თვალის ბრიალს
 მზერა მოვაშორე...
 შეერია ცოდვის მორევს,
 – საით
 შენი მნდობნი?...
 აღარც ქება მიღირს შენი,
 არც სურვილი – დობის...
 შოვი იყო,
 თვალი გიშრის,
 თეთრ მყინვართა შორის.

* * *
 შენ ვიყვარს, ქარები –
 ნიადაღქცეული...
 ნახევრად შიშველი
 ხეების სიმშვიდე
 და ნატრობ:
 ნოემბრის
 ტყეებმა გიშვილოს...
 დაცვენელ ფოთლების
 შრიალი, თუ შეგშლის, –
 ცხრა ცისარტყელა,
 ცამ გადაიმშვიდლოს.

* * *
 დღითი დღე
 ბერდება
 ნოემბრის
 ბალები,
 ფეშქეშად
 შემორჩა
 მხნეხეებს
 სურო...
 მზისხივი
 ფერღობებს
 ეცემა
 ირიბად.
 – შენსაით,
 სამშობლოს
 სულო!..

ირიბი სხივი

მშვიდი, ოდნავ ნოტიო დილა აინთო.
 დარეცილ ქედებს სანთელივით დააძნა სიყვითლე.
 სარკმლიდან აღწევს ირიბი სხივი...
 მოშუადღევდა.
 ნოემბრის უჩვეულო, ცხარე მზე
 აგვისტოს მცხუნვარებას გაუბოლდა.
 ნაკვერჩხლებივით აბრიალდა
 ნეკერჩხლის წითელი ფოთლები.
 უღრმესი და უღურჯესია უღრუბლო ზეცა.
 ჩუმია და ძნელად შესამჩნევი ფოთოლცვენა.
 ოდნავი წკაპაწკაპით წყდება უღონო ფოთლები.
 სიფრთხილით წვება შიშველი ხეების
 მიმკრთალებული ჩრდილი.
 ირიბი სხივი – ცივი სინათლე...
 ირიბი სხივი – სხვისი ბედნიერება...
 ირიბი სხივი – მიღებული სიცოცხლე...
 ირიბი სხივი – უკანასკნელი საჩუქარი...
 ირიბი სხივი – უცნაური სიცარიელე...

* * *

დამეპნა წლები...
 ნისლიან აღმართზე,
 ხელს მიწვდის წერწეტი ასკილი.
 ვინ იცის ასკილის ასაკი?
 დგას და არასდროს იღლება...
 დღე დღეს მიჰყვება იმრივად:
 ვარდი სახედ რომ ისავსებს,
 მეწამულისფრად იღვრება.
 დღეს, სევდიანი მეჩვენა
 ძლივს დამჩნეული ბილიკი.
 ნარი-ეკლისგან ნაძენძი,
 გახუნებული სარჩულით
 წევს.
 სიჯიუტით მთვლემარებს
 და მჩუმარებას არ ჩივის...
 ზედ, ღამის ბინდი დასცქერის
 და უღიმღამოდ დილდება.
 მინდა თუ არა, გავმხდარვარ
 ხმელი ფოთოლის დობილი...
 ხანდახან, ჩემი ერთგული
 სევდაც კი მიორგულდება!
 აგერ, პირსავსე კალათი
 ბოდღერის „სპლინის“ ვარაყით...
 დამყვება სიტყვა ღმრთის ნების
 და სუნთქვა მიაღვილდება...
 ნოემბრის
 ნისლიან
 დაღმართზე,
 ასკილი ღიმილად იღვრება.
 – მე რა თავს ვახლი დილემას,
 სავსე მთვარე თუ იღვევა.

* * *

ყავლი გაუდის ყველა სიმდიდრეს
 ადრე თუ გვიან.
 როგორ არ მინდა,
 ქარი არბევდეს დეკემბრის დღეებს,
 წითელ ფოთლიანს...
 და მიგზავნიდეს ზეცა წვიმას
 ცივს და შფოთიანს...
 ოი, როგორი დღემოკლეა ყოველი წუთი,
 ხოლო ფიქრები აწეწილი და გაწეწილი,
 ამ გზაწვრილივით...
 ცაა უმთვარო და უმოყვრო,
 ცალორდიანი...
 ხეთა რიგები დგას გარინდებით
 (ვერვინ მიხვდება რა – რა ზილია),
 გადაიკარგა ლურჯი დილები...
 სამყაროს ღერძი გადახრილია...
 ქუჩა ვიწროა, გზა – უსასრულო...
 გამტკნარებული გდია ბილიკი
 და უჩუმესი ნატერფალებით
 მიჰყვება ჟამი...

* * *

აპრილს რაც უნდა
 ის თქვას,
 მზე იღვრებოდეს ქარვად...
 ნირს
 ველარ შემამლევინებს –
 იქროლოს დროის ქარმა...
 ჩანს, ველარ გადამიბირებს
 შემოჩენილი მახრა;
 მწამს,
 მასპინძლობა მოყვრული, –
 არ მიყვარს ქედის დახრა.
 მომხვედურს
 ვერ გავანებიერებ,
 ვავსებ ნაპრალს და ნახრამს...
 მზე
 ბოლო სხივებს მომახვევს,
 ჯავრის მანდიკით ნამხრალს...
 ჰოდა...
 ამ მთების შემყურე
 ისეთ გულზე ვარ...
 მახლას!
 ხვალ ცისკარს უნდა ვეახლო, –
 მწუხრი
 მთებს ბინდავს ახლა...
 აპრილს რაც უნდა
 ის თქვას,
 მე სხვა გულისთქმა მახლავს.

ბრიგოლ (ბაბი) ხაჭავურიძე

* * *

თუკი ხარ მხოლო,
უმწყემსო და უმახარებლო,
მაშინ ყველა გზა
უნდა და უზურგქარებო...
გახსოვს ის გრძელი დღეების რიგი?!
მზე როს ჩვენს გულებს წითლად ფერავდა...
ახლა სად გაქრა ის ალტაცება,
თუ ჩვენი გული დაპატარავდა...

* * *

ისინი ქარებს ატანდნენ სიზმრებს,
გათომილები მკვდარი სულებით.
შენ კი სამყარო გესვენა გულზე
მკერდგადახსნილი ბროწეულებით.
იღვა ზამთარი – თეთრი საყდარი –
მსგავსი პროფილი მარჩბივ დებივით
და ვარსკვლავებიც ველარ ბრწყინავდნენ
ლამპარდაშრეტილ ქალწულებივით.
ყველა გზას თვისი ჩრდილი მიჰქონდა,
როგორც მსხვერპლი და როგორც ზვარაკი,
და ქვის კერპივით ღუმდა სამყარო –
მიუთხრობელი იგავ-არაკი.
გმირი კი სისხლით აძლობდა ქუჩებს,
მარტვილურ ჟინით ჯვარზე ვნებული
და იღვა მტერი, როგორც ჰეროდე,
მოკიცხული და შეძრწუნებული.
ითმენდი ზამთარს, როგორც ჭრილობას,
თოვლით, ქარებით, წვიმის სხურებით
და მიუყვები გოლგოთის აღმართს,
იესო ქრისტეს ნაფეხურებით...

* * *

მე გაზაფხული ვიყავი გუმინ,
ვცდილობდი, ზამთრის სევდა დამეხსნა.
შენ კი მზედ იქეც, ჩემი გულიდან
ტროფობის ყვავილი რომ გამოგეხსნა.

* * *

დაიწრიტება სალამოს ბინდი,
ხევში ქარებმა ნისლები კაფეს,
როს სიყვარულის უმზაკვრო ნიჭი
ავაზაკებმა მოიალაფეს.
არ ჩანდი, მაგრამ მაინც გხედავდი,
როგორც წვიმები ხედავენ ღამეს.
როგორც სიცოცხლე განედლდა ოდეს,
როცა მაცხოვრის პასეჟი ჭამეს.
ხან მთვარის შუქზე მღეროდა მიწა,
ხან მიწის მკერდზე როკავდა მთვარე,
როგორც კაბარეს არტისტი ქალი,
ლიმილიანი, ტკბილი და მწარე.

* * *

ბებიჩემის ზამთარი, ადრე რომ იყო ისეთი, აღარ
მოდის...
მატყელის საბანს ამომიგებდა, არ შეგცივდესო.
გარეთ – თოვლი და სახლში – თოვლივით თეთრი
საბანი,
როგორც ზამთრის ინტერპრეტაცია.
ბებიჩემის ზღაპარი – დამჭკნარი ხელების
ჟესტებით,
როგორც ფოთოლგაცვენილი ბებერი ხეები,
აღარ არის...
მენატრება ბებიჩემის თოვლი –
თეთრი მატყელის საბანი.
აღარ მოდის ზამთარი – ბებიჩემის თეთრი ზღაპარი.

* * *

პოეტი ხშირად ღრუბლებს ჩამოჰგავს.
მზეს დაუბინდავს მიწა აყალო,
ხანდახან გინდა, გახუნებული
ლექსები მთის თხემს გადაახალო.

შენთან მაქვს ვანი ჩემი სულისა,
პოეტის ცოლო, თეთრო ტირიფო,
იქნებ მოხვიდე ჩემს ყანობირში,
გულიდან სევდა ამომიკრიფო.

* * *

მიწას ვენუკვი, ქარებს ვსასობ, უგზოდ მივიკვლევ უწყლო მხარეში, დღე არ ვიწყნარე, მზე განვიძარცვე გამოკერილმა ღვეის ბადეში. როგორ ვანათო ღამე ღამეში, ნისლის მახურავს გულზე მანტია, მაინც შენა ხარ ჩემი იგავი, ჩემი მზრდელი და ჩემი გადია. ვეღარ მოვიხმე, ლოცვაც ჩამიქრა სული ხვებული* როგორ აღვმართო, „გარჩენილი ვარ ქვებზე კალმახი“ – უგზოდ, უწყლო და უმისამართო. ისევ მოვდექი შენს ქარავანთან, რაბამ ვიყო და რაბამ მიცადო, მსურს ერთხელ კიდევ ურვაგვემულმა ფსალმუნთგალობით რომ განვიცადო. ვხედავ ანთო კერეონები შობის ვარსკვლავის სინათლის დარად, დვას იოანე ნათლისმცემელიც ძველის და ახლის – გზის – გასაყარად. შენი ჭებიდან მარწყულე ისევ, ვიდრე ჰხვალ, ვიდრე, ვიდრე, უფალო, არ დაუტეო სული ხენეში უსაკმევლო და ურიტუალო...

*ხვებული (ფს.) – უპოვარი.

* * *

სადაც ხომ უნდა გამოფინო ჩემი ლექსების მწირი ფლასები, სადაც ხომ უნდა გამოვაშრო... გავამხეურო. არც ძოწეული და ბისონი მაქვს, არც მდიდრული თავსაბურავი, რომ საზეიმოდ მოვიფხილავო. დედიშობილა ლექსებს კიდევ არავინ სწყალობს – არვინ იკარებს... ასე – კუთხეში მიყუყულო დასჯილი ბავშვივით – როდემდე იქნები?! როდის გაშრება ჩემი ლექსების დაძონძილი ძაბები, შინაურულად რომ შევიმოსო, შენი ჩრდილი ამოვივო საბნის მაგივრად და შენი ფიქრით დავიძინო გაზაფხულამდე. დღეს ისევ ცივა... ზამთრის სუსხია. როდის გაშრება ჩემი ლექსების სველი ბწკარები?! როდის დაკარგავს ცრემლის გემოს, თოვლის სიცივეს?

* * *

იქნებ გამოჰყვე ამ ვიწრო ბილიკს, იქნებ რანდავდე, ისე ვით ხურო, ანდა ჩაჭილო ზეცას ხელები მიწა რომ ცისთვის გამოიხურო. ხსნად მივიღია ზამთრის ღიმილი, ტანს მოგიხატავს ყოფის არშია, სულს გაგიცოხნის კოსმოსის ხიბლი და ვარსკვლავებიც თავზე გამხნია. მე კი... მორჩილად ვიხდი სამოსელს, ჩემი გვირგვინიც გახდა პიტალო... და მიწას ვიხდი, ზეცას ვბარდები, რომ ჯვრად ვაზისა გამოვითალო. დღეებს უჩემოდ გამოიკენკავ, ისევ შეგხვრი ჰავს მიწა ჰეშვებით და ჯამბაზების გაჭიმულ თოკებს დაეკიდები ბასრი ეშვებით. მე კი მრისხანედ გავიშლი აფრებს, ლექსის მექნება გულის თაღები, მიწის შვილი ვარ, ზეცის გავხდები, შენს ციხე-კოშკში ნატუსალები.

* * *

დაწერე ლექსი! ან სიტყვა თქვი, ან საიდუმლო. ფურცელი არ მაქვს, არც კალამი... დაწერე ლექსი! ავტომანქანის ძარაზე ვარ მიმაგრებული, როგორც თილისმა, როგორც ჯადო, ტანსაცმელში გამოკერილი. დაწერე ლექსი! ისეც ხომ ურბანისტული გარემოს მძევალი ხარ – მანქანას მიჰყავხარ თუ შენ ათრევე ბეჭებით რკინას, აღარც კი იცი... დაწერე ლექსი! სიტყვების საცობი... მიღინარ, მაგრამ სივრცე აღარ ჩანს. კედელი უკვე შენი სხეულია, ზღუდე კი – მაღალი. საით გინდა, რომ მიუხვიო... ყველანი ერთი მიმართულებით მივდივართ. დაწერე ლექსი! ანთო წითელი. ახლა წითელი შენი მწვანეა. იქნებ მოასწრო. სიტყვების საცობი! დაწერე ლექსი! საწინააღმდეგოდ მოძრავი მანქანებიც აქეთ მოდიან?! ყველანი ერთი მიმართულებით მივდივართ. დაწერე ლექსი! საით მივდივართ?! ავტომანქანის საჭეზე ვარ გამობმული, როგორც ძალი სარეცხის თოკზე, როგორც ლოდი მონის კისერზე... ხოლო საღამოს, მშრალი ტანსაცმელივით, მხოლოდ იმიტომ ჩამოვეხსნები მანქანის ძარას, რომ დილით კიდევ ერთხელ, ჩემივ ნებით მივიმაგრო იგი, როგორც ფარი ანდა სულაც სიკვდილმისჯილის სქელი ყულფი, მსხვილი ბაწარი. ეს მერამდენედ დაასაფლავებს ასფალტში ბალახი, ჩაძირეს, ჩაბეტონეს, როგორც გაუშენლელი სიყვარული. დაწერე ლექსი! მაინც ამოვა! მაინც ამოხეთქავს – დაუბრუნდება თავის სიმწვანეს! დაწერე ლექსი! ერთხელ იქნება, გააპროტესტებს მიწა თავისი შვილების ტკივილს. ერთხელ იქნება, გაცოცხლდებიან მკვდარი პოეტებიც...

ლეილა ქიტოშვილი-სახლთს უციშვილი

ის ზამთრები მაინც სხვა იყო...

ისევ დაგვიზამთრდა: „შორს, მთების შუბლზე ღვივის ზამთარი“...

ბოლო წლებში ისეთი ზამთრები აღარ დგება, ჩვენს თაობას ბევრი თოვლი, სიხარული და აღმაფრენა რომ დაუტოვა... თუმცა, ეს ხომ ძალზე პირობითია. რაც უნდა გასაკვირი იყოს, ქალაქში იმ სიხშირით აღარ მოფარფალებენ ბრტყელ-ბრტყელი ფანტელები, ვეღარც გადაბამულ სკვერის ბილიკებს ვხედავთ, რადგან სულ რამდენიმე დღე გრძელდება ეს ფორიაქი, მერე ისევ თბება და მხოლოდ სინოპტიკოსების პროგნოზით ვიგებთ, რომ სვანეთში, რაჭა-ლეჩხუმში, ომალოსა და ბარისახოში, ბორჯომსა და ბაკურიანში ჯერ ისევ თოვლია; თოვს გუდაურსა და ფასანაურში... თბილისში კი, თოვლის ნარჩენები შიგადაშიგ თუ გამოანათებენ, ნაღვლიანი მზერით შეგვახსენებენ, რომ ჯერ ისევ ზამთარია, რომ მთაწმინდის ფერდობებს თოვლი მკვიდრად შეხიზვნია.

ჩემი ბავშვობის დღეებს ვიხსენებ, დეკემბერიანვრით სავსეს, მიგახედებთ თბილისური ეზოსკენ, ბელინსკის ქუჩისკენ, იმ ადგილებისკენ, რომლებიც დღესაც, ჩემს ცნობიერებაში, ჩემს სახლად რჩება.

ნოემბრის შუა რიცხვებიდან ვერაზე, ჩვენს ეზოში, სადაც ოცზე მეტი ოჯახი ცხოვრობდა, დგებოდა წიფლისა და რცხილის შეშის ნახერხის სპეციფიკური სუნის, რომელიც ჩემში ყოველთვის ტყისა და სოფლის ასოციაციას იწვევდა; „ვერის ბაზრიდან“ ამოყვანილი მხერხავების საქმიანობა თვის ბოლომდე გრძელდებოდა, ვინც ნახშირით სარგებლობდა, ისინი ნახშირს იმარაგებდნენ... სხვათა შორის, ნახერხსაც დიდი გასავალი ჰქონდა. დახერხილ შეშის ნაჭრებსა და ნახშირს ეზოში მდგარ სპეციალურ დამხმარე სათავსოებში ინახავდნენ, რომელთაც დიდი ბოქლომები ეკიდათ; იქვე ინახავდნენ ნავთის ბიდონებს, მაშინ ხომ გაზი თითქმის არავის ჰქონდა, ყველას რამდენიმე ნავთქურა ედგა – მასზე კეთდებოდა სადილები, იხარშებოდა დასარეცხი თეთრეული... გათბობის მასიური საშუალება რკინის ლუმელი (ფეჩი) იყო, იშვიათად ბუხარი ან „პლიტა“, რომელიც დღეზე მუშაობდა; რა თქმა უნდა, ძალიან ბევრ ნავთს მოვიხმარდით; სწორედ ეს იყო მიზეზი, რომ პურის მალაზიის გვერდით, ნავთის წერტთან, სარდაფში, მუდმივად ადამიანთა რიგი იდგა. მეოთხე-მეხუთე კლასელი

(ბევრი ჩემი თანატოლი) ხშირად ვმდგარვარ ამ რიგში, სადაც იმდენ რამეს მოისმენდი, რომ რიგში დგომა გართობად გვეჩვენებოდა; ბედნიერები ვიყავით, რომ ასეთ საბასუნისმგებლო საქმეს გვანდობდნენ, რომ შეგვეძლო ჩვენი მიტანილი სამი-ოთხი ლიტრი ნავთით ცოტათი მაინც გამოვდგომოდით ოჯახს... ჩვენი სიპატარავის გამო, ურიგოდ არავინ გვიშვებდა, ამით გარკვეულ წესრიგს გვაჩვენდნენ; აქვე შევნიშნავ, ძალიან მეზარებოდა ნავთის ბიდონით ბელინსკზე ჩასვლა, ეს ცილა გოგო, უკვე მაშინ, საშინლად ვიპრანჭებოდი...

თოვლი ფენაკრეფით შემოიპარებოდა, იმ დროს, სულ რომ არ ელოდებოდი... დაიძინებდი, ქუჩებში იღუმალი სიჩუმე დაისადგურებდა, გათენდებოდა ბურუსიანი დილა, ფარდას გადასწევდი და... სპეტაკი თოვლით განათებული ეზო, ხეები, სახლების სახურავები თვალს აგიბრჭყვიალებდნენ... სწრაფად მომავალი ცივი ფანტელები ფანჯრის მინებს ეცემოდნენ, ყინვაც თავისას უმატებდა და მინები აფურულ მაქმანებს ემსგავსებოდნენ; მერე აღარაფერი ჩანდა, ზღაპრულ ოცნებებად ქცეულ ბრწყინვალეების გარდა...

რა თქმა უნდა, უფროსებს საზრუნავი ემატებოდათ, ბავშვები კი ზამთრის არდადეგებამდე დღეებს ვითვლიდით – ეს ხომ მთელი უფრი კვირა იყო!.. ისინიც კი, დილის ძილი რომ უყვარდათ, აღრიანად დგებოდნენ; ისაუზმებდნენ თუ არა, უკვე ეზოში იყვნენ. ზოგი ბილიკს კვალავდა, ზოგს სარდაფებში მოყურებული შემა შეჰქონდა ბინებში... ბევრი სამსახურში მიიჩქაროდა – რეზინის ბოტებსა და კალოშებს სულ პრიალი გაჰქონდა...

ეზოს ცხოვრების რიტმში თოვლს სხვა სიმყუდროვე შემოჰქონდა; მეზობლები, მეტწილად, ბინებში იყვნენ შეკეტილები, თადარიგის დიასახლისები სასახლწლო სამზადისით იყვნენ გართულნი: ამაში აუცილებელი ატრიბუტი – ბინის ე.წ. „უბორკა“, ანუ საფუძვლიანი დალაგება-დაწკრივება შედიოდა, რის შემდეგაც მორჩენილი დრო საჭმელებისა და ტეპილეულის დამზადებას ეთმობოდა; ამას ყველა თავისი მატერიალური შესაძლებლობების მიხედვით ახერხებდა – საბანს იქამდე იწვდნენ, სადამდეც გაწვდებოდათ... ახლანდელი სიღუჭჭირის ფონზე (რომელსაც ვერასოდეს წარმოვიდგენდი...), მიუხედავად იმისა, რომ მეორე მსოფლიო ომი რაღაც ექვსი წლის დამთავრებული იყო, ყველა წელგამართული ხვდებოდა ახალ წელს; ეს იმიტომ, რომ შრომისუნარიანი მოსახლეობა მუშაობდა (უშუშევარს სახლში ვინ გაგაჩერებდა?!), ჰქონდა შემოსავალი და ზემის განწყობა...

ახლა კი გავიდეთ გარეთ და მძიმე-მძიმედ ჩაუყვავთ ბელინსკის გასიპულ თავდაღმართს... ბიჭები დილაადრიან იწყებდნენ შინ დამზადებული ციგებითა და ფიცრის ნაჭრებით სრიალს – ზედა ქუჩებიდან მოქროდნენ და თითქმის „ვერის ბაზრამდე“ ჩადიოდნენ; ჩემს საბავშვო ბაღთან (რომელსაც ზინა ერისთავის ბაღს ეძახდნენ; მასში მეტწილად უბნელი გოგობიჭები დავდიოდით, რომელთა დიდი ნაწილი ჩემი სკოლელი და კლასელი გახდა), ყოფილ გამომცემლობის შენობასთან, დღეს სასტუმროსთან, რომელიც მის ადგილზე აშენდა, ერთგვარი მოსაბრუნებელი ჰქონდათ, გარკვეული დროით გაჩერდებოდნენ, უკან ფეხით ამოდიოდნენ – არ ეზარებოდათ, მერე ისევ

სრიალით „იღებდნენ“ ახალ-ახალ „სიმაღლეებს“... აქ რომ მოიწყენდნენ, ბარნოვის ქუჩას გაუყვებოდნენ და იქიდან ახლა წაზბევისა და კობის ქუჩებზე დაეშვებოდნენ... კობის ქუჩა ჩემთვის ძალზე მშობლიურია, რადგან აქ იღვა აგურით ნაშენი, მკვიდრი შენობა, ცნობილი „სამშობიარო“ სადაც ალბათ ჩვენი დიდი უბნის მოზარდების უმრავლესობა ვიყავით დაბადებული; შემდგომში – ჩვენი შვილები და შვილიშვილებიც... ამით ძალიან მოგეწონდა თავი... ახლა კი, მესამე წელია, რაც ეს შენობა დაანგრის, გაუშვეს მდებარესონალი და ასე უაპელაციოდ მოგონებად დაგვიტოვეს, როცა შენობას საამისო არაფერი სჭირდა... რატომ? იმიტომ, რომ აქაც სასტუმრო აეშენებინათ. არა მგონია, ასეთი აზრებით, დაუნანებლად სადმე სხვაგან ხდებოდეს შენობა-ნაგებობების ნგრევა-განადგურება... სამაგიეროდ, მთელი ქალაქის სასტუმროებად, ბანკებად, რესტორნებად, აფთიაქებად ქცევა...

...ის ცოტა „მანქანაც“ კი, რომელთა დაქოქვა-აშუშავებას კარგა ხანი სჭირდებოდა, ქვევითკენ საცოდავად მიღოდავდა... მამაკაცებისთვის, თუნდაც ახალგაზრდა ვაჟებისთვის დიდი პატივი იყო, შეშველებოდნენ მოხუცებს, ქალბატონებს, გოგონებს, რათა დაცემა-ტრავმების გარეშე ჩაეყვანათ „სამშვიდობოს“ – ცენტრალურ გზაზე, სადაც მარილი უკვე დაყრილი იყო და შესაბამისად, მოძრაობაც უსაფრთხო... თუმცა, სადღაც-სადღაც ჩასაფრებული ბიჭები რჩეული გოგონებისთვის გუნდებსა და სტვენა-მამიუნობას არ „იშურებდნენ“...

ისმონდა ბავშვების ჟრიაში, ყიჟინი, რომლებიც თოვლში დარბოდნენ, აბუქებდნენ, სახეს უშვერდნენ ციდან მომავალ ულამაზეს ფანტელს; ქუჩისა და ეზოს ძაღლები კუდის ქიცინითა და ყეფა-ყეფით დასდევდნენ მოთამაშე-მოსრიალე პატარებს... საკამაშურებიდან ამოსული ბოლქვები ჩამოქოფრულ ცას სალამს აძლევდნენ, მზე სადღაც შორეულ აფრიკაში გადაკარგულიყო... ხეები სავსე იყო სიცივისგან აბუზული ფრინველებით; იმ დროს ქალაქში ბევრი ბელურა ცხოვრობდა. აქა-იქ ყვავებიც ყრანტალებდნენ... ადამიანები თავს მოვალედ თვლიდნენ, მათთვის საკენკი თუ არა პურის ნამცეცები მაინც დაეყარათ, რათა ყინვიანი ზამთარი მშვიდობიანად გადაეტანათ...

უფროსების დახმარებით შევარჩევდით ხოლმე მისალოც ღია ბარათებს, სახალწლოდ გაფორმებულ კონვერტებს და ჩვენივე შედგენილი ტექსტებით – მეგობრებს, ნათესავებსა და ნაცნობებს ახალი წლის დადგომას ვულოცავდით. წინასწარ ვადგენდით სიებს, თუ ვისთვის უნდა მიგველოცა, რომ არავინ გამოგვრჩენოდა, ამით უფროს-უმცროსები სერიოზულად ვიყავით დაკავებული. მაშინ ხომ მობილური და კომპიუტერი არ არსებობდა...

მშობლებს სამსახურში ურიგდებოდათ საზეიმო ნაძვის ხის კონცერტებზე დასასწრები ბილეთები, რომლებსაც ძირითადად პროფკავშირები უზრუნველყოფდა. კონცერტები დაგვიძლი იყო: ცირკში, რკინიგზელთა სახლში, პიონერთა და ოქტომბრელთა რესპუბლიკურ სასახლეში, მდებარეობდა და პროფკავშირთა სახლებში, ფაბრიკა-ქარხნების კლუბებში... ყველა იმ სამსახურებში, სადაც მოქალაქეები მსახურობდნენ. რა თქმა უნდა, ამ ზეიმებს ტკბილეულით სავსე სასაჩუქრე კოლოფებიც ახლდა; ნათესავებთან

რაიონიდან სტუმრად ჩამოსული ბავშვები, ასეთი საღამოების ყველაზე სასურველი მონაწილენი ხდებოდნენ, ვისაც რა შეეძლო, იმას აკეთებდა, ზოგი ცეკვავდა, ზოგი მღეროდა, თოვლის პაპასთან ერთად ნაძვის ხეს გარშემო უვლიდნენ, ცალ თვალს მშობლებისკენ ააარებდნენ, აბა, ჩვენი თუ არიან კმაყოფილები?! მტირალეები, მორიდებულეები, მორცხვებიც იყვნენ, და იყო ერთი ხვეწნა-მუდარა და ფერება, ენის მოჩლექით: „შენ გენაცვალე, ხო იტყვი ლექსს? თქვი რაა, გეხვეწები“ და ასე შემდეგ; დღესაც მახსოვს იმ ლექსის სტრიქონები, რომლებსაც პატარები დიდი გრძნობითა და ემოციით ვამბობდით:

„ნაძვის ხეო,
ნატვრის ხეო,
გული ღზენით აგვივსეო.
ნუ დაგვალე
თოვლის ბაბუ,
საჩუქრებიც გვაღირსეო!“

„მოფრენილა, მოფრენილა, –
მეგობრებო, აბა ტაში,
ახალი წლის ლურჯი დილა
ჩვენს ბედნიერ ქვეყანაში“!

მაშინ ხელოვნური ნაძვის ხეები ჯერ არ იყო; ამის გამო მკაცრად კონტროლდებოდა ტყის ის მასივები, სადაც შეიძლებოდა ნაძვის ხეების მოჭრა-რეალიზაცია. ყველა ოჯახში იდგა ნამდვილი, საშუალო ზომის ნაძვის ხე, რომელსაც ძირითადად შინ ნაკეთი სათამაშოებით ვრთავდით, რაგან ბრჭყვიალა სათამაშოების დეფიციტი იყო, თუმცა ეს ნაკლებად გვაღელვებდა; დღესაც, წლების შემდეგ, შემონახული მაქვს დედაჩემის დახატულ-გაფორმებული სათამაშოები, რომლებსაც ძალიან ვესათუთებო.

დეკემბრის შუა რიცხვებიდან ქალაქის ცენტრალური ქუჩები გირლანდებით ირთებოდა, შენობებზე ფერადი ნათურები ანათებდნენ. კინოთეატრები შუადღის სეანსებს ამატებდნენ, რომ მოზარდებს დასწრების შესაძლებლობა ჰქონოდათ; ბილეთების ფასიც შესაბამისად ნახევრდებოდა. ძირითადად ქართული ფილმები გადიოდა, მაგალითად: „ქაჯანა“, „აკაკის აკვანი“ „ჯურღაის ფარი“, „მაგდანას ლურჯა“, „ცისკარა“, „ჩვენი ეზო“, „სხვისი შვილები“, „აბეზარა“... ამით აუცილებლად ემატებოდა „საკარნავალო ღამე“, „მზიური ველის სერენადა“... ოპერაში კი – „ქეთო და კოტე“, „დაუპატიჟებელი სტუმრები“, „გორდა“, „ველების ტბა“, „მაკნატუნა“ და სხვა.

ღიასახლისების უმრავლესობა 29 დეკემბრისთვის მომთავრებდა გოზინაყის ვაკეთებას; მერე ნამცხვრები ცხვებოდა – ბისკვიტი ლიმონით, ქიშმიშით, ნიგოზიანი რულეტი; ტორტს, მეტწილად, დამზადებულს ვყიდულობდით. იყვნენ ისეთებიც, რომლებიც ნაშუქებსა და ქაღებს აცხობდნენ... მაშინაც სუფრის მთავარი ატრიბუტი ინდაურის საცივი იყო... სად იყო მაშინ „ბლენდერი“, არც ხორცის საკვებ მანქანაში გაატარებდნენ ნიგოზს, ის აუცილებლად როდინში უნდა დანაყულიყო; ჩვენს ეზოში არჩვეულებრივი მოხუცები, სამეგრელოს წარმომადგენლები, გედე ბიძია და ცუცა დეიდა ცხოვრობდნენ (სხვათა შორის, როგორც დიდობაში გავარკვიე, გედე ბიძიას ულამაზესი, ფითქინა, ცისფერთვალა ცუცა დეიდა

მოტაცებული ჰყავდა...). მათ ისეთი ქვასანაყი ჰქონდათ, რომლის მსგავსი არც მაშინ და არც მერე არსად მინახავს – მასიური, მყარი, არ ვიცი, ხის რომელი ჯიშისგან იყო დამზადებული. ეზოში რიგი იდგა მის გამოსართმევად... ამ ქვასანაყის შიგთავსის სუნი დღესაც მცემს: დანაყილი ნივრის, ქინძისა და ნიგვზის არომატით შეზავებული.

ყოველ მესამე, მეოთხე ოჯახში რაიონიდან ჩამოსული ნათესავები, ძირითადად სტუდენტები იყვნენ, ასე ვთქვათ, გამწვანებულები; მნიშვნელობა არ ჰქონდა ბინის ფართს, ადამიანები იჭირვებდნენ და ახლობლებს ხელს უმართავდნენ – ყოველგვარი ფულადი გადასახადის გარეშე! იშვიათობა იყო, თუ თბილისში ნათესავი ჰყავდათ, რომ ბინა ექირავებინათ (არც იყო გასაქირავებელი ბინები) ანდა ბავშვი სტუდენტობაში გაემკათ საცხოვრებლად, ეს დიდ შეურაცხყოფად ითვლებოდა... ჩვენი „სტუდენტები“ საახალწლოდ თავთავიანთ სოფლებში მიემგზავრებოდნენ; სამაგიეროდ მათი მშობლები ჩამოდიოდნენ, რათა „ნატურით“ ეცათ პატივი მათი შვილების მასპინძლებისთვის. მაშინ სოფელი ძლიერი იყო, ვის მოუვიდოდა აზრად, სტუდენტისთვის წყალწყალა ყავის შეთავაზება, ან კი ვინ იჭყიპებოდა ამდენი ყავით?! ქათამს დაგიკლავდნენ, ხელდახელ ხაჭაპურებს დააცხობდნენ, სუფრას გაგიწყობდნენ და იქამდე არ გამოგიშვებდნენ, ვიდრე არ წარწმუნდებოდნენ, რომ მართლა მოიღვინებ...

შინ გამოსატანებელი კიდევ სხვა იყო... „სტუდენტების“ მშობლები ან უფროსი და-ძმები, 29-30 დეკემბრისთვის ჩამოდიოდნენ და მალევე უკან ბრუნდებოდნენ, რადგან თავადაც საახალწლოდ ემზადებოდნენ. მახსოვს, როგორ ჩამოდიოდნენ მამას დეიდაშვილი მიმა ძია, ან კიდევ ალექსი ძია – მძიმე ხურჯინით დატვირთულნი; ჩვენს სუფრას შემატებდნენ დაკლულ ინდაურს, ქათამს, ბურვაკისა და ძროხის ხორცს; ტიკჭორით ღვინოს, ჭაჭის არაყს, გულის ყველს, დედას პურებს და ლავაშებს, დაჯგუფულ ყურძენს, ლელვისა და შავი ქლიავის ჩირის ასხმებს, კაკლოსა და თხილს, კომშსა და ბროწეულს, ხომარდულის ვაშლსა და სამლიტრიანით ყურძნის ბადაგს; 40-50 ცალ ჩურჩხელას, რომლის მსგავსი წლებია აღარ გამისინჯავს. მაშინ ჩურჩხელას ვინ გაყიდდა, სირცხვილი იყო... მისი ფასი მხოლოდ მეორე მსოფლიო ომში ნამყოფებმა იცოდნენ. სწორედ მათი თქმით, დღეები, კვირები ისე გადიოდა, საჭმელად ვის ეცალა, სეტყვასავით მოდიოდა ტონიანი ბომბები. ჩვენი გადამრჩენი ჩურჩხელა იყო, რომლის ტარებაც მოსახერხებელი გახლდათ, საკვებად კი მეტად კალორიული... ფრონტის ხაზზე, განსაკუთრებით ყირიმის ფრონტზე, სპეცრეისით ჩადიოდა ჩურჩხელითა და შინ ნაქსოვი შალის წინდებით დატვირთული ტომრები...

ახლანდელი ჩურჩხელა იმის ჩრდილიც არ არის და თანაც კატასტროფულად ძვირია (ფასები 90-იანებში – 50 თეთრიდან დაიწყო და დღეს სამ ლარამდეა ასული), ყურძნის წვენიც ამოვლებული თუ ხილის წვენი, ვერ გაიგებ...

...ჩვენი მეკვლე ყოველთვის მამა იყო, თუმცა გარეშე მოსულ პირველ სტუმარს მაინც მეტი სიხარულით ვხვდებოდით, რადგან ნამდვილი მეკვლე სწორედაც ის გახლდათ. თორმეტი საათი რომ

შესრულდებოდა, ატყდებოდა თოფების ბათქაბუთქი, თუმცა ზომიერად; მაშინ არც ფეიერვერკები იყო და არც ერთი თვით ადრე „საფეთქებლებით“ თავის მობეზრება ისე, რომ მერე აღარც ახალი წელი გინარია და აღარც მისი აღნიშვნა გინდა თავატკივებულს...

ახალი წლის მომდევნო დღეებში იყო დიდი სტუმრიანობა, გადაპატიჟება-გადმოპატიჟება მეზობლების, ნათესავ-მეგობრების; საჭმელების გადაწოდება-გადმოწოდება, დაგემოვნება და მერე აზრის გაზიარება... თავმეყრილები დიდი ამბით ვმღეროდით გიტარისა და პიანინოს აკომპანემენტით: „ციცინათელას“, „სულიკოს“ „რეროს“, „მოაცურე ჩემსკენ ნავი“, „ერთმა დადიანის ქალმა“, „მრავალჟამიერის“ ჩვენებურ ვარიანტს... „რადიოდან“ გვილოცავდნენ ცნობილი ადამიანები: მეცნიერები, მწერლები, მსახიობები, ოპერისა და ესტრადის მომღერლები, მუშა-მოსამსახურეები, მოწინავე კოლმეურნეები, ჯარისკაცები, ას წელს მიღწეული და გადაცილებული მოხუცებიც კი!...

ზამთრის არდადეგებს ბავშვების მცირე ნაწილი ბორჯომ-ბაკურიანში ატარებდა, ნაწილი – სოფელში... დიდი ნაწილი თბილისში რჩებოდა, რადგან მაშინ საოცრად უხეთოვლიანი ზამთრები იცოდა; ყინვა მშვენივრად ასუფთავებდა ჰაერს; გარდა ამისა, ქალაქი მწვანეში იყო ჩაფლული, სად იყო ამდენი უგემოვნო მრავალსართულიანი შენობა, რის გამოც 40-50 წლის განმავლობაში წამოზრდილი ხეები გაჩეხეს... არც ამდენი მანქანა ანაგვიანებდა ჰაერს, მალე ალბათ ფენით მოსიარულეები სახლის სახურავებზე ვივლით... იყო წყნარად მოსრიალე ხუთკაპიკიანი ტროლეებუსები და წკარუნ-წკარუნით მოძრავი სამკაპიკიანი ტრამვაის ვაგონები, თავიანთი ვატმანებით...

...ზამთრის არდადეგები სწრაფად გაიბრუნდა ხოლმე, იწყებოდა სწავლა... გარეთ კი ისევ თოვდა, სახლის სახურავებზე მყარად ეკიდა თებერვლის მომლოდინე ყინულის ლოლუები... გაკვეთილების მსვლელობისას ყურადღება გვეფანტებოდა; ერთი სული გვქონდა, გარეთ როდის გავცვივდებოდით... მოვედებოდით ქუჩებს – ჩავიდოდით „კიროვის ბაღში“ (ვერის ბაღში), გულს ვიჯერებდით გუნდაობით, სრიალით... მერე ნახევრად სველები, თუმცა ბედნიერები, ვბრუნდებოდით შინ, სადაც აგუგუნებულ ღუმელთან ისეთი სიმყუდროვე, სითბო და სიყვარული გველოდა, რომელსაც ვერაფერში გავცვლიდით!... – და, არდადეგებზე დაწყებული წასაკითხი წიგნი, მაგალითად, დიუმას „გრაფი მონტე-კრისტო“...

წერას ისევ პოეტის სიტყვებით დავასრულებ:
 „თენდება თეთრად,
 თენდება თეთრად,
 თენდება თეთრად
 გასატანია,
 ერო ჩემო, ათასჯერ ლელო...
 მშვიდობით შენდა!
 მშვიდობით შენდა!
 მშვიდობით შენდა!...
 მშვიდობით გეგლოს
 სამშობლოში ახლო წელო“!...

გილოცავთ დამდეგ ახალ წელს!

გონელი როგავა

გონელი როგავა და რაულ ჩილაჩავა

გვანსოვდეს აფხაზეთი!

ამ წერილს ვუძღვნი ჩვენს სასიქადლო მამულიშვილს, საქართველოსა და უკრაინის ერისკაცს, პოეტს, მწერალს, აკადემიკოსს, დიპლომატს, საზოგადო მოღვაწეს, შოთა რუსთაველის პრემიის ლაურეატს, ბატონ რაულ ჩილაჩავას, რომელსაც 2023 წლის 15 მაისს 75 წელი შეუსრულდა. მაპატიეთ, რომ ეს წერილი შეზღუდვების გამო ვერ ჩაიტევეს ცნობილი ქართველი პოეტის – დავით გურამიშვილის ნაკვალევზე შემდგარი უბადლო სიტყვის ოსტატის, რაულ ჩილაჩავას ნაშრომ-ნამოღვაწის სრულ შეფასებას და მის პირადად ტრაგიკულ, მაგრამ შემოქმედებითად ულამაზეს ბიოგრაფიას. მიუხედავად ამისა, შევეცდები, ნაწილობრივ მაინც გაგაცნოთ მისი დიდი წვლილი ქართულ-აფხაზურ ლიტერატურულ-კულტურულ ურთიერთობაში.

ძველ დროში, შედარებით საბჭოთა კავშირის დროსაც, ქართველი და აფხაზი ხალხის ძმურ, მეგობრულ და ნათესაურ ურთიერთობებზე სასიამოვნო ისტორიები და ამბები იწერებოდა. 90-იანი წლების შემდეგ კი თანამედროვე ქართველი პოეტების, მწერლების და საზოგადო მოღვაწეების შემოქმედებაში გაუნელებელმა სევდამ, ტკივილმა და ტრაგიკულმა ამბების წერამ დაისაღვურა: ლექსებში, ნოველებში, მოთხრობებში, რომანებში, პუბლიცისტიკაში და ა. შ.

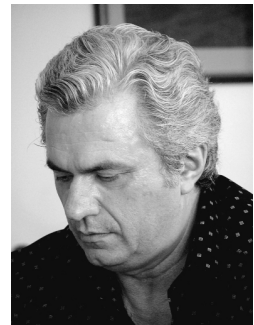
რა თქმა უნდა, პოეტი რაულ ჩილაჩავა გვერდს ვერ ჩაუვლიდა ამ ორი ხალხის გათიშულობის ტკივილიან თემას. მომყავს მისი ციტატა წიგნიდან „უვადო მივლინება“, 2008 წლის 7 აპრილის წერილიდან – „ფიქრები საქართველოზე“:

„არ მეგულება ქართველი, რომელიც შეეჩვია ან ოდესმე შეეჩვევა იმ აზრს, რომ ჩვენი სამშობლოს საზღვრები ზუგდიდთან და გორთან გადიოდეს. საზღვრის დიდ ნაწილს ვერ ვაკონტროლებთ. ჩვენ გვყავს აფხაზეთის ლეგიტიმური მთავრობა, დ. სანაკოვეის პროქართული ადმინისტრაცია, მაგრამ აფხაზეთსაც და ოსეთსაც სხვა ძალები განაგებენ“.

იქვე, მინაწერში, 2008 წლის 8 აგვისტოს საქართველოში საომრად რუსეთის შემოჭრის გამო გაოგნებული პოეტი წერს ლექსს „სანამდე“?! ვაქვეყნებ შემოკლებით:

„ვეფერეთ, ძმები ვუძახეთ აფხაზებსა და ოსებს, მათ კი რუსები არჩიეს და ჩვენ კი დაგვივიწყეს. გაიჯახუნეს კარები, ხელს გააყოლეს ჩვენი ზღვა, მინდორ-ველი, მთა-ბარი, ვით დარჩეული ძღვენი. ბუღბუღის ნაზი გალობა, ტკბილი ჩუხჩუხი რუსი, რუსმა სულ გადაგვივიწყა, შინ შემოგვეჭრა რუსი“.

რაულ ჩილაჩავამ 2022 წელს გამოსცა წიგნი „მელე“ – ლექსები აფხაზეთზე, რომელშიც შესულია 116 ლექსი. ამ წიგნის რედაქტორია აფხაზეთიდან დევნილი შესანიშნავი ქართველი მწერალი გურამ ოდიშარია. ვინც წაიკითხავს ამ დიდებული ადამიანის ჩანაწერებს – „სულის გადასხმას“, ნაწარმოებს „დევნილთა უღელტეხილს“ და სხვა ნოველებს, მოთხრობებს, წერილებს აფხაზეთზე ყველა მიხვდება, თუ როგორ ტკივილს ატარებს, აფხაზეთის დაკარგვის გამო, მწერალ გურამ ოდიშარიას სული. ბატონი რაულივით და ბატონი გურამივით რომ აზროვნებდნენ პოლიტიკოსები და ყველა ჩვენგანი, ვფიქრობ, ომი არასოდეს იქნებოდა დედამიწაზე.

რაულ ჩილაჩავას წიგნის „მელეს“ რედაქტორს. მწერალ გურამ ოდიშარიას ამ წიგნისთვის ისეთი სიტყვები აქვს წამძღვარებული, ვერაფერს დაამატებ, ამიტომ მინდა ის მოკლედ გაგაცნოთ: „ამ კრებულში თავმოყრილი ლექსები სევდის, ტკივილის, სიყვარულისა და მონატრების სინარულია და გლოვის ნასქვია, ტრაგიკული ჩუქურთმაა წინაპართა მიერ საუკუნეების მანძილზე ნალოლიავებ ქართულ-აფხაზური ტაძრის პორტალზე“, თავიდანაც მოგახსენეთ და ვიმეორებ, 116 ლექსის გარჩევას ვერ შევძლებ, თუმცა გამოვტყდებით, გამიჭირდა შერჩევა, იმდენად კარგი ლექსია ყველა.“

რაულ ჩილაჩავა ამ წიგნს იწყებს ლექსით: „ბედია, ბესლეთი, დრანდა“. ის წერს, რომ ბედის მონასტერს ბედი ჰქონია, რომ უდიდესი მეფის, ბაგრატ მესამის ძვლები ერგო. თამარ მეფის ხიდი კი ბესლეთს შემორჩა და ა. შ.

დრანდას კი პოეტმა ასეთი სიტყვები მიუძღვნა: „იმერთა და ამერთა, აფხაზთა და რანთა, სულის სუფთა კამერტონს რომ გვაკონებს დრანდა“.

პოეტს საინტერესოდ აქვს გადაწყვეტილი ლექსში „ძველი ურემი“:

„ორლობეში მიჭრიალებს ძველი ურემი... აფხაზი მეურმე აფხიარცაზე დაამღერებს „ვარადას“...“

.....

„იმ ძვირფას დღეთა მოგონება ჩემში არათუ მინელდა, მისით გამთბარია მთელი სხეული. თვალწინ გაკრთება ხან „ეშერა“, ხანაც „არადუ“, ხანაც დამატკობს აფხიარცას ხმით მერხეული“. ისევ დავესესხები გურამ ოდიშარიას, რომელიც წერს:

„ამ ლექსების ავტორს, რ. ჩილაჩავას, თავის მოგონებებში გაუცოცხლებია თანამედროვეთა და მითოლოგიურ გმირთა სახეები, ჩვენი თვალსაწიერიდან თითქოს გამქრალი აფხაზეთის განუმეორებელი ბუნება, სადიდებელი უთქვამს მდინარე ენგურის ორი ქართული ნაპირის ისტორიული ერთობისათვის, რომლის ვერაგულად განლექაც ჩაუფიქრებია მესამე, უხეშ და სასტიკი ძალას. პოეტს აფხაზეთი მისი ერთიანი სამშობლოს განუყოფელ ნაწილად მიაჩნია და ღირსეულ პატივს მიაგებს მის ეთნოსს, წარსულს და ტრადიციებს. ამ ლექსებით პოეტი რაულ ჩილაჩავა გამოხატავს იმას, რომ ის ბევრი რამით არის დაკავშირებული აფხაზეთთან: პირადი ბიოგრაფიით, შემოქმედებითი ურთიერთობებით, სამეგობროთი, პაპის საფლავით მოქვის ტაძართან, დახვეწილი თანაკურსელით, დრანდიდან დევნილი დით, რომელიც აფხაზ ბიჭუნას ზრდიდა და ყველასთვის გულისშემძვრელი ტრაგედიით, ავტოკატასტროფაში დაღუპული პირში. ამ ტრაგედიას პოეტი რ. ჩილაჩავა თავის ლექსში „გურის“ ასე აღწერს:

„ახლა გავამხელ, რასაც გული ნიადგა წუხდა:
გზა სამშობლოსკენ, კიევში რომ ერთად დავხაზეთ
საუბელურად, თითქმის ველარ გასცდა

აფხაზეთს –

ბაბუმერასთან დაიწყო და დასრულდა რუხთან.
ო, როგორ უნდა დამღარვოდა ფიქრებით სახე,
რამდენი წელი ღამეები თეთრად მეთია,
რომ მეთქვა შენთვის: ის ქვეყანა, რომელიც ნახე,
საქართველოა და სახელად – აფხაზეთია“!

პოეტმა ამ წიგნის პირველ ნაწილს „დიოსკურიის სიზმარი“ უწოდა, სადაც ომამდელი ქართული ყოფის სურათებია აღწერილი. ამით მან ხაზი გაუსვა ავრეთვე, თუ რამდენად უძველესი ქართული ისტორიული კუთხეა აფხაზეთი უფლის მიერ ზეციდან ნაბოძები. დიოსკურია მითოლოგიაა თუ სინამდვილე, პოეტი ასე ლამაზად უგალობს:

„დადლილი მთვარე ძლივს ანათებს, ძილი
სწყურია,

მსუბუქ ნიავეში მდაბლად უკრავს ტუისის ხე თავს
ცხუმის ნაპირებს და ბებერი დიოსკურია
უმორეს სიზმრებს აიეტის ენაზე ხედავს“.

პოეტმა რაულ ჩილაჩავამ ლექსების ამ კრებულის მეორე ნაწილს უწოდა „უსახელო ომი“, რომელიც აღსავსეა გარეშე ძალების ჩარევით გამოწვეული განგაშით, შიდა ომით და დაპირისპირებებით. ძნელია მეორე ნაწილიდანაც უამრავი შედეგრი ლექსიდან ყველაზე საუკეთესო გამოარჩიო. მე აქ გადავწყვიტე გააცნოთ ლექსი „კორიდა“:

„ბაღს ერქვა აფხაზეთი და შიგ ვარდი ჰყვოდა.
რალაც ცუდად მენიშნა: ყორანი დასჩხაოდა.
ჰელიოსს ჩამოეშვა ზეცით რკინის ხარები.
სისხლის ტბორებს სტოვებდა მათი ნაჩლიქარები.

დილა არ თენდებოდა, მზე არ ამოდიოდა,
დაღვრემილი ღალიძგა ცრემლის ღელედ დიოდა.
ვარდს ძირი უხმებოდა, სტკიოდა კოკორი და
ტურფა საბაღნაროში იწყებოდა კორიდა“.

პოეტმა რაულ ჩილაჩავამ მწერალ გურამ ოდიშარიას ნაწარმოებს „დევნილთა უღელტეხილს“ ასეთი საინტერესო სტრიქონები მიუძღვნა:

„მთაში ნისლია და ქარია, მთაში ყინვაა და თოვს.
წმინდაო, წმინდაო მარიამ, მაშული შეწევნას
გთხოვს.
წაველით, წაველით, წაველით! არავინ არ იცის –
სად?“

უკან – იფერფლება ხავერდი, წინ –

უფსკრულება გზად“!

როგორც ზემოთ ვწერდი, თანამედროვე მწერლების პოეტების შემოქმედებაში აფხაზეთის თემა სევდიანი, ტრაგიკული და ტკივილიანია, რომლის ნათელი გამოვლინებაა რაულ ჩილაჩავას ეს ლექსი „გოდების კედელი“, საიდანაც გააცნობთ ნაწყვეტს:

„როგორც აპრილის ტბაზე ყინული,
სამშობლოს რუკავ, დნები, მცირდები.
ვაი, რომ დღემდე მოდგმამან ჩვენმან
ვერ შეგინახა შეუბღალავად...
ვით საქართველოს გოდების კედელს,
მე მივეყრდნობი რუხის გალავანს.
რჯულშელახული, პატივყრილი,
აღვაპყრობ ხელებს და ავტირდები“.

როგორ შეიძლებოდა პოეტ რაულ ჩილაჩავას ჩვენი „უსახელო ომის“ ეროვნული გმირის, ჟიული შარტავასათვის ლექსი არ მიეძღვნა (ჟიული მეგრული სიტყვაა და ნიშნავს – „ცად წავალ“)?

ვწერ შემოკლებით:

„ტიროდნენ იმ დღეს რუსთაველზე სველი
ჭადრები,
სენაკურ ჭერქვეშ ავ სიზმრებში ბორგავდა დედა,
ცდილობდა, მაგრამ ვერ შველოდა განწირულ
მხედარს,

მომავალ გვირგვინს ეწვნებოდნენ ოლქანდრები.
როგორც არავინ, შენ გამიფრე სიტყვა „ჟიული“
და დაიმკვიდრე ცად სიცოცხლე მარადიული“.
აქ უნდა ვთქვა ლექსის გარეშე ის, რომ პოეტმა გვერდით ვერ ჩაუარა იმ მტკივნეულ თემას, რომ საქართველო იწყებოდა ფსოუს ხიდის გადმოსვლის შემდეგ, ამჟამად კი იწყება ინგირის ხიდის გადმოსვლის შემდეგ და დაწერა ლექსი „ფსოუს ხიდი –

94“. რაულ ჩილაჩავას კრებულის „ლექსები აფხაზეთზე“ მეორე ნაწილს ვამთავრებ ნაწყვეტით მისი ლექსიდან „უსახელო ომი“:

„ერთმანეთი ვაგინეთ, ერთმანეთი ვზოცეთ,
თითქოს მტერი გვეძლიოს, ის ვინორზოცეთ.
სანამ მეფე ვეძებეთ მადრიდსა და რომში,
თვით სამეფო დავკარგეთ უსახელო ომში“.

პოეტმა კრებულის მესამე ნაწილს ლექსები აფხაზეთზე უწოდა „მელე“, რომელიც მეგრული სიტყვაა და ნიშნავს – გაღმას ანუ – გაღმა ნაპირს. ეს ნაწილი იწყება ლექსით „ნაპირი“. ვაქვეყნებ შემოკლებით:

„იქ მთაც სხვისია, განა ჩვენია,
ის მწვანე კორდიც, ლურჯი ნაპირიც,
მათი სიშორე განაჩენია
თუ დაშლის, რღვევის გზა პირდაპირი?
რა გასკვირი, რა საოცარი,
რა დამთრგუნველი ყოფილა განცდა,
მე სულ ფეხზე ვარ, სულ ვიყურები
იმ ნატვრად ქცეულ ნაპირს გადაღმა“!

აქ უნდა მოგიტზროთ ერთი ამბავი. რაულ ჩილაჩავას და გათხოვილი იყო დრანდაში, რომელსაც შვილი არ ეყოლა და გაზარდა აფხაზი ბიჭუნა. დევნილობისას ის ბიჭუნა აფხაზეთში დარჩა. რაულის დევნილი და ძველ აბასთუმანში ცხოვრობდა და იქ გარდაიცვალა. პოეტი თავის ლექსს „ქართველი დედა“ ასე ამთავრებს:

„თითქოს იყო და არა იყო რა –
წავიდა დაი, თან გაიყოლა
გაზრდილზე დარდი... თუ ახსოვს, ნეტავ,
გაზრდილს გამზრდელი – ქართველი დედა“?

ბუნების უმძვენიერეს ქმნილებას „რიწას“ ბევრმა პოეტმა მიუძღვნა ლექსი, მათ შორის გამოვეყოფ რაულ ჩილაჩავას, რომელმაც მას შეარქვა „ცრემლივით უბიწო რიწა“. აქ ვაქვეყნებ მისი ლექსიდან „საფლავის მიწა“ ერთ სტროფს:

„მე მასხენდება ჩაძირული ნისლებში რიწა,
ენგურის ზათქით ყურდახშული სამურზაყანო
და თითქოს მესმის, როგორ მოთქვამს ძველი
სახანო:

„ვერ გავიყავით მეზობლებმა საფლავის მიწა“!
ამგვარად, პოეტ რ. ჩილაჩავას კრებულის „მელე“ – ლექსები აფხაზეთზე – მოკლე გარჩევას ვამთავრებ მისივე ლექსით „მელე“:

„ბავშვობიდან მახსოვს „მელე“,
გავიზარდე „მელე“-თი,
„მელე“-ს ხსენებაზე დღემდე
მომდის ელეთ-მელეთი.
მესიზმრება: ზამთარია,
მელე წვიმს და მელე თოვს.
ნეტავ, როდის გამრთელდები,
საქართველოს ხმელეთო“!

ბატონო რაულ! უფალმა აგიხდინოთ ნატვრა და ძალე გვეხილოს მშვიდობიანად ისტორიული სამართლიანობა აღდგენილი, ხმელეთი გამრთელდებულ როგორც საქართველოში, ასევე უკრაინაში.

გამონათქვამი

თამურ აბულაშვილი

მწერლის შემოქმედებიდან...

*

„დაჩოქილ ცხენს ჰგავს საქართველოს რუკა, ჭიზვინით ღონემიხდილ ცხენს, რუკის თავში აფხაზეთია, მკერდიდან სისხლი სდის, ძალიან მეცოდება ჩვენი ტანჯული ხალხი, განსაკუთრებით კაცები, როგორც ერთმანეთზე თავმიდებული ცხენები წვიმაში“.

*

„აფხაზეთი ცარიელი კოლოფია, ვეშაპებმა მუსრი გაავლეს, გამოხრეს შეჭამეს, გადააგდეს და ახლა აქეთ-იქით ფეხებს ურტყამენ“.

*

„მარტო დარჩენილი ადამიანი თავისივე სულის სარკეა. ეს სარკე ყველაფრის დამტვევია. ყოველდღე საეულდაგულოდ ვწმენდთ, ვაპრიალებთ, რათა უფრო ნათლად დავინახოთ ის დღე, საათი, წუთი, რომელსაც ბედნიერს ან უბედურს ვეძახით“.

*

„ჭასავით ღრმა ადამიანი, მაგრამ ყველა როდია გულგახსნილი“.

*

„რწმუნდაკარგული ადამიანი კარგავს საკუთარ პიროვნებას, ის ჩამქრალი ცეცხლია, ჩამქრალი ცეცხლი კი ნაცარია და შეგიძლია ფეხით გადახვეტო“.

*

„შენი ქვეყანა შენი სახლ-კარით იწყება, სახლი მაგარ საძირკველზე უნდა იდგეს, ეს არის ქვეყნის ფუფუნება“.

*

„ცხოვრება ჭადრაკს ჰგავს, ხშირად მეფეები ილუპებიან დელოფლებთან ბრძოლებში“.

*

„მონატრება ყველაზე დიდი სიღარიბეა“.

*
„სიღარიბეში ცხოვრება ბალღამივით მძიმეა“.

*
„ქართველი კაცისთვის ვენახი მარტო ვენახი არ არის, ვენახი მთელი ქვეყანაა, საქართველოა“.

*
„ჯეჯვილს სიცოცხლის, პურისა და ხატის სუნი ასდის“.

*
„ღვინო სასმელი კი არა, საკვებია პურთან ერთად. სულიერი და მატერიალური კულტურა, პოეზია, ქართული საგალობლები და ციხე-ტაძრები საქართველოს ფასდაუდებელი სიმდიდრეა და თუ ქართველს სისხლს არ შეუცვლიან, არავითარი საშიშროება არ ემუქრება“.

*
„ქართველებს შაქრის ნატეხი ღმერთმა ღვინოში მოგვიგდო, შვილებო, ამენეთ ვენახ-მამული და გიყვარდეთ დიდი ჭირთმენაგამოვლილი ქართული კახი“.

*
„სიყვარული ომია, დიდი ომი, კბილებით, სისხლითა და ხორციით უნდა დაიცვა სიყვარული, თორემ საპნის ბუშტივით გაგიფრინდება“.

*
„ტირილიც კეთილშობილური თვისებაა, ტირილიც ღმერთის მოვნილია, ღვთიურია. ერთი თუ იცინის, მეორემ უნდა იტიროს, მზე დაწვა და მთვარე შობა, ესაა ცხოვრება“.

*
„გრილი ღამეა, მაცოცხლებელი და შავდ-ჩანაოჭებულ ცივკომბორის მთებს მთვარე წაფრ-ღებით ამუქებს“.

*
„დიდი ქალაქი ადამიანის მომაკვდინებელი ქარხანაა“.

*
„მკაცრი და სამართლიანია ქალაქი, ქუჩების უთავბოლო ტეპნას არ გააბატიებს, ან გზას უნდა ასცდეს, ან – გზას დაადგეს“.

*
„ქუჩები ქალაქის სისხლძარღვებია და თითოეული მათგანი ქალაქის გულისკენ, დედაქალაქის

დედაქუჩისკენ მიისწრაფის“.

*
„დაილოცნენ ჩვენი წინაპრები, ყველაზე მაღალ ადგილას ამენებდნენ ციხე-ტაძრებს და სასაფლაოებს“.

*
„ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ხმებად იყოფა ამქვეყნიური ცხოვრება“.

*
„ბაწრის გორგალივით იხვევა ფიქრი“.

*
„ჰეი, სოფელო! ჭიშკარი თუ სარეცხივით აგიფრიალა ქარმა, მორჩა გათავებულია შენი საქმე! ვინ გამოგიჩნდება პატრონი“?!

*
„ბაზარი! ეს ათასი და ათიათასი ნიღბის ქვეყანა მუზეუმივითაა, დამთვალიერებელიც თვითონ ხალხია და ცოცხალი, უტყუარი, მრავალგვარი ექსპონატიც“.

*
„მიწა ოხერია, ადვილად არ დაგმორჩილდება, ქვა-აგურს კი არა, თესლს არ ჩაიკარებს, თუ გაჯიუტდა“.

*
„კაცს თუ თავმოყვარეობა დაკარგული გაქვს, თითოთ საჩვენებელი გახდები, მაიმუნი ხარ და მეტი არაფერი“.

*
„ძალადობა მარტო ფიზიკურ ძალდატანებას არ ნიშნავს: დაპირებებით, სიტყვით, ფიცით ანგელოზად გამოგეცხადება, მშვილდით მოგდრეკს და ფეხქვეშ რომ გაეგებინები, გამოგხრავს ჭიალუასავით“.

*
„ცოლ-ქმარი ყველაფერზე როდი ლაპარაკობს. მათ თავიანთი პაწაწინა საიდუმლო ნაკვეთი აქვთ, თითქოს საკუთარი ბალი გაემენებინოთ, უფროსილ-ღებიან, სათუთად უვლიან მას, არც თვითონ გადავლენ „სხვის“ ბაღში და არც „უცხო“ მებაღეს შეუშვებენ“.

*
„ძლიერი მტერი რომ არა, ქართველი ერის რწმენა არ შედუღაბდებოდა! მთას თუ არწივი არ დაფრენს, ორბი ჭილყვავის საჯიჯგინი გახდება. რწმენის შენარჩუნება გერჩივნოთ ფიზიკურ განადგურებას“.

ლია მამულაშვილი

მე ჩემი რეზო ინანიშვილი მყავდა

20 დეკემბერი ქართული მოთხრობის მეტრის – რევაზ ინანიშვილის დაბადების დღეა. წელს მას 97 წელი შეუსრულდება.

ჯერ კიდევ პატარა ვიყავი, როცა გავბედე და დავწერე „ჩემი საყვარელი მწერალი“ (ნაკადული, თბ. 1982), სადაც ვწერდი:

„მწერალმა რევაზ ინანიშვილმა სოფელ ხაშში გაატარა ბავშვობის ყველაზე ტკბილი და საუკეთესო წლები...“ ვწერდი და მჯეროდა, რომ ვწერდი მეტად სათნო და კარგ კაცზე, მის საოცრად სუფთა და თბილ სამყაროზე, სადაც განსაკუთრებული სიყვარული იცინა ადამიანებმა და, არა მარტო ადამიანებმა, ერთმანეთის სიყვარულით ცოცხლობენ თვით ცხოველები, ფრინველები, ყვავილები, მწერებიც კი.

მასსოვს მისი თბილი, ბუბუნა ხმა, გამოზომილი, დინჯი საუბარი. გაუკვირდა კიდეც, ნარკვევი რომ უნდა დამეწერა მასზე. გადახედა ჩემს ბავშვურ ჩანაწერებს, მერე წყნარად ჩამისწორა: – მე რევაზ ინანიშვილით მიცნობენ, როგორც მწერალს, არა რეზოთი. მეც ყველგან გულდასმით შეეცვალე რეზო – რევაზით (ცოტა მაინც გამიკვირდა, ბავშვურად, გულში: ამას რა მნიშვნელობა აქვს, ნეტავ-მეთქი?!). დამიხარდა, გაიხსენებდა ბავშვობის ყველაზე ლამაზ ამბებს. რამდენიმე დღეში ფანქრით გამოყვანილი ლამაზი ასოებით სავსე ჩანაწერები გადმომცა:

„დიდ ლევ ტოლსტოის უთქვამს: „მე მთლიანად, ცხოვრებით და შემოქმედებით, ჩემი ბავშვობიდან მოვდივარ“. უთუოდ ყველა ადამიანი ასეა, მათ შორის – მეც. მე ხომ სოფელში დავიბადე, ჩემს ხაშში, იქ გავატარე ბავშვობა და ყრმობა. თუ კი რამეა ბედნიერების გრძნობით განათებული ჩემში, მათ შორის ყველაზე მეტად ხაშშიური შთაბეჭდილებები გამოირჩევა“...

„დავბადებულვარ აქ, ამ სოფელში, ქვემოუბანში, ჩრდილოეთისკენ ყველაზე განაპირებულ სახლში,

1926 წლის დეკემბრის ოცის განთიადისას“...

თავის ბიჭობაში ალბათ არც კი უფიქრია მწერლობაზე. ჯერ ბებიის კალთაზე იყო მიკრული: „საცა ის იყო, მეც იქ ვიყავი, საცა მე, ბებია-ც-იქა. თუ ფეხზე იდგა, კალთაზე ვიყავი მიკრული, თუ იჯდა, კალთაში ვიჯექი (მის კალთებს ყოველთვის ასდიოდა ბუნხრის კვამლისა და დამწვარი რძის სუნი) იყო ძველქართულად ზრდილი, ტკბილი, თბილი, იმედია“... ბებია დიდთავას ეძახდა თურმე. როცა გააბრაზებდა ასე ეუბნებოდა: „შვილო, რეზო, რა გიდექს ნეტავ მაგ დიდი თავშიო?“...

ბავშვობაში თანატოლებთან ერთად დადიოდა ჭალაში, მდინარეზე, აცურებდა ხეებს, ეხმარებოდა უფროსებს, მუშაობდა ვენახში, დასდევდა სკვინჩი-ჩიტებს. ყველაზე მეტად უყვარდა ხატვა. დღესაც მის ახლობლებს შემონახული აქვთ ნახატები: „მოტეხილი ფმატი“, „მწყემსი კაცი“ და სხვ. (დღეს ეს ნახატები მის სახლ-მუხეუმს ამშვენებს სოფელ ხაშში).

ამის შესახებ კიდევ წერს იმავე ჩანაწერებში: „ძალიან ბევრი რამ მომცა ჩემმა მამიდაშვილმა ვანო ლალიძემ. ის ხომ ნამდვილი მხატვარია. ვიდექი ხოლმე და უეწყურებდი, როგორ ხატავდა. მანვე მიმიყვანა სკოლაში, ერთხელ უკვე იქიდან გამოქცეული. აი, ეს როგორ მოხდა:

„კითხვა, თვლა ათის ფარგლებში და ანგარიში ბებია ნინომ მასწავლა, ესენი ძალიან მეხალისებოდა, თვლაც, კითხვაც, ლექსების თქმაც, მაგრამ სკოლაში რომ მომიყვანეს, რაღაც არ მომეწონა, სკოლაში რა მინდა, ვენახში მუშები მუშაობენ, მათთან უნდა წავიდე-მეთქი, – გამოვწიე შინისკენ. მიჭერდნენ ბებია და ჩვენი დროის, მარტო ჩვენი დროის კი არა, საერთოდ ხაშმის ცხოვრების დამამშვენებელი, ისაკ მასწავლებელი, ქოქრაშვილი. ჟინულავდა, სკოლის წინ ტალახი იყო, როგორ მომიხვდა ხელი, არ ვიცი და ისაკ მასწავლებელს ხელიდან რგეულების დასტა გავაგდებინე. გაიშალა ის რგეულები ტალახში, რაღა თქმა უნდა, ის რომ რგეულებს დასწვდა, მე დრო ვიხელთე და შინისკენ დავეშვი. რამდენიმე დღე ბებია ხმას არ მცემდა, აღარც ბებია, აღარც მამა, კარგი, გაგიძლეთ თვალი და გული-მეთქი – დავიძახე ერთ დღეს, გავყევი სკოლაში ჩემს მამიდაშვილს ვანოს და ის დღე იყო და ის დღე, სკოლიდან აღარ გამოვქცეულვარ“.

ერთი სურათი განსაკუთრებით შემორჩა მის მენსიერებას. „ის ზევით სკოლაში ეკიდა. იქაც ზამთარი იყო, იქაც თოვდა, თეთრი ბრტყელი ფიფქებით დაბარდნილი იყო ბუჩქები, ერთი ბუჩქის ძირში იჯდა კურდღელი, იქით კი თავისუფალ ადგილას, მიაბიჯებდნენ თოფმომარჯვებული მონადირე და მეტყვარი ძაღლი. რამდენი მშვენიერი სურათი მინახავს მას შემდეგ ქვეყანაზე, იტალიაშიც ვიყავი – ტიტანი მხატვრების სამშობლოში, მაგრამ იმ სურათივით არც ერთი მხატვრის ნამუშევარს არ შეუთრთოლებია ჩემთვის გული. თუმცა, აღარც ქვევით სკოლაა, აღარც – ზევითა, აღარც ის სურათი, მაგრამ ისინი ჩემში მუდმივად ცოცხლობენ და ასევე სუფთად წამომყვებიან ამ ქვეყნიდან იქით“.

მოგვიანებით ასე შეაფასებს ბავშვობის ხანას: „ბავშვობა სხვაა, ბავშვობაზე დადილებული თვალებით და ჩაკირკიტბით წერა მუდმივი მტკიცებაა, მართლა არსებობს სამოთხე თუ არა“.

დიას! — ეს რევაზ ინანიშვილია. გასაკუთრებული სიკეთისა და სიყვარულის მტარებელი კაცი. კაცი, რომელმაც ბავშვობიდანვე იტვირთვა თავისი წილი გოლგოთა. კაცი, რომელიც არასოდეს არც ერთი „პოზიციისა“ თუ „ოპოზიციის“ წევრი არ ყოფილა და, რომელსაც, სულ ჰქონდა ერთი ყველაზე ზუსტი და გამორჩეული პოზიცია: „მთავარი სხვა არის. მთავარია ადამიანებს, რაც შეიძლება დიდხანს, შევეუნარჩუნოთ სამყაროს (ყველაზე დიდი) საოცრება-სიკეთის შუქი თვალებში“.

ყოველთვის, როცა მის მოთხრობებს ვკითხულობ, მგონია, რომ ყველა წმინდა და კეთილია, მგონია, რომ ჩემი სოფლის ხეებს ვერჩურჩულები, მათ ფოთლებს ვეფერები, ჩემი მიწის სუნსა და ძალას ვგრძნობ. მჯერა, რომ ყველა მიყვარს და ყველას ვუყვარვარ. მგონია, რომ ძალიან თბილა მაშინაც კი, როცა ძალიან ცივა.

ამიტომ ვებრძვი ისევ დავწერო. ახლა უფრო მეტადაც მიჭირს. ამჯერად ხომ განსვენებული მწერლის სპეტაკ და ნათელ ხსოვნას მინდა ვუძღვნა ჩემი მოკრძალებული სტრიქონები.

ზუსტად, 32 წლის წინ, 1991 წლის 31 დეკემბერს, დიდუბის მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა საგანეში ქალბატონმა მაკა ჯოხაძემ თქვა:

„ტლანტის გარდა უფალმა იმითაც გამოგარჩიათ, რომ გაუბზარავ, მთლიან პიროვნებად დაგტოვათ. ამიტომ თქვენს შემოქმედებას, თუ გადავრჩით, მომავალი საქართველო ხელისცეცებით დაუწყებს ძებნას. რეზო ინანიშვილის შემოქმედება მწვანე კონცხივით გადარჩება გადამწვარ საქართველოში და ანგაბადივით მოათქმევენებს მომავალ თაობებს სულს“.

ჰო, იმ დღეს არც წვიმდა, არც თოვდა. უბრალოდ იყო დეკემბრის ბოლო დღე. ქალაქის მოჩვენებით სიმშვიდეს ოდნავ არღვევდა დიდუბის პანთეონისკენ მიმავალი სამგლოვიარო პროცესია:

— უბრალო, თავმდაბალი, კეთილი, მოკრძალებული, — ასე იხსენებდნენ იმ „ცრიატ დღეს“ ყველაზე ახლობლები და მისი მწერლური ნიჭის თაყვანისმცემლები.

...ოდნავ მოშორებით კი, თბილისის სათაყვანებელ გამზირზე, დაუნდობლად იყიდებოდა საქართველო.

„მთები უნდა კვნესოდნენ ამგვარი ამბების მხილველნი“, — არ მასვენებდნენ მწერლის სიტყვები. თვითონ ასე სჯეროდა ყოველთვის:

„ქართველები ან ისე ცოცხლობენ, როგორც მათ სურთ, ან სულ არ ცოცხლობენ, გაქვავება ურჩევნიათ ულამაზოდ ყოფნასო“, და, თვით გამოჩენულ ამ „ულამაზო ყოფას“, მარადიულობაში გადასული,

ჩვენზე უფრო მეტად გრძნობდა, რომ დედამიწა იმ წუთასაც გმინავდა და ქვემოდან გვევედრებოდა:

— შესდექით, რას სჩადით, გონს მოდით, ქართველებო! — ჩვენ კი, მაინც დაყრუბულნი, დამუნჯებულნი, დაბრმავებულნი ველარაფერს ვგრძნობდით. მხოლოდ იქ, მწერლის უკანასკნელ განსასვენებელთან, რაღაცნაირად დამფრთხალნი, იმ წმინდა ნემტის წინაშე, თვალებს ველარ ვუსწორებდით ერთმანეთს. ის კი იყო მშვიდი, მოკრძალებული, სიკვდილშიც მოკრძალებული, შემოდგომის ტყესავით ჩამცხრალი და ვალდობნილი, ცოტათი თავმოებუნრებულიც:

— „მოიცათ, ყველანი ერთად ნუ ჩამძახით, ქვეყანა წაწყდება, დამყაყდა, ინგრევა, თავს ვუშველოთ! მე ვერსად გავიქცევი, მე ხვალაც უთენია ვარ სამუშაოზე წასასვლელი, ლობიო და სიმინდი მაქვს მოსარწყვი, ნება-ნება-უნდა მოვრწყვა, თორემ თავქვეა და დახრამავს წყალი. არ მოვრწყვა ლობიო და სიმინდი, ხალხო?! თქვენი საქმისა თქვენ იცოდეთ, მე კი მითხარით, არ მოვრწყვა ლობიო და სიმინდი“! —

...ეს კი ჯერ კიდევ მწერლის სიცოცხლეში იყო.. თბილისის ერთ-ერთ სკოლაში. „ჩემი საყვარელი მწერალი“ — ასეთი თხზულება დაეწერათ პატარებს. ერთს ჯერი რევაზ ინანიშვილზე შეეჩერებინა. ეს იყო, ოღონდ, წუხდა, არ ვიცო, სად არის დაკრძალული მწერალიო. ეს ჯერ კიდევ მწერლის სიცოცხლეში იყო, იქნებ მაშინაც, როცა ის წერდა:

„ჩემი გზა ახლა გვიანი შემოდგომის ერთფეროვან ტრამალში მიდის. მიუყვები ამ გზას, მიფურატუნობ. ნაცრისფრად გამტკნარებული ცა მადგას თავზე. გზაც ნაცრისფერია, გრძლად წასული. თავდახრილი ხმელი ბალახები მიხმობენ აქეთ-იქიდან, დვჯდენ, დავისვენო. მე მაინც მივდივარ, მიფურატუნობ. მეჩვენება, რომ ამგვარი სვლით გაფურბივარ უამურ ფიქრებს. მაინც მეჩვენება, რომ ეს არის უკანასკნელი გმირობა“.

...უცნაურია, როცა რევაზ ინანიშვილს უკანასკნელ განსასვენებლისაკენ მიაცილებდნენ, თბილის-შიტყვიები ზუზუნებდნენ. მის ცხედარს არ მიასვენებდა მთელი თბილისი. ანაზღად მასხენდებოდა მისი სიტყვები:

„არაფერია იმაზე კარგი მიცვალებულისთვის, ორიოდე კაცმა მიაცილოს სასაფლაოს მყუდრო კუთხეში, რაღაც წაიპუტუნოს თავისთვის სამოსგაქუცულმა მღვდელმა, ჩაუშვან მიცვალებული მიწაში, იქვე წაუქციონ თითო ჭიქა და წავიდნენ გზებით. ცოტა ხანში შემხმარმა ფოთლებმა დაფარონ სასაფლაოს ბორცვი. ასეთი ბედნიერები იყვნენ მოცარტი და ფიროსმანი“.

მე კი დავამატებდი: — და თქვენ, ბატონო რეზო! მწერლის იმ პატარა თაყვანისმცემელს კი, და სხვებსაც, რომელთაც გყავთ თქვენი რევაზ ინანიშვილი, მათ, ვისაც გჯერათ მისი სამყაროს ყველაზე დიდი საოცრება — სიკეთის შუქი თვალებში, გეტყვიო:

— მიბრძანდით დიდუბის მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა სვანეში. სულ ბოლოს, ბოლოს მიმყუდროებულ ადგილას ნახავთ თქვენი საყვარელი

მწერლის მოკრძალებულ განსასვენებელს.

ერთსაც ვიტყვი, ისევ მწელის სიტყვებით:

„კარგი მწერლები თითქოს ყოველთვის სხვაგან არიან, სხვა მიწაზე, სხვა ადამიანთა შორის. თვით იმათაც კი, ჩვენ გვერდით რომ ცხოვრობენ, თავიანთი სული, თავიანთი ნამდვილი რაობა გადასახლებული ჰყავთ ჩვენგან შორს და იქიდან გველაპარაკებიან რაღაც ილუზიებით მოსილი ხმით“.

2023 წელი

ოლი აქმაფი დიდ მწერალზე

რეზო ინანიშვილი – პოეტი

პოეტი უწოდა მას პოეტმა მურმან ლებანიძემ. ფორმულა თედორე დე-ბონვილისა: „პოეზია არის ის, რაც შეიქმნა და, მამასადამე, არ საჭიროებს გადაკეთებას“ – სრულად ესადაგება რეზო ინანიშვილის მხატვრულ სტილს.

ოღონდ ბატონი რეზო, ვიდრე საბოლოო ფორმას მისცემდა თავის ჩანაფიქრს, დიდხანს ეძებდა (სიხარულით ეძებდა) საუკეთესო სიტყვებს საუკეთესო წყობისათვის.

მხილველი ვყოფილვარ ამ პროცესისა. განმარტოებით ივდა ხოლმე ბატონი რეზო სასცენაროში სხდომის დაწყების წინ, რაც ყოველთვის იგვიანებდა და დაფიქრებით დასცქეროდა თავის ნაწერს. ალბათ, გუნებაში იმეორებდა სიტყვას, რიტმს, წინადადებას. თუ რომელიმე სიტყვა ხელს უშლიდა, წამლიდა საშლელთ, მის ნაცვლად სხვა სიტყვას ჩაწერდა და კვლავ ჩაფიქრდებოდა. წერდა ფანქრით, წერდა ლამაზად, გარკვევით, მტკიცე ხელით. სხდომაზე ყველა იგვიანებდა, რეზოს გარდა – ერჩია სხვას დალოდებოდა, ვიდრე პირიქით ყოფილიყო. რეზო ინანიშვილი განა დაუმვებდა მცირე დაუდევრო-

ბას რაიმე საქმის ან ადამიანის მიმართ. ზრდილი და ბევრითი მოსწავლესავით ასრულებდა დავალებას, თუმცა გახლდათ მასწავლებელი და ამას ყველა გრძნობდა. მიყვარდა მისი მოსმენა, მისი დინჯი, საფუძვლიანი ლაპარაკი. უყვარდა სიზუსტე, ლაპარაკის დროს არ ცდილობდა შელამაზებას, რათა სასიამოვნო მოსასმენი ყოფილიყო. უშუალოდ, პირდაპირ ამბობდა სათქმელს.

რომელი პრივილეგიებით იცხოვრა მან ამქვეყნად? მხოლოდ ერთი პრივილეგიით – მხატვრული ნიჭის პრივილეგიით, რომელიც ღმერთმა უბოძა. ეს ნიჭი იყო მისი ძალა. ის არასდროს ყოფილა ნიადაგს მოწყვეტილი, ინდივიდუალისტი, რომელიც თვითონ იტანჯება და სხვასაც ტანჯავს. მარტოც ვერ იქნებოდა, ვინაიდან მეგობრობდა მზესთან, მთვარესთან... ამას წინათ ტელევიზიით უჩვენეს დოკუმენტური ფილმი: რეზო ინანიშვილი ბუნების წიაღში, ეკლესიებსა და ხაესმოდებულ ნანგრევებს შორის. რარიგ მეტყველი იყო მისი ყოველი მოძრაობა.

მართლაც არსებობენ ადამიანები, რომელთაც ესმით ბუნების ენა. დიდბუნებოვანი იყო (ამ ჭეშმარიტად ეროვნულ მწერალს არასდროს მიუძარათავს ნაციონალური ფოკუსებისთვის). „ღრმად ეროვნული და სწორედ ამის გამო უნივერსალური“ (რობაქიძე). აი, რეზოს ფენომენი. გალაკტიონი „იგონებდა ვერლენს, როგორც დაღუპულ მამას“, ასევე ვაჟა – ტოლსტოის. არავითარი ქედმაღლობა და ექსცესები. მხოლოდ სიყვარული და მორჩილება.

მახსოვს, ზაფხულის ერთ ცხელ დღეს როგორ ავედით კუს ტბაზე და იქ განმარტოებით ვკითხულობდით სოლჟენიცინის „კიბოიანთა კორპუსს“ (მეგობრებმა გვათხოვეს რემინგტონზე გადაბეჭდილი ერთი თავი). რეზო აღფრთოვანებული იყო. ამან გამახარა, ტყუილად არ შემიწუხებია-მეთქი.

ერთხელ ცნობილმა რეჟისორმა, რომელსაც უყვარს პარადოქსები, ამხანაგების წრეში დაცინვით მოიხსენია სოლჟენიცინის მხატვრული მეთოდი (მაშინ სოლჟენიცინი და მისი მკითხველებიც იღევენბოდნენ). რეზო ინანიშვილმა მყისვე შეუტია

რეჟისორს: სოლჟენიცინს „ივან დენისიჩის“ მეტი რომ არაფერი დაეწერა, მაინც ღიდ მწერლად დარჩებოდა და სწორედ, როგორც მხატვარიო, და თავისი მოსაზრების დასაცავად ისეთი პასაჟები მოიყვანა მოთხრობიდან, რომ რეჟისორმა უსიტყვოდ თავი დამარცხებულად ცნო.

რეზო გარდაიცვალა დეკემბრის სისხლიან დღეს. თითქოს სიმბოლური იყო ეს გარდაცვალება...

რამდენი კარგი სიტყვა ითქვა, დაიწერა ბატონი რეზოს პიროვნებასა და შემოქმედებაზე. არ დამნანებია. რა უნდა თქმულიყო იმისთანა, რომ გადაჭარბებულად მომჩვენებოდა.

რეზო კვესელავა

...

„ახალ ფილმებს“

ძვირფასო რედაქცია, ძვირფასო მკითხველებო! მძიმე დღეებია საქართველოს ცხოვრებაში, მძიმე დღეებია, საერთოდ, ჩვენ ირგვლივ, მაგრამ თქვენ, ჟურნალისტებს და ჩვენ, მწერლებს, უძველესი დროიდან დღემდე ძლიერად უნდა გვეჭიროს თავი, და გვეჭირავს კიდევ. ჩვენ ისე ვდგავართ, უფლება გვაქვს, მეკვლეობაც ვიკისროთ და ვკისრულობთ.

გვეყო წლებანდელი წლის სევდა-ნალველი, 1990 წელი მშვიდობის წელი ყოფილიყოს ჩვენი ქვეყნისათვის – ცისათვის, მიწისათვის, მთელი მსოფლიოსათვის. 1990 წელი ჯანმრთელობის წელი ყოფილიყოს დიდისთვის, პატარისთვის; მეტსა და მეტ სულ პატარას წამოეძახოს სულ პირველად „დედა!“ 1990 წელი საქმის წელიწადიც ყოფილიყოს, დაწყებული დასრულებულიყოს. ბევრი კარგი ახალი ფილმით განარებულიყოს ჩვენი მაყურებელი.

1990 წელი მშობელი წელი გამხდარიყოს ახალი, ნათელი ფორმაციისა, რისთვისაც იბრძვიან უმშვენიერესი შვილები უმშვენიერესი ტანჯული ქვეყნისა – საქართველოსი.

გწყალობდეთ ღმერთი!

რევაზ ინანიშვილი

ამ წერილით ბატონმა რევაზ ინანიშვილმა ჩვენს რედაქციას 1990 წლის დამდეგს მიმართა. სამწუხაროდ, მწერლის იმედები არ გამართლდა – ორი წლის შემდეგ კი – 1991-ისა და 1992-ის მიჯნაზე, ძმათამკვლელი ომის დღეებში რევაზ ინანიშვილი ხმამაღულვლად გაეცალა მისთვის ესოდენ მწარე სინამდვილეს...

ჟურნალი „სინემა“, №1 ივლისი, 1993 წელი

ბუცომ გტყნირეთ?!

ბაჩანა ბრემპაძე

„გაიჟღერა“

ეს ახალი „მარგალიტი“, რუდუნებით დანერგილი ღმერთმა იცის, ვის მიერ.

ნერგმა იხარა.

რატომაც არ იხარებდა: მომვლელი აკლია თუ?

აღმასრულებელი თუ საკანონმდებლო ხელისუფლების წარმომადგენლებით დაწყებული და რიგითი მოქალაქეებით დამთავრებული, ყველას პირზე აკერია: „გაიჟღერა“.

ამ სიტყვას ვერ გაიგონებდით თვით კომუნისტების მბრძანებლობისას, როცა ჩვენი „უფროსი ძმის“ კოლონია ვიყავით.

„თავისუფალ“ საქართველოში კი მან ლამის წალეკოს მთელი საინფორმაციო თუ საკომუნიკაციო სივრცე.

ვაი ფაქიზი და დახვეწილი სმენის პატრონს, ეს „ხელის-ხელ საგოგმანები“ ნეოლოგიზმი ისევე რომ უხვრეტს ყურს, როგორც ყალბი ნოტი – აბსოლუტური სმენის მქონე მუსიკოსს.

„გაიჟღერა“ სხვა არა არის რა, თუ არა რუსული „ПРОЗВУЧАЛ“-ის კალკი. მაგრამ „ПРОЗВУЧАЛ“-ის ძირია „ЗВУК“, რომელიც აღნიშნავს ყოველნაირ ბგერას, ყოველნაირ ჩქამს თუ ხმიანობას. ამ მხრივ აბსოლუტურად ნეიტრალურია.

„გაიჟღერა“-სი კი – „ჟღერა“, რომლის მნიშვნელობის დიაპაზონი შეუდარებლად უფრო ვიწროა: ის აღნიშნავს მხოლოდ ჰარმონიულ ხმიერებას, საამურ ხმიანობას – „ხმათა ჟღერას“, „საკრავთა ჟღერას“ (ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი).

ჩვენ კი ნებისმიერ კონტექსტში თვითნებურად „ვატრიალებთ“ მას. მაღე, ალბათ, ამასაც გავიგონებთ: „გინებამ გაიჟღერაო“.

მე შენ გეტყვი, გინება აკლია ჩვენს დღევანდელ ყოფას.

არავინ იცის, რატომ გავწირეთ ასე უღვთოდ ჩვენთვის ესოდენ ბუნებრივი – „გაისმა“, „გახმიანდა“, „ითქვა“, „გამოითქვა“ და სხვა მისთანანი, რომელთა ჭაჭანებაც აღარსად არის?

მარტო „გაიჟღერა“-ში რომ იყოს საქმე?!

მდგომარეობა გაცილებით უფრო მძიმეა.

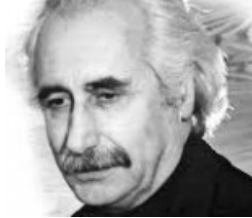
რა ელის ჩვენს ხელში ჩვენივე თვითმყოფობის ერთადერთ რეალურ საყრდენსა და საფუძველს – ქართულ ენას? (ყველა სხვა „საყრდენი“ დღესდღეობით ილუზორულია).

საკითხავი აი, ეს არის.

პუბლიკაციები მოამზადა ლეილა ქიტოშვილი-სახლთხუციშვილმა

ის ნათელი ფიგურა...

დალი მაზმიშვილი

დიდ მოძღვარზე ნათქვამი

ჩემს მეხსიერებაში ბევრი რამ ღრმად ფესვგადგმულია, რომლის გამონაშუქიც დღემდე მენმარება და ცხოვრებას მილამაზებს. ეს სხივთა ელვარება წლების მანძილზე ხან მატულობს, ხან იკლებს, მაგრამ ეს ის ძალაა, რომელმაც პირველი ნაბიჯები გადამადგმევინა, შემდეგ სიარული მასწავლა და ღირსებით ამავსო.

მეც გავითავისე მისი დაუშრეტელი ენერჯია და საკმაოდ გრძელი გზა იმედინად გამოვიარე. ახლაც, როგორც დიდ ნაესაყუდელს, ისე მივაკითხავ ხოლმე სულში ჩარჩენილ სხივთა არილს და ვფიქრობ: ხომ არაფერი შემეშალა?! რომ არ შეშლოდეს, ისეთი კი, ვინ დაღის დედამიწაზე?! ძალიან ბევრი ხომ არ შემეშალა, გააზრებულად თუ გაუზრებულად?! ძნელი სათქმელია... ვიპოვე კი ის, რასაც ვეძებდი?!

მე მინდა მოვითხროთ ერთ-ერთ სხივად ქცეულ პიროვნებაზე, გამორჩეული ხმის მწერალზე – ოთარ ჩხეიძეზე, მაგრამ არა როგორც შემოქმედზე, არამედ როგორც პიროვნებაზე, აღმზრდელზე, დიდ მოძღვარზე, რომელმაც განსაკუთრებული კვალი დააჩნია სხვათა ცხოვრებას.

დიდი სულხან-საბას განმარტებით მოძღვარი უფროსს, წინამძღვარს ნიშნავს. ამ სიტყვის მნიშვნელობა კიდევ უფრო ტევადია, თუ ჩავუღრმავდებით, უფალსა და ჩვენ შორის შუამავალია, ღვთის სიყვარულს გვასწავლის და ზეციურთან გვაახლოვებს. აღმზრდელის მოძღვრად აღიარება დიდი დამსახურების შედეგია. ეს მაშინ ხდება, როდესაც აღმზრდელი ღირსებით გამოირჩევა მრავალთაგან და საყოველთაო სიყვარულს იმსახურებს.

ღირსებით გამორჩეულობა ყოველთვის ამშვენებდა ბატონ ოთარ ჩხეიძეს, როგორც რეალისტ მწერალს და საინტერესო პიროვნებას, როგორც თაობების აღმზრდელსა და მაგალითის მიმცემს.

ბატონ ოთარს 1966 წლის სექტემბერში შეეხვდი. მაშინ ნ. ბარათაშვილის სახელობის გორის

პედაგოგიური ინსტიტუტის ისტორია-ფილოლოგიის ფაკულტეტის პირველი კურსის სტუდენტი ვიყავი. თუმცა მანამდეც ბევრი რამ გამეგონა მისი ოჯახის შესახებ. ვიცოდი, რომ მწერალი სოფელ ყელქცეულიდან იყო (მამიდა მყავდა ამ სოფელში გათხოვილი). ჩხეიძეების შესახებ საუბრობდნენ, რომ სიკეთით სავსე ხალხი იყო. ვილაცას შვილივით ზრდიდნენ, ვილაცას უპატრონეს და გზაზე დააყენეს, სოფელი მადლიერი ჰყავდათ. ხალხს მოსწონდა, რომ გამოჩენილი მწერალი ოთარ ჩხეიძე, მათი სოფლის შვილი იყო.

მასწავს ის სიხარული და სიამაყე, როდესაც გავიგეთ სტუდენტებმა, რომ ბატონ ოთარს ლექცია უნდა წაეკითხა ჩვენთვის მითოლოგიაში. მის მიმართ ყველას დიდი კრძალვა გვქონდა, რადგან ვიცნობდით მის შემოქმედებას. იგი სხვა ლექტორებისაგან გამოირჩეოდა თავმდაბლობით, უბრალოებით, თბილი დამოკიდებულებით, ტოლივით ამოგვიყენებდა გვერდში. სიის ამოკითხვისთანავე იუმორს მოიშველიებდა – თბილს, მისაღებს, ღიმილიანსა და ამით შეგვათამამებდა. ბევრი საუბარიც არ უყვარდა. მცირეს იტყოდა, მაგრამ დაგაფიქრებდა, საკუთარ თავს გადაამოწმებდი, რომ არაფერი შეგმლოდა. გაგიშინაურებდა, მაგრამ ზღვარს იქით ვერ გადახვიდოდი. ეს ზღვარი ღირსება იყო მოძღვარსა და აღსაზრდელს შორის – სინათლედ გადმოსული.

განსხვავებული სიარული იცოდა, განსხვავებული მხერა, მისეული, გამორჩეული, საოცარი ღიმილი ჰქონდა, თანადგომას რომ დაინახავდი და კითხვას რომ გავიჩინებდი.

სტუდენტები აშკარად ვგრძნობდით, მისი ყოველი სიტყვა სიმართლისკენ რომ იყო მიდრეკილი, ხუმრობით თქმულიც. მის ლექციაზე მიგვიხაროდა. იყო გამორჩეული წუთები, დაუვიწყარი დღეები, როდესაც საოცრებათა სამყაროში მოგვაქცევდა ხოლმე და ვგრძნობდით, ეს პიროვნება, არა მარტო ჩვენი საყვარელი მოძღვარი იყო, არამედ დიდი შემოქმედი, მწერალი, საქვეყნო საქმეს ნაზიარები, ახლებურად მოაზროვნე, საიდანაც მოედინებოდა დიდი ნათელი და რომელშიც შეიცნობდი ღირსებასა და პატივისცემას. ეს იყო წუთები, როდესაც მცირე მდოგვის მარცვალი რტოს აიყრის და უამრავ სიკეთედ გადაიქცევა ხოლმე.

მასწავს, როგორ თავდაუზოგავად ვემზადებოდით სტუდენტები გამოცდებისათვის. ვსწავლობდით. ვიზუალიზაციით. მაღალი ნიშნები გვინდოდა მიგველო, სტიპენდიაც ამის მიხედვით გვინიშნებოდა. აი, რას წერს ბატონი ოთარი ერთ-ერთი წიგნის წინასიტყვაობაში: „სტუდენტები მეცოდებოდნენ, იმდენი ზედმეტი საგანი ჰქონდათ, ისეთი მცირე და ისეთი უსარგებლო... ბეჯითი სტუდენტები მეცოდებოდნენ, რამდენ უაზრობას იზეპირებდნენ?!... ან კი როგორ იზეპირებდნენ?! ზარმაცები თუ როგორ გადიოდნენ არ ვიცი, მე მაინც არავის არ ვაბრკოლებდი, ჩემგან

საგანი არავის არ დარჩენია, არავინ არ გამოსტუმრებია უნიშნოდ“!.. ესეც ახალი მიდგომა იყო იმ დროში ბატონი ოთარისგან.

მართლაც, ოთარ ჩხეიძესთან გამოცდაზე გასვლა განსაკუთრებული მოულოდნელობა იყო. საოცრად თბილი გარემო იგრძნობოდა, საიდანაც გულდაწყვეტილი არავინ არ გამოდიოდა. ყველას უყვარდა, ყველა პატივს სცემდა. მისი გამოჩენისთანავე ვხვდებოდით, რომ ღირსეული მოძღვარი გვიახლოვდებოდა და მოკრძალებით ვესალმებოდით. გვეამაყებოდა, ასეთი დიდი მწერლის სტუდენტები რომ ვიყავით.

წლების შემდეგ, მინდა ხსოვნაში ჩარჩენილი დიდი ნათელი, რომელიც სულ მახსოვს, დუმილად არ დარჩეს. გარდა ამისა, მე ზომ ჩემი ცხოვრების მანძილზე გულწრფელად დავატარებ მის სიყვარულს, ახლა კი, სურვილი მაქვს, სხვსაც გავუზიარო!

პატარა, ლამაზ ქალაქში, ქართლის შუაგულში, სიყვარულისა და ღირსების ქალაქში, დადიოდა ღიმილიანი კაცი. ფიქრიანი თვალებით სიყვარულს ასხივებდა. ფიქრობდა, დარდობდა, იწვოდა, წერდა. გამორჩეული იმით იყო, რომ სხვათა საფიქრალსაც ფიქრობდა, ქვეყნის ტკივილი აწუხებდა სატირიკოსის მზერა სხვანაირად ანახვებდა ყველაფერს. ბევრი ამას ვერ ამჩნევდა ურთიერთობაში. ეს მაშინ ხდებოდა, როცა კალამთან განმარტოვდებოდა და დამოკლეს მახვილივით სიმართლის თქმა სამშველს არ აძლევდა. ბევრი ვერ ხვდებოდა მის ნაფიქრალს, ჩვეულებრივი მწერალი ეგონათ. ის კი საოცარ სახელებს არქმევდა ნაწარმოებებს: „ბურუსი“, „ბორიყა“, „მეჩენი“, „ტინისხიდი“ და სხვა. საით იყო გამიზნული ეს ყოველივე?! თურმე სიმართლისკენ, სასიკეთოს გადასარჩენად. მისი მეამბოხე სული ვერ ურიგდებოდა უსამართლობას.

მინდა ჩემული დამოკიდებულება გავიხსენო ამ დიდ შემოქმედზე:

მთელმა ქართველმა მწერლობამ იცოდა, რომ გორში ლიტერატურული ცხოვრება დულდა წლების მანძილზე, მწერალ ოთარ ჩხეიძის აქტიურობით. აქ ბევრი შესანიშნავი პოეტი თუ მწერალი დაფრთიანდა. იმართებოდა პოეტური საღამოები, დიდ მწერლებთან შეხვედრები. ცხადდებოდა შემოქმედებითი კონკურსები.

ბატონი ოთარის ძალისხმევით პირველი ლიტერატურული ძლიერი ფრთა უკვე ცნობილი იყო. მისი წარმომადგენლები იყვნენ: ჯემალ ინჯია, ზაურ წაქაძე, ალექსანდრე ტაბატაძე, ფირუზ ჯანაშვილი, ჟუჟუნა ვაშაგაშვილი და სხვები, რომლებიც სისტემატიურად იბეჭდებოდნენ ლიტერატურულ პერიოდულ პრესაში და წიგნებს გამოსცემდნენ. განსაკუთრებით აღსანიშნავია პოეტი ჯემალ ინჯია, რომელიც დღემდე არაჩვეულებრივი შემოქმედებითი აქტივობით ხიბლავს მკითხველს.

1966-71 წლებში უფროს თაობასთან ერთად ჩვენ,

შემოქმედ სტუდენტებსაც, გვიხდებოდა გამოსვლა და დიდად გვესახელებოდა. ყველა კუთხის ნიჭიერ ახალგაზრდებს აერთიანებდა გორის პედაგოგიური ინსტიტუტის ლიტერატურულ-შემოქმედებითი გაერთიანება. ამის შესახებ ბატონი ოთარი ბრძანებს: „ლექციების შემდეგ ჩემთან თავს იყრიდნენ სტუდენტი მწერლები, პოეტები და თაყვანისმცემელნი მათნი, ხან იმდენი, რომ დიდი აუდიტორიაც აღარ გვეყოფნოდა. ვინ იტყოდა რო აღარ ვატარებდი ზედმეტ საათებსა, მსჯელობდნენ, კამათობდნენ, აღმანახ „ლიახვის“ მასალებიც იქვე შეირჩეოდა. დალიც იქ გამოჩნდა, რალა თქმა უნდა ფრონის ხეობის ლექსებს გვიკითხავდა, ფრონეს უძღეროდა... ფრონელები უკრავდნენ ტაშსა თავგამოდებითა, იწვევდნენ ტანას ხეობელებს, ლუხურის ხეობელებსა, თემძის ხეობელებსა, აბა თქვენი ფალავანიო, იწვევდნენ ლენტეხელებსაც: – ჩვენთან ისინიც ბლომად იყვნენ გორის პედაგოგიურ ინსტიტუტში“.

განსაკუთრებით, მინდა აღვნიშნო სტუდენტთა ის ჯგუფი, რომლებიც ამ წლების მანძილზე ერთად ვიკრიბებოდით და ბოლომდე არ მიგვიტოვებია ჩვენი არჩევანი, ესენი იყვნენ: ვლადიმერ ველიჯანაშვილი, ავთანდილ ივანიძე, მირიან იორამაშვილი (მეუფე თადეოზი). გვიან შემოგვიერთდა ცნობილი პოეტი მანანა ჩიტიშვილი.

ბატონ ოთარს ხშირად ჩამოჰყავდა სტუმრები საქართველოს მწერალთა კავშირიდან. იწვევდა ტელევიზიას, გამოყვავდით საღამოებზე, ვმართავდით შეხვედრებს და ამით გზა ხსნილი იყო ასპარეზზე გასასვლელად.

მახსოვს, საქართველოს მწერალთა კავშირიდან სტუმრების დიდი ჯგუფი გვესტუმრა გორში. უფროს თაობასთან ერთად შემოქმედი სტუდენტებიც შეგვარჩია ჩვენმა მოძღვარმა. თითოეული ჩვენგანი ორი-სამი ლექსით უნდა წარვმდგარიყავით, რადგან ბევრი იყო გამომსვლელი. მე როცა ლექსების კითხვა დავიწყე, გავხედე ბატონ ოთარს და მანიშნა, კიდევ წამეკითხა, ასე წაქეზებულმა, ვეღარ გავიგე, რომ შემდეგ პირიქით მანიშნებდა, საკმარისიაო და მეშვიდე ლექსი რომ წავიკითხე, ამ დროს მესმის, – დალი, მეგობრებსაც მოუხსმინოთო და მივხვდი, რეგლამენტს ძალიან გადავაჭარბე. ამ ამბავს დიდხანს ვიხსენებდით მეგობრები ხალისით.

ჩვენ, შემოქმედი სტუდენტები, აქტიურად ვმონაწილეობდით აღმანახ „ლიახვის“ გამოცემაში. ვაკორექტირებდით დაბეჭდილ მასალას, დავდიოდით სტამბაში, სიხარულით ვასრულებდით ყველაფერს, რასაც ბატონი ოთარი გვავალებდა.

1968 წელი იდგა. აღმანახი „ლიახვი“ გამოვიდა, ბატონი ოთარი აღელვებული იყო. გაგვაფრთხილა, რომ დილის ფოსტას დაელოდეთ, გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოში“ ჟურნალი „ლიახვის“ შესახებ სტატია იქნება დაბეჭდილი და გაეცანიოთ.

ჩვენ გულისფანცქალით ველოდით და ძალიან

დაგვწყდა გული იმ სტატიაზე, რომელშიც ადამიანური გული და სული არ იგრძნობოდა. ის შრომა და გათენებული ღამეები, ის პოეტური აღმაფრენა, რომელიც უხვად იყო გაბნეული თითოეულ სტრიქონში, უგულვლყოფილი იქნა. გვიან მივხვდით, რომ ვიღაც ბატონ ოთარს ებრძოდა.

არც „ლიანვის“ რედაქტორს და არც ჩვენ ამით გული არ გაგვტეხია. ჩვენი მოძღვრის სიმხნევე და საყვარელი საქმისადმი დამოკიდებულება, ფრთებს გვასხამდა. ასე რულუნებით, საკუთარი ერთუზიანობით იბრძოდა დიდი მწერალი, მის ირგვლივ ქართული ლიტერატურის განვითარებისათვის, ახალგაზრდებში მისი სიყვარულის გაღვივებისათვის, რაც ზოგიერთისთვის დაუჯერებელიც კი შეიძლება იყო.

გავიდა წლები, პედაგოგიურ მოღვაწეობასთან ერთად არ გამიწყვეტია მწერლობასთან კავშირი, სულ ვეჭვიდებოდი ქართულ სიტყვას. ვიბეჭდებოდი „ლიტერატურულ საქართველოსა“ და „ცისკარში“, მაგრამ იყო დაპირებები და თვეობით ცდა. ვიგრძენი, როგორ დამაკლდა ბატონი ოთარის მზრუნველი ხელი.

ბოლოს, მაინც მოვუყარე თავი ჩემს ლექსებს და როცა წიგნად გამოცემა გადავწყვიტე, ისევ ჩემს მხცოვან მოძღვარს მივაკითხე.

საოცარი იყო დიდ მწერალთან შეხვედრა. ის სიხარული, ის სითბო, ის სიყვარული, გაათკეცებული. როგორ ახსოვდა ბატონ ოთარს ყველაფერი, განცვიფრებული დავრჩი. მოვიხიბლე მასთან საუბრით, მისი მშვენიერი ოჯახით, მისი არაჩვეულებრივი მეუღლით. როგორ შეიძლება ამ ყველაფრის დავიწყება. ჩემი ლექსების პირველ წიგნს ბატონი ოთარის წინასიტყვაობა ამშვენებს და მე ამაყი და ბედნიერი ვარ ამით. მისმა წინასიტყვაობამ სხვა ცეცხლით ამანთო და ნამდვილი შემოქმედებითი წვა დამეუფლა. ახლა უკვე ხუთი წიგნის ავტორი ვარ.

ბოლოს, გულდაწყვეტილი დავემშვიდობე საყვარელ მოძღვარს უკანასკნელ გზაზე, ქაშუეთის ტაძარში. მისი ნათელი სული მუდამ გზის მაჩვენებლად დარჩება ჩემთვის, როგორც დიდი მოძღვრის ხატება.

ხომ არის ნათელი, წმინდა ჩვენს ცხოვრებაში, დიდი, რომელიც სიყვარულით გამაღლებს, რომელსაც მთელი სიცოცხლე დაატარებ. ის მარტო შენია და გულში ინახავ, თუმცა ვიღაცისკენაა მიმართული, მარადიულია, სამაგალითოა და სიამაყით გავსებს. მის გარეშე ძნელი იქნებოდა ცხოვრება!

დიდი მადლობა, დიდო მოძღვარო!

პოეზია

ამთო ღაპითური

* * *

მე უშენობით გაქეზებული
ვსჯი ზღვა ფიქრებით
ამაო სევდას..

და ეს უგვანო ცივი ზამთარიც,
მიცქერს და თოვას ისევ ვერ ბედავს.
რომ აზვირთებულ ყველა ოცნებას,
ყველა საწაღელს გაუძლო ისევ
ჯვარცმულ ოცნებებს საკენკად ვუყრი
ემშას ჩანაფიქრს... შემემვას იქნებ.
შემლილ ქალწულებს აწუხებთ სიძვა,
მე კი სიწმინდე ავითვალწუნე...
საყვედურს გეტყვი არათუ სიტყვით,
არათუ ცრემლით წავშლი კაემანს,
ჩემს ოცნებებთან შენ ისევ შერცხვი
და მარცხად ქცეულს ვეღარ აგიტან!
ატანა უნდა ყველაფერს კარგო,
აუტანელი თავიც მეყოფა
და როცა ვინმე სადარდელს მიყოფს,
დარდი კი არა სულიც მეყოფა.

* * *

ხუთი წლის გახდა ჩემი ხალათი!
სითბომერჩენილს, ფერდაკარგულს,
ოღნავ აბურძენულს,
ჩემის სხეულის სურნელით და დარდით
გაჟღენთილს,
ისევ უცვლელად აწერია „მშვენიერება“.
ხუთი წელია ზღურბლად ექცა
ჩემში შენიზნულ ყველა მიზანს, ყველა ოცნებას.
მაჯებს ვიკეც და ხელებს ვუშვერ ონკანში
ცივ წყალს...
მაჯებს ვიკეც და მასთან ერთად ვკეცავ მომავალს.
ხუთი წელია მეციებულ იმედებს მითბობს,
უიმედობის ჯავშნად იქცა ხუთი წელია.
ყველაზე უფრო, ალბათ ჩემი ხალათი მიცნობს...
გულში მიკრავს და მანუეგემებს ხუთი წელია...
ხუთი წელია დედაჩემი შორსაა ჩემგან,
დედის სითბოსაც მასში ვეძებ ხუთი წელია.
დაზამთრდა ისევ, გაცრეცილი სხეულის კანკალს,
სიცვიის ძახილს ყურს ვუგდებ და ასე მგონია,
მეც დავემსგავსე ძველ თაროზე მიკუჭულ ხალათს.

პოეტის შეგონება

ნინო არსენაშვილი

ჭრელაჭრულა ფიქრთასხმულა

№2

* * *

ტკივილის გარეშე ახლის შობა მხოლოდ სამო-
თხეში იყო ალბათ შესაძლებელი.

* * *

ადამიანს, ხანში რომ შედის, ორგვარგვარი
ცოდნა უგროვდება: თეორიული და ცხოვრებისეულ-
პრაქტიკული. თითქოს აქ უნდა დაამთავროს სწავლა,
მაგრამ იგი სიკვდილამდე სწავლობს, როგორ
გამოიყენოს დაგროვილი ცოდნა.

* * *

2021 წელი იწურება. საახალწლო სამზადისმა
გადამიყვლია და ველარ მოვასწარი „ლიტერატუ-
რული საქართველოსა“ და „ლიტერატურული გაზე-
თის“ წაკითხვა. მიმა მახარაძე მესტუმრა ბათუმი-
დან და თავისი „არეოპაგტიკა“ და „დაწუნებული
ჩანაწერები“ მისახსოვრა; დალი მაზმიშვილმა და
თამრიკო შაიშველაშვილმაც მაჩუქეს თავიანთი პო-
ეტური კრებულები. ასე რომ, საახალწლოდ სულის
სუფრა გავშალე.

* * *

ადამიანის მიწიერი ცხოვრება ერთი დაუს-
რულებელი ამბავია, რომელიც იქ, სადღაც ჩვენთვის
უხილავში, გრძელდება.

* * *

ბედნიერია, ვინც ფლობს საკუთარ ადგილს
დედამიწაზე.

* * *

ტექნიკური პროგრესი კლავს ბუნებას. ბუნების
სიკვდილი იწვევს ადამიანის გადაგვარებას, ან უკე-
თეს შემთხვევაში – სიკვდილს. გადაგვარებული

ადამიანი უფრო ახლოსაა მანქანასთან, რობოტთან
(მათ ემსგავსება), ვიდრე ნამდვილ ადამიანთან. აირჩიე,
სანამ ჯერ კიდევ ადამიანი ხარ.

* * *

როცა ვინმეს ძალიან უყვარხარ, არ გათამამდე.
ერთი დაუფიქრებელი ნაბიჯი ან დაუფიქრებლად
ნათქვამი სიტყვა საკმარისია, რომ სიყვარულიც
დაკარგო და საყვარელი ადამიანიც.

* * *

როდესაც გრძნობ, რომ შენი საუბარი თანამო-
საუბრესთან წყლის ნაყვანს დასაყვანად წყალს. უფრო
სასარგებლო საქმეს მიუბრუნდი.

* * *

ადამიანები, როცა უჭირთ, ღმერთთან მიდიან,
როცა უღბნით – ერთმანეთთან. საშინელებაა, თუ
არსად გაქვს წასასვლელი.

* * *

გაიძახიან: – თავისუფალი ვარ. რასაც მინდა,
იმას ვაკეთებო. მიკვირს: – თუ საკუთარი სურ-
ვილების მონა ხარ, როგორღა ხარ თავისუფალი?

* * *

წელიწადში ერთხელ მაინც უნდა ახვიდე
დიდგორზე და საქართველოს წარსულს იქიდან
გადახედო.

* * *

ყველა დიდი მწერალი ნამდვილ მკითხველს
ნაწარმოების წაკითხვის შემდეგ უტოვებს ფიქრთა
და აზრთა გაგრძელება-განვრცობის საშუალებას;
ხოლო როგორი იქნება ეს ნაფიქრ-ნააზრევი, დიდად
არის დამოკიდებული იმაზე, თუ საითკენ მიიმართება
მკითხველის ფსიქიკა – ზე, თუ ქვე.

* * *

ადამიანები ხშირად მხოლოდ იმიტომ კარგავენ
ერთმანეთს, რომ სიტყვა „ურთიერთობის“ ლექსი-
კური შინაარსი ბოლომდე არა აქვთ გაცნობიერე-
ბული.

* * *

შემოდგომაა. უხვია დარდის მოსავლით უდარდ-
ელობა.

* * *

სულმოუთქმელად არა, – სულ(ამო)თქმით
საკითხავია დევი დედაბრიშვილის პოეზია.

* * *

ცალუღელა ხარია მარტოობა.

* * *

ეს მერამდენედ წავიკითხე ილიას „მეზავრის წერილები“, ვეღარ ვითვლი. და მაინც სხვაგვარად დავინახე ნაწარმოების დასაწყისშივე დახატული რუსი ЯМЩИК-ის სახე. ავტორის სარკაზმთან ერთად სიბრაღულიც ვიგრძენი საკუთარი მიწიდან აყრილი და უცხო ქვეყანაში გადასახლებული რუსი ადამიანისა, რომელსაც ვერ გაუთავისებია სხვა ქვეყნის ცა და მიწა და სიცოცხლის ხალისი დაუკარგავს.

* * *

ბავშვები ერისათვის იგივეა, რაც ბუნებისთვის გაზაფხული.

* * *

მოგონებიდან ამოტივტივდა: გამოვცალკევდით; ცალკე დავიწყეთ ცხოვრება და მივხვდით: საკუთარ თავებს გავურბოდით, რომ ერთმანეთი არ მიგვეტოვებინა.

* * *

რაც უფრო მეტ ნივთს იგონებს ადამიანი თავის შესატყვევად, მით უფრო მარტო რჩება.

* * *

ჭკვიანი უცხოელები ქართულ ენას, საქართველოს ისტორიასა და კულტურას სწავლობენ, უგუნური ქართველები კი უცხოეთში ეძებენ საშველს.

* * *

არის ადამიანი: საკუთარი თავით აღფრთოვანებული, ნარცისზე აღმატებული, საკუთარ გენიალობაში დარწმუნებული; და არის ადამიანი, მართლა გენიალური, საკუთარი თავის მოყურადე, საკუთარი თავისა და არსებობის გამართლების მაძიებელი... მაძიებლებს გაუმარჯოს!

* * *

„...იმერეთმა ერთ-ერთმა პირველმა გადაუხადა

ვაჟა-ფშაველას გრანდიოზული იუბილე! წარმომიდგენია, უცერემონიო მთიელს როგორ გააოცებდნენ იმერლები! ალბათ ესეც იყო მიზეზი იმისა, რომ ვაჟას გამორჩევით ჰყვარებია „ზესთაფონელები“. – წერს ეკა (ეკატერინე ფავლენიშვილი) ერთ თავის მოთხრობაში „იმერეთი“. წაკითხვით ხომ ვისიამოვნე და აგერ ერთი ტოპონიმიც გავშიფრე ვაჟა-ფშაველასა და ეკას წყალობით: „ზესთა-ფონი“. ხომ მშვენიერია!

* * *

ელემენტარული ჭეშმარიტებაა: თუ თვითონ არ დაიწვი, სხვას ვერც გაათბობ და ვერც გზას გაუნათებ.

* * *

ხანდახან ისეთი უიმედობა დამეუფლება ჩემი სამშობლოს – საქართველოს გამო, რომ ნაირა გელაშვილივით მეც ვიქრობ: იქნებ ჯობდა, თევზად ან სახედრად ვეშვი უფალს.

* * *

როდესაც რეზო ჭეიშვილის „ნობელს“ წაკითხავ, ნობელის პრემია აბსურდად მოგეჩვენება, ხოლო თვითონ ნობელი შეგებრალება უბრალოდ.

* * *

ქართველი კაცი სუფრიდან ისე არ ადგება, რომ ამქვეყნიდან წასულები არ მოიხსენიოს. მიცვალებულთა მოხსენიება ქრისტიანებისთვის განსაკუთრებული დიდმარხვაში და აღდგომის ბრწყინვალე დღესასწაულის შემდგომ, თომას კვირის სამშაბათს არის მნიშვნელოვანი. ამ დროს ახლობლების საფლავებს დაასუფთავენ, მოაწესრიგებენ. სულთმოფენობისასაც გადიან საფლავზე. წინაპრების საფლავთან ადამიანი ისეთივე მოწიწებითა და კრძალვით უნდა მიდიოდეს, როგორც უფალთან, ლოცვით და მისულმა საფლავებს უნდა დააყურადოს, რომ იქიდანაც ლოცვის ხმა გაიგონოს.

ლიცერტცოლოგი ნერლი

მანია ლიაკონიძე

„სადაც, ამ ღრუბლების ზემთ, გიცდი გაზაფხულის გავლით“...

თამარ შაიშმელაშვილის პოეტური
კრებული –
„გვირილების აღდგომა“

დღეს თამარ შაიშმელაშვილის პოეზიაზე მინდა ვისაუბრო. ხელში მიჭირავს მისი წიგნი – „გვირილების აღდგომა“ და სიამაყით მევსება გული, რომ ასეთი პოეტები არსებობენ საქართველოში. ტყუილად არ უთქვამთ: საქართველო პოეტების ქვეყანააო, ყველა ქართველი პოეტიაო... თამარი კი ასჯერ პოეტია, მისი პოეზია მზესავით ანათებს და ბრწყინავს და მზის სხივგამჭრალი ადამიანების სულებშიც მზეს ანათებს, რადგან მას ადამიანი უყვარს მთელი მისი ბუნებით. ის ყველას გულშემატკივარია, ვან გოგის მზესუმზირაა, რომელსაც მზის ამოსვლას ადრიან, მზეს დაჰყვება, ჰკრებს მის სხივებს და მერე სითბოს ყველას უნაწილებს. ლექსში „დავალ“ ის წერს:

„დავალ შენს ბილიკზე, მზეო,
ტირის ფეხისგულზე ნამი...
სადაც, ამ ღრუბლების ზემოთ,
გიცდი გაზაფხულის გავლით“...

გაზაფხულივით ნაზი და სათუთია პოეტის სული, რომელიც სავსეა ყვავილების სურნელით, თაფლის სიტკბოთი. თითოეული ლექსი სულის პეიზაჟს ქმნის, ყველას თავისი ტონალობა, ჟღერადობა, მუსიკა აქვს. ლექსში „ვარდის ღამეა“ ის გვეუბნება:

„ვარდის ღამეა,
ღვივის ცრემლი, –
თეთრი მოცხარი,
შენთვის

გვირილებს შემოდგომის
ისევ ვახარებ...
მზის ბარაკონზე
დაწინწკლული სევდით
სძოვს ცხვარი,
სიცოცხლისა და იმედების
მშვიდი მახარე“...

ღაბს, სიცოცხლე იმედის გარეშე მტკივნეული და გაუსაძლისია, ცხვარი კი სიცოცხლის, სიმდიდრის, ბარაქის სიმბოლოა. ის ღვთის სამწყსოა, შევხედავთ მთაზე შეფენილ ცხვარს და ჩვენი გული სიმშვიდით ივსება. ცრემლი ადამიანის მუდმივი თანამეზავრია. ის ხან სიხარულისაა და ხან მწუხარების, საოცრად ლამაზია თეთრ მოცხართან შედარებული ცრემლი.

თვითონ წიგნის სათაური: „გვირილების აღდგომა“ სიმბოლურია. წაკითხვისთანავე წინ წარმომიდგა გვირილების ველი, ჩამავალი მზის სხივებით გადაწითლებული. საოცარი სანახაობაა. აღდგომა სიკვდილის დამარცხებაა, ძლევა სიავისა, ბოროტებისა. რას, თუ არა სილამაზეს, ხელოვნებას შეუძლია დამარცხოს სიკვდილი. სწორედ ხელოვნებაში იძენს ადამიანი უკვდავებას. ხელოვნებაა ის ჩერო, რისთვისაც პოეტს თავი შეუფარებია. იქ ეძებს ის იმედს, სიყვარულს, სურვილების ასრულებას.

„ჩემო სიყვარულის ნისლო,
ჩემო გვირილების ჩეროვ...
სურვილს სალბუნით ვიშრობ,
თეთრი სიზმარივით გჩემობ“...

პოეტის სიზმრები თეთრია, სადაც საქართველო ბრწყინავს, ელვარებს, სადაც არაა ომი, სადაც არ არის ღალატი. „ღალატის ემბაზში არ მღერის ღიღილო“, – წერს პოეტი ლექსში „ღალატის ღამეა“. თამარი სიყვარულს მიიჩნევს დედამიწის მამოძრავებელ ძალად და სხვა რა უნდა გვინდოდეს მართლაც დედამიწაზე ადამიანებს?! საოცარი ლექსია „წვეთი“. ქართული ანდაზა გამახსენდა: ზღვა წვეთ-წვეთობით დაილიაო... ზღვა ხომ წვეთია, ასობით, ათი ათასობით, მილიონობით.

წვეთი

წვეთი

ყველაზე ძლიერია,
წვეთი ზღვა არის...
ჩვენ წვეთ-წვეთობით
ამ ზღვას ვქმნით და
მასვე ვეკუთვნივით...
ჩვენ ამ სიყვარულს
ჩვენს სულებში
ვზრდით და
ვაცოცხლებთ...
სხვა რა გვინდოდეს
წუთიერში, ნეტავ,
აქ –
ცოცხლებს?!
მართლაც, რა უნდა გვინდოდეს ადამიანებს,

ღვთის შვილთ, დედამიწაზე სიყვარულის გარდა, მაგრამ, სამწუხაროდ, დედამიწა სავსეა სიავით. ადამიანები ერთმანეთს უპირისპირდებიან, ბოღმას, შურს, გაუტანლობას დაუსაღდგურებია მათ გულელებში. რისი შედეგიცაა ომები, შიმშილობა, ბავშვთა სიკვდილი, განადგურებული ქალაქები, მიტოვებული სახლები. ერთ უსათაურო ლექსში პოეტი წერს:

„თოვლი. სიმშლილი.
ანბა გამხდარი.
მუნჯი ქალაქის
დროშა გამხდარი.
ვით დახლიდარი
ჩასაფრებია
ღვთის ანაბარად
დარჩენილ სულებს –
შუქიან პეპლებს
თუ წარმავლობის
სევდით გამთბარებს,
ამ უძწეობას
ვით შეიკედლებს
მზე მწუხარე და
გულმოფართქალე“.

ამ ლექსის წაკითხვის შემდეგ მიწასთან გასწორებული, ნანგრევებად ქცეული უკრაინის ქალაქი მარიუპოლი გამახსენდა და ღვთის ანაბარად მიტოვებული შუქიან პეპლები – ბავშვები, რომელთაგან ბევრი დაიღუპა კაცობრიობის სამარცხვინოდ. მზესაც კი არ შეუძლია ამოავსოს ყველა ჭუჭრუტანა, ადამიანის სულის შავბნელი ხეულები, რომლებიც ლაბირინთებივით ირევიან და ზოგჯერ ქვადქცეული ადამიანების გულებიდან გამოსვლის საშუალებას არ გვიტოვებენ.

ახალი ეპოქა აჩქარებული ტემპით ცხოვრებას გვთავაზობს. დალილობა, დეპრესია ადამიანების სულიერი ხვედრია და რა საოცარია თამარ შაიშმელაშვილის ლექსი: „შემოდგომის ხე“, რომელიც ჩვენ, ადამიანებს, ამ რუტინული ცხოვრებიდან გამოსავალს იმით გვთავაზობს, რომ ბუნებას ვუცქიროთ, დავტკბეთ მისი სილამაზით. მხოლოდ ამას შეუძლია ჩვენი გადარჩენა.

ხე შემოდგომის

დილით, როდესაც
კარს გაიხურავ
და მხრებზე ირგებ
რუტინას დროის...
გადაგიდგება გზაზე
უეცრად
ხე შემოდგომის...
ფოთლების მოლით...
გაგაჩერებს და
რალაცას გეტყვის,
უთუოდ გეტყვის
სევდის რიალით
და საიდუმლოდ

საღრუბლეთისკენ
სურვილს გაგტაცებს
ფრიალ-ფრიალით.

თამარის ლექსები სიყვარულის სიტყვასკვნილებითაა მოქარგული: „რტოებნატირალი“, „სამანმჩენი“, „ცრემლჩაწნულები“, „სანთელნარღვევი“, „მზემთვლემარე“... ლოცვასავით დაჰყვება მის ლექსებს ღვთის სადიდებელი. არ შეიძლება მისი ლექსები წაიკითხო და მისი ჭკასავით უძირო, ღრმად მოაზროვნე ბუნება არ დაინახო, რომელიც სამშობლოს სიყვარულით იწვის. მას ენატრება თვალელებში სხივჩამდგარი საქართველო, აყვავებული თუშეთითა და ხევსურეთით, კახეთით და იმერეთით;

„მენატრები და...
ვალბე ფანჯარას,
შემომეყრება ტოტი
ნუმისა...
ჯვარი,
მზეზე აყვავებული“.

აყვავებული საქართველოა მისი ოცნება:
„ეს სიყვარულზე მეტია,
ეს სამყაროზე მეტია...
რაც სულში ვერ ჩაეტია,
რაც ცრემლში ვერ ჩაეტია...
სიზმარ-ცხადები გეტყვიან,
ჩემი თვალეები გეტყვიან“...

ღიახ, თამარის თვალეები ყველაფერს ამბობენ, ის რაც ლექსში განფენილა, რითაც სუნთქავს მისი ლექსი.

ქართველ მხატვართაგან კი მის პოეზიას ზურაბ ნიჟარაძის ფერწერას შევადარებდი, მზიანს და ოქროსფერს. ზურაბ ნიჟარაძის ფერწერული ტილოების სიუჟეტების ერთ-ერთი მთავარი პერსონაჟი ქალია, სისხლსავსე, ფერხორციანი. ის ძლიერ ქალებს ხატავს, რომლებიც მყარად დგანან მიწაზე, მაგრამ, ამავე დროს, მათი სულიერი სამყარო დიდი და დიადია. ქალი სამყაროს მამოძრავებელი ძალაა, მას შეუძლია იყოს გმირიც და ნაზი სატრფოც, ხან მახვილით ხელში მოგვევლინოს და ხან – არფით, რომ დაატკბოს გარშემომყოფნი მუსიკის მომხიბლავი ჰანგებით.

ზურაბ ნიჟარაძის ქალებიც ხან ზეცაში დაფრინავენ ფაფუკ ღრუბლებთან ერთად საყვირებით ხელში, ხან ყვავილებით ხელდამშვენებულები შემოგვცქერიან, ხან სოფლის უბრალო ქალები არიან მამლით მოსიარულენი, მოგზაურობენ ვირით და მასზეც მსხდარნიც მაინც დედოფლები არიან. რალაცით ისინი თამარის ლირიკულ გმირებს მაგონებენ, ალბათ, სულის სინატიფით, შეუპოვრობით, ტრფიალების სინაზით. როგორ მაგონებს ზურაბ ნიჟარაძის ქალ პერსონაჟს თამარის დედა თუნგით ხელში, რომელიც მის ლექსში: „თუნგი“ წარმოჩნდება:

„ეს გაზაფხული ვერცხლისფერი
დედის თუნგია –
აყვავებული...“

ცრემლის ზედაშე.
 დეღამ მზისფერი ჩქერალები
 ჩამოწურა სპილენძის ნისლში,
 ზანზალაკებად ჩაუდგა სევდა,
 თეთრი ტკივილი,
 როგორც ვენახში წინგორგოლაზე,
 მღერის სული, სიტკბოებას ნაზიარევი“...
 ხოლო როცა თამარ შაიშმელაშვილის „ხარისთ-
 ვალა“ წავიკითხე, ზურაბ ნიჟარაძის ერთი ჩანახატი
 დამიდგა თვალწინ: „ვაჟა-ფშაველა“, სამყაროს აღ-
 ქმის უზარმაზარი უნარი ჩანს აქ.

„ელვარება ეცვა ღამეს,
 შენი სევდის სისხლი მლლიდა,
 შენს ნაღველში მოღულუნე
 სამღერალი დამიღვინდა...
 შენს ხელებში მობიბინე
 მზის ჯეჯილი ამიღმდა...
 ეს ტკივილი მიღმიერი,
 ეს სიცოცხლე ამაღ ღირდა“.
 როცა მხატვრის და პოეტის შემოქმედებაში პარა-
 ლელურს ვაკვლავთ, ვხვდებით, რომ ხელოვნება ერთი-
 ანია, ეს არის გადასვლა ერთი ფორმიდან მეორეში,
 შინაარსი კი უცვლელია, ის ზოგადსაკაცობრიო
 იდეალებს ემსახურება. როგორც ლეონარდო და
 ვინჩი ამბობდა: მხატვრობა მუხჯი პოეზიაა, ხოლო
 პოეზია – ბრმა მხატვრობაა. თამარიც წერს და
 ქმნის პორტრეტებს („შენ, მამაჩემო“, „დედაჩემი“,
 „ქეთევან დედოფალს“, „ტრფობის პატიმარი“
 (ლევან გოთუას), „ერგნეთში“ (ციცინო ბაბუციძეს
 და სხვ.), პეიზაჟებს („თებერვლისა“, „მარტის ოქ-
 ტომბერი“, თვითონ სათაურიც მიუთითებს ბუნების
 სასწაულზე).

„როგორ გეძახი ამარტისფრად
 და კვლავ სასწაულს როგორ ველი...
 და მარტობის ნანატრ სიზმარს
 მარტავს ფოთლებით ოქტომბერი“...
 („მარტის ოქტომბერი“)

არ შეიძლება, ხაზი არ გაესვას სატრფიალო
 ლირიკას. ის სიყვარულის ისეთ ბადეს ქსოვს,
 რომელშიც გაბმულს, – სატრფოს, სიყვარულის
 მთელი სილამაზე უნდა აგრძნობინოს და არა ჟინ-
 მორეული ქალივით ვენებებისგან დაცალოს, ქანცი
 გაუწყვიტოს.

თამარის სიყვარული ნაზი და ფაქიზია, იას ჰვავს,
 რომლის გათელვაც ფეხით ადვილად შეიძლება,
 მაგრამ ღრუბლებად ქცეული ის მიუწვდომელი და
 უსასრულოა. ის ჯემალ ქარჩხაძის „ზებულონის“
 ერთ-ერთ გმირს – ნესტანს მაგონებს, რომელსაც
 მსხვერპლშეწირვა შეუძლია, სატრფოს და სამშობ-
 ლოს ბედი მისთვის უპირველესია. ბევრი ჩვენგანი
 ინატრებდა ასეთ ზებუნებრივ სიყვარულს, თოვ-
 ლივით წმინდას, რომელსაც არ შეიძლება ტალახი,
 ადამიანური სისუსტენი შეეხოს. ლექსში „თეთრი

ვარდებით“ ასე მიმართავს სატრფოს:
 „რომ გაზაფხული დაგიბრუნო
 ცისკრისპერანგა,
 სულიდან ლექსში, ლექსში სიზმრით
 აგებიბინდე,
 ჩემს ღამეებში თბილ ნისლად ვინ
 მოგიფერადა,
 რად ენატრები მოწკრიალე სულს,
 ნავვირილევს“...

პოეტის სული მოწკრიალე ზარია, რომელიც
 უნძობს სატრფოს ზღაპრული ფერადი ყვავილების
 სამყაროში, რომ სულში გაზაფხული ჩაუსახლოს.
 მისი სიყვარული მოდილიანის სიყვარულია, უდიდესი
 მხატვრის, რომლის სატრფო – მუზა მისი უძვირ-
 ფასესი მეუღლეა.

„ჩამოითვლა სიზმარივით
 ეს დღეც
 ნოემბრის –
 ნუშისთვალეობა სიყვარული
 მოდილიანის“.

წავიკითხავთ ამ სტრიქონებს და მაშინვე მო-
 დილიანის ნუშისთვალეობა გრძელკისერა ულამაზესი
 ქალები წარმოგვიდგება თვალწინ.

ლექსში „მზეს ეფარებიან“ კარგად ჩანს პოეტის
 პრინციპულობა, არ დაუზავდეს ბოროტებას, სიავეს.
 რაც არ უნდა ეცადონ გარეწრებმა, ის მათთან
 ალიანსში არასოდეს შევა. მისი სული პეპელასავით
 სუფთა და შეურყენელი დარჩება მუდამ.

„ავსიტყვის ზუსტი დამინებით
 გულს ეკალ-ისრებს უმზადებენ...
 დღეს დააბნელებენ კუპრი მზერით
 და დიდ სიყვარულს მურს ადებენ...
 და წრფელ ოცნებებს ეხლებიან...
 დაუღეწიათ ავჟანდები,
 წყვდიადის კვამლში ვერ ხვდებიან,
 ბოროტებასთან არ ვზავდები“!

თამარ შაიშმელაშვილის პოეზია მეტაფორების
 საბადაოა. ლექსში „სიცოცხლის ხე“ ის წერს:

„ჩემი სამშობლო
 სიცოცხლის ხეა,
 უდაბნოში დარჩენილი
 საქსაულივით –
 დასაბამიდან ღვთის თვალებს
 რომ ქსოვს“...

ეს მცირეა, რაც დავწერე თამარის რამდენიმე
 ლექსის წაკითხვის შემდეგ, ამოვთქვი, რაც სულმა
 ვერ დაიჭია. მკითხველს დიდი სიამოვნება ელის
 წინ, წარმატებებს ვუსურვებ თამარს, მკითხველის
 სიყვარულს და აღტაცებას, რაც ასე სჭირდება
 თითოეულ ხელოვანს!

26.10.2023 წელი

მარიამ ნაღარაძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სტუდენტი

ბავშვთა სახეები ეგნატე ნინოშვილის (ინგოროყვას) მოთხრობებში

ეგნატე ნინოშვილს (1859-1894) ერთი წუთითაც კი არ უცხოვრია მეოცე საუკუნეში, მაგრამ უახლესი ქართული ლიტერატურის ათვლის წერტილად, უმეტესწილად, სწორედ მას მოვიანებთ. ამის მიზეზი კი ის გახლავთ, რომ ეგნატე ნინოშვილს ქართულ ლიტერატურაში შემოაქვს ახალი თემა – ბუმბუკები და ბუმბუკების ცხოვრების თემა.

ამჟამად ჩვენი საუბრის თემა იქნება ბავშვთა სახეები, რომელზედაც საუბრისას ეგნატე ნინოშვილის მოთხრობებიდან უნდა გამოიყოს შემდეგი, ესენია: პალიასტომის ტბა, განკარგულება, გოგია უიშვილი და სიმონა. თითოეულ მათგანშია გლეხის, მშრომელი ადამიანის ცხოვრება გადმოცემული. მთავარი გმირები გალატაკებული და გაჭირვებული ადამიანები არიან.

უპირველეს ყოვლისა, მინდა ყურადღება გავამახვილო შემდეგ მოთხრობებზე – „განკარგულება“ და „სიმონა“, დანარჩენებზე კი ცოტა მოვიანებთ.

მოთხრობაში – „განკარგულება“ მთავარ პერსონაჟებად გვევლინებიან კაცია მუნჯაძე და მისი ცოლი – კესარია. თხრობის დასაწყისიდანვე ვიგებთ ოჯახის გაჭირვების შესახებ. ყანიდან მოსული მამის დანახვისას მცირეწლოვანი ბავშვი მამას ეკითხება შემდეგს: „ბაბა წითელი პელანგი მომიტანე“?

როგორც წესი, დიდხინიანი განშორების შემდეგ (ამ შემთხვევაში რამდენიმე საათი) ბავშვები მშობლების დანახვისას ძლიერ გამოხატავენ გრძობებსა და ემოციებს. ამ დროს წინა პლანზე იწვევს მნიშვნელოვანი რამ, რაც ბავშვს აკლია – წითელი პერანგი, ანუ ტანსაცმელი. პირველი სწორედ ეს ახსენდება უმცროსს და არა ის, თუ როგორ მოენატრა მამა.

გასათვალისწინებელია უფროსი ქალიშვილი – მარინე. როგორც კი გაიგო, რომ კაცია სიმინდის გაყიდვას შეძლებდა, ეი ფულს იშოვნიდა, სიხარულით აივსო. ოჯახს რომ საჭმელი, ტანსაცმელი და სხვ. არ ჰქონდა, გამოიხატა ისიამოვნება მარინე გახლდათ. მასზე ავტორი წერს შემდეგნაირად: „ვიწრო ჩითის კაბა, რომელსაც სიძველისაგან აღარც კი ეტყობოდა, რა ფერისა ყოფილიყო, ისე დახედა,

რომ ბევრგან სხეული უჩანდა. საბრალო ქალი თავის მშობლებთანაც კი სირცხვილით ხელებს იფარავდა ტიტველა სხეულზე. როცა სტუმარს დაინახავდა, მარინე მიბრუნდა სახლის უკან, რომ დამალულიყო.“ ამით ნათელია, რომ სიღარიბე, უსახსრობა ბავშვებშიც კი აღძრავს სირცხვილის გრძობას, თითქოსდა რაღაც ან ვიღაც ამ უცოდველ ბავშვებს ამცირებს, სჯის და ადანაშაულებს უდანაშაულოს.

მოთხრობაში – „სიმონა“ ისევე კარგად ჩანს გლეხური ცხოვრების ტკივილი, როგორც ზემოთ განხილულ „განკარგულებაში“. თუმცა, აქ იკვეთება მეორე ფაქტი – მართალია, გაბილა ძალაძესაც სხვა გლეხებისგან დიდად განსხვავებული ცხოვრება არ აქვს, მაგრამ აქ ჩანს ბრძოლა თავის გადარჩენისთვის იმაზე მეტად, ვიდრე სხვა მოთხრობებში. დიას, ყველა მათგანში ცდილობენ მშობლები თავიანთი თავისთვის მოიკლონ, იქნება ეს საკვები, ტანსაცმელი თუ სხვა, მაგრამ „სიმონაში“ ძალაძეების ოჯახი სამჯერ დაეცემა, მაგრამ ქალის ხელი სამივეჯერ გამოასწორებს სიტუაციას და ოჯახს ფეხზე წამოაყენებს. აქვე აღსანიშნავია, თუ როგორ შემოაქვს მწერალს ქალის ხაზი და მისი სიძლიერე, რომლითაც ქეთევანმა თუ დარიამ ოჯახი უფსკრულში გადაიხეხეს გადაარჩინეს. თუმცა, მეოთხე დაეცემა საბოლოო აღმოჩნდა. მოთხრობის დასაწყისში, როცა ქეთევანი რჩება ერთადერთ იმედად მისი შვილებისა, ჩანს ორი მთავარი ფიგურა სიმონა და მისი უფროსი ძმა – გიგია. მართალია, ნაკლებად მძიმე ცხოვრება არც მათ ჰქონდათ, მაგრამ ბავშვები იზიარებდნენ მშობლის უღელს. მასთან ერთად ცდილობდნენ დღიდან დღემდე გაეტანათ თავი. ერთ ჩვეულებრივ დღეს, როცა გიგიამ ხარები ყანისთვის მოამზადა, ყანისკენ მიმავალ გზაზე, კლდის პირას ურემი გადაბრუნდა და იმსხვერპლა გიგია.

რიგით მომდევნოა „პალიასტომის ტბა“. მოთხრობაში ავტორი ხაზს უსვამს გლეხის მძიმე ცხოვრებას. მოთხრობის მთავარი გმირები არიან ივანე და მისი შვილი – ნიკო. ტყეში, კარვებში მცხოვრები გლეხების მთავარი საზრუნავი ხეების მოჭრა, მასალის მომზადება და ფოთში გადატანა იყო. ერთი შეხედვით, მართალია, მარტივ საქმედ ჩანს, მაგრამ რეალურად საქმე გვაქვს სიტუაციასთან, რომელშიც გლეხებს ენატრებათ ლუკმა-პური, არ გააჩნიათ ტანისამოსი, მათთვის ზამთრის გადატანა/ არ გადატანა ერთ-ერთი საფიქრალი თემაა.

ჩვენი საუბრის თემიდან გამომდინარე ყურადღება უნდა გავამახვილოთ ერთ-ერთ პერსონაჟზე, კერძოდ ნიკოზე. ავტორი თავადვე გვეუბნება, რომ ნიკო აღნაგობით არ იყო ძლიერი ბავშვი. ფიზიკურად არ შეეძლო ისეთი დატვირთვით ეშუშავა და ეშრომა, როგორც მამამისს და სხვა გლეხებს. ხაზგასმულია, რომ ნიკო გონიერი იყო, თუმცა უსახსრობის გამო ივანემ ვეღარ გააგრძელებინა სწავლა. ამ ფაქტის გამო თავადაც დარდობდა და ამბობდა შემდეგს:

„წვეციწვიდე სული, მენ რომ კლასს მოგაშორე! ახლანდელ დროში უსტავლედი კაცი უღლის ხარია, მეტი არაფელი“. მიუხედავად იმისა, რომ ნიკოს ფიზიკური ჯანმრთელობა ხელს არ აძლევდა, ვითარებიდან

გამომდინარე ვალდებული იყო ოჯახს დახმარებოდა. ერთხელაც, როცა ფოთისკენ მიმავალ მამა-შვილს პალაისტომის ტბა უნდა გადაეცურა, წყლისა და ქარის გუგუნე ერთმანეთს შეერწყა და ტივი გაარღვია. აბობოქრებულმა წყალმა პირველი ნიკო ჩაიტანა ხეულ უფსკრულში ისე, რომ ნიკომ ხელის განძრევაც ვერ მოასწრო. წამების შემდეგ ივანეც ბობოქარი ტბის მსხვერპლი გახდა. სიცოცხლის ბოლო წუთებშიც ოჯახზე ფიქრობდა და არა საკუთარ თავზე „რა ეშველება? შიმშილი დახოცს, გადასახადში დააწინდრებენ, უპატრონოთ დარჩენილ ქალიშვილს ნამუსს ახთიან, დეილუბა ოჯახი, ნასახლევათ გადაიტყვევა! ვილა დააპურებს? შიმშილი, შიმშილი“... „ვაიმე, ოჯახო! ვაიმე, ცოლ-შვილოო“!

ბოლო განსახილველი ნაწარმოებია – „გოგია უიშვილი“. გოგია უიშვილიც ღარიბი გლეხი იყო, რომელსაც არაფერი გააჩნდა. ერთი მხარეა, როცა არაფერი გააჩნია ადამიანს, ხოლო მეორეა, როცა ნაცვალი და რუსები მიაღებდა გლეხს და თუმანის გადახდას მოსთხოვენ. ეს უკანასკნელი თუ არ გააჩნია, მაშინ კალანდასთვის მომზადებული ქათმები, ღორი და ამგვარი უნდა მისცეს. არადა, გოგია უიშვილი მიუხედავად მძიმე ცხოვრებისა, მაინც დიდად ტრადიციული, მორწმუნე და ჰუმანური ადამიანია (ფრინველები და ცხოველები ებრალებოდა სასიკვდილოდ: „მერე არ იტყვი, რავა ემწარება საცოდავს სიკვდილი! ცა უწევს იმის ჭყვირილი“!). რწმენა და ტრადიცია ჩანს, როცა მძიმე ჟამს კალანდა ერთადერთი რამაა რაც მის გულს ახარებს და ეს ბედნიერება სახეზეც ეტყობა. მას სურს დაიცვას ტრადიცია ამიტომ არ შეუძლია კალანდასთვის გადანახული ფრინველ-ცხოველი თუმანის სანაცვლოდ მისცეს.

ამასობაში მიუჯახლოვდით ჩვენთვის მნიშვნელოვან თემასაც. გოგიას სიკვდილისგან გაგიჟებული მარინე ღანით ხელში გაშმაგებული დასდევს ბავშვებს ეზოში, რათა მოკლას. ზოგნი სად იმალებიან, ზოგნი – სად. ჭკუიდანგადასულ დედას ვერ გაექცა პატარა თებრო: „თავი მოუყარეს გოგიას ბავშვებს, რომლებიც აქეთ-იქით მიმალულიყვენ, დედამ თებროსავით ჩვენც არ დაგვკლასო (ერთი პატარა ბავშვი ტახტის ქვეშ შემძვრალიყო და სანამ ძალად არ გამოიყვანეს, არ მოდიოდა)“.

ზემოთ განხილული რომ შევაჯამოთ, მივიღებთ ასეთ სურათს. ვინაიდან მოთხრობების მთავარი თემა გადატაკებული, შშიერი გლეხების ცხოვრებაა არ გვიკვირს, როცა ვკითხულობთ, რომ ბავშვებს ტანსაცმელი ან საჭმელი არ გააჩნიათ. არ აქვს მნიშვნელობა პროფესიონალი მკითხველი კითხულობს თუ მოყვარული, ეს გარემოება არ იწვევს ეჭვს, რადგან ოჯახში ყველას „თანაბრად“ ეხება სიღარიბე.

თუ გავიხსენებთ „პალაისტომის ტბასა“ და „გოგია უიშვილს“, დავინახავთ და დავასკვნით, რომ ერთია, როცა ბავშვი სიღარიბეში იზრდება, ხოლო მეორეა, როცა იგი კვდება. ბავშვის სიკვდილი კი ტრაგედიაა. აქვე მინდა გავამახვილო ყურადღება იმაზე, რომ „პალაისტომის ტბაში“ ავტორი თავადვე უსვამს ხაზს, რომ ნიკოს აღნაგობა და ჯანმრთელობა

არ უწყობდა ხელს ეკეთებინა ის, რასაც აკეთებდა. მისი „საქმე“ უნდა ყოფილიყო მხოლოდ და მხოლოდ სწავლა. რაც შეეხება „გოგია უიშვილიდან“ თებროს, მისი სიკვდილი დედის გაგიჟებამ გამოიწვია. ხოლო „სიმონას“ პერსონაჟი – გიგია კვდება მხოლოდ იმიტომ, რომ ისევე შრომობდა, როგორც დედამისი. თუ დავაკვირდებით, მივხვდებით, რომ სამივე მათგანი ტრაგიკულად დაიღუპა. ისინი შეუფერებლები იყვნენ იმ გარემოსი, სადაც ცხოვრობდნენ. მათი ადგილი არ იყო იმ კონკრეტულ სოციუმში, რამაც გამოიწვია მათი სიკვდილი. ნიკოსთვის არ შეიძლებოდა ფიზიკური შრომა, გიგიას არ უნდა გაეკეთებინა მშობლების მიერ გასაკეთებელი საქმე და თებროს შემთხვევაში ყველა დამნაშავეა: მამა, რომელმაც თავი მოიკლა და დედა, რომელიც მამის სიკვდილის გამო ჭკუიდან შეიშალა. ახლა კი ნათელია, რომ ისინი გახდნენ გარემოებების, გარემო პირობების მსხვერპლნი. შესაბამისად, ხსენებული ბავშვები იყვნენ არასწორ დროს არასწორ ადგილას.

საგულისხმოა, რომ ბავშვთა სიკვდილის თემა ძალზედ იშვიათია ქართულ ლიტერატურაში. ძველი ქართული ლიტერატურიდან შეგვიძლია გავიხსენოთ ორი ძეგლი: „წმ. ცხრათა ყრმათა კოლაელთა წამება“ და „დავით და ტირიჭანის საკითხავი“, სადაც ბავშვთა წამებას/სიკვდილს ვხვდებით. როგორც ვახსენეთ, ეს დიდი ტრაგედიაა, ამიტომაც შესაძლებელია, რომ იშვიათად ვხვდებით ამ თემატიკის შემცველ ნაწარმოებებს. შესაძლოა, ბევრ ლიტერატურათმცოდნეს ეგნატე ნინოშვილი არ მიაჩნდეს დიდი ნიჭის მქონე მწერლად, იგივე მოსაზრებას ვიზიარებ მეც, მაგრამ მან შეძლო საკმაოდ მძიმე თემის (გლეხების ტანჯული ცხოვრების) გადმოცემა და მას უფრო მეტი სიმძაფრე შესძინა ბავშვთა დაღუპვის ჩვენებით. მართლაც, ერთი იქნებოდა ავტორს აღწერა, როგორ შრომობს გლეხი, ხოლო ბავშვის სიკვდილის ჩართვა ნაწარმოებებს, ზოგადად, სძენს მეტ სიძლიერესა და სიმძაფრეს.

ამავე დროს, ისეთ მკვეთრ ფერებს შეჰმატებს, რომ ძნელია (როგორი ტიპის მკითხველიც არ უნდა იყო), მოვიშოროთ გრძნობა, რომელიც თან სდევს წიგნის/ნაწარმოების დასრულებას, ვინაიდან ბავშვთა სახეების ამ კუთხით წარმოჩენა (თანაც მოთხრობის დასასრულს) მკითხველს მაინც ამძიმებს და უტოვებს საფიქრალს: რა მოხდებოდა, ეს ბავშვები რომ არ ყოფილიყვნენ მსხვერპლნი აუტანელი ყოფისა.

ამით მწერალმა უფრო ნათლად დაგვანახა ის მძიმე ცხოვრება, რომელშიც ცხოვრობდნენ მისი ნაწარმოებების პერსონაჟები და არამარტო ლიტერატურული პერსონაჟები. ვინაიდან, გარემო, რომელიც აღწერილია მოთხრობებში მწერლის ცნობიერების პროდუქტი არ ყოფილა, იგი ანარეკლია საქართველოს მოსახლეობის (უფრო კონკრეტულად გლეხების/მუშების) ერთ-ერთი მძიმე პერიოდისა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

უახლესი ქართული ლიტერატურის ისტორია, თბ. 1994. (თავები: „ეპოქა და მწერლობა“ და „ენატე ნინოშვილი“).

დავით ლომიძე

კომმარული გაზაფხული

დღის 7 საათია, მალე იქნება ტელეფონის ხმა და მესმის გაორებული, შეშინებული და ატირებული დედის ხმა.

– როგორ ხარ, შვილო?

გაკვირვებული დავლუმდი და კითხვა განმეორდა...

– როგორ ხარ?

კარგად დე, რა მოხდა?

– რაღაც ვირუსი ყოფილა შვილო და თავს გაუფრთხილდი, მდუმარებით და იდუმალად ჩამესმის ისევ დედის ტირილი. თითქოს ცრემლები ასრჩობს.

– კარგად ვარ დე, კარგად, შენ როგორ ხარ?

– მეც ჯერჯერობით კარგად ვარ, შვილო. აქ უკვე გარეთ არ გვიშვებენ. დაიკეტა მალაზიები და როდემდის გავძლებთ, არ ვიცით.

– ასე ცუდადაა საქმე?

– კი, შვილო. უკვე ათასობით ადამიანია დაინფიცირებული და მხვერპლიცაა. თავს მიხედე და ეცადე გარეთ არ გახვიდე.

დამემშვიდობა და კვლავ ვიდეთვალდიდან გამომიგზავნა კოცნა.

ცოტათი შეშინებული და აღელვებული წამოვჯექი საწოლზე და ფიქრებმა გამიტაცა.

ბავშვი ვიყავი, 12-13 წლის ალბათ, როცა ბოლოჯერ ვნახე დედა, ბოლოჯერ ჩამიკრა გულში და ახლა, ახლა უკვე 25 წლის ვარ.

რამდენი უძილო ღამე გვითენებია, მე საქართველოში, დედას კი – შორეულ იტალიაში. მონატრებას მხოლოდ ერთმანეთის ხმის გაგონება გვიქარწყლებდა და ალბათ შევეჩვიეთ კიდევ.

მთელი დღე სამსახურში გავატარე და აღარ გამხსენებია დედის მოკითხვა.

დატვირთული დღის ბოლოს სახლში მისვლისთანავე ვეცადე დარეკვას, თუმცა უშედეგოდ.

ეს იყო პირველი საღამო, როცა დედის ხმა არ გამიგია. ალბათ არ სცალია, ვინუგეშე თავი და ტელეფონი მაგიდაზე დავდე.

მეორე დღე თითქოს უჩვეულოდ დაიწყო. თითქოს სიჩუმემ გამაღვიძა, უძომრაობა, უსულო და უინტერესო მეჩვენა დილა. დედასთან დარეკვა კვლავ უშედეგო აღმოჩნდა. შაბათი იყო და სამსახურშიც არ მივდიოდი.

ჩავრთე ტელევიზორი და საინფორმაციოები გადმოსცემდნენ მსოფლიოში გავრცელებულ ვირუსზე, გარდაცვლილთა რაოდენობაც მართლაც რომ შემაშფოთებელი იყო. შემდეგ სპეციალური ჩართვა დაიწყო, შეშინებული, გაყინული და აღელვებული მინისტრები, პარლამენტარები და პრეზიდენტი საუბრობდნენ ვირუსის საქართველოში გავრცელების საფრთხეებზე.

ავიღე ტელეფონი და კვლავ დედასთან დაკავშირებას ვცდილობდი, როგორც იქნა, მიპასუხა.

ვიდეოთვალის ჩართვისთანავე მივხვდი, რომ ტიროდა.

– როგორ ხარ დე?

– კარგად შვილო, შენ როგორ ხარ?

– არა მიშავს, გირეკავდი გუშინ საღამოს..

– ვიცი, შვილო, დღეს ვნახე. ხო არაფერი გინდოდა?

– არა, უბრალოდ შენი ხმის გაგონება, სხვა არაფერი.

– გენაცვალოს დედა.

– ახლა საინფორმაციოს ვუსმენდი, მგონი აქაც დაფიქსირდა ვირუსი.

– ვიცი, შვილო, მეც ვნახე ინტერნეტში, მეშინია, შვილო, გაუფრთხილდი თავს.

– ნუ გეშინია, დეე, კარგად იქნება ყველაფერი, ღმერთის წყალობით.

რამდენიმე წუთიც ვისაუბრეთ და ისევ ძველებურად დავემშვიდობეთ ერთმანეთს.

საღამოს საინფორმაციოებში უკვე ფრენების აკრძალვაზე და გარკვეულ შეზღუდვებზე ისაუბრეს მინისტრთა კაბინეტის წევრებმა, მას შემდეგ, რაც ოფიციალურად დადასტურდა ქვეყანაში ვირუსის არსებობა.

დღე 3 (კვირა)

დილით ისევ ტელეფონის ზარმა გამაღვიძა.

– გისმენ, ნინი,

– გიო, დღეს წირვაზე არ წამოხვალ?

– რომელია საათი?

– ცხა დაიწყო, გაემზადე და გამომიარე.

– კარგი, ნინ.

9 საათზე უკვე ტაძარში ვიყავით. საკვირაო ლოცვის დასრულების შემდეგ მოძღვარმა ქადაგებაშიც ახსენა ვირუსთან დაკავშირებული საფრთხეები და სიფრთხილისკენ მოგვიწოდა.

ტაძრიდან გასასეირნებლად გავიარეთ მე და ნინიმ და ვამჩნევდი ხალხის უჩვეულო სიმრავლეს მალაზიებთან, რიგებს პურის საცხობებთან. თითქოს ბოლო ჟამის მოახლოებას თითოეული ჩვენგანი გრძნობდა. თუმცა მიკვირდა, რატომ მალაზია და

არა ტადარი? რატომ არა – სულიერი ნოყიერება და რატომ ირჩევდა ხალხი ხორციელს.

თუმცა მალევე მივხვდი. ჩვენ ხომ ის ადამიანები ვართ, რომლებმაც უფალი სამჯერ ვუარყავით, შემდეგ ვაწამეთ და ჯვარს ვაცვით. ჩვენ ხომ ადამის და ევას შთამომავლები ვართ, რომლებმაც პირველი მარხვა დაარღვიეს.

„ვისჯებით“, – ვფიქრობდი ჩუმი და მეგობართან ერთად ბილიკს მივუყვებოდი.

ნინი მივაცვილე, დავემშვიდობე და მანაც მითხრა: „თავს გაუფრთხილდი“.

სახლში მისვლისთანავე დავრეკე დედასთან.

– როგორ ხარ, შვილო?

– კარგად, დეე, ტადარში ვიყავი, ახლა მოვედი. შენ როგორ ხარ?

– მოერიდე, შვილო, ხალხმრავალ ადგილებს, უყურე ტელევიზორს?

– არა, ახლა შემოვედი სახლში.

– კარგი, შვილო, ახლა ბებოს უნდა ვაჭამო და მოგვიანებით დავირეკავ.

– კარგი, დეე.

ჩაერთე ტელევიზორი და საინფორმაციოებში კვლავ საუბრობდნენ ვირუსზე, აცხადებდნენ ეპიდემიის საფრთხეებზე და მის ფატალურ შედეგებზე.

კვლავ სპეციალური გამოშვება და მინისტრის საგანგებო განცხადება, რომელიც კრძალავს საჰაერო მიმოსვლას, კრძალავს უცხო ქვეყნის მოქალაქეების შემოსვლას საქართველოში, ზღუდავს ქვეყნის ტერიტორიაზე გადაადგილებას და აიკრძალა მიკროავტობუსების მოძრაობა. თან აღნიშნა, რომ მდგომარეობა საგანგაშოა და გვმართებს სიფრთხილე. #დარჩითსახლში.

დღე 4 (ორშაბათი)

სამსახურში მისულ თანამშრომლებს ადმინისტრაცია გვიცხადებს, ქვეყანაში შექმნილი მდგომარეობიდან გამომდინარე და ჯანდაცვის მინისტრის რეკომენდაციების გათვალისწინებით, ვაჩერებთ დროებით მუშაობას ერთი თვით და თქვენი წერილობითი თხოვნის საფუძველზე გიშვებთ შვებულებაში. უცნაურად მოგვეჩვენა თითქოს ეს გადაწყვეტილება, ალბათ ვერ ვაცნობიერებდით რა ხდებოდა.

ქუჩაში გადაადგილებაც უკვე საშიში გახდა, იძულებულები ვიყავით, სახლებში ტაქსებით წავსულიყავით.

ყველა რადიო გადმოცემა ერთსა და იმავეს.

გარდაიცვალა.

დაიღუპა.

დაინფიცირდა.

დამაფიქრებელი და საშიში აღმოჩნდა კაცობრიობისთვის შექმნილი ვითარება.

სიცოცხლით სავსე ქალაქი დაცარიელდა, ადამიანებმა ოჯახებით რაიონებსა და სოფლებს შეაფარეს თავი. ვისაც წასასვლელი არ ჰქონდა, შეიხურეს დარბაზები და განმარტოვდნენ.

თითქოს ხელებში ჩაგვაკვდა თბილისი.

სახლში მისვლისთანავე კვლავ დავურეკე დედას. რამდენიმე ზარის შემდეგ მიპასუხა.

– როგორ ხარ, შვილო?

– არა მიშავს, დე, შენ როგორ ხარ?

– არ ვიცი, შვილო, ლამის გავვიჟღე, აქ ერთი ქართველი ქალი დაიღუპა, რა გავაკეთოთ, არ ვიცი.

– დაწყნარდი, ნუ გეშინია, გადაივლის ყველაფერი. ატირებული დედა დუმიდა და მიცქერდა, თითქოს მემშვიდობებოდა, დედაშვილური სიყვარულის დანაკლისის შევსებას ცდილობდა.

ვხედავდი მის აცრემლებულ თვალებს, შემინებულ და გაყინულ სახეს მაგრამ ვერ ვშველოდი. უმოქმედობა მტანჯავდა.

ერთმანეთთან საუბარი გაგვიგრძელდა, ბოლოს კი ძველებურად, კოცნა გამომიგზავნა, შეიშმუნა, თითქოს გულში ჩამიხუტა, აუცრემლიანდა თვალები ისევ და ზარი გათიშა.

ვინ თქვა, რომ კაცები არ ტირიან?

სიმატოვებ თითქოს ძლიერ და დამოუკიდებელ ადამიანად მაქცია, მაგრამ ცრემლებს ვერ ვავექეცი.

დღე 5 (სამშაბათი)

ყოველი დღე ახლა თითქოს ერთმანეთს დაემსგავსა. საინფორმაციოები კვლავ გადმოცემდნენ მსოფლიოში გავრცელებულ ვირუსზე. ერთმანეთის მიყოლებით იხურებოდა სკოლები, ბაღები, უნივერსიტეტები, კაფე-ბარები, ეკლესიები და დიდი სავაჭრო ცენტრები. სასტუმროები კი ჩვეულებრივ სავადმყოფოებს დაემსგავსა.

ერთმანეთის მიყოლებით უშვებდნენ სახელმწიფო დროშებს და მსოფლიო გადაიქცა სამგლოვიარო პროცესიად.

დაინფიცირებულთა რაოდენობამ მილიონს მიაღწია, გარდაცვლილთა რაოდენობამ კი – ასი ათასს. ციფრები კი დრამატულად, ყოველ წუთიერად იცვლებოდა.

ასე სიჩუმეში და უმოქმედობაში გავატარეთ უკვე ორი კვირა. ჩამოიქცა მსოფლიო ეკონომიკა და საქართველოც მძიმე მდგომარეობაში ჩაყარდა.

ვხედავდი, როგორი გაუსაძლისი გახდა ცხოვრება. სიღარიბე, შიმშილი, დაცარიელებული მაღაზიები, გაზრდილი ფასები.

ერთ დღეში შეიცვალა დედამიწა, თითქოს გვერდი იბრუნა, თითქოს დასვენება გადაწყვიტა.

დღე 10 (კვირა)

დილით ისევ ნინის ზარმა გამაღვიძა.

– გიო, დღეს არ წავიდეთ ტადარში?

– არ გეშინია გარეთ გასვლის?

– არა, რა მეშინია, მიდი, გაემზადე და გამოიძარე. ტადარში რამდენიმე ადამიანი დავგვხვდა, ერთმანეთისაგან მოშორებით, მაგრამ უფალოთან ახლოს.

წირვა ჩვეულებრივად ჩატარდა, თუმცა მრევლის ნაკლებობა აშკარა იყო.

ტადრის ეზოშიც რამდენიმე ადამიანი იყო.

ქადაგებაზე მოძღვარმა კვლავ ისაუბრა საფრთხ-

ეზე და გვითხრა, რომ საკვირაო ლოცვების დროს ტაძრის გარეთ უნდა გავსულიყავით. აღნიშნა, რომ ჯანდაცვის მინისტრის რეკომენდაციების შესრულება აუცილებელი და სავალდებულოა.

გზად ფეხით გავისივრეთ და ვხედავდით უძრავ ქალაქს, დაკეტილ მაღაზიებს, სალონებს, მხოლოდ აფთიაქი და სურსათის მაღაზია შევნიშნეთ ღია.

სახლში მისვლისას ისევ დავურეკე დედას.

ახლა სწრაფად მიპასუხა, თითქოს ელოდა ჩემს ზარს.

– რას შეგები, დე?

– ნორმალურად ვარ, შვილო, შენ როგორ ხარ?

– მეც ისე რა, ტაძრიდან მოვედი ახლა და მოძღვარმა გვითხრა, შორი-შორს ვმდგარიყავით, სიფრთხილის გამო.

– საშინელება ხდება, შვილო, თავს გაუფრთხილდი.

– შეენც, დე.

ახლა პირველმა მე გავუგზავნე კოცნა და კვლავ აუცრემლიანდა თვალები.

დღე 11 (ორშაბათი)

სიტყვა ეპიდემია პანდემიამ ჩანაცვლა. მსოფლიო მედიცინა ყველა ღონეს ხმარობს ვირუსის საწინააღმდეგო ვაქცინის შესაქმნელად, თუმცა ერთი თვის თავზე ჯერაც უშედეგოდ იბრძვიან.

საქართველო ღირსეულად შეხვდა მძიმე გამოწვევას, მომზადებულები და საბედნიეროდ ჯერ მსხვერპლიც არ დაფიქსირებულა.

ვირუსთან წარმატებულ ბრძოლას და საქართველოს მიღწევებზე მსოფლიოს წამყვანი მედიები გადმოცემენ.

დაიმედებული და გახარებული ხალხიც სახლის აივნებიდან ამხნეებს მედპერსონალს, პოლიციას, ჯარს, თითქოს ადამიანში დაბრუნდა მივიწყებული სოლიდარობის, ნუგეშის, პატივისცემისა და სიყვარულის გრძობა. თითქოს დათბა ადამიანებს შორის ურთიერთობა. ერთმანეთს შენდობის ეს-ემ-ესებს უგზავნიან მეგობრები.

ჩუმად, ერთმანეთისაგან განმარტოებულები ტირიან, არ ანახებენ ახლობლებს ცრემლებს.

ახლა უფალი უფრო მეტია ადამიანში ვიდრე სხვა ბოროტი ძალები. შური, ბოროტება, ამპარტავნობა და გაუტანლობა აღარ ახსოვთ ადამიანებს, სიყვარულით გაერთიანდნენ ვირუსის წინააღმდეგ.

კვლავ უჩვეულოდ, აჩქარებული ტემპით გადის დღეები. ინტერნეტსა და ტელევიზიაზე გავხდით დამოკიდებულები. მედია კი კვლავ გადმოცემს მონაცემებს გარდაცვლილთა შესახებ.

ასე გავატარეთ რამდენიმე, კვლავ დამძიმებული დღე და აპრილიც დადგა.

4 აპრილი (შაბათი)

დილა სამწუხარო ინფორმაციით დაიწყო. დაფიქსირდა პირველი გარდაცვლილი საქართველოში. ინფორმაციის გავრცელებისთანავე დედამ დაამირეკა.

– გისმენ, დე.

– როგორ ხარ, შვილო?

– კარგად, რაა, ტირი?

– მანდაც დალუპულა უკვე, გაიგე?

– კი, ახლა ვუსმენდი. არ შეგეშინდეს, შვილო, უბრალოდ თავს გაუფრთხილდი და მოერიდე ხალხს.

– ნუ გეშინია, კარგად ვარ.

– კარგი, შვილო, უნდა გაეთიშო, ცოტა ხანში დაგირეკავ.

– რა ხდება, ხო მშვიდობაა?

გამიკვირდა დედისგან ასეთი უეცარი საქციელი. დილაა, ალბათ არ სცალია.

მთელ დღეს კითხვაში და ფილმების ყურებაში ვატარებ, როგორც ახლა მთელი მსოფლიო ჩვენ ხომ ახლა ყველა ერთად ვარ კარანტინში თან ცალ-ცალკე.

გვიანი იყო უკვე, როცა დამირეკა დედამ.

– ხო მშვიდობაა, დე, რატო გამითიშე წელან?

ჩაახველა, ცრემლები შეიმშრალა და არ იცოდა, რა ეთქვა.

– რა ხდება?

– საავადმყოფოში ვარ, შვილო.

თითქოს სისხლის ტალღამ თავიდან ფეხებამდე გამიარა, თითქოს ახლა მივხვდი იმ საფრთხის შესახებ, რასაც აქამდე ვისმენდი.

– რას ამბობ, დე? როგორ?

– არ ვიცი, შვილო, ხაზიკისგან გადამდებია. კარგად ვარ, არ შეგეშინდეს.

ახლა კი მე შემემჩნა თვალზე ცრემლი.

– მოგიკვდეს დედა, ნუ გეშინია, შვილო, ყველაფერი კარგად იქნება.

არ ვიცოდი, რა მეთქვა, დაღუპებული ვუსმენდი დედის აკანკალებულ ხმას, არც მესმოდა, რას ამბობდა.

ფიქრებში ვიყავი, ცხოვრების ფირმა გამიარა თვალწინ. იმ 13-მა წელმა, რაც დელასთან გავატარე.

მეორე ფორზე კი ჩაწერილი მქონდა ის მომენტები, რაც მინდოდა, რომ მასთან ერთად გამეტარებინა, რომელიც ჩემ გარდა არავის უნახავს.

– კარგი, შვილო, უნდა გაეთიშო, ექიმი უნდა შემოვიდეს.

– კარგი დე, – ახლა მე გავუგზავნე კოცნა შორიდან, მან კი ისე გამიღიმა, თითქოს მართლაც მეკოცნა და ჩავხუტებოდი.

5 აპრილი (კვირა)

მთელი ღამე თეთრად გავათენე, ვერც გავიგე ისე ინათლა. ტელეფონზე კვლავ ნინის ზარია, თუმცა არ მიპასუხია.

დედის ხმის გაგონება მინდოდა ახლა ყველაზე და ყველაფერზე მეტად.

ახალი გაღვიძებული იყო, როცა მიპასუხა.

– ხო არ გაგაღვიძე, დე?

– არა, შვილო, ექთან იყო შემოსული.

– როგორ ხარ?

– კარგად ვიქნები, ნუ გეშინია.

- ვიცი, რომ კარგად იქნები, მაგრამ რაო, ექიმები რას ამბობენ?
- ანთება მაქ, შვილო, ფილტვების, მიმკურნალებენ და გამოძიშვებენ. დღეს არ წახვედი ტაძარში?
- არა, დამეზარა, წუხელ არ მეძინა თან.
- გენაცვალოს დედა, რატო არ დაიძინე მერე?
- შენზე, ჩემზე, ჩვენზე ვფიქრობდი, დეე, ეს ყველაფერი რომ გადაივლის და ჩამოხვალ, გპირდები, აღარსად გაგიშვებ.
- გენაცვალე მაგ თბილ გულში, შვილო. თვალები ისევ აუცრემლიანდა.
- კარგი, შვილო, მიდი, ისაუზმე, მოგვიანებით ვილაპარაკოთ.
- კარგი, დეე, გკოცნი.
- მეეც, შვილო.

საინფორმაციო კვლავ სამწუხარო ინფორმაციით დაიწყო. დაფიქსირდა მეორე გარდაცვლილი. მსოფლიოში გარდაცვლილთა რაოდენობამ კი ასი ათასს მიაღწია. სულ უფრო და უფრო მძიმდებოდა მდგომარეობა.

მთელი დღე უხასიათოდ ვიყავი, ვერც წიგნის კითხვას და ვერც გული, ვერც ფილმს ვუყურე. ერთი ფინჯანი ყავა გავაკეთე და თუსმენდი მხოლოდ საინფორმაციოს, თითქოს რობოტად ვიქეცი. ათას რამეზე ვფიქრობდი: რა იქნება ხვალ? როგორი დილა გათენდება, ან გათენდება კი საერთოდ?

ვერძნობდი ადამიანების დაუცველობას, შიშს, ეიფორიასა და სიჩუმეში ჩამალულ აცრემლებულ თვალებს.

ფიქრებში ჩაკარგულს საინფორმაციოს წამყვანის ხმამ მომაფხიზლა, გადმოსცემდა კიდევ ერთი ქართველის გარდაცვალებას იტალიაში.

პირველად შემეშინდა ცხოვრებაში და ხმამაღლა, აკანკალებული ხმით ჩავილაპარაკე.

ოღონდ შენ არა.

ოღონდ შენ არა.

რამდენჯერმე ვცადე დარეკვა, თუმცა უშედეგოდ.

შემდეგ კი წამყვანმა ქალის სახელი და გვარი გამოაცხადა.

დაბნელდა ირგვლივ ყველაფერი.

ვიჯექი გაორებული, თვალწინ კვლავ ბავშობის კადრებმა გამიარეს, თითქოს ჩემ წინ, ის ბედნიერი ბავშვი თამაშობდა, ის ბავშვი, რომელსაც დედის დანახვა უხაროდა, რომელიც დედის კისერზე მძივივით იყო ჩამოკიდებული.

ის ბავშვი თამაშობდა ჩემ წინ, რომლის მამის გარდაცვალების შემდეგ, მასშიც მოკვდა ბავშვობა.

ახლა? ახლა მეორედ გარდაიცვალა დელასთან ერთად.

უსამართლოა ცხოვრება, ვფიქრობდი, რატომ მე? რატომ, ღმერთო? ორივე მშობელი, ნუთუ ასეთი ცოდვილი დავიბადე? მაგრამ ტკივილი სიძლიერის წამალია. უფალი კი ტკივილების გამკლავებას მასწავლის.

გადაივლის, გაივლის ყველაფერი და გპირდები დე, ჩამოვალ, მე ჩამოვალ და მანდ, უცხო მიწაზე ჩაგეხუტები.

2.03.2020

პოეზია

ნონა ბიორბაძე

* * *

როცა ქარები წავიდნენ ენგურისაკენ
და მიტოვებულ ნაპირს დაჰნათი...

მთვარევ, წაილე მონატრება

ჩემი სულისა...

ჩემი ბარათი...

მთვარევ, წაილე ჩემი ურვა... ჩემი წუხილი,

ლურჯ ზვირთებზე შედექ ტაატით...

გზა ვით გრძელდება უღიმღამოდ...

უბრი მწუხრივით...

მოვრჩით მარათონს...

მთვარეო!

გათქვი საიდუმლო ჩემი გულისა...

სიძულვილის ომში დავმარცხდი...

აჰა, წაილე გული ჩემი აღმოდებული

და აფხაზეთში – ზღვაში ჩააგდე!...

15.06.2023

* * *

ყაყაჩოვ ნათელფრთიანო,

მინდვრების ბანოვანა...

გულში რომ შავი ჯვარი გაქვს,

რა ჯავრს, რა ნალველს ჰმალავ?!
ეგებ სწორფერი დაჰკარგე,

გულისწამლები თანა...

იქნებ სამშობლო გიკვდება,

თავისუფლებას ჰკრძალავს?!
დახედე! შენს თბილ ფესვებზე, –

კაი ქართველნი წვანან,

დროდადრო ამოგვძახიან

სათქმელს მთავარზე – მთავარს:

არამ!... სამშობლოს გარეშე...

ჩვენი სიცოცხლე... არამ!

სტუმო იცლოიში

ეკა ოთარაშვილის წიგნის წარდგენა ბარიში

იტალიის ქალაქ ბარიში აქტიური მოქალაქეების თავისუფალმა უნივერსიტეტმა, Campusi-ს წიგნის მაღაზიის დარბაზში ეკა ოთარაშვილის წიგნის – „გაქცევით შეჩერებულები“ წარდგენა გამართა, რომლის ორგანიზატორიც იყო სამრევლო თემის Caritas-ის ჯგუფის ხელმძღვანელი, ქალბატონი ნიკოლეტა კონტო (Nicoleta Conto).

ეკა ოთარაშვილი: „ქალბატონი ნიკოლეტა გაცი-ცანი სან მარჩელოს (San Marcelo) ეკლესიაში. ის ჩემი მოთხოვნების აქტიური მკითხველი გახლდათ და ეს ჩემთვის მეტად სასიამოვნო იყო, რადგან მისი აზრი, ახლაც ჩემთვის მნიშვნელოვანია.“

ქალბატონმა ნიკოლეტამ შემატყობინა ჩემი წიგნის პრეზენტაციის შესახებ და მიხედავ, ჩემი მეგობრებიც მომეწვია საღამოზე. მიხედავ დღე, რიცხვი, საღამოს დაწყების დრო და Campusi-ის წიგნის მაღაზიის მისამართი მომცა.

ტომას ქუჩაზე, Campus-ის წიგნის მაღაზიის დარბაზში შევდივარ მეგობრებთან ერთად და ვხედავ... ეკრანზე საქართველოს რუკაა აბრდღვი-ალებული. ყელში ტირილი შევაჩერე და მუხლები მომეკვია. ბედნიერებისგან ისე ავღელდი, დამსწრე საზოგადოებას მისალმება დაუუგვიანე. ვიგრძენი, თანაგრძნობით ყველა მე შემომეყურებდა. მე ბედ-ნიერი ვიყავი, ძალიან ბედნიერი, რადგან მე ხომ საქართველოდან ვიწყები და მათ ეს იგრძენს...

საღამო გახსნა ვანი დე გიოსამ (Vanni De Giosa), რომელმაც დამსწრე საზოგადოებას ეკრანზე უჩვენა საქართველოს რუკა და მასზე ასახული, რუსეთის მიერ აფხაზეთის ოკუპირებული ტერი-ტორია. ბატონმა ვანი დე გიოსამ ისაუბრა საქა-რთველოს გეოგრაფიულ მდებარეობაზე, კავკასიაზე

და მის პოლიტიკურ და ეკონომიკურ საკითხებზე. ასევე გაიხსენა არგონავტები და კოლხი მედეა.

ქალბატონი მარინელა გაბრიელე (Marinela Gabrielle) კითხულობდა ამონარიდებს ჩემი მოთხო-რებებიდან. პადრე მარियो ლამანამ (Padre Mario Lamanna) ისაუბრა და წუხილი გამოთქვა ქართველ ემიგრანტებზე, მათ რთულ ყოფა-ცხოვრებაზე. ერთ-გულეაზე, შრომისმოყვარეობაზე და სიძლიერეზე კი მაღლიერება გამოხატა.

საღამოს მსვლელობის დროს ქალბატონმა ნიკო-ლეტამ მიხურჩულა: „ხედავ, რამდენი ინფორმაცია ვისწავლე შენს ქვეყანაზე“?!!

ამ საღამომ საშუალება მომცა, შევხვედროდი იტალიელ მკითხველებს და მწერლებს, რომლებ-მაც ისაუბრეს პროზის იმ ნაწილზე, რომელიც ითარგმნა და შევიდა ჩემს წიგნში „გაქცევით შეჩერებულები“.

იტალიელები, განსაკუთრებით დაინტერესდნენ მოთხოვნით: „თელავური იტალიური ეზო“.

ხელოვნება ხომ აახლოებს და აერთიანებს ადამიანებს“.

ფოტოხელოვანი ნინო ჯაჯანიძე

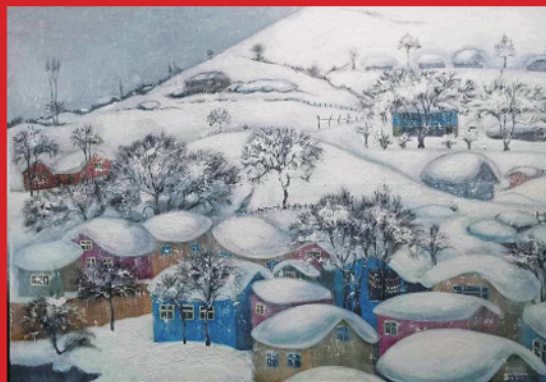

ჟურნალ „ანეულის“ შემომწირველები: თამარ გაბროშვილი, რუსუდან გოგბერაშვილი, ლალი კოპალიანი, ნანა კაჭარავა, თამარ შაიშმელაშვილი, ლეილა ჯახველაძე

კულტურულ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანეულის“ რეკვიზიტები:
ს/ს „საქართველოს ბანკი“, ბანკის კოდი: BAGAGE22
ანგარიშის ნომერი: GE81BG0000000306158900

მხატვანი — ღია ტაბლიშვილი

სეკუნა — გაბოჯბუნაბ სეკუნა